

Univerzita Karlova v Praze

Filozofická fakulta

Ústav informačních studií a knihovnictví

Studijní program: informační studia a knihovnictví

Studijní obor: informační studia a knihovnictví

Diplomová práce

Bc. Lucie Sakastrová

**Otevřená encyklopedie *Wikipedie* jako informační zdroj, její tvorba,
obsah a služby**

**The Free encyclopedia *Wikipedia* as an information resource, its
creation, content and services**

Oponent diplomové práce:

Mgr. Klára Havlíčková

Datum obhajoby:

22. 9. 2010

Hodnocení:

v ý b o r n ě

Vysoká škola: Univerzita Karlova

Fakulta: Filozofická fakulta

Součást: Ústav informačních studií a knihovnictví

Školní rok: 2008/2009

ZADÁNÍ DIPLOMOVÉ PRÁCE

Jméno a příjmení studenta: Bc. Lucie Sakastrová

Datum narození: 23.4.1986

Kontaktní adresa: Zavadilka 2594, České Budějovice, PSČ 370 05

Obor studia: Informační studia a knihovnictví

Název práce v češtině: Otevřená encyklopedie Wikipedie jako informační zdroj, její tvorba, obsah a služby

Název práce v angličtině: The free encyclopedia Wikipedia as an information resource, its creation, content and services

Vedoucí práce: PhDr. Eva Bratková

Pokyny pro vypracování:

Cílem práce je analyzovat a zhodnotit „Otevřenou encyklopedii Wikipedii“ jako informační zdroj pokračujícího charakteru, specifika její tvorby, celkový obsah a poskytované informační služby. Práce se zaměří především na původní anglickou verzi encyklopedie s přesahy do verze české. V rámci přípravy proveďte rešerši k tématu, vybrané tituly literatury prostudujte a vyhodnoťte. Hlavním zdrojem práce bude samotná volná encyklopedie, texty jejích hesel (článků) včetně dokumentace. Problémové otázky můžete konzultovat s odborníky vydavatelské instituce prostřednictvím elektronické pošty. Po vyhodnocení všech informací přistupte k formulaci textu.

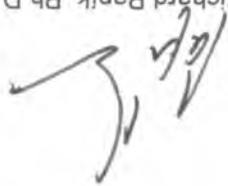
Práce v první části představí vznik a vývoj Wikipedie, její zařazení mezi ostatními zdroji internetu a základní charakteristiku (velikost, jazykové mutace, sesterské projekty aj.). V jádru práce budou představeny procesy a metody tvorby tohoto zdroje a její celkový obsah (problematika zdrojů informací, autorství a zodpovědnosti za obsah, relevance a změny obsahu s časem, uživatelská komunita aj.). Na vybraných příkladech článků encyklopedie mohou být doloženy kritické připomínky k jejímu obsahu. Další část práce představí služby tohoto zdroje (služby pro registrované i neregistrované uživatele, služby spojené s uživatelskou schránkou aj.). Závěrečná část zahrne celkové zhodnocení získaných poznatků a nastíní trendy a perspektivy dalšího rozvoje této encyklopedie.

Diplomová práce bude připravena v souladu s platnými vnitřními předpisy FF UK a dalšími metodickými pokyny a normativními dokumenty.

V Praze dne 28.4.2009

Vedoucí základní součásti

PhDr. Richard Papík, Ph.D.



Děkan

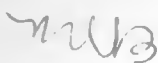


Univerzita Karlova v Praze
Filozofická fakulta (4)
Studijní oddělení
Praha 1, nám. J. Palachů 2, 11638

L.S.

Datum zadání práce: 28.4.2009

Vedoucí práce (podpis): PhDr. Eva Brátková



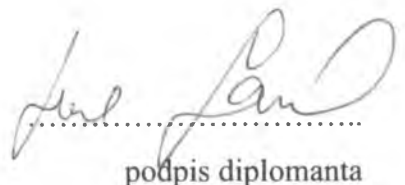
1. *Wikipedia : The Free Encyclopedia* [online]. St. Petersburg (Florida, US) : The Wikimedia Foundation, 2001 [cit. 2009-03-29]. Dostupné z WWW: <http://en.wikipedia.org/wiki/Main_Page>.
2. *Wikipedia : otevřená encyklopedie* [online]. St. Petersburg (Florida, US) : The Wikimedia Foundation, 2002 [cit. 2009-03-29]. Dostupné z WWW: <http://cs.wikipedia.org/wiki/Hlavní_strana>.
3. BERINSTEIN, Paula. *Wikipedia and Britannica: the kid's all right (and so's the old man)*. *Searcher*, March 2006, vol. 14, no. 3, s. 16-26. ISSN 1070-4795.

Doporučená literatura:

Prohlášení:

Prohlašuji, že jsem tuto diplomovou práci vypracovala samostatně a výhradně s použitím citovaných pramenů, literatury a dalších odborných zdrojů.

V Praze, dne 8. srpna 2010

A handwritten signature in black ink, written in a cursive style, positioned above a horizontal dotted line.

podpis diplomanta

Identifikační záznam:

SAKASTROVÁ, Lucie. *Otevřená encyklopedie Wikipedie jako informační zdroj, její tvorba, obsah a služby = The Free encyclopedia Wikipedia as an information resource, its creation, content and services*. Praha, 2010. 182 s., XIII s. příl. Diplomová práce (Mgr.). Univerzita Karlova v Praze, Filozofická fakulta, Ústav informačních studií a knihovnictví. Vedoucí diplomové práce Eva Bratková.

Abstrakt (česky):

Diplomová práce „Otevřená encyklopedie Wikipedie jako informační zdroj, její tvorba, obsah a služby“ poskytuje analýzu a zhodnocení otevřené encyklopedie Wikipedie jako informačního zdroje a z toho plynoucí možnosti a návrhy jejího využití se zaměřením na obor informační vědy a knihovnictví. Práce se zaměřuje zejména na anglickou jazykovou verzi s významnými přesahy také do verze české.

V úvodních částech práce je podán úvod do problematiky a základní terminologie a dále historický úvod a základní charakteristika a vlastnosti Wikipedie (historie, cíle, principy, provozovatel, software, financování, velikost a popularita) včetně detailnější analýzy souvisejících informací (licenční podmínky, zodpovědnost za obsah, ochrana osobních údajů, uživatelé a jejich kategorizace a motivace).

Jádrová část práce podává detailní a komplexní analýzu a zhodnocení obsahu, nástrojů organizace obsahu, nástrojů řízení kvality, komunikačních nástrojů a služeb Wikipedie. Významnější část jádrové části práce je věnována detailní analýze nejvýznamnějšího nástroje hierarchické organizace obsahu Wikipedie – jejího kategoriálního systému – se zaměřením na kategoriální systém české verze.

Následuje část zabývající se detailněji kvalitativními aspekty Wikipedie, jejími slabými a silnými stránkami, příležitostmi a hrozbami a z toho odvozenými možnostmi využití Wikipedie i wiki systémů v oboru informační vědy a knihovnictví, dalších oborů i obecně.

Závěrečná část shrnuje a vyhodnocuje výsledky předchozích částí a postihuje trendy a odhady perspektiv dalšího rozvoje otevřené encyklopedie Wikipedie v budoucnu [Autorský abstrakt].

Abstract (in English):

The thesis „The Free encyclopedia Wikipedia as an information resource, its creation, content and services“ provides analysis and evaluation of the free encyclopedia Wikipedia as an information resource and the resulting opportunities and proposals for its usage with a focus on a subject field of information science and

librarianship. The thesis focuses mainly on English language version of Wikipedia with significant overlaps in its Czech language version, too.

The introductory part deals with an introduction to basic matters, terminology and historical introduction and the basic features and qualities of Wikipedia (its history, goals, principles, operator, software, funding, size and popularity), including detailed analysis of related fields (the license terms, responsibility for its content, privacy policy, users and their categorization and motivation).

The core part of thesis provides a detailed and comprehensive analysis and evaluation of Wikipedia's content, its content-organization tools, quality-management tools, communication tools and its services. Significant part of the core part is devoted to a detailed analysis of the most important tool of hierarchical organization of the content of Wikipedia - its categorial system – focusing on a categorial system of the Czech language version.

The following chapters deal with qualitative aspects of Wikipedia, its strengths and weaknesses, opportunities and threats in detail and derive the possibilities of using Wikipedia and wikis in a subject field of information science and librarianship, other disciplines and in general from their findings.

The final section summarizes and evaluates the results of previous sections, identifies trends and forecasts the prospects of further development of the free encyclopedia Wikipedia in the future [Author's abstract].

Klíčová slova (česky):

encyklopedie, elektronické encyklopedie, digitální encyklopedie, online encyklopedie, internetové encyklopedie, webové encyklopedie, wiki encyklopedie, wiki systémy, Web 2.0, virtuální sociální síť, sociální software, virtuální komunity, kolaborativní díla, kolektivní díla, informační zdroje s otevřený přístupem, Wikipedie

Klíčová slova (anglicky):

encyclopedias, electronic encyclopedias, digital encyclopedias, online encyclopedias, internet encyclopedias, web encyclopedias, wiki encyclopedias, wikis, Web 2.0, virtual social networks, social software, virtual communities, collaborative works, collective works, open access information resources, Wikipedia

Obsah

Obsah	6
Seznam zkratk užívaných v textu práce	9
Předmluva	10
1 Úvod, terminologie a místo <i>Wikipedie</i> mezi ostatními informačními zdroji	19
1.1 Úvod do problematiky.....	19
1.2 Terminologie a povaha <i>Wikipedie</i> jako informačního zdroje	20
1.3 Zastoupení vybraných termínů v oborových databázích	23
1.4 Zařazení <i>Wikipedie</i> dle DCMI	24
2 Charakteristika a historie.....	26
2.1 Charakteristika a základní principy.....	26
2.2 Historický vývoj, rozsah a popularita	29
2.3 Provozovatel.....	31
2.4 Wikimedia Česká republika	33
2.5 Software a financování.....	34
2.6 Licenční podmínky.....	35
2.7 Zodpovědnost za obsah.....	37
2.8 Ochrana osobních údajů.....	40
2.9 Uživatelé	42
2.9.1 Kategorizace uživatelů dle přidělených práv	43
2.9.2 Správci.....	45
2.9.3 Globální uživatelé	47
2.9.4 Motivace uživatelů.....	47
3 Obsah a nástroje organizace obsahu	51
3.1 Články	51
3.1.1 Zdroje informací a ověřitelnost.....	53
3.1.2 „Nejlepší články“ a „Dobré články“	56
3.1.3 Pahýly a subpahýly	58
3.1.4 „Namluvené články“	59
3.2 Doprovodný mediální obsah	60
3.2.1 Obrázky, zvuky, videa a multimédia	60
3.2.2 Galerie	61
3.3 Nástroje hierarchické organizace obsahu.....	61
3.3.1 Portály	61
3.3.2 „Osnovy znalostí“	62
3.3.3 Přehledy.....	63
3.3.4 „Seznam vědních disciplín“	63
3.3.5 Deweyho desetinné třídění, Třídění Kongresové knihovny a Rogetův slovník	63
3.4 Kategoriální systém (analýza).....	64
3.4.1 Terminologie a úvod	64
3.4.2 Základní charakteristiky kategoriálního systému.....	66
3.4.3 Řešení problémů přirozeného jazyka a sémiotika.....	70
3.4.4 Logičnost a vhodnost třídění.....	71
3.4.5 Uživatelské hledisko – orientace a navigace.....	74
3.4.6 Shrnutí a závěr ke kategoriálnímu systému	76
3.5 Další nástroje organizace a rozlišování obsahu	78
3.5.1 Jmenné prostory	78

3.5.2	Abecední rejstřík	79
3.5.3	Šablony	79
3.5.4	Seznamy	80
3.5.5	Rozcestníky a „Přesměrovávací stránky“	81
3.5.6	Časové osy a výročí	82
3.5.7	Slovníky	83
3.5.8	Hypertextové odkazy	83
4	Nástroje řízení kvality a komunikační nástroje	85
4.1	Nástroje řízení kvality	85
4.1.1	Pravidla	85
4.1.2	Nástroje a procesy řešení konfliktů	87
4.1.3	Blokování	89
4.1.4	Mazání	90
4.1.5	Zamykání	91
4.1.6	Monitorovací nástroje a procesy	92
4.1.7	WikiProjekty	94
4.1.8	„Požadované články“	94
4.1.9	„Pískoviště“ a stránka „Potřebuji pomoc“	96
4.1.10	Adopce	96
4.1.11	Vyznamenání a ocenění	98
4.2	Centralizované komunikační nástroje a kanály	99
4.2.1	Centralizované diskuse	99
4.2.2	„Velvyslanectví“	100
4.2.3	IRC kanály	101
5	Služby	102
5.1	Vyhledávání a prohlížení	102
5.1.1	Vyhledávání	102
5.1.2	Prohlížení	106
5.2	Služby z hlavní strany <i>Wikipedie</i>	107
5.2.1	„Nejlepší článek dne“ / „Článek týdne“	107
5.2.2	„Nejlepší obrázek dne“ / „Obrázek týdne“	108
5.2.3	„Ve zprávách“ / „Aktuality“	108
5.2.4	„Věděli jste, že ...“ / „Víte, že ...“	109
5.2.5	„V tento den“ / „[aktuální datum] v minulosti“	110
5.3	Služby informující o <i>Wikipedii</i> a referenční služba	110
5.3.1	Nápověda („Help desk“ a „Help“)	110
5.3.2	„Novinky stránky“	110
5.3.3	„Referenční služba“	111
5.4	Speciální služby a nástroje pro uživatele	112
5.4.1	„Speciální stránky“	112
5.4.2	„Náhodný článek“	115
5.4.3	„Poslední změny“	115
5.4.4	„Odkazuje sem“	116
5.4.5	„Související změny“	116
5.4.6	„Načíst soubor“	116
5.4.7	„Verze k tisku“	117
5.4.8	„Stáhnout jako PDF“	117
5.4.9	„Trvalý odkaz“	117
5.5	Služby a nástroje spojené s uživatelskou schránkou	117
6	Kvalita a možnosti využití <i>Wikipedie</i>	122

6.1	Příklady nekvalitních článků.....	122
6.2	Studie porovnávající kvalitu <i>Wikipedie</i> s ostatními encyklopediemi	124
6.3	Studie hodnotící kvalitu <i>Wikipedie</i> samotné	129
6.4	SWOT analýza <i>Wikipedie</i>	133
6.5	Možnosti využití <i>Wikipedie</i> a wiki systémů v oboru informační vědy a knihovnictví	139
6.6	Možnosti využití <i>Wikipedie</i> a wiki systémů v ostatních oborech a obecně	146
7	Závěr	152
	Seznam použitých a citovaných informačních zdrojů	158
	Zdroje z obsahu <i>Wikipedie</i>	158
	Zdroje z dokumentace anglické verze.....	158
	Články encyklopedických hesel anglické verze.....	165
	Zdroje z dokumentace české verze	165
	Články encyklopedických hesel české verze	171
	Zdroje z dokumentace Nadace Wikimedia a jejích projektů	171
	Zdroje mimo prostor <i>Wikipedie</i> a Nadace Wikimedia	172
	Seznam obrázků v textu	180
	Seznam tabulek v textu	180
	Seznam příloh.....	181

Seznam zkratk užívaných v textu práce

ALA	American Library Association
AMA	American Medical Association
ANBO	American National Biography Online
APA	American Psychological Association
API	Application Programming Interface
CBE/CSE	Council of Biology Editors / Council of Science Editors
CC-BY-SA	Creative Commons-Attribution-ShareAlike
CSS	Cascading Style Sheets
ČR	Česká republika
DAH	Dictionary of American History
DCMI	Dublin Core Metadata Initiative
DDC	Dewey Decimal Classification
DDT	Deweyho desetinné třídění
FAQ	Frequently Asked Questions
GNU FDL	GNU Free Documentation License
GNU GPL	GNU General Public License
HTML	HyperText Markup Language
IRC	Internet Relay Chat
ISBN	International Standard Book Number
ISO	International Organization for Standardization
JOLT	Journal of Law and Technology
LCC	Library of Congress Classification
LISA	Library and Information Science Abstracts
LISTA	Library, Information Science & Technology Abstracts
LISWiki	Librarianship and Information Science Wiki
LLIS FT	Library Literature and Information Science Full Text
MDT	Mezinárodní desetinné třídění
MHRA	Modern Humanities Research Association
MIME	Multipurpose Internet Mail Extensions
MLA	Modern Language Association
NK ČR	Národní knihovna České republiky
OSN	Organizace spojených národů
PDF	Portable Document Format
RSS	Rich Site Summary / Resource Description Framework Site Summary / Really Simple Syndication
SDI	System Delivery Information
SUL	Single User Login
SWOT	Strengths-Weaknesses-Opportunities-Threats
TDKIV	Česká terminologická databáze knihovnictví a informační vědy
UDC	Universal Decimal Classification
USA (U.S.)	United States of America
WWW	World Wide Web

Předmluva

Téma *Otevřená encyklopedie Wikipedie jako informační zdroj, její tvorba, obsah a služby* jsem si pro svou diplomovou práci zvolila zejména proto, že se o problematiku wiki systémů a Wikipedie zajímám již několik let a na tato témata jsem během pěti let studia na Ústavu informačních studií a knihovnictví Filozofické fakulty Univerzity Karlovy v Praze zpracovala již několik školních prací. Ve třetím ročníku bakalářského cyklu to v rámci předmětu Bibliografické rešeršní služby byla rešerše na téma *Problematika systémů typu wiki a možnosti jejich využívání a propojování s tradičními informačními institucemi a zdroji*¹, v 1. ročníku navazujícího magisterského studia to v rámci předmětu Teoretické základy selekčních jazyků byla analýza klasifikačního systému na téma *Kategoriální systém otevřené encyklopedie Wikipedie*², ve 2. ročníku navazujícího magisterského cyklu to v rámci předmětu Rešeršní strategie a vyspělé metody informační podpory vědy byla studijně rozborová práce na téma *Otevřená encyklopedie Wikipedie*³. Kromě školních prací jsem v dubnu roku 2010 (také jako přílohu stejnojmenného projektu doktorské disertační práce) zároveň zpracovala rozsáhlejší rešerši na téma *Moderní encyklopedická díla dostupná na internetu*⁴, která mi tak posloužila i jako jedna ze dvou nejvýznamnějších forem informační a bibliografické přípravy samotné diplomové práce (druhou formou bylo vyhledávání a studium zdrojů z dokumentace Wikipedie, jejího provozovatele a sesterských projektů). Dalším důvodem výběru tématu mé diplomové práce byl fakt, že se jedná o téma moderní, z hlediska oboru informační vědy a knihovnictví v některých ohledech možná až kontroverzní, nicméně o to zajímavější a zejména vzhledem k popularitě Wikipedie i dalších

¹ SAKASTROVÁ, Lucie. *Problematika systémů typu wiki a možnosti jejich využívání a propojování s tradičními informačními institucemi a zdroji : bibliografický soupis*. Praha, 2008. 15 s. 84 záznamů. Nепublikovaná školní práce. Univerzita Karlova v Praze, Filozofická fakulta, Ústav informačních studií a knihovnictví.

² SAKASTROVÁ, Lucie. *Kategoriální systém otevřené encyklopedie Wikipedie : analýza*. Praha, 2009. [8] s., [8] s. příl. Nепublikovaná školní práce. Univerzita Karlova v Praze, Filozofická fakulta, Ústav informačních studií a knihovnictví.

³ SAKASTROVÁ, Lucie. *Otevřená encyklopedie Wikipedie : studijně rozborová práce*. Praha, 2009. 28 s. Nепublikovaná školní práce. Univerzita Karlova v Praze, Filozofická fakulta, Ústav informačních studií a knihovnictví.

⁴ SAKASTROVÁ, Lucie. *Moderní encyklopedická díla dostupná na internetu : rešerše*. Praha, 2010-04. 20 s. 254 záznamů. Nепublikovaná práce pro osobní potřebu a účely projektu doktorské disertační práce.

moderních volně dostupných informačních zdrojů Webu 2.0 také téma důležité a ze stejného důvodu nejen v oboru informační vědy a knihovnictví též téma perspektivní.

Hlavním cílem práce stanoveným již v zadání diplomové práce bylo zanalyzovat a zhodnotit „otevřenou encyklopedii Wikipedii“ jako informační zdroj pokračujícího charakteru, zejména postihnout a zhodnotit specifika její tvorby, její celkový obsah, rozsah a poskytované informační služby; nicméně v průběhu zpracovávání práce důsledkem způsobu zpracovávání tématu (poměrně komplexní a detailní analýza zejména nástrojů řízení kvality, organizace obsahu a služeb encyklopedie Wikipedie) vyvstal i další důležitý cíl, a sice na základě výsledků analýzy obsahu a nejvýznamnějších nástrojů a služeb encyklopedie Wikipedie načrtnout a zhodnotit možnosti využití Wikipedie a wiki systémů zejména v oboru informační vědy a knihovnictví, ale i oborů ostatních. Po dohodě s vedoucí diplomové práce PhDr. Evou Bratkovou, Ph.D. tak navíc k obsahu diplomové práce stanoveném již v jejím zadání přibyly i kapitoly (resp. podkapitoly) věnující se podrobněji kvalitativním hlediskům Wikipedie (zejména výsledkům zahraničních kvalitativních výzkumných studií), jejím silným a slabým stránkám, příležitostem a hrozbám (prostřednictvím SWOT analýzy) a na základě zhodnocení jejich výsledků následně i možnostem využití Wikipedie a wiki systémů v oboru informační vědy a knihovnictví, ostatních oborů i obecně. Dodatečným zařazením této části tak výstupem diplomové práce již není pouze charakteristika, analýza a popis otevřené encyklopedie Wikipedie, ale i návrhy případného dalšího využití jejích výsledků v oboru informační vědy a knihovnictví prostřednictvím realizací některé nebo některých z analyzovaných a navrhovaných možností využití Wikipedie a wiki systémů v oboru.

Zpracování diplomové práce, snad s výjimkou zvolení vhodného způsobu citování zdrojů z dokumentace Wikipedie, o němž bude ještě dále v Předmluvě pojednáno, neprovázely žádné větší problémy. K tématu Wikipedie v současnosti již existuje značné množství zejména zahraniční literatury, z níž lze čerpat, a i samotná encyklopedie Wikipedie prostřednictvím bohatého systému dokumentace a nápovědy nabízí dostatek relevantních informačních zdrojů umožňujících se lépe zorientovat v jejím dnes již velmi rozsáhlém obsahu i množství podpůrných a doprovodných nástrojů a služeb.

Diplomová práce se zejména ve své analytické části zaměřuje především na původní anglickou jazykovou verzi encyklopedie Wikipedie, nicméně s velmi výraznými přesahy také do verze české včetně podání četných doplňujících příkladů

jak z verze anglické, tak i české. Jedinou výjimkou je kapitola 3.4, Kategoriální systém (analýza), kde je situace opačná a poměrně detailní analýze je tak (zejména z důvodu jazykové blízkosti) podroben kategoriální systém české verze encyklopedie s drobnými přesahy také do kategoriálního systému verze anglické.

Celkově jsou témata vyjádřená názvy kapitol, podkapitol a jejich dílčích částí v diplomové práci řazena od obecnější po specifitější a detailnější problematiku, což umožňuje orientaci nejprve v obecných otázkách a prostřednictvím toho pak i lepší srozumitelnost a pochopení následných specifitějších témat a problematik. Úvodní část diplomové práce je tak věnována úvodu do problematiky. Prostřednictvím podání základní terminologie včetně definic jednotlivých termínů je vymezeno místo Wikipedie mezi ostatními informačními zdroji, dále doplněné pokusem o vlastní definici Wikipedie jako takové. Použitými metodami pro zpracování úvodní části byly zejména metoda analýzy a komparativní metoda (rozklad charakteru Wikipedie na dílčí vlastnosti a prvky, porovnání Wikipedie s ostatními typy zdrojů a z toho odvozené usuzování na její místo mezi ostatními informačními zdroji) a dále studium literatury (zejména definic jednotlivých termínů) relevantní tématu.

Po terminologickém a úvodu do problematiky následuje část věnovaná podrobnější charakteristice a historii Wikipedie jako takové. Kromě stručné historie Wikipedie jsou zmíněny a více či méně podrobně rozebrány i její cíle, základní principy, informace o provozovateli, softwaru, financování, právních otázkách (licenční podmínky, zodpovědnost za obsah, ochrana osobních údajů) a uživatelích včetně jejich kategorizace a motivace. Hlavní použitou metodou je v tomto případě metoda deskripce (popsání historie, cílů, principů, provozovatele, velikosti a rozsahu apod.), v některých částech bylo dále využito analyticko-syntetické metody a komparativní metody (např. podrobnější rozbor licenčních podmínek, autorství a zodpovědnosti za obsah; jejich porovnání s odpovídajícími prvky tradičních encyklopedií; a následná syntéza nashromážděných poznatků a závěrů v jeden nebo několik zobecňujících závěrů), v části pojednávající o motivaci a důvodech participace aktivních uživatelů na projektu Wikipedie je mimo jiné využito i metody studia a hodnocení literatury relevantní tématu (tj. realizovaných zahraničních studií) doplněné metodou indukce, kdy jsou z výsledků těchto studií usuzovány vlastnosti, motivace a důvody participace uživatelů Wikipedie obecně.

Následuje hlavní a jádrová část diplomové práce soustředující se na popis a analýzu obsahu, nejdůležitějších nástrojů organizace obsahu, nástrojů řízení

kvality, komunikačních nástrojů a služeb encyklopedie Wikipedie. Hlavní použitou metodou je v tomto případě zejména analyticko-syntetická metoda, kdy nejprve došlo k hrubšímu rozdělení problematiky právě na obsah a nástroje organizace obsahu, nástroje řízení kvality, komunikační nástroje a služby, které byly dále děleny do dílčích a specifictějších problematik na každé úrovni podle svých nejvýznamnějších vlastností a podrobněji analyzovány. K rozdělení problematiky obsahu a nástrojů práce s obsahem Wikipedie je třeba podotknout, že se tak, jak je podáno v jádru práce prostřednictvím dělení na kapitoly, podkapitoly a další jejich dílčí části, jedná o rozdělení poměrně neostré a spíše pracovní podle převažujícího charakteru. Některé nástroje organizace obsahu Wikipedie jsou totiž zároveň i nástroji řízení kvality, případně zároveň i službami; stejně jako některé nástroje řízení kvality zároveň organizují obsah a některé služby kromě toho, že slouží uživatelům, jsou i specifickými nástroji řízení kvality či komunikačními kanály apod., jak bylo odhaleno právě na základě analýzy a v řadě případů je to speciálně zmíněno i přímo v rámci jednotlivých podkapitol a jejich dílčích částí. Metoda analýzy byla v jádrové části diplomové práce zároveň doplněna metodou deskriptivní (popis vlastností, charakteru, chování apod. nástrojů a služeb) postavenou zároveň na studiu literatury relevantní tématu, tj. zejména dokumentace samotné encyklopedie Wikipedie, a také na metodě pozorování a částečně i experimentu prostřednictvím vlastního testování chování analyzovaných a popisovaných nástrojů a služeb Wikipedie. Zmíněné metody zároveň doplňují i metody syntézy a indukce, kdy v závěrech některých kapitol, podkapitol a případně jejich dalších dílčích částí dochází k vyvozování a shrnutí zobecňujících poznatků a závěrů.

Významná část práce následující po jádrové byla, jak už bylo výše zmíněno, do celkové struktury zapracována doplňkově až v průběhu vypracovávání diplomové práce po dohodě s vedoucí práce PhDr. Evou Bratkovou, Ph.D., existuje tak víceméně navíc oproti požadavkům stanoveným v zadání diplomové práce, nicméně není o nic méně významná než ostatní části diplomové práce, logicky zapadá do struktury celku a významně přispívá jak k celistvosti, tak komplexnosti diplomové práce jako celku. Tato část je věnována problematice kvality Wikipedie a z toho odvozeným možnostem využití Wikipedie i wiki systémů v oboru informační vědy, ostatních oborů i obecně. Nechybí ani stanovení nejvýznamnějších silných a slabých stránek, příležitostí a hrozeb Wikipedie prostřednictvím SWOT analýzy. Hlavní použitou metodou je v tomto případě studium a hodnocení literatury

relevantní tématu (zahraniční kvalitativní studie Wikipedie a literatura pojednávající o otázkách možností i proběhlých a fungujících realizacích využívání Wikipedie a wiki systémů). Další významnou použitou metodou je kombinace metod indukce a dedukce, kdy je na jedné straně z konkrétní realizace využití Wikipedie odvozována obecnější možnost jejího využití a na druhé straně z obecnější možnosti využití Wikipedie navrhovány konkrétnější realizace takového využití. Při hodnocení zahraničních kvalitativních studií relevantních tématu je zároveň využito komparativní a analyticko-syntetické metody, kdy jsou nejprve jednotlivé metody a jejich výsledky popsány a hodnoceny zvlášť, následně porovnány s přístupem, metodami a výsledky ostatních studií a v závěru je podáno jejich obecné shrnutí, jakož i jejich výsledků, jako celku. Analyticko-syntetické metody je využito i v části věnované SWOT analýze, kdy jsou nejprve vlastnosti a možnosti Wikipedie rozděleny na silné a slabé stránky, příležitosti a hrozby, zejména slabé stránky a hrozby pak podrobněji analyzovány a veškeré poznatky a závěry z dílčích částí nakonec shrnuty v obecné závěry.

Po hlavních částech diplomové práce následuje závěr, který shrnuje nashromážděné poznatky dané výsledky a závěry předchozích kapitol a z nich vyvozuje trendy a předpokládané perspektivy (popřípadě návrhy) dalšího vývoje otevřené encyklopedie Wikipedie v budoucnu. Hlavními použitými metodami jsou v tomto případě metody syntézy a indukce, kdy jsou prostřednictvím syntézy veškeré poznatky a závěry vyplývající z předchozích částí práce shrnuty v obecnější závěry a jejich důsledky a prostřednictvím indukce zase z trendů a odhadů perspektiv dalšího vývoje anglické (a částečně i české) verze usuzovány trendy a perspektivy dalšího vývoje Wikipedie jako celku. Částečně je při závěrečném shrnutí specifčnosti Wikipedie oproti ostatním encyklopedickým, zejména tradičním tištěným, dílům nepatrně využito i metody analogie, díky níž jsou prostřednictvím zjištění shodných prvků a vlastností Wikipedie s ostatními encyklopediemi následně vymezena a zdůrazněna její nejvýznamnější specifika, jimiž se od encyklopedických děl jiných typů liší.

Celkově bylo při zpracování všech částí diplomové práce zároveň využito více či méně také metody abstrakce, tedy oddělování nepodstatných vlastností a jevů od podstatných, což umožnilo důraz a soustředění se na ty nejvýznamnější vlastnosti, prvky a charakteristiky encyklopedie Wikipedie namísto hrozícího rizika kladení důrazu od samého počátku i na méně podstatné, až zanedbatelné vlastnosti, prvky

a charakteristiky, a s tím související riziko (např. z důvodu nedostatku času, prostoru apod.) opomenutí, vynechání či riziko povrchního zpracování toho nejvýznamnějšího. I když tedy bylo celkově při zpracovávání diplomové práce využito mnoha metod, nejvýznamnější a převažující metodou byla zejména metoda analýzy doplněná zejména v závěrečných částech práce, kapitol, podkapitol apod. případně také metodou syntézy.

Rozsah diplomové práce relativně výrazně přesahuje rozsah stanovený požadavky na diplomovou práci, nicméně to není bezdůvodné. Prvním důvodem je komplexnost, celistvost a přiměřená detailnost zpracování problematiky vzhledem k tématu, tj. komplexní problematiky otevřené encyklopedie Wikipedie, která si významnější pozornost a tím i rozsah dokumentů o ní jako celku pojednávajících, vzhledem k tomu, že se jedná o poměrně mladou, moderní a do budoucna otevřenou a tím i perspektivní problematiku, nepochybně zaslouží. Druhým důvodem relativně výrazného přesáhnutí požadavků na rozsah je ten, že při citování dokumentů (resp. jejich nesamostatných částí) z dokumentace Wikipedie v souladu s obecně použitou metodou, tj. metodou „citování pomocí prvního údaje záznamu a data vydání“ („Harvardský systém“) a v souladu s normami ISO 690 a ISO 690-2, bylo po dohodě s vedoucí práce PhDr. Evou Bratkovou, Ph.D., vzhledem k množství těchto zdrojů a tím i nemožnosti citovat a rozlišovat tyto zdroje v textu citujícího dokumentu standardními způsoby v souladu s použitými normami a metodami citování, využito doplňkové metody citování těchto zdrojů (tj. zdrojů z dokumentace Wikipedie, Nadace⁵ Wikimedia a sesterských projektů) v textu práce, která způsobuje o něco větší délku takových citací v textu citujícího dokumentu oproti citacím ostatních dokumentů. Citace zdrojů z dokumentace Wikipedie, jimiž je text protkán poměrně bohatě, tak kromě prvního údaje (v tomto případě tedy názvu „*Wikipedia*“ v případě anglické verze nebo „*Wikipedie*“ v případě české verze) po čárce obsahují i název části dokumentu (tj. konkrétní stránky z dokumentace Wikipedie včetně jmenného prostoru⁶) a až posléze opět po čárce datum vydání (resp. vzhledem k dynamičnosti obsahu Wikipedie datum poslední aktualizace) příslušné stránky. Někde, kde

⁵ V celém textu diplomové práce je při zmínkách o Nadaci Wikimedia, ať už prostřednictvím celého označení Nadace Wikimedia (Wikimedia Foundation) nebo jen zkráceného označení Nadace užíváno velké počáteční písmeno N, a to z důvodu, že celý název Nadace je Wikimedia Foundation (tj. Nadace Wikimedia) a dále i z důvodu jednoznačnosti označování provozovatele Wikipedie a jeho zvýraznění v textu.

⁶ Více o jmenných prostorech ve Wikipedii v kapitole 3.5.1., Jmenné prostory.

by mohlo dojít k záměně citace z dokumentace Wikipedie, Nadace Wikimedia či sesterského projektu s citací článku encyklopedického hesla Wikipedie je v textu citujícího dokumentu (tj. diplomové práce) zároveň uvedeno upřesnění v kulaté závorce. Díky poměrně častému citování zdrojů z dokumentace Wikipedie tak, vzhledem k jejich delšímu rozsahu, dochází i ke zvýšení celkového rozsahu diplomové práce jako celku. Kromě toho je text práce, zejména ve své jádrové – analytické – části, poměrně hustě protkán hypertextovými odkazy doplňujícími a ilustrujícími analyzovanou problematiku, které tím rovněž celkový rozsah diplomové práce rozšiřují. Vzhledem k významnému množství hypertextových odkazů v textu práce bych proto doporučovala tuto diplomovou práci číst spíše v elektronické než tištěné podobě a kromě lineárního čtení a procházení textu tak využívat i doplňujícího a ilustrujícího externího materiálu prostřednictvím aktivování doprovodných hypertextových odkazů.

Ze stejných (tedy rozsahových) důvodů je tak doprovodný obrazový obsah diplomové práce soustředěn zejména do přílohové části, na kterou je nicméně z hlavního textu odkazováno. Hlavní část práce (tj. kapitoly) tak zahrnuje pouze dva obrázky a jednu tabulku v textu bezprostředně související s textem o nich pojednávajících, ostatní obrazová část (snímky stránek anglické a české verze Wikipedie) je soustředěna do poslední přílohové části diplomové práce následující za seznamy použitých a citovaných zdrojů, obrázků, tabulek a příloh. Číslování a popisky obrázků v textu jsou zařazeny pod obrázky, zatímco číslování a popisky tabulek v textu a příloh před tabulky a přílohy. Na většině snímků stránek v přílohách jsou zároveň červenou barvou vyznačeny ty části příslušných stránek, kterých je zvláště vhodné si, vzhledem k příslušné příloze (tj. snímku stránky Wikipedie), povšimnout. Obecně je v textu diplomové práce využito několik druhů grafického znázornění, a to kurzivy pro odlišení názvů děl, služeb apod. (včetně samotné Wikipedie), boldu (tučného písma) pro zvýraznění důležitých termínů v textu a uvozovek pro zvýraznění doslovných citací, popřípadě některých (neobvyklých) slov či slovních spojení v textu. Kromě toho je z důvodu jednotnosti celého textu tam, kde text následuje za odrážkou, využito zvýraznění prostřednictvím velkého počátečního písmena prvního slova textu každého odstavce za odrážkou.

Pro označení Wikipedie je v textu diplomové práce zároveň užíváno českého tvaru Wikipedie, nikoliv anglického (německého atd.) Wikipedia, a to v souladu s uváděním tohoto tvaru v české verzi Wikipedie (odvozené od stejně končícího

českého výrazu encyklopedie), stejně jako sousloví „otevřená encyklopedie Wikipedie“ (česká verze) oproti „free encyclopedia Wikipedia“ (anglická verze). V případě označování některých termínů, vlastností obsahů, nástrojů, služeb apod. Wikipedie, které se v anglické i české verzi liší (včetně lišících se nebo nestandardních a nedoslovných překladů) je obvykle upřednostněn tvar či výraz užívaný v české verzi Wikipedie, přičemž anglický ekvivalent je minimálně u prvního výskytu termínu či výrazu v textu uveden v kulaté závorce za českým také. V případech, kde je, vzhledem k tomu, že je analýza zaměřena zejména na anglickou verzi Wikipedie, přednostně využito termínu anglické verze, nicméně v českém překladu, a to taktéž s doplněním anglického termínu v kulaté závorce (např. jako v případě kapitoly 5.2, Služby z hlavní strany Wikipedie), je na tento fakt upozorněno přímo v textu prostřednictvím číslovaných poznámek pod čarou.

Informační zdroje uvedené v „Seznamu použitých zdrojů“ jsou, jak už bylo výše zmíněno, citovány v souladu s normami ISO 690 a ISO 690-2 a spolu s citacemi v textu citujícího dokumentu v souladu s metodou „citování pomocí prvního údaje záznamu a data vydání“ („Harvardský systém“). U zdrojů z dokumentace Wikipedie, Nadace Wikimedia a sesterských projektů je navíc v textu citujícího dokumentu nad rámec použitých norem i metod kromě názvu a data vydání (resp. poslední aktualizace) uváděn i název těchto nesamostatných částí. Bibliografické záznamy dokumentů mimo dokumentaci Wikipedie, Nadace Wikimedia a sesterských projektů jsou v „Seznamu použitých a citovaných zdrojů“ na první úrovni uspořádány abecedně podle prvního údaje, na druhé úrovni abecedně podle názvu, popřípadě názvu části (v případě nesamostatných i samostatných částí dokumentů). Zdroje z dokumentace Wikipedie, Nadace Wikimedia a sesterských projektů jsou na první úrovni uspořádány taktéž abecedně podle prvního údaje, který je tak shodný pro všechny nesamostatné části jednotlivých dokumentací, na druhé úrovni pak abecedně podle názvu těchto nesamostatných částí. Zdroje jsou v „Seznamu použitých a citovaných zdrojů“ zároveň rozděleny do několika seznamů, které jsou případně ještě dále děleny, a to na zdroje z obsahu Wikipedie, Nadace Wikimedia a sesterských projektů (tj. stránky dokumentace a články hesel) a dále na zdroje mimo prostor Wikipedie, Nadace Wikimedia a sesterských projektů (tj. zejména odborné články k problematice Wikipedie a související zdroje).

Vzhledem k tomu, že větší rozsah analýzy Wikipedie probíhal zejména v dubnu a květnu roku 2010 a obsah Wikipedie je, vzhledem k jejímu charakteru, velmi

proměnlivý a dynamický, případné významnější změny a novinky, které nemohla zachytit dubnová a květnová analýza, jsou do diplomové práce zaneseny alespoň prostřednictvím číslovaných poznámek pod čarou, kterých je v textu diplomové práce tam, kde je to nutné nebo vhodné, využíváno zároveň případně i jako vysvětlivek k textu (např. vyjasnění a zdůvodnění užívání příslušné terminologie nebo i tvarů některých termínů v textu, popřípadě zdůvodnění uspořádání některých podkapitol a dalších dílčích částí práce apod.) tam, kde se to příslušného textu bezprostředně týká nebo u prvního výskytu daného problému, jež je třeba okomentovat či vysvětlit, v textu.

Diplomová práce se skládá z celkem 182 stran, 2 obrázků v textu, 1 tabulky v textu a 26 samostatných příloh na XIII samostatně číslovaných stranách. Jádro práce (od úvodu po závěr) zabírá 139 stran.

Na tomto místě bych zároveň ráda poděkovala zejména vedoucí diplomové práce PhDr. Evě Bratkové, Ph.D. za její ochotu při konzultacích, čas věnovaný řešení problematických otázek (např. otázky citování zdrojů z dokumentace Wikipedie), vstřícnost a cenné rady přispívající ke konečné podobě diplomové práce. Můj dík dále patří také všem ostatním, kteří, přestože zde nejsou jmenováni, nějakou měrou (např. prostřednictvím duševní podpory a důvěry ve zrádný průběh i výsledek diplomové práce) přispěli k její realizaci a dokončení.

1 Úvod, terminologie a místo *Wikipedie* mezi ostatními informačními zdroji

1.1 Úvod do problematiky

S nástupem **Webu 2.0** se v rámci globální virtuální sítě internet objevily zcela nové informační zdroje stírající doposud poměrně jasně dané ohraničení mezi tvůrci a uživateli informací tím, že je uživatel vtažen nejen do procesu využívání informačních zdrojů, ale může se podílet i na jejich tvorbě. Uživatelé informačních zdrojů Webu 2.0 tvoří **virtuální komunity** a **virtuální sociální sítě** podobné komunitám a sociálním sítím reálným. Stejně jako ve fyzickém světě, i ve světě virtuálním je s každou takovouto komunitou spjata i příslušná sada pravidel, normativů a nástrojů spolupráce, stejně jako procesy jejich vytváření, usměrňování a schvalování.

Na rozdíl od komunit ve fyzickém světě, neexistuje ve světě virtuálních komunit prakticky žádná diskriminace uživatelů z hlediska lokace, národnosti, pohlaví, dosaženého stupně vzdělání apod. Výjimku může sice představovat např. jazykové omezení, nicméně v podstatě ani to není explicitní překážkou spoluúčasti. Díky možnostem **anonymity** či **pseudonymity** pro každého jednotlivého uživatele tak prakticky žádné hranice ani omezení neexistují. Jedinou podstatnou výjimkou je přítomnost příslušného počítačového vybavení s možností připojení k internetu.

Takto široce pojatá (prakticky všeobecná) **demokratizace** přístupu a možností aktivní spoluúčasti s sebou pochopitelně nese následky v podobě netradičního a mnohdy i obtížného řízení veškerých procesů (organizace obsahu, řízení kvality apod.) i produktů (kvalita článků i dalšího obsahu, výsledky nástrojů organizace obsahu a řízení kvality apod.).

Jedním z těchto zcela nových informačních zdrojů jsou kolektivně vytvářená encyklopedická díla fungující na wiki principu a jedním z jejich zástupců je i otevřená encyklopedie *Wikipedie*. Zpočátku bylo na tato díla a tím i na *Wikipedii* nahlíženo s nedůvěrou zejména ze strany oborníků napříč různými vědními obory. Hlavním důvodem byl fakt, že se jedná o díla **neautorizovaná**. S postupem času se však řada hesel z hlediska obsahového zdokonalila a dochází k nárůstu odkazů na autorizované prameny. Sama *Wikipedie* si během takřka desetiletí své existence vytvořila řadu nástrojů, které umožňují jak efektivní formy organizace obsahu, tak

nástrojů řízení kvality, nicméně jejich efektivní využívání vyžaduje aktivní a pozitivně motivovanou nejlépe pravidelnou činnost pokud možno co největšího počtu aktivních uživatelů (tj. uživatelů-autorů a uživatelů-editorů)⁷.

Netradiční modely organizace obsahu i řízení kvality tak zpočátku byly hlavním **předmětem výzkumu a kritiky *Wikipedie*** jako takové i kolektivně tvořených děl obecně napříč různými zainteresovanými (nejen knihovnicko-informačními) vědními obory, nicméně postupně, také díky překvapivě pozitivním výsledkům nejrůznějších studií a výzkumů ohledně kvality a relevance kolektivně tvořených děl, jakož i *Wikipedie*, byly a jsou stále více diskutovány **možnosti využití** těchto děl a zejména právě *Wikipedie* v rámci nejrůznějších oborů (zejména pedagogických, ale i řady ostatních včetně knihovnicko-informačních) a řeší se tak i možnosti využití obsahů těchto děl jako bází znalostí. Rada knihovnicko-informačních a referenčních systémů již zařadila všeobecnou wiki encyklopedii *Wikipedii* do oficiálních katalogů cílových zdrojů a obecně narůstá jak **popularita**, tak počet citací hesel z *Wikipedie*, a to jak ze strany uživatelů z řad široké veřejnosti a studentů, tak ze strany odborníků, jak bude doloženo v dalších částech diplomové práce.

1.2 Terminologie a povaha *Wikipedie* jako informačního zdroje

Otevřená encyklopedie *Wikipedie* je svou povahou především encyklopedií. Dle *České terminologické databáze knihovnictví a informační vědy* (dále jako TDKIV) lze „**Encyklopedii**“ definovat jako „Dílo shrnující základní poznatky lidského vědění nebo jeho vybraných částí, uspořádané abecedně nebo systematicky, často o rozsahu více svazků“ [MATUŠÍK, 2003a]. V případě otevřené encyklopedie *Wikipedie* však tato definice selhává hned v několika bodech. Není dáno žádné prioritní uspořádání hesel, k obsahu lze přistupovat přes různorodé přístupové body abecední i systematické. V případě otevřené encyklopedie *Wikipedie* nemůže, vzhledem k její elektronické a internetové podobě, být řeč ani o přítomnosti svazků. Vzhledem k tomu, že se zároveň jedná o dílo neukončené a otevřené, *Wikipedii* nelze považovat

⁷ Dále v textu je pro uživatele *Wikipedie* užíváno termínů „aktivní uživatelé“, „uživatelé-autoři“, „uživatelé-editori“ a „wikipedisté“ ve všech případech shodně pro ty uživatele *Wikipedie*, kteří se aktivně podílejí na tvorbě obsahu *Wikipedie*, tedy ty, kteří zakládají nebo editují články jejich hesel i další stránky; zatímco termínů „pasivní uživatelé“ nebo „čtenáři“ pro ty uživatele, kteří si obsah *Wikipedie* pouze prohlíží, čtou, vyhledávají apod., nicméně se na jeho tvorbě sami aktivně nepodílejí. Tohoto rozdělení uživatelů je v textu užíváno v souladu s rozdělením uživatelů *Wikipedie* na wikipedisty (tj. aktivní uživatele) a čtenáře (tj. pasivní uživatele) v samotné *Wikipedii* [více v kapitole 2.9, Uživatelé].

ani za dílo, které by shrnovalo základní poznatky lidského vědění k danému okamžiku vydání; namísto shrnování poznatků se tak jedná spíše o jejich různě dynamickou a plynulou integraci spolu s časem.

O něco přijatelnější se proto jeví definice uváděná v ČSN ISO 5127: „Dokument shrnující znalosti o všech předmětech nebo skupinách předmětů, uspořádaný abecedně nebo systematicky a obvykle obsahující rozsáhlá hesla“ [ČSN ISO 5127, 2003]. V této definici sice zůstává požadavek na abecední nebo systematické uspořádání a shrnující charakter, nicméně se zde již nehovoří o svazcích, ani jejich počtu. Jako diskutabilní se ovšem jeví otázka rozsáhlosti hesel, která je v případě *Wikipedie*, vzhledem k povaze vytváření jejího obsahu, velmi různorodá a proměnlivá.

Wikipedii lze dále v rámci encyklopedií zařadit mezi encyklopedie všeobecné. „**Všeobecná encyklopedie**“ je dle TDKIV definována jako „Encyklopedie shrnující základní poznatky ze všech oblastí lidského vědění“ [MATUŠÍK, 2003d]. Jako důkaz tvrzení, že se v případě *Wikipedie* skutečně jedná o všeobecnou encyklopedii, může sloužit např. vyjmenování nejvyšších kategorií kategoriálního systému její anglické verze – „Všeobecnosti“ (General reference), „Kultura a umění“ (Culture and the arts), „Geografie a místopis“ (Geography and places), „Zdraví a fitness“ (Health and fitness), „Historie a události“ (History and events), „Matematika a logika“ (Mathematics and logic), „Přírodní a fyzikální vědy“ (Natural and physical sciences), „Lidé“ (People and self), „Filozofie a myšlenkové směry“ (Philosophy and thinking), „Náboženství a víra“ (Religion and belief systems), „Společnost a společenské vědy“ (Society and social sciences), „Technologie a aplikované vědy“ (Technology and applied sciences) [*Wikipedia*, Portal:Contents/Categorical index, 2010] [viz též Příloha 18].

Mezi sekundární charakteristiky *Wikipedie* jako informačního zdroje patří fakt, že se jedná o elektronický online informační zdroj dostupný přes globální počítačovou síť internet prostřednictvím služby World Wide Web. „**Elektronický zdroj**“ lze dle TDKIV definovat jako „Informační zdroj, který je uchováván v elektronické podobě a je dostupný v prostředí počítačových sítí nebo prostřednictvím jiných technologií distribuce digitálních dat (např. na discích CD-ROM)“ [CELBOVÁ, 2003a]. „**Online zdroj**“ lze dle TDKIV definovat jako „Informační zdroj umožňující získat požadovanou informaci přímou interaktivní komunikací v reálném čase, přičemž tato komunikace se uskutečňuje prostřednictvím

počítačové či telekomunikační sítě“ [KUČEROVÁ, 2003], „**Internetový zdroj**“ jako „Informační zdroj publikovaný v síti internet, přístupný online“ [CELBOVÁ, 2003b] a službu „**WWW**“ jako „Distribuovaný hypertextový internetový informační systém, v němž dokumenty obsahují odkazy na jiné místní nebo vzdálené dokumenty. Informační nástroj využívající text, grafiku, zvuk, video“ [SKLENÁK, 2003].

Mezi další sekundární charakteristiky *Wikipedie* jako informačního zdroje patří fakt, že se jedná o pokračující zdroj integračního charakteru. „**Pokračující informační zdroj**“ lze dle TDKIV definovat jako „Druhové označení pro každý informační zdroj docházející do knihovny postupně (po svazcích, číslech, sešitech, aktualizacích - např. periodika, vícesvazková díla, edice, sešitově vydávané slovníky, aktualizace pro tištěné databáze i aktualizované databáze na CD-ROM atd.)“ [MATUŠÍK, 2003c], „**Integrační zdroj**“ jako „Informační zdroj průběžně aktualizovaný dodáváním nových částí, jež s předchozími částmi vytvářejí jednotný celek a neexistují samostatně, např. publikace z volných listů, databáze, informační zdroje na webových serverech“ [MATUŠÍK, 2003b]. Pro *Wikipedii* to znamená, že její obsah, ani „vydávání“ (resp. editace) nejsou ukončeny, je aktualizována průběžně a jednotlivé aktualizace se stávají součástí tohoto informačního zdroje jako celku.

Mezi další významné vlastnosti encyklopedie *Wikipedie* patří fakt, že se jedná o kolaborativní (kolektivní) zdroj s otevřeným přístupem. „**Otevřený přístup**“ lze definovat jako „Význam trvalého online volného přístupu k plným textům dokumentů, které jsou volně dostupné a vlastník copyrightu všem uživatelům dává svolení k jejich neomezenému čtení, stahování, kopírování, sdílení, ukládání, tištění, vyhledávání, odkazování a linkování“ [HARDY, 2005]. „**Kolaborativnost**“ lze definovat jako „Schopnost spolupráce ve virtuálních týmech, která odstraňuje lokální omezení a bariéry, přináší možnost porovnání a možnost výběru, a tím i konkurenci zdrojů, nabízených komplexů informací či etalonů dávajících systematický výběr či ověřujících kvalitu informací“ [KOTRBA, 2004]. Pro *Wikipedii* a zejména její uživatele tyto dvě významné vlastnosti znamenají, že její obsah je volně přístupný a volně šířitelný a že je dílem spolupracující virtuální komunity zahrnující neomezené množství velmi různorodých uživatelů.

Tvorba kolaborativního (kolektivního) vytváření obsahu *Wikipedie* funguje na wiki principu. „**Wiki systém**“ lze dle TDKIV definovat jako „Vzájemně propojené webové stránky, které jsou přístupné uživatelům přes webový prohlížeč

a jejichž aktuální obsah mohou uživatelé doplňovat a obměňovat prostřednictvím tohoto prohlížeče. Kdokoli může vložit nový záznam a kdokoli jiný jej může měnit“ [HAVLOVÁ, 2003d]. Wiki systémy jsou jedním z produktů „Webu 2.0“, který lze dle TDKIV definovat jako „Obecné pojmenování pro různé prvky, služby, technologie apod., které kladou důraz na komunitu a její vzájemnou interakci, umožňují uživatelům komunikovat navzájem a sdílet společně informace, hudbu, obrázky a videa. Snaží se co nejvíce vyhovět potřebám uživatelů (např. portály umožňují uživatelům měnit svůj vzhled podle vlastních preferencí), a tak ve srovnání s minulostí se tyto webové služby zaměřují mnohem více na uživatele a webové stránky jsou přehlednější“ [HAVLOVÁ, 2003c].

Software, na jehož základě wiki systémy a některé další produkty Webu 2.0 fungují, se označuje termínem „**Sociální software**“, který lze definovat jako „Softwarový systém, který umožňuje kooperaci a sdílení informací uživatelů“ [Social software, 2009]. „**Virtuální komunita**“ uživatelů sociálních softwarů, kterou lze definovat jako „Skupinu lidí, kteří se mohou nebo nemohou střetávat tváří v tvář a kteří si vyměňují slova a myšlenky prostřednictvím počítačových systémů elektronických nástěnek a jiných digitálních sítí“ [RHEINGOLD, 2010], tvoří „**Virtuální sociální síť**“, kterou lze definovat jako „Komunitu jednotlivců, kteří si vyměňují zprávy, sdílejí informace a v některých případech kooperují v rámci společných aktivit“ [RAY, 2010]. Pro *Wikipedii* a zejména její uživatele tyto významné charakteristiky znamenají, že ačkoliv jejím uživatelem se může stát prakticky kdokoli, její uživatelská skupina není pouhým náhodným seskupením velmi různorodých geograficky vzdálených osob, ale tvoří komunitu, která zahrnuje a ctí určitá pravidla a principy, podobně jako komunity existující v reálném světě.

1.3 Zastoupení vybraných termínů v oborových databázích

Význam výše definovaných termínů pro obor informační vědy a knihovnictví je nepřímo vyjádřen také ve třech nejvýznamnějších oborových bibliografických databázích (*Library Literature and Information Science Full Text* firmy HW Wilson – dále jako LLIS FT, *Library and Information Science Abstracts* firmy Cambridge Scientific Abstracts – dále jako LISA, a *Library, Information Science & Technology Abstracts* firmy Ebsco – dále jako LISTA) – zastoupením těchto termínů v jejich tezaurech (k datu 12.4. 2010).

Deskriptory pro termín „**Encyklopedie**“ se nachází v tezaurech všech tří databází (Encyclopedias – LLIS FT a LISA, Encyclopedias & dictionaries – LISTA), tezaury databáze LLIS FT a LISTA obsahují také deskriptor pro termín „**Elektronická encyklopedie**“ (Electronic encyclopedias). Databáze LISTA sice ve svém tezauru deskriptor pro termín „Elektronická encyklopedie“ nemá, nicméně tento termín je zastoupen alespoň v předmětovém rejstříku (Subject Terms Index) termínem „Electronic encyclopedias“. Tezaury všech tří oborových databází zároveň obsahují deskriptory pro termín „**Wiki systémy**“ (Wikis), stejně jako pro termín „**Web 2.0**“ (Web 2.0). Tezaury databáze LLIS FT a LISA obsahují také deskriptory pro termíny „**Sociální software**“ (Social software) a „**Sociální síť**“ (Online social networks, Social networks/Software – LLIS FT; Social software, Social networks – LISA), databáze LISTA má termín pro sociální síť zastoupen pouze v předmětovém rejstříku (Social networks), nikoli v tezauru, termín pro sociální software není zastoupen ani v tezauru, ani v předmětovém rejstříku. Jedině tezaurus databáze LLIS FT obsahuje deskriptor také pro termín „**Wikipedie**“ (Wikipedia), databáze LISTA má tento termín zastoupen alespoň v předmětovém rejstříku (Wikipedia).

Vlastní definice pro encyklopedii *Wikipedii* by na základě jejich výše zmíněných hlavních vlastností a charakteristik mohla znít takto:

„Elektronický online informační zdroj encyklopedického typu integrujícího pokračujícího charakteru volně dostupný na internetu a fungující na wiki principu na prostředcích sociálního softwaru; jeden z produktů Webu 2.0, jehož encyklopedický i další významný podpůrný obsah je tvořen kolaborativně (kolektivně) virtuální uživatelskou komunitou tvořící virtuální sociální síť“ [vlastní definice].

1.4 Zařazení *Wikipedie* dle DCMI

Jak vyplývá z předchozí podkapitoly, *Wikipedie* svou povahou kombinuje několik typů informačních zdrojů a podat její výstižnou a současně srozumitelnou definici není jednoduché. Z hlediska typologie a definic informačních objektů **Metadatové iniciativy Dublin Core** (Dublin Core Metadata Initiative) [Dublin Core Metadata Initiative, 2008] tak (jako celek nebo alespoň zčásti) zasahuje, jen s výjimkou typů fyzický objekt (physical object) a událost (event), prakticky do všech typů objektů:

- Je zčásti **sbírkou** (collection), protože v sobě agreguje různé typy obsahů (texty, obrázky, audio, video, multimédia).

- Je **souborem dat** (data set), protože obsahuje data kódovaná v předem definované struktuře (struktura je dána zejména vlastnostmi používaného softwaru MediaWiki a vlastnostmi značkovacího jazyka HyperText Markup Language (HTML)) .
- Je zčásti **interaktivním zdrojem**, protože pro provedení některých procesů, funkcí a služeb vyžaduje interakci uživatele.
- Je **službou**, protože poskytuje řadu funkcí.
- Díky používanému softwaru MediaWiki je zčásti **softwarem**, tj. počítačovým programem definovaným zdrojovým kódem.
- Díky tomu, že zahrnuje obsahy typu jak **text** (text), tak **obraz** (image), **stálý obraz** (still image), **pohyblivý obraz** (moving image), **zvuk** (sound), je povahou těchto svých obsahů v částech je zahrnujících i těmito typy informačních objektů.

2 Charakteristika a historie

2.1 Charakteristika a základní principy

Wikipedie (Wikipedia, <http://www.wikipedia.org/>) [viz též Příloha 1] je mnohojazyčná webová encyklopedie se svobodným (otevřeným) obsahem, na jejíž tvorbě spolupracují dobrovolní přispěvatelé z celého světa. Hlavním cílem je tvorba a šíření volně přístupných encyklopedických informací a znalostí. Název je složen ze slov encyklopedie a wiki, což je havajský výraz pro význam rychlý. *Wikipedie* funguje na tzv. wiki principu, který umožňuje libovolnému uživateli s přístupem na web vložit, ale i změnit libovolné encyklopedické heslo. Tato otevřenost s sebou samozřejmě nese riziko nepřesností a vandalismu [*Wikipedia*, *Wikipedia:About*, 2010; *Wikipedie*, *Wikipedie*, 2010].

Všechna oficiální pravidla a směrnice, na jejichž základě *Wikipedie* funguje, se dají shrnout do pěti hlavních bodů označovaných jako pilíře [*Wikipedia*, *Wikipedia:Five pillars*, 2010; *Wikipedie*, *Wikipedie:Pět pilířů*, 2010]:

- *Wikipedie* je **encyklopedie** (Wikipedia is an encyclopedia).
- *Wikipedie* používá **nezaujatý úhel pohledu** (Wikipedia has a neutral point of view).
- *Wikipedie* je **svobodným dílem** (Wikipedia is free content).
- *Wikipedie* **požaduje slušné chování** (Wikipedians should interact in a respectful and civil manner).
- *Wikipedie* **nemá neměnná pravidla** (Wikipedia does not have firm rules).

Z těchto pilířů následně vyplývají požadavky na obsah, principy jeho tvorby a údržby a také na chování uživatelů:

- Encyklopedická hesla *Wikipedie* nesmí obsahovat žádný vlastní výzkum autorů. Všechny zveřejňované informace by měly být založené na přesných a ověřitelných údajích.
- Encyklopedická hesla *Wikipedie* by měla nezaujatě a objektivně popisovat fakta a jednotlivé názory a pohledy. Je požadováno uvádět odkazy na ověřitelné, věrohodné zdroje, zejména u hesel týkajících se kontroverzních témat.
- Obsah *Wikipedie* může každý upravovat a vylepšovat, ale nikdo není vlastníkem konkrétního článku.

- Každý uživatel *Wikipedie* by měl respektovat své kolegy i přesto, že s nimi nesouhlasí, být vůči nim zdvořilý, vyvarovat se osobních útoků, povrchních zobecnění, nepoškozovat *Wikipedii* apod.
- Kromě výše vyjmenovaných principů (pilířů) *Wikipedie* nemá další neměnná pravidla [*Wikipedia*, *Wikipedia:Five pillars*, 2010; *Wikipedie*, *Wikipedie:Pět pilířů*, 2010].

Kromě toho, co *Wikipedie* je, je třeba si zároveň uvědomit, co není, jak je explicitně uvedeno i v rámci závazného pravidla „Co *Wikipedie* není“ [*Wikipedia*, *Wikipedia:What Wikipedia is not*, 2010; *Wikipedie*, *Wikipedie:Co Wikipedie není*, 2010]:

- **Není z papíru** a nemá tak omezení papírové knihy. Množství, ani rozsah témat nejsou omezeny, nicméně je třeba upřednostňovat rozumně užitečný obsah i rozsah před technicky možným.
- **Není slovníkem.** Články by tak měly obsahovat víc než pouhou definici tématu.
- **Neslouží k publikaci originálních myšlenek.** Není prostorem pro původní výzkum, nápady a vynálezy, úvahy, diskusní fóra, zpravodajství apod.
- **Není nástrojem propagace.** Není prostorem pro propagandu, vlastní názory, sebepropagaci, ani reklamu.
- **Není zrcadlem, ani sbírkou odkazů, obrázků či mediálních souborů.** Neslouží pro zálohování vlastních stránek a souborů, ani jako jejich úložiště.
- Podle informací v pravidle „Co *Wikipedie* není“ [*Wikipedia*, *Wikipedia:What Wikipedia is not*, 2010; *Wikipedie*, *Wikipedie:Co Wikipedie není*, 2010] není ani blogem, poskytovatelem webhostingu, pamětní deskou, ani **sociální sítí**, nicméně o popření charakteru sociální sítě by se v jejím případě dalo v souvislosti s výše uvedenou definicí sociální sítě polemizovat. Ve výše zmíněném pravidle „Co *Wikipedie* není“ [*Wikipedia*, *Wikipedia:What Wikipedia is not*, 2010; *Wikipedie*, *Wikipedie:Co Wikipedie není*, 2010] není význam termínu „sociální síť“ explicitně definován, nicméně se zde vymezuje vůči sociálním sítím typu *MySpace* a *Facebook*, z čehož lze usoudit, že se vůči sociálním sítím sice vymezuje z důvodu možnosti sebeprezentace a sdílení nejen obsahů, ale i myšlenek, názorů apod., které jsou pro tyto sítě typické, ale pro encyklopedické články *Wikipedie* nepřijatelné, nicméně už neakcentuje vlastní ztotožnění se sociálními sítěmi ve smyslu charakteru propojené skupiny

lidí, kteří se navzájem ovlivňují a prostřednictvím jiných typů obsahů, než jsou encyklopedické články (zejména komunikačních a nástrojů řízení kvality a organizace obsahu), se sebeprezentují a případně sdílejí své myšlenky, názory apod. také. Lze se proto domnívat, že minimálně z těchto dvou hledisek (existence propojené skupiny lidí, kteří se vzájemně ovlivňují; sdílení obsahu včetně myšlenek a názorů prostřednictvím jejích komunikačních a dalších nástrojů) lze mezi sociální sítě zařadit i *Wikipedii*.

- **Není adresářem** a neměla by tak obsahovat seznamy a přehledy všeho, co existuje nebo někdy existovalo (např. genealogické záznamy, telefonní seznamy, prodejní katalogy, registry apod.).
- **Není návodem, průvodcem, ani učebnicí.** Neměla by tak obsahovat pobídky, ani rady, ale zachovávat encyklopedickou objektivní formu.
- **Není křišťálovou koulí** a není tak sbírkou neověřitelných spekulací a prognóz.
- **Není sbírkou nahodilých informací** a ne všechno, co je pravda a ověřitelné, je vhodné do ní přidávat.
- **Není cenzurována** a nemůže tak zaručit, že její obsah bude vhodný pro všechny, případně splňovat zvláštní sociální, náboženské apod. normy a požadavky.

Protože fungování *Wikipedie* ovlivňuje zejména její aktivní uživatelská komunita, je vhodné si kromě toho, co není *Wikipedie*, podobným způsobem vymezit i to, co není její uživatelská komunita:

- **Není bitevním polem** a neslouží k projevům nevraživosti, vnášení osobních konfliktů, živení zášti či strachu.
- **Není anarchií.** Je sice svobodná a otevřená, ale omezuje svobodu a otevřenost tam, kde kolidují s cílem tvořit encyklopedii (např. není fórem pro neregulovanou svobodu projevu). Jejím cílem je budovat encyklopedii, nikoliv testovat meze anarchismu.
- **Není demokracií.** Primární metodou hledání konsensu není hlasování, ale diskuse.
- **Není byrokracií.** Účelem není nesmyslná produkce a dodržování psaných pravidel a doporučení za každou cenu.
- **Není webhostingem.** Uživatelské stránky neslouží jako osobní web, ani blog, nejsou vlastnictvím svých uživatelů. Existují, aby usnadnily spolupráci v rámci

komunity, ne pro sebepropagaci) [*Wikipedia*, Wikipedia:What Wikipedia is not, 2010; *Wikipedie*, Wikipedie:Co Wikipedie není, 2010].

Výše nastíněné vyjmenování toho, co je a není *Wikipedie* a komunita jejich uživatelů, samozřejmě není komplexní. Řada vlastností i vymezení by se dala doplnit, stejně jako o mnohých zde uvedených pochybovat a spekulovat (podobně jako výše u bodu týkajícího se jejího vymezení vůči sociálním sítím). Vyjmenování toho, co je a není *Wikipedie*, tak neslouží ani tak jako deklarativní výčet vlastností, jimiž disponuje, či vůči nimž se vymezuje, ale spíše jako nástroj pochopení jejího charakteru, který významně ovlivňuje podobu a specifika jejích nejdůležitějších principů, druhů obsahů, nástrojů, služeb apod., jež budou představeny v dalších částech diplomové práce a jimiž se více či méně významně odlišuje od jiných druhů informačních zdrojů encyklopedického typu, zejména encyklopedických děl tradičních tištěných.

2.2 Historický vývoj, rozsah a popularita

Vůbec první wiki systém na světě byl založen v roce 1995 programátorem **Wardem Cunninghamem** a zároveň příznačně pojmenován *WikiWikiWeb* (<http://c2.com/cgi/wiki?FrontPage>). Samotná *Wikipedie* vznikla **15. ledna 2001** jako doplňkový projekt k dnes již neexistující encyklopedii *Nupedia*, do níž mohli přispívat jen odborníci. Zakladateli *Wikipedie* i *Nupedia* byli Američané **Jimmy Wales** (přezdívaný Jimbo), živící se jako internetový podnikatel, a **Larry Sanger**, povoláním filozof a informatik [*Wikipedia*, Wikipedia:About, 2010; *Wikipedie*, Wikipedie, 2010].

V květnu 2001 byla založena řada neanglicky psaných verzí *Wikipedie* – katalánská, čínská, nizozemská, v jazyce esperanto, francouzská, německá, hebrejská, italská, japonská, portugalská, ruská, španělská a švédská. Záhy byly následovány i verze arabskou a maďarskou, v září se zrodila verze polská, na konci roku 2001 byl avizován vznik verzí v afrikánštině, norštině a srbochorvatštině. **Česká verze** začala být realizována datem **3. května roku 2002** [*Wikipedia*, Wikipedia:About, 2010; *Wikipedie*, Wikipedie, 2010]. Podrobnější historie české verze je k dispozici například prostřednictvím kroniky české verze *Wikipedie* ([http://cs.wikipedia.org/wiki/Wikipedie:Kronika české Wikipedie](http://cs.wikipedia.org/wiki/Wikipedie:Kronika_české_Wikipedie)) nebo ze stránky o její historii ([http://cs.wikipedia.org/wiki/Wikipedie:Historie Wikipedie](http://cs.wikipedia.org/wiki/Wikipedie:Historie_Wikipedie)).

Larry Sanger, jeden ze zakladatelů *Wikipedie*, na konci roku 2004 rozpoutal diskusi článkem, v němž kritizoval anti-elitářství, které od spolupráce odrazuje experty, a proto v roce 2006 *Wikipedii* opustil a založil vlastní projekt *Citizendium* ([http://en.citizendium.org/wiki/Welcome to Citizendium](http://en.citizendium.org/wiki/Welcome_to_Citizendium)), který má tento nedostatek napravit. Jimmy Wales, druhý ze zakladatelů, **20. června 2003** založil neziskovou organizaci typu nadace pojmenovanou Nadace **Wikimedia** (Wikimedia Foundation <http://wikimediafoundation.org/wiki/Home>), na kterou převedl autorská a vlastnická práva související s *Wikipedií* i sesterskými projekty [*Wikipedia*, *Wikipedia:About*, 2010; *Wikipedie*, *Wikipedie*, 2010].

Popularita *Wikipedie* vytrvale roste. Patří mezi **nejpopulárnější referenční stránky na webu** a každý den obslouží přibližně 60 milionů požadavků. Německá verze *Wikipedie* byla vydána na CD. Na internetu existuje velké množství serverů, jež kopii obsahu *Wikipedie* nabízejí za podmínek licence GFDL (GNU Free Documentation License), která dává čtenářům práva ke kopírování, redistribuci a modifikaci díla a zároveň vyžaduje, aby všechny kopie a odvozeniny byly k dispozici pod stejnou licenci. *Wikipedie* je velmi oblíbeným zdrojem referátů pro studenty všech typů škol. Podle průzkumu Cambridgeské univerzity (University of Cambridge) ji ke studiu využívá celkem 82 procent vysokoškoláků [SUGDEN, 2008]. V současnosti je dostupná ve **více než 250 jazykových verzích**, přičemž rozsah zhruba třetiny jazykových verzí je spíše symbolický [*Wikipedia*, *Wikipedia:About*, 2010; *Wikipedie*, *Wikipedie*, 2010].

Podle služby *Alexa* (<http://www.alexa.com/>) je *Wikipedie* jako celek (doména *Wikipedia.org*) k datu 30.4. 2010 v globálním měřítku 6. (z hlediska frekvence využívání) nejpopulárnější webovou stránkou hned za službami *Google.com*, *Facebook.com*, *Youtube.com*, *Yahoo.com* a *Live.com*. V rámci České republiky je opět dle služby *Alexa* a ke stejnému datu až 14. nejpopulárnější webovou stránkou, na 1. místě je služba *Seznam.cz*. Na Slovensku *Wikipedie* obsazuje 12. příčku žebříčku popularity, na 1. místě je stránka *Google.sk* (slovenské rozhraní vyhledávače *Google.com*). V rámci Velké Británie se *Wikipedie* ke stejnému datu umístila na 9. příčce popularity, na 1. místě je stránka *Google.co.uk* (anglické rozhraní na britské doméně vyhledávače *Google.com*). Ve Spojených státech amerických stránka *Wikipedia.org* obsazuje 5. příčku, na 1. místě je opět vyhledávač *Google.com*. V Německu *Wikipedie* obsazuje 6. příčku, 1. je opět vyhledávač *Google.de* (německé rozhraní), ve Francii je situace obdobná – *Wikipedie* zde sice

obsazuje až 11. místo, nicméně nejpoblárnější (z hlediska využívání) je opět vyhledávač *Google.fr* (francouzské rozhraní).

K datu 19.7. 2010 *Wikipedie* celkově obsahuje **16 200 122 článků**, 944 487 063 provedených editací, 4 754 správců, 24 533 137 registrovaných uživatelů a 1 907 973 obrázků. Nejrozsáhlejší verzí je anglická, ke stejnému datu (19.7. 2010) zahrnuje 3 351 596 článků, 400 370 907 provedených editací, 1 735 správců, 12 710 139 registrovaných uživatelů a 848 774 obrázků. Další v pořadí je verze německá s 1 093 146 články. Následují verze s menším počtem článků než milión v čele s francouzskou (969 755 článků). Česká verze je na 18. místě, zahrnuje 168 202 článků, 5 572 045 provedených editací, 28 správců, 118 641 registrovaných uživatelů a 46 obrázků. Slovenská verze je 29. v pořadí a obsahuje 115 893 článků [Wikimedia Foundation, List of Wikipedias, 2010] [viz též Příloha 2].

O výši popularity *Wikipedie* svědčí např. i fakt, že je **parodována**, a to „encyklopedickým“ dílem celkem nápaditě nazvaným *Necyklopedie* (Uncyclopedia; http://uncyclopedia.wikia.com/wiki/Main_Page; http://necyklopedie.wikia.com/wiki/Hlavní_strana).

2.3 Provozovatel

Provozovatel encyklopedie *Wikipedie* - **Nadace Wikimedia** (Wikimedia Foundation; <http://wikimediafoundation.org/wiki/Home>) byla založena podle zákonů státu Florida v USA, nicméně fyzicky sídlí v kalifornském **San Franciscu**. Cílem Nadace je podpora a rozvoj otevřených wiki projektů a zajištění, že veškerý obsah těchto projektů zůstane zdarma [Wikimedia Foundation, Frequently Asked Questions, 2009].

Vedle *Wikipedie* provozuje Nadace Wikimedia i **další projekty** s otevřeným obsahem, které plní jiné než encyklopedické cíle. Ke koordinaci jednotlivých wiki projektů slouží projekt *Meta-Wiki* (http://meta.wikimedia.org/wiki/Main_Page). Mezi nejdůležitější patří:

- *Wikislovník* (Wiktionary) – výkladový slovník a teaurus (<http://wiktionary.org/>)
- *Wikizdroje* (Wikisource) – úložiště volných dokumentů (http://wikisource.org/wiki/Main_Page)
- *Wikimedia Commons* – sdílená sbírka multimediálních souborů (http://commons.wikimedia.org/wiki/Main_Page)
- *Wikizprávy* (Wikinews) – otevřené zpravodajství (<http://www.wikinews.org/>)

- *Wikicitáty* (Wikiquote) – sbírka citátů (<http://www.wikiquote.org/>)
- *Wikiknihy* (Wikibooks) – volně dostupné učebnice a příručky (<http://www.wikibooks.org/>)
- *Wikiversity* - projekt nabízející volně dostupné e-learningové vzdělávání formou výukových jednotek, které mohou nabývat podobu projektů, kurzů, hodin apod. (<http://www.wikiversity.org/>)
- *Wikidruhy* (Wikispecies) – slovník živočišných a rostlinných druhů (http://species.wikimedia.org/wiki/Main_Page) [Wikimedia Česká republika, 2008a; *Wikipedia*, Wikipedia:About, 2010; *Wikipedie*, Wikipedie, 2010].

Ačkoliv Nadace Wikimedia figuruje jako provozovatel *Wikipedie* i jejích sesterských projektů, do jejího fungování zasahuje jen ve velmi vzácných případech. Takové zásahy jsou prováděny zásadně členy Nadace a rozhodně neporušují základní principy a pravidla *Wikipedie*, jako je např. požadavek neutrality obsahu. Nejčastějšími důvody pro zásahy Nadace do fungování *Wikipedie* jsou pomluvy a urážky na cti, narušování soukromí a vážné porušování autorských práv. Důležité také je, že členové Nadace do fungování *Wikipedie* nezasahují bez předchozí stížnosti, která musí být předložena mimo prostor *Wikipedie* (např. poštou, e-mailem, telefonicky nebo osobním setkáním). Důvodem ke stížnosti dále musí být buď porušování zákona nebo základních směrnic *Wikipedie*; na řešení sporů o obsah, případně dalších, komunita *Wikipedie* disponuje vlastními nástroji a procesy. Nutnosti zásahů Nadace do fungování *Wikipedie* lze zároveň předcházet odstraňováním nevhodného obsahu samotnými uživateli [*Wikipedia*, Wikipedia:Office actions, 2010]. Ze stejné stránky nápovědy encyklopedie *Wikipedie* (http://en.wikipedia.org/wiki/Wikipedia:Office_actions) jsou případně k dispozici i další podrobnosti o pravomocích ohledně zasahování Nadace Wikimedia do fungování *Wikipedie*.

Nadace Wikimedia původně fungovala na ryze dobrovolném základě, později začala na výkon některých funkcí přijímat zaměstnance. V roce 2005 tak měla např. pouze 2 zaměstnance – Danyho Woola s funkcí koordinátora a Briona Vibbera, softwarového manažera. V současnosti (ke dni 30.4. roku 2010) pro Nadaci pracuje celkem **39 zaměstnanců** v čele s výkonnou ředitelkou Sue Gardnerovou, nicméně i tak většinu objemu práce Nadace stále vykonávají neplacení dobrovolníci [Wikimedia Foundation, Frequently Asked Questions, 2010; Wikimedia Foundation,

2010 (článek hesla anglické *Wikipedie*)]. Ze stránek *Wikipedie* i Nadace Wikimedia je k dispozici i podrobnější aktuální přehled všech zaměstnanců Nadace (<http://wikimediafoundation.org/wiki/Staff>) včetně organizačních složek a přehledu dobrovolníků, jimž byla v rámci Nadace Wikimedia přidělena určitá pozice (<http://en.wikipedia.org/wiki/Wikimedia>), nechybí ani stanovy Nadace Wikimedia (http://wikimediafoundation.org/wiki/Wikimedia_Foundation_bylaws) a podrobné kontaktní informace na Nadaci Wikimedia i všechny její místní pobočky včetně české (http://wikimediafoundation.org/wiki/Contact_us) apod.

Nadace Wikimedia dále pořádá vlastní konference označované jako **Wikimánie** (Wikimania), jejichž obsahem jsou zejména otázky týkající se kultury a technologií kolem wiki a obecně oblasti volně dostupných informací, dále jsou zde prezentovány i studie a experimenty z různých wiki projektů Nadace. První Wikimánie byla uspořádána v srpnu 2005 v německém Frankfurtu nad Mohanem [Wikimania, 2010 (článek hesla anglické *Wikipedie*); Wikimania, 2010 (článek hesla české *Wikipedie*)]. K dispozici je i přehled dalších proběhlých či plánovaných Wikimánií (<http://en.wikipedia.org/wiki/Wikimania>).

Hlavní fyzické sídlo Nadace (San Francisco) z mezinárodního hlediska doplňuje **sít'** místních **poboček** rozestých po celém světě. Místní pobočky jsou na Nadaci Wikimedia nezávislé, nicméně s ní úzce spolupracují a lokálně podporují její cíle (podpora projektů Nadace, podpora tvorby svobodného obsahu, organizování workshopů a konferencí apod.). V současné době je založeno celkem 27 místních poboček Nadace (http://cs.wikipedia.org/wiki/Wikimedia_Foundation) [Wikimedia Foundation, 2010 (článek hesla anglické *Wikipedie*); Wikimedia Foundation, 2010 (článek hesla české *Wikipedie*)].

2.4 Wikimedia Česká republika

V České republice slouží jako pobočka Nadace Wikimedia **občanské sdružení Wikimedia Česká republika** (<http://www.wikimedia.cz/>), které vzniklo 6. března 2008 registrací na Ministerstvu vnitra České republiky a sídlí v **Praze**. Cílem sdružení je propagace a podpora svobodné tvorby na území České republiky se zaměřením na projekty Nadace Wikimedia spolu s organizační pomocí při pořádání akcí, pomocí v otázkách svobodných licencí, se zprostředkováním komunikace s autory svobodných materiálů a se zprostředkováním komunikace občanů ČR s Nadací Wikimedia [Wikimedia Česká republika, 2008a].

Nadace Wikimedia Česká republika encyklopedii *Wikipedii*, ani její sesterské projekty neprovozuje (všechny provozuje hlavní pobočka v San Franciscu v USA) a jako organizace do obsahu *Wikipedie* ani nijak nezasahuje. Mnozí její členové jsou ale osobně aktivní jako editoři projektů, nicméně jejich názor má stejnou váhu jako kteréhokoli jiného editora [Wikimedia Česká republika, 2008d].

Podmínky členství v občanském sdružení Wikimedia Česká republika jsou:

- Věk minimálně 15 let (u nezletilých se vyžaduje souhlas zákonného zástupce).
- Souhlas se stanovami Wikimedia ČR (<http://www.wikimedia.cz/web/Stanovy>) a se zpracováním osobních údajů vyjádřený písemně na přihlášce.
- Ověření totožnosti žadatele (jméno a datum narození dle přihlášky) a schválení členství Radou sdružení.
- Včasná úhrada ročního členského příspěvku (200 Kč, pro mladší osmnácti let 100 Kč) [Wikimedia Česká republika, 2008c].

Občanské sdružení Wikimedia Česká republika dále vydává časopis *Wikimedium* informující o *Wikipedii* a wikipedistech (aktivní uživatelé *Wikipedie* – viz dále v podkapitole 2.9, Uživatelé), o projektech Nadace Wikimedia i činnosti občanského sdružení Wikimedia Česká republika. Časopis má čtvrtletní periodicitu a je distribuovaný zdarma ve formě PDF souboru elektronickou poštou [Wikimedia Česká republika, 2008f]. 5. prosince 2009 občanské sdružení Wikimedia České republika zároveň uspořádalo první českou konferenci o *Wikipedii* a dalších projektech nazvanou **Wikikonference** odehrávají se v prostorách ústřední budovy Městské knihovny v Praze [Wikimedia Česká republika, 2008e].

2.5 Software a financování

Wikipedie běží na svobodném softwaru *MediaWiki* na clusteru vyhrazených serverů na Floridě v USA a dalších třech místech světa. Software *MediaWiki* je už třetí etapou v softwarovém vývoji a do ostrého provozu byl nasazen v červenci 2002. Má svobodnou licenci **GNU GPL** (GNU General Public Licence) a používají jej všechny projekty Nadace Wikimedia [*Wikipedia*, Wikipedia:About, 2010; *Wikipedie*, Wikipedie, 2010].

Wikipedie (i ostatní projekty Nadace) je **financována ryze z dobrovolných darů, sponzorských příspěvků a grantů**, neobsahuje žádnou reklamu [KADLEC, 2006; Wikimedia Foundation, 2010 (článek hesla anglické verze), Wikimedia Foundation, 2010 (článek hesla české verze)]. Nedostatek finančních prostředků na technické

zázemi projektu se v praxi projevuje snížením odezvy *Wikipedie*, občasnými výpadky nebo eliminací některých „nadbytečných“ funkcí - např. neexistence sofistikovanějšího pokročilého vyhledávání v odpovídající kvalitě a spoléhání se na vstupy skrze externí vyhledávače [ŠTOGR, 2004].

2.6 Licenční podmínky

Encyklopedický obsah *Wikipedie* je zveřejňován pod **svobodnými licencemi**, z čehož vyplývá, že při dodržení jistých pravidel je možno jej volně kopírovat a upravovat. Texty ve *Wikipedii* byly dříve zveřejňovány pod svobodnou licenci **GNU FDL** (GNU Free Documentation License), která dává čtenářům práva ke kopírování, redistribuci a modifikaci díla a zároveň vyžaduje, aby všechny kopie a odvozeniny byly k dispozici pod stejnou licencí. V červnu 2009 veškerý textový obsah přešel pod licence **Creative Commons** (<http://creativecommons.org/>), konkrétně typ „Uveďte autora+Zachovejte licenci“ – momentálně ve verzi **3.0 (CC-BY-SA 3.0)** [*Wikipedia*, Wikipedia:About, 2010; *Wikipedie*, Wikipedie, 2010].

Licence Creative Commons představují legitimní prostředek vycházející z autorského práva, pomocí kterého je možné k publikovanému materiálu přiřadit určitý režim zpřístupnění. Licence Creative Commons patří mezi **veřejné licence** a v současnosti jsou jedním z nejvíce používaných licenčních schémat z rodiny licencí k nehmotnému dílu. Z pohledu autorského zákona [Česko, 2000b] se jedná o nevýhradní licence, k jejichž uzavření není potřeba písemné formy. Všechny veřejné licence mají společné tyto vlastnosti:

- Jsou poskytovány neurčitému okruhu osob.
- Jsou poskytovány po celou dobu ochrany díla.
- Získá je prakticky každý, kdo dílo v souladu s nimi užívá.
- Nabyvatelé licencí jsou oprávněni dílo šířit.
- Licence jsou nabízeny bezúplatně [GRUBER, 2008].

Licence Creative Commons jsou licenčním modelem, na jehož základě **vlastník autorských práv k dílu poskytuje část svých majetkových práv nabyvateli licence** a kdy vlastník autorských práv k dílu (poskytovatel licence) směřuje svou vůli (licenční podmínky) vůči neuzavřenému počtu osob (nabyvatelé licence). Přijetí jeho návrhu (a uzavření licenční smlouvy) vzniká tím, že nabyvatel licence užívá licencované dílo v souladu s licenčními podmínkami [GRUBER, 2008].

Každý licenční prvek Creative Commons vyjadřující **práva nebo povinnosti nabyvatelů** licence je vyjádřen jednoduchým **grafickým symbolem**, který zajišťuje jeho mezinárodní srozumitelnost. Kombinací dílčích licenčních prvků dochází ke vzniku některé z šesti typů licencí Creative Commons. Jednou z nich je i kombinace „Uveďte autora+Zachovejte licenci“ (CC-BY-SA), pod kterou je zveřejňován textový obsah *Wikipedie*. Z hlediska práv uživatele textového obsahu *Wikipedie* to znamená, že lze tento obsah volně šířit a upravovat, z hlediska povinností uživatele textového obsahu *Wikipedie* to znamená, že pokud nabyvatel licence dílo jakkoliv upraví nebo použije ve svém díle, má povinnost výsledek své práce šířit pod stejnou nebo slučitelnou licenci a dále povinnost uvést údaje o autorovi a díle způsobem, který autor stanovil [GRUBER, 2008; *Wikipedia*, *Wikipedia:About*, 2010; *Wikipedie*, *Wikipedie*, 2010].

Jestliže tedy někdo upraví či použije textový obsah *Wikipedie* nebo jeho část ve svém díle, je povinen takto nově vzniklé dílo šířit taktéž pod licencí Creative Commons „Uveďte autora+Zachovejte licenci“ (CC-BY-SA), přičemž práva a povinnosti nabyvatelů licence k takto nově vzniklému dílu jsou stejné jako u díla původního (právo dílo šířit a upravovat, povinnost uvést autora a zachovat licenci).

Povinnost uvést autora se v případě *Wikipedie* může zdát poměrně diskutabilní, vzhledem k tomu, že její obsah vzniká **kolektivně** a z velké části i **anonymně** či **pseudonymně**. Nabízí se proto dvě hlavní možnosti, jak tento problém řešit. Jednou z možností je uvádět autora jako korporativního autora v podobě samotné Nadace Wikimedia. Hlavním problémem tohoto řešení je fakt, že Nadace Wikimedia v případě otevřené encyklopedie *Wikipedie* povahu korporativního autora nemá, jelikož až na velmi specifické výše zmíněné výjimky nemá moc a kontrolu nad jejím obsahem. Zasahovat do obsahu lze pouze prostřednictvím jednotlivců, ať už jsou nebo nejsou členy Nadace.

Druhou možností, jak vyřešit problém autorství kolektivně vytvářeného díla, je možnost považovat otevřenou encyklopedii *Wikipedii* za dílo anonymní a místo autora ji tak uvádět pod názvem s příslušným odkazem na její webové sídlo. Požadavek odvozený z katalogizačních pravidel – uvádět v případě více než tří autorů jméno alespoň prvního (a pravděpodobně nejdůležitějšího) autora – se v případě *Wikipedie* jeví jako nerealizovatelný, protože lze poměrně stěží stanovit, který z desítek, stovek, případně i více autorů uvedených u jednoho článku jejího encyklopedického hesla je první nebo nejdůležitější. Za prvního lze teoreticky

považovat osobu, která založila konkrétní heslo, nicméně ne všechna hesla vznikají způsobem, že je někdo založí. Některé články hesel vznikají (zejména u nově zakládaných jazykových verzí) i automatickým vygenerováním z veřejných databází sídel, planetek apod. [Wikipedie, Wikipedie, 2010]. Některé články hesel jsou zase tvořeny překladem z cizojazyčných článků hesel *Wikipedie* (dokladem je např. stránka pro podporu tvorby překladů cizojazyčných článků *Wikipedie*: [http://cs.wikipedia.org/wiki/Wikipedie:Požadované články/Možné zdroje](http://cs.wikipedia.org/wiki/Wikipedie:Požadované_články/Možné_zdroje)).

V takovém případě lze o osobě, která dané heslo založí ve své jazykové verzi, hovořit spíše jako o překladateli než autorovi. Za nejdůležitějšího autora lze v případě *Wikipedie* čistě ze statistického hlediska považovat např. uživatele, který u konkrétního článku hesla doposud provedl nejvíce editací. I toto řešení je však, vzhledem k tomu, že počet editací i množství autorů se v čase mění a různé editace jsou navíc různého rozsahu i významu, problematické a prakticky nerealizovatelné.

Jak už bylo výše zmíněno, nejschůdnější řešení uvádění autorství u textového obsahu *Wikipedie* v souladu s typem licence, pod kterou je zveřejňován (Creative Commons CC-BY-SA), je tedy způsob považovat toto kolektivně tvořené dílo za dílo anonymní a uvádět jej tak jako celek i jeho části zvlášť pod názvem s příslušným odkazem na její webové sídlo (případně konkrétní encyklopedické heslo), kde lze prostřednictvím dokumentace „Historie“ nebo „Zobrazit historii“ (History / View history) [viz též např. Příloha 6] koneckonců dohledat i uživatelská jména všech autorů.

Většina dalšího obsahu ve *Wikipedii*, například **obrázky** a jiné vložené **soubory (audio, video, zvuk a multimédia)**, má být a většinou je zveřejňována pod svobodnými licencemi různých typů. Ty obrázky, jejichž licence je příliš nesvobodná (například vylučuje komerční použití), jsou z *Wikipedie* postupně odstraňovány a pokud možno nahrazovány svobodnými. Odlišně jsou podmínky stanoveny pro **loga projektů** Nadace Wikimedia, která jsou z pochopitelných důvodů (duševní vlastnictví Nadace) z režimu svobodných licencí vyjmuta [Wikipedia, Wikipedia:About, 2010; Wikipedie, Wikipedie, 2010].

2.7 Zodpovědnost za obsah

S problematikou autorství a licenčních podmínek *Wikipedie* dále souvisí otázka zodpovědnosti za obsah. V případě tradičně vytvářených děl bývá osobou zodpovědnou za obsah zpravidla buď autor nebo nějaká kolektivní autorita v podobě

vydavatelské instituce. Obsah *Wikipedie* je tvořen neomezeným a v čase se měnícím množstvím velmi různorodých uživatelů, jejichž míru zodpovědnosti za obsah lze jednoznačně stanovit jen stěží. Zveřejňování obsahu *Wikipedie* zároveň **nepředchází žádný proces obdobný nakladatelsko-vydavatelské kontrole a garanci.**

To jsou zřejmě dva hlavní důvody, proč se *Wikipedie* **zříká zodpovědnosti za obsah**, který je jejím prostřednictvím zveřejňován [*Wikipedia*, Wikipedia:General disclaimer, 2010; *Wikipedie*, Wikipedie:Vyloučení odpovědnosti, 2009]. Nikdo z jejích autorů, přispěvatelů, sponzorů, správců, ani kdokoliv jiný s ní spojený tak nemůže být zodpovědný za jakékoli nepřesné či zavádějící informace uvedené na jejích stránkách či stránkách z nich odkazovaných. V rámci vyloučení odpovědnosti je zároveň připuštěno, že informace uvedené ve *Wikipedie* mohou porušovat zákony země, z níž je její obsah prohlížen, a že vzhledem k tomu, že je její obsah uložen na serveru ve státě Florida v USA, kde je právo na zveřejňování informací chráněno prvním dodatkem ústavy USA a principy Všeobecné deklarace lidských práv Organizace spojených národů (OSN), *Wikipedie* nemůže zodpovídat za případná porušení zákonů jiných zemí, které neposkytují tak širokou ochranu svobody slova [*Wikipedia*, Wikipedia:General disclaimer, 2010; *Wikipedie*, Wikipedie:Vyloučení odpovědnosti, 2009].

V souvislosti s problematikou autorství je dále vhodné alespoň zmínit rozdíl mezi **americkým a českým pojetím autorského práva** a dále zdůraznit některá specifika českého autorského zákona. Zatímco v případě českého pojetí je dílo automaticky chráněno již od jeho vyjádření v jakékoli objektivně vnímatelné podobě [Česko, 2000b, § 9, odst. 1], v rámci amerického pojetí je nutno o ochranu požádat Úřad pro copyright USA, i když spojení autora s jeho dílem prostřednictvím vztahu autorství začíná také již od okamžiku jeho vytvoření [United States Copyright Office, 2008].

Autorská práva lze dále (i v souladu s českým autorským zákonem) rozdělit na práva **osobnostní** a výlučná práva **majetková** [Česko, 2000b, § 10]. Autorská práva osobnostní autorovi podle českého autorského zákona zaručují zejména právo osobovat si autorství a právo na nedotknutelnost svého díla [Česko, 2000b, § 10, § 11, odst. 2, 3]. Důležité také je, že osobnostních práv se autor nemůže vzdát, že jsou nepřevoditelná a smrtí autora zanikají [Česko, 2000b, § 11, odst. 4]. Výlučná práva majetková autorovi garantují zejména právo své dílo užít a udělit jiné osobě smlouvou oprávnění k výkonu tohoto práva, přičemž jiná osoba může dílo užít bez udělení takového oprávnění pouze v případech stanovených autorským zákonem

[Česko, 2000b, § 12, odst. 1]. Ani majetkových práv se autor nemůže vzdát a jsou nepřevoditelná [Česko, 2000b, § 26, odst. 1], přičemž jejich trvání, není-li stanoveno jinak, je omezeno na dobu autorova života a 70 let po jeho smrti [Česko, 2000b, § 27, odst. 1].

Co se týče osobnostních autorských práv, zdá se, že *Wikipedie* tato práva zříkáním se odpovědnosti za obsah neporušuje. Zříkáním se odpovědnosti za obsah je popírána pouze odpovědnost za obsah, nikoliv právo osobovat si autorství jako takové. Další zajímavostí z hlediska osobnostních práv je také otázka porušování nedotknutelnosti díla. V rámci českého autorského zákona je stanoveno, že nedotknutelnost spočívá mimo jiné v tom, že autor má právo udělit svolení k jakékoli změně nebo jinému zásahu do svého díla, nestanoví-li autorský zákon jinak [Česko, 2008b, § 11, odst. 3]. *Wikipedie* však ani v tomto případě možnostmi úpravy autorských děl v podobě článků jakýmkoliv dalšími uživateli osobnostní autorská práva neporušuje, jelikož svolení se změnou a zásahy do díla je dáno zveřejňováním textového obsahu v souladu s licencemi **Creative Commons**, které další úpravu a zásahy do autorských děl v rámci používaného typu těchto licencí (Uved'te autora+Zachovejte licenci - CC-BY-SA) umožňuje [GRUBER, 2008].

Problematika majetkových práv je v rámci *Wikipedie* řešena taktéž zejména licencemi, pod kterými je její obsah zveřejňován – v případě textového obsahu tedy prostřednictvím licence Creative Commons „Uved'te autora+Zachovejte licenci“ (CC-BY-SA), kterou lze v souladu s českým autorským zákonem zařadit mezi nevýhradní licence [GRUBER, 2008], které dovolují autorovi i nadále užít dílo způsobem, ke kterému licenci udělil, jakož i poskytnutí licence třetím osobám [Česko, 2000b, § 47, odst. 3], a je-li tak sjednáno ve smlouvě, může dokonce i nabyvatel oprávnění tvořící součást licence zcela nebo zčásti poskytnout třetí osobě [Česko, 2000b, § 48, odst. 1], což je právě případ i licencí Creative Commons, které nabyvatelům licence dovolují dílo dále šířit [GRUBER, 2008].

Ze všech těchto alespoň stručně načrtnutých charakteristik *Wikipedie* souvisejících s autorstvím jejího obsahu, zodpovědností za tento obsah a způsobem jeho zveřejňování vyplývá, že *Wikipedie* jako celek svým charakterem funguje **v souladu s českým autorským zákonem** a tento zákon tak jako celek ani neporušuje, nicméně to neznamená, že se nemůže stát prostorem pro porušování autorského zákona a autorských práv ze strany jednotlivců, tedy jejích uživatelů. I ohledně této hrozby však disponuje několika nástroji, které se toto riziko snaží

eliminovat, přičemž nejvýznamnější z nich budou představeny v dalších částech práce.

2.8 Ochrana osobních údajů

Nadace Wikimedia explicitně řeší i problematiku ochrany osobních údajů, které shromažďuje nebo ukládá na svých serverech v souvislosti s projekty a jejich komunitami, a to existencí vlastních „**Pravidel ochrany osobních údajů**“ (Privacy policy; http://wikimediafoundation.org/wiki/Privacy_policy), která byla schválena její správní radou (Board of Trustees) v říjnu 2008 [Wikimedia Foundation, Privacy policy, 2010; Wikimedia Foundation, Ochrana osobních údajů, 2009].

Pravidla se nevztahují na veřejně přístupné informace, které tvoří zejména záznamy o změnách veřejně přístupného obsahu (např. přehledy editujících autorů). Pravidla tak pokrývají v zásadě pouze **soukromé informace uložené či držené Nadací Wikimedia, které nejsou veřejně dostupné** (např. údaje při použití funkce „Poslat e-mail uživateli“). V souladu s těmito pravidly Nadace dále garantuje shromažďování a uchovávání jen nejmenšího množství osobních údajů potřebného k plnění provozních potřeb. Účel shromažďování osobních údajů je omezen pouze na věci, které slouží zájmům projektů, zejména k vylepšení veřejné vykazatelnosti projektů (ochrana proti zneužití a kontraproduktivnímu jednání apod.), dále pro vytváření statistik a při řešení technických problémů [Wikimedia Foundation, Privacy policy, 2010; Wikimedia Foundation, Ochrana osobních údajů, 2009].

Nadace Wikimedia v pravidlech ochrany osobních údajů dále uvádí podrobnosti v následujících oblastech:

- Všeobecné předpoklady (IP adresy a další technické údaje, cookies, historie stránky, příspěvky uživatele).
- Přístup k osobním údajům a jejich zveřejňování.
- Vyloučení odpovědnosti [Wikimedia Foundation, Privacy policy, 2010; Wikimedia Foundation, Ochrana osobních údajů, 2010].

Obecně se dá říci, že některá data shromažďovaná a uchovávaná ze strany Nadace Wikimedia mají **dočasný charakter** a budou tak po nastavené době automaticky smazána (např. dočasné ukládání IP adres přihlášených momentálně editujících uživatelů), jiné údaje však Nadace Wikimedia plánuje shromažďovat a uchovávat navěky (např. historie stránek) [Wikimedia Foundation, Privacy policy, 2010; Wikimedia Foundation, Ochrana osobních údajů, 2009].

Co se týče přístupu k osobním údajům, mohou někteří zasloužilí uživatelé, jimž komunita svěřila zvýšená práva, mít v tomto ohledu přístup k více osobním údajům než běžní uživatelé [Wikimedia Foundation, Privacy policy, 2010; Wikimedia Foundation, Ochrana osobních údajů, 2009]. Podrobný výčet uživatelských skupin s obecnými i zvláštními právy včetně přehledu těchto práv je dostupný v rámci obou verzí prostřednictvím záložky „Speciální stránky“ (Special pages) v levé liště hlavní strany⁸, oddílu „Uživatelé a skupiny“ (Users and rights)⁹, odkazu „Práva skupin uživatelů“ (User group rights).

Co se týče **zveřejňování osobních údajů**, pravidlem Nadace je, že osobní údaje získané neveřejnými postupy mohou dobrovolníci a zaměstnanci Nadace prozradit pouze v následujících situacích:

- Na základě platného předvolání či jiné povinné žádosti od soudních orgánů.
- S dovořením příslušného uživatele.
- Pokud je to nezbytné pro vyšetření stížnosti na zneužití.
- Pokud se informace týkají přístupů na stránky způsobených robotem a další šíření těchto informací je potřeba pro ukázkou či řešení technických problémů.
- Pokud se příslušný uživatel choval vandalsky nebo se trvale choval rozvratně, mohou být údaje předány poskytovateli služeb, operátorovi či jiné třetí straně za účelem určení IP adres, které je potřeba blokovat, nebo pro vytvoření stížností příslušným poskytovatelům internetového připojení.
- V případě, že je to přiměřeně nezbytné pro ochranu práv, majetku či bezpečnosti Nadace Wikimedia, jejích uživatelů nebo veřejnosti [Wikimedia Foundation, Privacy policy, 2010; Wikimedia Foundation, Ochrana osobních údajů, 2009].

Zajímavostí je, že i v případě ochrany osobních údajů si Nadace vyhrazuje právo **vyloučení odpovědnosti**, zejména v případě neautorizovaného přístupu

⁸ V souladu se změnou rozhraní anglické verze v polovině května roku 2010 a následně i rozhraní české verze začátkem července 2010 je v některých případech nutné pro zobrazení odkazů v levé liště hlavní strany anglické i české verze nejprve rozbalit jednu z nově se objevujících rozbalovacích nabídek (Tisk/export, Nástroje, V jiných jazycích – v české verzi; Interaction, Toolbox, Print/export, Languages – v anglické verzi). Tato informace platí i pro další odkazy dostupné z levé lišty hlavní strany anglické i české verze *Wikipedie*, o nichž bude pojednáno v dalším textu práce [viz též např. Přílohy 3, 4].

⁹ Pro pojmenovávání některých stránek, nástrojů, procesů, služeb apod. není v rámci různých jazykových verzí *Wikipedie* užíváno doslovných překladů označení ekvivalentních stránek, nástrojů, procesů, služeb apod. původní verze anglické. V takovém případě je v textu diplomové práce obvykle užíváno prioritně označení užívané v české verzi s doplněním označení používaného v anglické verzi uzavřeného do kulatých závorek, jehož doslovný překlad se tak může od toho reálně užívaného v české verzi *Wikipedie* lišit.

k informacím poskytnutým v rámci přispívání do jejích projektů a souvisejících komunit, čímž zároveň přiznává, že nemůže zaručit, že informace o uživatelích jejích projektů zůstanou tajné [Wikimedia Foundation, Privacy policy, 2010; Wikimedia Foundation, Ochrana osobních údajů, 2009].

Zkoumání, nakolik jsou tato pravidla v souladu s českým „Zákonem o ochraně osobních údajů a změně některých zákonů“ [Česko, 2000a], by vyžadovalo širší a hlubší pozornost přesahující požadavky na rozsah i obsah této diplomové práce, kromě toho by to také, vzhledem k tomu, že se na ně český zákon nevztahuje (zpracování neprobíhá na území České republiky a ani není přednostně použit český právní řád na základě mezinárodního práva veřejného) [Česko, 2000a, § 3, odst. 5], bylo v podstatě i irelevantní.

2.9 Uživatelé

Uživatele encyklopedie *Wikipedie* lze dělit zejména na dvě hlavní skupiny. První skupinou jsou uživatelé označováni jako **čtenáři** (readers). Čtenáři jsou uživatelé zastávající v rámci *Wikipedie* pouze pasivní role, tj. čtení, vyhledávání, prohlížení apod., ale do obsahu nijak nezasahují. Druhou skupinou jsou uživatelé označováni jako **wikipedisté** (wikipedians). Wikipedisté jsou uživatelé zastávající v rámci *Wikipedie* aktivní role, tj. zejména psaní a editování hesel, ale i vytváření a údržbu dalšího obsahu. Wikipedisté jsou osoby, které tvoří komunitu *Wikipedie* [Wikipedia, Wikipedia:User pages, 2010; Wikipedia, Wikipedia:Wikipedians, 2010].

Wikipedisté se v rámci *Wikipedie* mohou mimo jiné (např. konkrétní aktivita) prezentovat také svými **uživatelskými profily** [viz Příloha 5]. Seznam aktivních uživatelů (wikipedistů), kteří si v rámci *Wikipedie* založili svůj profil (nazývaný ve *Wikipedii* též uživatelská stránka) je dostupný z levé lišty hlavní strany přes záložku „Speciální stránky“ (Special pages), oddíl „Uživatelé a skupiny“ (Users and rights).

Obsah uživatelských profilů není nijak limitován, existují pouze doporučení, co je vhodné do svého uživatelského profilu uvést a co vhodné není. Doporučuje se uvést základní informace o sobě včetně kontaktních údajů, dále fotografii a skutečné jméno, bydliště, zájmové obory, jazykové znalosti, zájmy, případně odkazy na vlastní webové stránky nebo stránky, které daného wikipedistu zajímají, jiné aktivity na internetu apod. Uživatelskou stránku lze zároveň používat i ke zefektivnění práce na *Wikipedii* (poznámenání budoucích plánů, seznam článků

k vytvoření nebo vylepšení, užitečné odkazy na články ve *Wikipedii* nebo jiné zdroje apod.). Doporučuje se vyhnout jakémukoliv obsahu, který nemá přímý vztah k *Wikipedii*. V případě potřeby lze zároveň uživatelskou stránku dělit na dílčí podstránky, pro jejichž obsah platí stejná pravidla jako pro uživatelskou stránku hlavní [Wikipedia, Wikipedia:User pages, 2010; *Wikipedie*, Wikipedie:Uživatelská stránka, 2010]

Uživatelskou stránku lze dále zařadit do jedné z kategorií **wikipedistů** (<http://en.wikipedia.org/wiki/Category:Wikipedians>; <http://cs.wikipedia.org/wiki/Kategorie:Wikipedisté>), které slouží ke sjednocování wikipedistů s podobnými zájmy nebo znalostmi. Kritéria dělení jednotlivých kategorií jsou velmi různorodá (např. wikipedisté dle vzdělání, etnika a národnosti, náboženství, profese, lokace atd.). Ke kategorizaci a vyhledávání uživatelů na základě jejich jazykových schopností slouží dokonce samostatný WikiProjekt¹⁰ nazvaný příznačně **Babylón** (Babel; <http://en.wikipedia.org/wiki/Wikipedia:Babel>; <http://cs.wikipedia.org/wiki/Wikipedie:Babylón>). Kategorizování wikipedistů podle různorodých kritérií může zároveň sloužit jako cenný podklad **statistických a bibliometrických analýz** na poli výzkumných aktivit uživatelů *Wikipedie*.

Stejně jako jiný obsah encyklopedie jsou i uživatelské stránky vlastnictvím *Wikipedie* a jsou licencovány v souladu s GNU GFDL a CC-BY-SA 3.0. Může je tak editovat libovolný uživatel. V případě opakovaného vandalismu lze uživatelskou stránku chránit uzamčením. Obsah, který porušuje pravidla *Wikipedie*, může být procesem standardní diskuse o smazání vymazán i bez souhlasu konkrétního uživatele, zároveň lze požádat i o vymazání vlastní uživatelské stránky [Wikipedia, Wikipedia:User pages, 2010; Wikipedia, Wikipedia:Wikipedians, 2010].

2.9.1 Kategorizace uživatelů dle přidělených práv

Další a z hlediska fungování *Wikipedie* asi nejdůležitější kategorizace uživatelů je odstupňovaná kategorizace uživatelů do skupin podle přidělených práv (<http://en.wikipedia.org/wiki/Special:ListGroupRights>). V rámci dělení dle práv anglická verze *Wikipedie* rozlišuje uživatelské kategorie all, users, autoconfirmed users, bots, administrators, bureaucrats, checkusers, stewards, account creators, importers, transwiki importers, IP block exemptions, oversighters, founder,

¹⁰ Termínu „WikiProjekt“ v této podobě je v textu zásadně využíváno pouze pro obsah typu WikiProjektů *Wikipedie* [viz kapitola 4.1.7, WikiProjekty], zatímco pro sesterské projekty nebo jiné wiki projekty Nadace Wikimedia je využíváno termínů „wiki projekt“ nebo pouze „projekt“.

rollbackers, confirmed users, autoreviewers, researchers a edit filter managers. Seznam kategorií uživatelů podle přidělených práv české verze *Wikipedie* (http://cs.wikipedia.org/wiki/Speciální:Seznam_uživatelských_práv) zatím není se seznamem anglické verze ekvivalentní (obsahuje méně kategorií v poměru 19:15 ve prospěch anglické verze), nicméně ve většině případů se oba seznamy překrývají. Uživatelské kategorie dle práv v české verzi encyklopedie jsou všechny (registrovaní i neregistrovaní uživatelé), uživatelé (registrovaní uživatelé), automaticky schválení uživatelé, roboti, správci, byrokraté, revizoři, stevardi, zakladatelé účtů, importéři, transwiki importéři, výjimky z blokování IP adres, dozorcí, schválení uživatelé, automatictí strážci¹¹.

Všechny kategorie uživatelů dělené dle přidělených práv mají dovoleno:

- Editaci stránek (edit).
- Používání API (Application Programming Interface) pro zápis (writeapi).
- Slučování svých účtů (centralauth-merge).
- Vytváření nových uživatelských účtů (createaccount).
- Zakládání diskusních stránek (createtalk).
- Čtení stránek (read) [*Wikipedia*, Special:User group rights, 2001; *Wikipedie*, Speciální:Práva skupin uživatelů, 2002].

Výše zmíněná práva jsou společná pro českou i anglickou verzi, v české verzi však mají všechny kategorie uživatelů dle přidělených práv navíc dovoleno:

- Zakládání stránek (které nejsou diskusní) (createpage) [*Wikipedie*, Speciální:Práva skupin uživatelů, 2002].

V anglické verzi mají všechny kategorie uživatelů dělené dle přidělených práv navíc dovoleno:

- Zobrazování filtrů zneužívání (View abuse filters - abusefilter-view).
- Zobrazení detailního záznamu zneužívání (View detailed abuse log entries - abusefilter-log-detail).
- Zobrazení záznamu zneužívání (View the abuse log - abusefilter-log) [*Wikipedia*, Special:User group rights, 2001].

¹¹ Jak už bylo zmíněno v předchozí poznámce pod čarou, i v případě výčtu označení uživatelských kategorií dle přidělených práv je užito označení užívaných přímo ve *Wikipedii* (ať už v anglické nebo české verzi), i když tato označení nemusí odpovídat běžným jazykovým zvyklostem příslušného jazyka (jako např. užívání označení „byrokrat“ v české verzi *Wikipedie*, jehož používání v běžné řeči – namísto neutrálního výrazu „úředník“ – může působit pohrdavým až urážlivým dojmem apod.).

Editační filtry (edit filters), kam patří i filtr zneužívání (abuse filter) jsou speciálním nástrojem umožňujícím prověřeným uživatelům specifickou kontrolu aktivity ostatních uživatelů vytvářením nástrojů automaticky reagujících na určité typy (zejména nevhodného) chování [Wikipedia, Wikipedia:Edit filter, 2010].

Mezi nejvýznamnější skupiny uživatelů *Wikipedie* dle přidělených práv patří zejména vývojáři (developers / system administrators), revizoři (reviewers), byrokraté (bureaucrats), správci (administrators), roboti (bots) a přihlášení uživatelé (users). Uživatelskou skupinou s nejvyšší úrovní přístupu (a také nejvyššími právy) jsou **vývojáři**. Vývojáři mohou provádět přímé zásahy do softwaru a databázi *Wikipedie*, obvykle neprovádějí většinu běžných administrativních funkcí. Mohou to být správci (viz dále v podkapitole 2.9.2, Správci) nebo běžní uživatelé. Další skupinou s o něco nižší úrovní přístupu jsou **revizoři**, kteří se vyznačují tím, že mají přístup k rozhraní, které jim umožňuje zjistit IP adresu přihlášeného uživatele nebo všechny editace z dané IP adresy, ať již přihlášených nebo anonymních uživatelů. Mohou to být správci nebo běžní uživatelé. Další skupinou s o něco nižší úrovní přístupu než revizoři jsou **byrokraté**, což jsou správci se zvláštními právy, kteří mohou ostatním uživatelům udělit práva správce (ale nikoli zpětně odebrat), dále mohou na žádost uživatele změnit jeho uživatelské jméno nebo přidělovat uživatelskému účtu příznak bot (viz dále). Další skupinou s o něco nižší úrovní přístupu než byrokraté jsou **správci** (viz podkapitola 2.9.2). Uživatelé s nižší úrovní přístupu než správci jsou uživatelé s příznakem **bot** (též roboti), kteří spravují speciální skripty (boty) automaticky editující stránky. Uživatelé s nižší úrovní přístupu než uživatelé s příznakem bot jsou **přihlášení uživatelé**, kteří mohou zejména zakládat a editovat články a pomáhat s údržbou *Wikipedie*. Na rozdíl od nepřihlášených uživatelů, mohou navíc načítat soubory a přejmenovávat stránky. **Nepřihlášení uživatelé** mohou zejména editovat články a zakládat diskusní stránky (v české verzi i nediskusní) [Wikimedia Foundation, System administrators, 2010; Wikipedia, Special:User group rights, 2001; Wikipedia, Speciální:Práva skupin uživatelů, 2002; Wikipedia, Wikipedia:Správci, 2010].

2.9.2 Správci

Jednou ze specifických a z hlediska řízení kvality nejvýznamnější kategorií uživatelů dle přidělených práv jsou **správci** (administrators). Wikipedisté s právy správců nejsou žádnou zvláštní autoritou, jsou rovni každému jinému uživateli co se

týče práv i zodpovědnosti. Jsou to pouze uživatelé, kterým byl povolen přístup k různým „**údržbářským**“ činnostem, jako je mazání a zamykání stránek, vracení změn, zablokovávání a odblokovávání uživatelů, skrývání vandalismu apod., neboť jsou považováni za **důvěryhodné uživatele**. Protože jsou tyto operace potenciálně destruktivní, musí správci být zkušenými uživateli, kteří znají a respektují pravidla i zvyky *Wikipedie* (mezi jinými zákaz používání rozšířených pravomocí ve vlastních sporech). Správci by dále měli být zdvořilí a při jednání s ostatními wikipedisty se jim snažit pomoci s problémy, na které při tvorbě *Wikipedie* mohou narazit. Správci nemají nad ostatními uživateli žádnou zvláštní moc kromě toho, že jsou pověřeni vykonáváním rozhodnutí učiněných celou komunitou [*Wikipedia*, *Wikipedia:Administrators*, 2010; *Wikipedie*, *Wikipedie:Správci*, 2010].

Žádost o přidělení práv správce může podat libovolný uživatel *Wikipedie*. Minimálním požadavkem v rámci české verze je alespoň 250 příspěvků a alespoň tříměsíční aktivita v projektu. Zároveň je třeba mít povolenou možnost zasílání e-mailů přes rozhraní *Wikipedie* nebo mít na své stránce uveden funkční kontakt na svou osobu, který je třeba udržovat funkční po celou dobu případného správcovství. O práva správce nemohou žádat anonymní uživatelé. Požadavky na přidělení práv správce se v různých jazykových verzích encyklopedie mohou a zpravidla také liší [*Wikipedia*, *Wikipedia:Request for adminship*, 2010; *Wikipedie*, *Wikipedie:Žádost o práva správce*, 2010]. K dispozici je případně i podrobnější postup, jakým způsobem celý schvalovací proces udělování práv správce v anglické i české verzi *Wikipedie* probíhá (http://en.wikipedia.org/wiki/Wikipedia:Requests_for_adminship; http://cs.wikipedia.org/wiki/Wikipedie:Žádost_o_práva_správce).

Stejně jako ve všech ostatních schvalovacích procesech encyklopedie *Wikipedie* je i rozhodnutí o přidělení práv správce rozhodnutím kolektivním, k žádosti jakéhokoliv uživatele o přidělení práv správce se může vyjádřit libovolný jiný wikipedista. Cílem hlasování je ukázat, zda v dané otázce existuje konsensus komunity, o jehož dosažení rozhoduje wikipedista s právy byrokrata, který hlasování uzavírá [*Wikipedia*, *Wikipedia:Request for adminship*, 2010; *Wikipedie*, *Wikipedie:Žádost o práva správce*, 2010].

Uživatele s právy správců lze kromě standardních nástrojů společných pro všechny uživatelské skupiny v případě potřeby kontaktovat také prostřednictvím komunikačního nástroje „**Nástěnka správců**“ (Administrators' noticeboard; http://en.wikipedia.org/wiki/Wikipedia:Administrators'_noticeboard;

http://cs.wikipedia.org/wiki/Wikipedie:Nástěnka_správců), v akutnějších případech lze zkusit navštívit kanál **IRC** (Internet Relay Chat) příslušné jazykové verze, na kterém se obvykle alespoň jeden z jejích správců vyskytuje [*Wikipedie*, *Wikipedie:Blokování*, 2010]. Zjišťovat celkovou aktivitu jednotlivých správců v jednotlivých wiki projektech Nadace Wikimedia lze prostřednictvím jednoho z jejích statistických nástrojů (<http://toolserver.org/~vuv/adminstats.php?>).

2.9.3 Globální uživatelé

Další specifickou uživatelskou skupinou *Wikipedie* jsou uživatelé označovaní jako globální (global users). Jsou to uživatelé, kteří mají **právo působit napříč všemi wiki projekty Nadace Wikimedia** [*Wikipedia*, *Wikipedia:Global blocking*, 2009; *Wikipedia*, *Wikipedia:Global rights policy*, 2010]. I globální uživatelé se dále dělí do dílčích skupin s různým stupněm oprávnění. Přehled globálních skupin včetně přidělených práv ke každé je v české i anglické verzi dostupný přes záložku „Speciální stránky“ (Special pages) v levé liště hlavní strany, oddíl „Uživatelé a skupiny“ (User and rights), odkaz „Správa globálních skupin“ (Global group management); seznam globálních uživatelů pak pod odkazem „Seznam globálních uživatelů“ (Global user list).

2.9.4 Motivace uživatelů

Z hlediska uživatelů *Wikipedie* jsou hojně diskutovány i **motivace a důvody participace** aktivních uživatelů na projektu. Hlavním důvodem je pravděpodobně fakt, že aktivní uživatelé (tj. uživatelé-autoři a uživatelé-editoři) jsou tím nejdůležitějším, na čem všechna pravidla a procesy, rozsah i kvalita obsahu, jakož i budoucnost encyklopedie *Wikipedie*, vzhledem k jejímu charakteru, závisí a stojí.

V rámci nečeských verzí encyklopedie *Wikipedie* už bylo provedeno několik **výzkumů** týkajících se motivace a vlastností uživatelů-autorů. Např. v rámci výzkumu uživatelů-autorů **anglické verze** *Wikipedie* [NOV, 2007] byla motivace aktivních uživatelů *Wikipedie* zkoumána na náhodně vybraném vzorku 370 aktivních uživatelů. Návratnost e-mailových žádostí o podílení se na výzkumu byla 151 uživatelů, z nichž bylo 140 mužů. Průměrný věk respondentů byl 30,9 let a v průměru přispívali do *Wikipedie* 2,3 roky. Výsledky ukázaly, že průměrná doba respondentů strávená editováním *Wikipedie* byla 8,27 hodin týdně. Jako nejsilnější motivační pohnutky participace na projektu se ukázaly především **zábava** (fun) a **ideologické důvody** (ideology) ve smyslu myšlenky, že informace mají být volně

dostupné pro každého, zatímco motivační pohnutky ze **sociálních** (social - kontakt a sounáležitost s komunitou) nebo **kariérních** (career - nalézání nových kontaktů, které mohou pomoci v obchodě nebo kariéře) důvodů se ukázaly jako poměrně nevýznamné [NOV, 2007]. V rámci tohoto výzkumu byla dále zkoumána korelace mezi jednotlivými důvody participace na projektu a stupněm aktivního zapojení vyjádřeném v počtu hodin strávených týdně prací na *Wikipedii*.

Podobný výzkum byl proveden i v rámci **německé verze Wikipedie** [SCHROER, 2009]. Výzkumu se účastnilo 106 aktivních uživatelů (uživatelů-autorů) německé verze. I v tomto případě byli respondenti kontaktováni prostřednictvím e-mailu. 88 % respondentů bylo mužů, 10 % žen, 2 % osob své pohlaví nespécifikovala. Průměrný věk byl 33 let. 43 % respondentů pracovalo na plný úvazek, 10 % na částečný, 5 % bylo nezaměstnaných, 26 % byli studenti vysokých a 6 % studenti středních škol, ostatní respondenti uváděli jiný zaměstnanecký status, jako například důchod. V době výzkumu byla průměrná doba participace na projektu uživatelů 16 měsíců a průměrná doba působení na internetu 92 měsíců. Většina respondentů patřila k uživatelům autorské kategorie (86 %), přičemž více než třetina (37 %) měla zároveň funkci správců.

Jako důvody participace na projektu respondenti nejčastěji uváděli ty, které by se daly zahrnout pod kategorie **zábava při plnění úkolů** (task enjoyment, 20 % z celkového objemu zjištěných důvodů participace), **sdílení informací** (sharing information, 11 %) a **generativní motivy** (generativity motives, tj. motivy generovat - vytvářet - něco, co přesahuje hranice egocentrických až egoistických zájmů člověka, 11 %). Mezi ostatní důvody dále patřily **osobní růst a sebezlepšování** (growth and self-enhancement, 9 %), motivy související s **budováním komunity** (community-related motives, 7 %), **zájem o projekt** (interest in the project, 7 %), participace z důvodu vykonávání **užitečné volno-časové aktivity** (useful leisure activities, 5 %). Motivы zařazené do další kategorie nazvané „**Specifické motivy**“ (Specific motives, dohromady 14 %) zahrnovaly různorodé motivы včetně kuriózních („Kdo jiný by to dělal, když ne já?“ – „If I won't do it, who else will?“, ješitnost - vanity, smysl pro řád – sense of order apod.). Devátá a poslední kategorie důvodů pak byla označena jako „**Nespokojenost**“ (Dissatisfaction, dohromady 16 %), která naopak zahrnovala důvody, které by mohly přispěvatele spíše odradit a přimět je tak k omezení nebo dokonce ukončení jejich působení ve *Wikipedii*. Mezi nejdůležitější patřily **vandalismus** (vandalism), extrémní množství **diskusí s „potížisty“**

a **extrémisty** (excessive discussions with trouble-makers or extremists), **blokování uživatelů** (blocking of users) a **nedostatečná obsluha / výkon ze strany serveru** (bad server performance) [SCHROER, 2009].

Další výzkum motivace uživatelů-autorů *Wikipedie* byl proveden i v rámci její **čínské verze** [LIANG, 2008]. Zkoumaným vzorkem v tomto případě byli, prostřednictvím metody dotazníkového šetření, pouze uživatelé s funkcí **správce** v počtu 68. návratnost dotazníků byla 51, přičemž 48 z nich bylo označených jako platné. 43 z těchto správců byli muži a 5 ženy. 62,5 % z těchto správců bylo ve věku mezi 23 a 33 lety. 17 správců žilo na Taiwanu, 16 přímo v Číně, zbytek v Hong Kongu. Zhruba 40 % správců strávilo od 28 do 49 hodin týdně surfováním na internetu, 16,7 % dokonce více než 70 hodin týdně. 29,2 % správců čínské *Wikipedie* byli studenti a zhruba 70 % z nich se stalo správci za méně než 3 roky působení na *Wikipedii*. 41,7 % z nich strávilo méně než 7 hodin týdně prací na čínské *Wikipedii*, 29,2 % od 7 do 14 hodin týdně. Většina (75 %) povinnosti vyplývající ze správcovské funkce na *Wikipedii* plnila z domova.

Jako nejsilnější motivace participace správců čínské *Wikipedie* se ukázaly **osobní růst** (self-growth, skóre 3,77 bodů z 5 možných) a dále **smysl a poslání** (sense of mission) a **ztotožnění / spodobnění** (similarity). Nejméně zmiňované byly naopak potřeby **zájmu a zábavy** (needs of interest and entertainment) a **potencionální výhody** vyplývající z funkce správce (potential benefits). Dalším důležitým faktorem byl typ zaměstnání a flexibilita pracovní doby. Administrátoři, kteří měli více volného času, slabší potřebu sociální sounáležitosti a více času na surfování na internetu, měli mezi uživateli čínské *Wikipedie* větší tendenci pro motivaci stát se uživateli s funkcí správců [LIANG, 2008].

Přehled výsledků tří výše popsaných zahraničních výzkumných studií ohledně motivace aktivních uživatelů (tj. uživatelů-autorů) *Wikipedie* ukázal, že mezi aktivními uživateli *Wikipedie* výrazně převažují muži, kteří velkou část volného času tráví surfováním na internetu, většina je ve věku zhruba mezi 20-35 lety, přičemž významnou část představují studenti vysokých a středních škol.

Jako nejdůležitější důvody motivace aktivních uživatelů *Wikipedie* plynoucí z výsledků těchto tří studií se tedy ukázaly zejména ideologie a poslání ve smyslu volného sdílení a šíření informací, osobní růst a touha po sebezlepšování, generativní motivy a také zábava. Jako méně významné důvody participace aktivních uživatelů na projektu *Wikipedie* se ukázaly motivy sociální ve smyslu kontaktu a sounáležitosti

s komunitou včetně jejího budování, kariérní motivy ve smyslu nalézání nových kontaktů pro případný rozvoj kariéry, obecný zájem o projekt či participace z důvodu vykonávání užitečné volno-časové aktivity.

Jako nejvýznamnější důvody, které by naopak mohly aktivní uživatele od participace na projektu odradit, se ukázaly přítomnost vandalismu a extrémního množství diskusí s „potíživými“ a extrémisty, možnost blokování uživatelů a nedostatečná obsluha či výkon ze strany serveru.

Lze očekávat, že podobných výsledků jako u tří výše zmíněných studií by bylo dosaženo i při obdobně prováděných výzkumech v rámci dalších jazykových verzí encyklopedie *Wikipedie* včetně jazykové verze české a lze je proto pro účel posuzování významu těchto výsledků alespoň zčásti zobecnit i na *Wikipedii* jako celek zahrnující všechny jazykové verze. Z výsledků třech výše zmíněných studií, které se dají alespoň částečně zobecnit na *Wikipedii* jako celek, tedy vyplývá zejména následující:

Jestliže má projekt *Wikipedie* pokračovat a zlepšovat se i v budoucnu, je vhodné se, vzhledem k jejímu charakteru, zaměřit zejména na její aktivní uživatele a pokusit se nalézt a v jejím rámci uplatnit mechanismy, které pro její další fungování dokáží stávající, zejména ty neaktivnější a nejspolehlivější uživatele nejen neodradit a udržet, ale zároveň i nalákat nové.

Tyto mechanismy by tedy, vzhledem k závěrům vyplývajících z výše zmíněných studií, a tedy aby odpovídaly nejčastějším důvodům, proč se aktivní uživatelé na projektu *Wikipedie* chtějí podílet a podílejí, měly být takové, aby ještě více podpořily principy volného sdílení a šíření informací ve *Wikipedii*, nabídly aktivním uživatelům ještě více prostoru pro osobní růst a touhu se zlepšovat, přičemž práce na *Wikipedii* by i nadále měla zároveň zůstat zábavou.

Aby nedošlo k přílišnému odrazování stávajících, ale i případných nových aktivních uživatelů s pozitivní motivací, měly by být v rámci *Wikipedie* zároveň uplatněny nové (nebo alespoň posíleny stávající) mechanismy, které naopak dokáží ještě více potlačit nežádoucí jevy jako vandalismus a nadměrné projevy „potíživých“ a extrémistů a zároveň naleznout přijatelnější řešení ohledně možnosti blokování uživatelů, technických problémů a systémové podpory uživatelů.

Nakolik je možné těchto cílů dosáhnout nebo se jim alespoň přiblížit, aniž by tím byly narušeny stávající široce demokratizující obecné principy a charakter *Wikipedie*, je však otázkou, kterou může uspokojivě zodpovědět pouze budoucnost.

3 Obsah a nástroje organizace obsahu

3.1 Články

Wikipedie v rámci svého obsahu, podobně jako tradiční tištěné encyklopedie, disponuje zejména **textovým obsahem**. Texty encyklopedických hesel jsou ve *Wikipedii* nazývány **články**. Článek ve *Wikipedii* může, na rozdíl od tradičních tištěných encyklopedií, založit prakticky kdokoliv s přístupem na internet. V rámci české verze není požadována ani registrace a přihlášení (uživatel může vystupovat pouze pod IP adresou), zakládání článků v rámci anglické verze autentifikaci uživatele prostřednictvím uživatelského jména vyžaduje [*Wikipedia*, *Wikipedia:Starting an article*, 2010; *Wikipedie*, *Wikipedie:Jak vytvořit článek*, 2010].

Nový článek lze založit dvěma základními způsoby. Buď kliknutím na **červený odkaz**, který signalizuje neexistenci příslušného článku a na který lze narazit např. při čtení a prohlížení, nebo po neúspěšném hledání, kdy systém nabídne možnost vytvoření stránky taktéž prostřednictvím zobrazení červeného odkazu. Obě cesty vedou k zobrazení stránky s editačním oknem, kam lze zapsat či vložit příslušný text. Pokud není téma, pro které chce uživatel vytvořit nový článek, ve *Wikipedii* dosud připraveno (v celém obsahu na něj neexistuje červený odkaz), je třeba takový odkaz nejprve vytvořit – nalezením stránky, do které dané téma logicky patří, a zanesením tématu do jejího obsahu zapsáním příslušného termínu ve dvojitéch hranatých závorkách na vhodné místo logicky nadřazené stránky [*Wikipedia*, *Wikipedia:Starting an article*, 2010; *Wikipedie*, *Wikipedie:Jak vytvořit článek*, 2010].

Pro obsah článků ve *Wikipedii* platí stejná pravidla jako pro *Wikipedii* jako celek (žádný originální výzkum, neutrální stanovisko a nezaujatost, obecná významnost témat, zákaz porušování autorských práv apod.) [*Wikipedia*, *Wikipedia:Starting an article*, 2010; *Wikipedie*, *Wikipedie:Jak vytvořit článek*, 2010]. V rámci nápovědy a dokumentace *Wikipedie* jsou k dispozici i další pravidla a tipy pro vytváření článků (např. pojmenovávání, uvádění referencí, grafické zvýrazňování apod.; http://en.wikipedia.org/wiki/Help:Starting_a_new_page; http://cs.wikipedia.org/wiki/Wikipedie:Jak_vytvořit_článek).

V rámci *Wikipedie* z hlediska požadavků na podobu článků existuje i explicitní **výčet kritérií pro dobře napsaný (dokonalý) článek**. Mezi nejvýznamnější kritéria a požadavky na dokonalý článek tak patří, že začíná definicí, popisuje fakta, je zcela

nezaujatý, dostatečně dlouhý, dobře podložen a uvádí své zdroje, je pochopitelný, srozumitelný a jednoznačný, obsahuje přiměřené množství obrázků, vysvětluje všechny základní termíny přímo v rámci článku, je napsán poutavým stylem, jeho vzhled odpovídá vzhledu a stylu *Wikipedie* a pravopisným a typografickým standardům obecně, je zařazen do kategorie či kategorií atd. V závěru výčtu kritérií je nicméně v obou verzích připuštěno, že dokonalý článek vlastně neexistuje [*Wikipedia*, Wikipedia:The perfect article, 2010; *Wikipedie*, Wikipedie:Dokonalý článek, 2009]. Výčtem kritérií na jeho dosažení je tak alespoň poskytnut jakýsi návod, jak se onomu nedosažitelnému ideálu pokusit alespoň co nejvíce přiblížit.

Nedílnou součástí článku je, vzhledem k charakteru *Wikipedie*, také doprovodná dokumentace v podobě stránek „**Diskuse**“ (Discussion) a „**Historie**“ (History)¹². Stránka „Diskuse“ obsahuje diskusní příspěvky uživatelů související s konkrétním článkem (zejména jeho obsahem), v rámci stránky „Historie“ je pak zaprotokolována každá editace provedená na příslušném článku (od nejnovějších po nejstarší), čímž má být zaručena jeho kvalita a integrita (lze z ní zjistit autory a časy jednotlivých změn, porovnat dřívější a současnou podobu stránky atd.) [viz např. Příloha 6]. Změny konkrétní stránky lze zároveň sledovat pomocí kanálů pro odběr novinek **RSS** a **Atom** [*Wikipedia*, Help:Page history; *Wikipedie*, Nápověda:Historie stránky, 2010].

U některých článků existuje místo záložky „Editovat“ (Edit) umožňující editaci příslušného článku či stránky záložka „**Ukázat zdroj**“ (View source)¹³, která naznačuje, že uživatel z nějakého důvodu nemá právo stránku editovat a může si tak pouze nechat zobrazit její zdrojový kód [viz např. Přílohy 3, 4]. Důvodem může být např. uzamčení článku (takové nelze editovat). Možnost editace není v české, ale ani v anglické verzi omezena na vybrané uživatelské skupiny, editovat článek tak v obou verzích může i neregistrovaný uživatel [*Wikipedia*, Wikipedia:How to edit a page, 2010; *Wikipedie*, Nápověda:Jak editovat stránku, 2010].

¹² V souvislosti se změnou rozhraní anglické verze *Wikipedie* v polovině května roku 2010 a následně i rozhraní české verze začátkem července 2010 došlo i k drobným změnám v označování diskusních a stránek s historií konkrétního článku. V české verzi se tak namísto „Historie“ nyní používá označení „Zobrazit historii“, označení „Diskuse“ prozatím (15.7. 2010) zůstává zachováno. V rámci anglické verze se pro označení historie stránky používá termínu „View History“, označení „Discussion“ pro diskusní stránku článku prozatím (15.7. 2010) rovněž zůstává zachováno.

¹³ V souvislosti se změnou rozhraní české verze se pro záložku umožňující zobrazit zdrojový kód v české verzi namísto „Ukázat zdroj“ nově používá označení „Zobrazit zdrojový kód“.

V rámci nápovědy *Wikipedie* existují i další zdroje podporující správné vytváření a editaci článků, jako např. nápověda, jak správně editovat a formátovat články (http://en.wikipedia.org/wiki/Wikipedia:How_to_edit_a_page; http://cs.wikipedia.org/wiki/Wikipedie:Jak_editovat_stránku) nebo jak do jejich textů začleňovat grafiku např. v podobě tabulek (<http://en.wikipedia.org/wiki/Help:Table>; <http://cs.wikipedia.org/wiki/Nápověda:Tabulky>) apod.

3.1.1 Zdroje informací a ověřitelnost

Z hlediska vytváření obsahu se v případě *Wikipedie* diskutuje, vzhledem k tomu, že autorem může být kdokoliv, také otázka zdrojů informací, tedy z jakých zdrojů její autoři při vytváření článků nejčastěji čerpají, případně i proč apod., a nakolik jsou tyto zdroje **kvalitní** a **ověřitelné**. Ověřitelnost je koneckonců jedním ze tří základních pravidel pro vytváření obsahu *Wikipedie* (spolu s pravidly „Žádný vlastní výzkum“ a „Nezaujatý úhel pohledu“) [*Wikipedia*, *Wikipedia:Verifiability*, 2010; *Wikipedie*, *Wikipedie:Ověřitelnost*, 2009]. V důsledku to znamená, že by se ve *Wikipedii* měly publikovat pouze takové informace, které jsou nepochybné nebo přímo ověřitelné, čili takové, které již byly publikovány důvěryhodným zdrojem, z čehož vyplývá i požadavek jejich **řádného citování** [*Wikipedia*, *Wikipedia:Verifiability*, 2010; *Wikipedie*, *Wikipedie:Ověřitelnost*, 2010].

Vzhledem k tomu, že *Wikipedie*, na rozdíl od tradičních encyklopedií, nemá k dispozici žádný důsledný mechanismus pro ověřování faktů (tj. žádnou redakční kontrolu tradičního typu apod.), nelze problematiku zdrojů informací, jejich kvality a ověřitelnosti řešit jinak než prostřednictvím **pravidel a doporučení**, v případě opakovaného porušování a detekce tohoto porušování pak mocnějšími **nástroji řízení kvality**. V případě zdrojů informací je např. doporučováno pro vědecká témata čerpat z vědeckých recenzovaných publikací, přičemž pro běžná témata postačí i deník, časopis nebo soukromý či úřední web, pokud nese základní známky důvěryhodnosti a není zcela anonymní. Dále se doporučuje uvádět zdroje v jazyce příslušné jazykové verze, neboť tak si může informace ověřit nejširší okruh jejích čtenářů, autorů a editorů. Samozřejmě se také doporučuje upřednostňovat originální zdroje co nejbližší původu informace [*Wikipedia*, *Wikipedia:Verifiability*, 2010; *Wikipedie*, *Wikipedie:Ověřitelnost*, 2009].

Chybí-li u některé informace požadovaný zdroj, příslušný aktivní uživatel (tj. uživatel-autor nebo uživatel-editor) by vždy měl dostat příležitost zdroj doplnit (např.

prostřednictvím upozornění na diskusní stránce nebo umístěním příslušných šablon do článku). Neučiní-li tak on, ani žádný jiný uživatel, může být tato i každá jiná informace bez uvedení zdroje **odstraněna** [*Wikipedia*, Wikipedia:Verifiability, 2010; *Wikipedie*, Wikipedie:Ověřitelnost, 2009].

Mezi jeden z problémů z hlediska ověřitelnosti obsahu *Wikipedie* patří problém **čerpání z nedigitálních, nedigitalizovaných nebo jinak co do dostupnosti omezených zdrojů**, které nejsou volně dostupné online a jejichž dosažitelnost, a tedy i ověřitelnost z nich citovaných informací v jiných zdrojích, je pro uživatele obtížná, ne-li nemožná [DENNING, 2005]. Není to nakonec problém pouze *Wikipedie*, ale i informačních zdrojů obecně, nicméně v případě online zdrojů, jako je *Wikipedie*, je tento problém zřetelnější, jelikož si lze opravdu těžko představit pasivního uživatele *Wikipedie* (tj. uživatele-čtenáře), který poté, co zjistí, že pro vytvoření obsahu konkrétního článku bylo čerpáno z nějaké tištěné monografie, si tuto monografii např. půjde vypůjčit do knihovny, aby si informace obsažené v příslušném článku *Wikipedie* ověřil. Tím z hlediska ověřitelnosti sice teoreticky vzniká požadavek na čerpání pouze ze zdrojů, které jsou volně dostupné online, nicméně tím zároveň vzniká i větší požadavek na aktivní uživatele *Wikipedie* (tj. uživatele-autory a uživatele-editory) z hlediska orientace v problematice kvalitativního posuzování zdrojů volně dostupných na internetu. Z tohoto, i řady jiných důvodů souvisejících s ověřitelností, tak *Wikipedie* disponuje celou řadou informačních zdrojů a nástrojů na podporu vhodného výběru a posuzování volně dostupných zdrojů, jakož i jejich řádného citování.

Podporu užívání kvalitních zdrojů informací, stejně jako jejich správné uvádění, tak v rámci české verze encyklopedie *Wikipedie* zajišťuje WikiProjekt „**Zdrojování**“ (http://cs.wikipedia.org/wiki/Wikipedie:WikiProjekt_Zdrojování). Jako další nástroje řízení kvality zdrojů informací slouží i některé kategorie, např. kategorie „**Články, které je třeba ověřit**“; „**Články, které možná obsahují vlastní výzkum**“ apod. Zajímavou podporou využívání kvalitních zdrojů informací je v české verzi např. i přehled vybraných dostupných informačních zdrojů, ze kterých lze čerpat (http://cs.wikipedia.org/wiki/Wikipedie:WikiProjekt_Zdrojování/Zdroje), popřípadě v české i anglické verzi přehled povolených zdrojů, který shromažďuje odkazy na ty informační zdroje, jejichž autoři dávají svolení k volnému využití svých výtvorů (http://en.wikipedia.org/wiki/Wikipedia:Successful_requests_for_permission; http://cs.wikipedia.org/wiki/Wikipedie:Povolené_zdroje). Jedním z dalších nástrojů

podpory využívání relevantních informačních zdrojů aktivními uživateli *Wikipedie* je i projektová stránka „**Věrohodné zdroje**“ (Identifying reliable sources; http://en.wikipedia.org/wiki/Wikipedia:Reliable_sources;

[http://cs.wikipedia.org/wiki/Wikipedie:Věrohodné zdroje](http://cs.wikipedia.org/wiki/Wikipedie:Věrohodné_zdroje)) podávající zejména méně informačně gramotným uživatelům přehled rad, jak relevantní zdroje rozpoznávat.

Protože některé články ve *Wikipedii* vznikají i překladem z jinojazyčných verzí, v rámci české i anglické verze rovněž existuje WikiProjekt „**Překlad**“ (Translation; <http://en.wikipedia.org/wiki/Wikipedia:Translation>;

[http://cs.wikipedia.org/wiki/Wikipedie:WikiProjekt Překlad](http://cs.wikipedia.org/wiki/Wikipedie:WikiProjekt_Překlad)), který zaštiťuje i tento způsob tvorby a naplňování obsahu (např. obsahuje přehled vhodných cizojazyčných zdrojů překladů apod.).

Zdá se, že *Wikipedie* i přes poměrně rozsáhlou kritiku možné nekvality a nevěrohodnosti zdrojů, ze kterých její autoři čerpají, disponuje celou řadou nástrojů a podpůrných informačních zdrojů, které se tuto problematiku snaží řešit jak na straně co nejlepší informovanosti uživatelů o problematice vhodného výběru a uvádění zdrojů, tak na straně dodatečných nástrojů řízení kvality, jako je např. údržba nejrůznějších přehledů článků vyžadujících ohledně zdrojů informací významnější pozornost, ověření a případné opravy a doplnění, případně upozorňování na chybějící zdroje např. prostřednictvím diskusních listů či šablon mezi uživateli navzájem apod.

Existence určitých pravidel, nástrojů a podpůrných informačních zdrojů je však jen jedna část problematiky zdrojů informací aktivních uživatelů *Wikipedie*, druhou částí problematiky je pak samozřejmě otázka, jak vysoké je povědomí uživatelů o existenci těchto pravidel, nástrojů a podpůrných informačních zdrojů a nakolik jsou dodržovány či využívány, či nakolik a jakým nejčastějším způsobem jsou detekována a řešena jejich případná porušení a s jakými výsledky. Zodpovězení těchto a dalších klíčových otázek ohledně problematiky zdrojů informací uživatelů-autorů a uživatelů-editorů *Wikipedie* (resp. její vybrané části) by však vyžadovalo samostatný rozsáhlejší výzkum přesahující rozsahové i obsahové požadavky na diplomovou práci.

3.1.2 „Nejlepší články“ a „Dobré články“

Jedním ze zvláštních druhů článků *Wikipedie* jsou články označované jako „Nejlepší“ (Featured articles)¹⁴. Aby byl článek zařazen mezi „Nejlepší“, musí projít schvalovacím procesem zahrnujícím nominaci, schvalovací diskusi a konečné schválení či neschválení článku jako „Nejlepšího“. **Nominovat** články na řazení do „Nejlepších“, stejně jako diskutovat o návrzích, může v anglické i české verzi libovolný registrovaný i neregistrovaný uživatel *Wikipedie*, hlasování je však omezeno pouze na registrované a přihlášené uživatele. Za úspěšnou nominaci se obvykle považuje ta, která získá 3/4 hlasů, nicméně i v takovém případě se významně přihlíží zejména k váze jednotlivých přednesených argumentů [*Wikipedia*, Wikipedia:Featured article candidates, 2010; *Wikipedie*, Wikipedie:Nominace nejlepších článků, 2010].

Proces nominace, diskuse i hlasování je řízen a vyhodnocován **pověřenými wikipedisty**. V české verzi to jsou uživatelé Ioannes Pragensis, Jann a Vojtech.dostal, v anglické pak Raul654, který v rámci anglické verze zároveň spravuje službu „Nejlepší článek dne“ (Today's featured article), a jeho dva „delegáti“ SandyGeorgia a Karanacs. Wikipedisté pověřeni řízením procesu schvalování „Nejlepších článků“ zejména kontrolují, zda byly z nominovaných článků odstraněny nedostatky, pro které byly kritizovány, a zda mezi diskutujícími a hlasujícími uživateli bylo dosaženo konsensu, což je hlavní podmínkou schválení článku jako „Nejlepšího“. Další podmínky souvisejí s kvalitativními požadavky na „Nejlepší články“. Články kandidující na „Nejlepší články“ by tak měly být dobře napsány, být obsahově komplexní, vycházet z relevantních a kvalitních zdrojů, být neutrální a stabilní, obsahovat shrnující pasáž, mít přiměřenou a vhodnou strukturu, být protkány citačními odkazy, obsahovat volně šiřitelné obrázky, být přiměřené délky vzhledem k tématu apod. [*Wikipedia*, Wikipedia:Featured article candidates, 2010; *Wikipedia*, Wikipedia:Featured article criteria, 2010; *Wikipedie*, Wikipedie:Nominace nejlepších článků, 2010].

¹⁴ V textu je užíváno označení „Nejlepší“ (česká verze) a „Featured“ (anglická verze) pro nejlepší články v souladu s užíváním stejných označení ve *Wikipedii*, i když překlad anglického termínu do češtiny není doslovný a tím ani správný a ani používání výrazu „Featured“ v anglické verzi neodpovídá běžným zvyklostem, kdy se stejného výrazu užívá zpravidla pro hlavní články např. ve vědeckých časopisech, nikoliv pro kvalitativně nejlepší články, jako tomu je ve *Wikipedii*. Pro přehlednost a srozumitelnost je tak, stejně jako v ostatních případech, i v tomto případě dána přednost výrazům užívaným přímo ve *Wikipedii* před jakýmikoliv jinými, byť možná vhodnějšími.

Články schválené jako „Nejlepší“ se následně řadí do kategorie „**Nejlepší články**“ (Featured articles), zatímco stažené nominace se následně **archivují** (http://en.wikipedia.org/wiki/Wikipedia:Featured_article_candidates/Archived_nominations);

http://cs.wikipedia.org/wiki/Wikipedie:Nominace_nejlepších_článků/Archiv)

a popřípadě kategorizují také (v české verzi např. do kategorie „Archiv stažených nominací na NČ“) [*Wikipedia*, Wikipedia:Featured article candidates, 2010; *Wikipedie*, Wikipedie:Nominace nejlepších článků, 2010].

Kromě „Nejlepších článků“ *Wikipedie* obsahuje i články označené jako „**Dobré**“ (Good articles). „Dobré články“ by v podstatě měly splňovat podobná kritéria jako články „Nejlepší“, jen nemusí být tolik obsahově komplexní [*Wikipedia*, Wikipedia:Good articles, 2010; *Wikipedia*, Wikipedia:Compare Criteria Good v. Featured, 2010; *Wikipedie*, Wikipedie:Dobré články, 2010]. K dispozici je i podrobnější výčet shod a rozdílů mezi „Dobrymi“ a „Nejlepšími články“ (http://en.wikipedia.org/wiki/Wikipedia:Compare_Criteria_Good_v._Featured).

V české verzi může být mezi „Dobré články“ (na rozdíl od „Nejlepších“) článek zařazen libovolným uživatelem. Před zařazením se sice doporučuje nechat článek projít recenzním řízením prostřednictvím souvisejícího WikiProjektu „**Kvalita**“ (http://cs.wikipedia.org/wiki/Wikipedie:WikiProjekt_Kvalita) [viz též Příloha 21], nicméně to není podmínkou. Libovolný uživatel může zároveň z „Dobrych článků“ jakýkoliv vyřadit. Proces označení článku za „Dobry“ v anglické verzi naproti tomu vyžaduje nejprve nominaci (libovolným uživatelem) a následné schválení (libovolným registrovaným uživatelem, který ovšem nijak výrazně nepřispěl k obsahu článku a ani jej nenominoval) [*Wikipedia*, Wikipedia:Good article nominations, 2010; *Wikipedie*, Wikipedie:Dobré články, 2010].

K 15.7. 2010 existuje v rámci anglické verze 9 418 článků označených jako „Dobré“ (Good) a 2 948 článků označených za „Nejlepší“ (Featured). V české verzi ke stejnému datu existuje 224 článků označených za „Dobré“ a 100 označených za „Nejlepší“ [*Wikipedia*, Wikipedia:Featured articles; *Wikipedia*, Wikipedia:Good articles, 2010; *Wikipedie*, Wikipedie:Dobré články, 2010; *Wikipedie*, Wikipedie:Nejlepší články, 2010]. Ve srovnání s počtem všech článků v obou verzích (ke dni 19.7. 2010 anglická verze více než 3 300 000 článků, česká přes 160 000 článků) [viz též Příloha 2] je početní zastoupení „Dobrych“ a „Nejlepších článků“ obou verzí poměrně nízké, což na druhou stranu dokládá předpoklad,

že mezi ty opravdu „Dobré“ a „Nejlepší články“ se dostanou a zároveň mezi nimi i udrží pouze ty, co splňují požadovaná kritéria. Z tohoto hlediska je tak proces označování a zařazování článků mezi „Dobré“ a „Nejlepší“ nejen nástrojem organizace obsahu, ale také jedním z efektivních nástrojů řízení kvality obsahu encyklopedie *Wikipedie*.

Anglická verze *Wikipedie*, kromě „Dobrých“ a „Nejlepších článků“, mezi „Dobré“ či „Nejlepší“ zařazuje i další typy obsahů (seznamy – lists, obrázky – pictures, zvuky – sounds, portály – portals, témata sdružující kvalitní články – topics). Přístup k „Nejlepšimu obsahu“ anglické verze je zároveň dostupný také např. prostřednictvím stejnojmenného WikiPortálu „**Nejlepší obsah**“ (Featured content; http://en.wikipedia.org/wiki/Wikipedia:Featured_content). Obdobný WikiPortál či možnost zařazování i nečlánekového obsahu mezi „Dobry“ a „Nejlepší“ v české verzi prozatím dostupné nejsou.

3.1.3 Pahýly a subpahýly

Oproti „Dobrym“ a „Nejlepším“ článkům *Wikipedie* zároveň obsahuje články označované jako pahýly (stubs) a subpahýly (substubs). Jako pahýly jsou označované **krátké články** neobsahující vzhledem k tématu, o němž pojednávají, dostatek informací a vyžadující tak rozsáhlejší doplnění a úpravu. Subpahýly jsou velmi krátké články - zpravidla pouhé útržky informací (např. strohá informace typu „Letadla jsou létající stroje s křídly“ v případě článku o letadlech apod.). Zatímco pahýly jsou obvykle vytvářeny za účelem jejich předpokládaného pozdějšího rozšíření, subpahýly jsou obvykle po založení autorem opuštěny a dále nesledovány. A tak zatímco pahýly se obvykle postupně mění v lepší a lepší články, nijak nerozšířené subpahýly se naproti tomu často stávají spíše horkými kandidáty na smazání [*Wikipedia*, Wikipedia:Stub, 2010; *Wikipedia*, Wikipedia:Substub, 2008; *Wikipedie*, Wikipedie:Pahýl, 2009; *Wikipedie*, Wikipedie:Subpahýl, 2009].

Přehled pahýlů a subpahýlů je v rámci české i anglické verze dostupný např. v rámci stejnojmenných kategorií („Pahýly“, „Subpahýly“ / „Stubs“; funkční kategorie pro subpahýly (tj. „Substubs“) v rámci anglické verze ke dni 15.7. 2010 neexistuje a dle historie na stránce: <http://en.wikipedia.org/wiki/Category:Substubs> byla již několikrát zrušena).

3.1.4 „Namluvené články“

Dalším zajímavým druhem obsahu *Wikipedie* jsou „Namluvené články“ (Spoken articles). Jedná se o články, které lze vnímat nejen vizuálně prostřednictvím textového graficky znázorněného obsahu, ale také sluchově prostřednictvím poslechu mluveného slova. Zvukovou reprodukci je možné pořídit od kteréhokoliv článku nebo jeho části. Doporučuje se reprodukovat pouze články, které se netýkají příliš aktuálních témat a jejichž obsah se tak příliš často nemění. Přidání doplňkové zvukové podoby k článku vyžaduje, podobně jako u jiného netextového obsahu *Wikipedie*, nejprve nahrání příslušného zvuku do *Wikipedie* (případně společného úložiště *Wikimedia Commons*) a posléze načtení k článku. „Namluvené články“ (Spoken articles) v rámci *Wikipedie* v české i anglické verzi zároveň zastřešuje příznačně pojmenovaný WikiProjekt „Mluvicí *Wikipedie*“ (Spoken Wikipedia; http://en.wikipedia.org/wiki/Wikipedia:WikiProject_Spoken_Wikipedia; http://cs.wikipedia.org/wiki/Wikipedie:WikiProjekt_Mluvicí_Wikipedie) [*Wikipedia*, *Wikipedia:Spoken articles*, 2010; *Wikipedia*, *Wikipedia:WikiProject Spoken Wikipedia*, 2010; *Wikipedie*, *Wikipedie:WikiProjekt Mluvicí Wikipedie*, 2010].

Výhodami existence doplňkového obsahu článků v podobě jejich zvukové podoby jsou zejména možnost „poslouchat články“ i při jiné činnosti bez nutnosti sedění u počítače a možnost přístupu k obsahu *Wikipedie* také pro nevidomé prostřednictvím reálných (nikoliv syntetizovaných) lidských hlasů. Nabízí se i využití ve výuce, zejména výuce cizích jazyků a výslovnosti jejich slov (za předpokladu namluvení článku rodilým mluvčím). „Namluvené články“ zároveň mohou sloužit i jako nástroj řízení kvality textového obsahu - prostřednictvím mluveného slova uživatel snáze postřehne chyby a nepřesnosti textové předlohy v podobě článku, které lze následně opravit [*Wikipedia*, *Wikipedia:WikiProject Spoken Wikipedia*, 2010; *Wikipedie*, *Wikipedie:WikiProjekt Mluvicí Wikipedie*, 2010].

Existence doplňkového obsahu článků v podobě jejich zvukové podoby s sebou pochopitelně nese i řadu **problémů**. Jedním z nich je reálné nebezpečí, že řada zvukových podob dříve či později nebude, vzhledem k možnosti editace prakticky libovolným uživatelem, odpovídat aktuálním obsahům článkům. Řešením je neustálá systematická kontrola a případná aktualizace zvukových obsahů tak, aby odpovídaly aktuálním textovým obsahům, která je ovšem, zejména vzhledem k časové náročnosti opakovaného pořizování aktualizovaných zvukových podob článků,

prakticky nereálná. Dalšími vážnými problémy jsou, vzhledem k tomu, že zvukovou nahrávku může k příslušnému článku pořídit opět prakticky libovolný uživatel, otázky kvality jednotlivých nahrávek, jejich formátů apod. a s tím související problémy unifikace (technické i formální) takto pořizovaných zvukových souborů. Další nevýhodou či problémem zvukových podob článků je neexistence hypertextu a tím pádem i možností odkazování v rámci interního obsahu či z interního na externí a naopak. Na druhou stranu, u článků, které doprovodnou zvukovou podobu zatím nemají, se nabízí možnost zvukové reprodukce prostřednictvím automatických řečových syntetizérů [Wikipedia, Wikipedia:WikiProject Spoken Wikipedia, 2010; Wikipedie, Wikipedie:WikiProjekt Mluvicí Wikipedie, 2010].

V anglické i české verzi je dostupný přehled „Namluvených článků“ (http://en.wikipedia.org/wiki/Wikipedia:Spoken_articles; http://cs.wikipedia.org/wiki/Kategorie:Namluvené_články); existenci namluvené podoby u konkrétní článku signalizuje mezinárodně srozumitelná grafická ikona s popisem „Poslechnout si článek“ (Listen to this article).

3.2 Doprovodný mediální obsah

3.2.1 Obrázky, zvuky, videa a multimédia

Doprovodný obsah článků encyklopedie *Wikipedie* dále tvoří volně šířitelné obrázky, zvuky, videa a multimédia, které lze k textovému obsahu článků načítat. Načítat lze pouze obrázky, zvuky, videa a multimédia předem uložené buď v rámci příslušné jazykové verze *Wikipedie* nebo ty ze společného úložiště *Wikimedia Commons*. Výhodou uložení obrázků, zvuků, videí nebo multimédií do úložiště *Wikimedia Commons* je, že lze tyto soubory použít nejen napříč jazykovými verzemi *Wikipedie*, ale i všemi sesterskými projekty. Uložení obrázků, zvuků, videí či multimédií pouze do jedné jazykové verze *Wikipedie* takové sdílení neumožňuje a tyto soubory lze načítat k příslušným článkům pouze v rámci této jazykové verze. Ukládání netextových souborů do anglické i české verze *Wikipedie* nebo do společného úložiště *Wikimedia Commons* je dovoleno pouze přihlášeným uživatelům. Video, zvuky a multimédia by měly jít bez problémů přehrát na osobních počítačích vybavených potřebným softwarem, v opačném případě je třeba příslušný software nainstalovat [Wikipedia, Wikipedia:Media help, 2010; Wikipedie, Wikipedie:Média, 2010; Wikipedie, Náповěda:Obrázky, 2010].

Dostupné jsou i další návody a rady k instalaci a dalším záležitostem týkajícím se netextových souborů *Wikipedie* zahrnující např. přehled podporovaných formátů ([http://en.wikipedia.org/wiki/Wikipedia:Media_help_\(Ogg\)](http://en.wikipedia.org/wiki/Wikipedia:Media_help_(Ogg)): <http://cs.wikipedia.org/wiki/Wikipedie:Média>) nebo návod, jak je načítat k článkům (http://en.wikipedia.org/wiki/Wikipedia:Creation_and_usage_of_media_files: http://cs.wikipedia.org/wiki/Nápověda:Načíst_soubor) apod.

3.2.2 Galerie

Dalším zvláštním typem článků jsou v rámci *Wikipedie* galerie (galleries). Jsou to stránky, jejichž obsah je tvořen převážně **mediálním obsahem**, zejména obrázky, s malým množstvím textu nebo úplně bez textu. Řada z nich již byla z *Wikipedie* vymazána, jelikož byly v rozporu s pravidlem, že *Wikipedie* není zrcadlem (mirrorem), ani sbírkou odkazů, obrázků či mediálních souborů [*Wikipedia*, *Wikipedia:Galleries*, 2009; *Wikipedia*, *Wikipedia:What Wikipedia is not*, 2010; *Wikipedie*, *Wikipedie:Co Wikipedie není*, 2010].

Existují i explicitně stanovená pravidla, jaké druhy galerií a z jakých důvodů jsou v rámci *Wikipedie* tolerovány (<http://en.wikipedia.org/wiki/Wikipedia:Galleries>). Obrazové galerie jsou v anglické verzi reprezentovány např. **kategorií** „Obrazové galerie“ (Image galleries; http://en.wikipedia.org/wiki/Category:Image_galleries). Česká verze explicitně stanovená pravidla pro obsah typu galerií nemá, nicméně články typu galerií se objevují i v české jazykové verzi *Wikipedie* (např. http://cs.wikipedia.org/wiki/Wikipedie:Galerie_wikipedistů). V české verzi v rámci kategoriálního systému sice také existuje kategorie pojmenovaná „Galerie“ (<http://cs.wikipedia.org/wiki/Kategorie:Galerie>), nicméně ta nekategorizuje galerie ve smyslu typu obsahu *Wikipedie*, ale obyčejné články, jejichž tématy jsou galerie.

3.3 Nástroje hierarchické organizace obsahu

3.3.1 Portály

Portály (též WikiPortály) jsou stránky, které slouží jako úvodní stránky k nějakému tématu. Obsahují odkazy na základní články daného tématu, ať už existující nebo dosud chybějící. Jsou hierarchicky strukturované na **několik úrovní**, slouží tak jako jedno z přístupových míst k obsahu encyklopedie prostřednictvím prohlížení hierarchických struktur. Koncept portálů pochází z polské a německé verze *Wikipedie*, v anglické byl zaveden v roce 2005. Portály mohou být spojeny

s některým WikiProjektem, ale na rozdíl od WikiProjektů slouží jak uživatelům-autorům a uživatelům-editorům, tak čtenářům. Malé portály týkající se jedné oblasti encyklopedie, které není třeba udržovat tak často jako klasické portály, jsou v rámci české verze označovány jako miniportály [*Wikipedia*, *Wikipedia:Portal*, 2010; *Wikipedie*, *Wikipedie:Miniportál*, 2008; *Wikipedie*, *Wikipedie:Wikiportál*, 2010].

Založení portálu není v rámci české verze omezeno na konkrétní skupinu uživatelů, podmínkou v rámci anglické verze je, stejně jako při zakládání článků, autentifikace uživatele [*Wikipedia*, *Special:User group rights*, 2001; *Wikipedie*, *Speciální:Práva skupin uživatelů*, 2002].

Rizikem ztráty přehlednosti pro uživatele je fakt, že systém portálů a kategoriální systém (druhý z hlavních přístupových míst k obsahu encyklopedie prostřednictvím prohlížení hierarchických struktur), stejně jako jiné nástroje hierarchické organizace *Wikipedie*, mají **odlišnou strukturu** [viz Přílohy 7 a 8 a jejich porovnání], což může vést ke zmatkům a nedorozuměním ze strany uživatele způsobených nepostřehnutím a s tím souvisejícím nepochopením rozdílů mezi těmito nástroji, jak dokládá např. i výzkum soustředující se na interakci uživatelů s nástroji hierarchické organizace obsahu *Wikipedie* prostřednictvím jejich užívání při vyhledávání [HAMMWÖHNER, 2007, s. 19-20].

Přehled všech WikiPortálů je k dispozici v rámci české i anglické verze (<http://en.wikipedia.org/wiki/Portal:Contents/Portals>; <http://cs.wikipedia.org/wiki/Portál:Obsah>), stejně jako návod k založení portálu (<http://en.wikipedia.org/wiki/Wikipedia:Portal/Instructions>; <http://cs.wikipedia.org/wiki/Wikipedie:Wikiportál>).

3.3.2 „Osnovy znalostí“

„Osnovy znalostí“ (Outlines of knowledge) jsou dalším přístupovým místem k obsahu k *Wikipedie* prostřednictvím prohlížení hierarchických struktur. Osnovy jsou hierarchicky uspořádané seznamy témat, jejichž cílem je poskytnout uživateli možnost zorientovat se v tématu prostřednictvím zobrazení vztahů mezi jeho dílčími tématy. Na rozdíl od portálů, osnovy netvoří samostatný jmenný prostor a zařazují se pod články. Ke koordinaci vytváření a údržby osnov slouží v anglické verzi encyklopedie *Wikipedie* WikiProjekt „Osnova znalostí“ (Outline of knowledge; http://en.wikipedia.org/wiki/Wikipedia:WikiProject_Outline_of_Knowledge)

[*Wikipedia*, *Wikipedia:Outlines*, 2010], k dispozici je i přehled osnov anglické verze ([http://en.wikipedia.org/wiki/Portal:Contents/Outline of Knowledge](http://en.wikipedia.org/wiki/Portal:Contents/Outline_of_Knowledge)). Česká verze prozatím obdobným obsahem typu osnov nedisponuje.

3.3.3 Přehledy

I přehledy (Overviews) jsou dalším přístupovým místem k obsahu *Wikipedie* prostřednictvím prohlížení hierarchických struktur. Jsou to stránky sestávající, podobně jako u „Osnov znalostí“, z obsahu typu tematických osnov pokrývajících 12 hlavních témat *Wikipedie*, které odpovídají kategorii anglické verze ekvivalentní kategorii „Základní kategorie“ verze české [viz Příloha 18] a poskytujících odkazy na klíčové články v rámci těchto témat [*Wikipedia*, *Portal:Contents*, 2010]. V anglické verzi je zároveň k dispozici seznam existujících přehledů v ní obsažených (<http://en.wikipedia.org/wiki/Portal:Contents/Overviews>).

3.3.4 „Seznam vědních disciplín“

Další nástroj hierarchického přístupu k obsahu *Wikipedie* je i „**Seznam vědních disciplín**“ (List of academic disciplines) podávající hierarchický přehled vědních disciplín a obsahující odkazy na články pojednávající o těchto disciplínách [*Wikipedia*, *Portal:Contents*, 2010].

„Seznam vědních disciplín“ je v dispozici v anglické i v české jazykové verzi ([http://en.wikipedia.org/wiki/List of academic disciplines](http://en.wikipedia.org/wiki/List_of_academic_disciplines); [http://cs.wikipedia.org/wiki/Seznam vědních disciplín](http://cs.wikipedia.org/wiki/Seznam_vědních_disciplín)).

3.3.5 Deweyho desetinné třídění, Třídění Kongresové knihovny a Rogetův slovník

Dalšími významnými nástroji hierarchického přístupu k obsahu *Wikipedie* jsou přehledy tříd světových selekčních jazyků – *Deweyho desetinného třídění* (DDT / Dewey Decimal Classification / DDC) a *Třídění Kongresové knihovny* (Library of Congress Classification / LCC) nebo přístup k obsahu prostřednictvím *Rogetova slovníku anglického jazyka* (Roget's thesaurus). Všechny tři přehledy obsahují seznamy třídění včetně slovních vyjádření, která, pokud již *Wikipedie* článek o příslušném tématu obsahuje, zároveň odkazují na konkrétní články [viz Příloha 9].

Z tohoto hlediska mohou přehledy třídění *Deweyho desetinného třídění*, *Třídění Kongresové knihovny* i *Rogetova slovníku* zároveň sloužit jako významný nástroj řízení kvality, zejména pro zjišťování, jaká témata jsou z hlediska těchto třídění již

pokryta a pro která články doposud chybí. Výsledky zjišťování tak mohou sloužit i jako významný podklad **statistických a bibliometrických analýz** zjišťujících rozsah pokrytí oborů a témat v článcích *Wikipedie* na základě těchto dvou univerzálních světových selekčních jazyků a známého slovníku anglického jazyka.

Např. třída 020 *Deweyho desetinného třídění* (tedy třída pro knihovnictví a informační vědu) je v rámci anglické verze pokryta stejnojmenným článkem mající charakter osnovy a obsahující tedy hierarchický přehled dílčích témat včetně odkazů na příslušné články (http://en.wikipedia.org/wiki/Outline_of_library_science).

Přístup k přehledům třídění *Deweyho desetinného třídění*, *Třídění Kongresové knihovny* a *Rogetova slovníku* je v rámci anglické verze dostupný pod záložkou „Contents“ v levé liště hlavní strany v rámci oddílu „Wikipedia's indices“, pododdílu „Categorical indices“, přehled tříd *Deweyho desetinné třídění* je k dispozici i v rámci české verze (http://cs.wikipedia.org/wiki/Deweyův_desetinný_systém). Přehled tříd *Třídění Kongresové knihovny* i *Rogetova slovníku* v české verzi prozatím celkem logicky chybí (převaha užívání *Mezinárodního desetinného třídění* (MDT / *Universal Decimal Classification* / UDC) v českých knihovnách, charakter *Rogetova slovníku* – slovník anglického jazyka).

3.4 Kategoriální systém (analýza)

3.4.1 Terminologie a úvod

Kategoriální systém mnohojazyčné otevřené wiki encyklopedie *Wikipedie* (http://en.wikipedia.org/wiki/Portal:Contents/Categorical_index; [http://cs.wikipedia.org/wiki/Kategorie:Kategorie](http://cs.wikipedia.org/wiki/Kategorie:Kategorie;);) je dalším z nástrojů hierarchické organizace obsahu ve *Wikipedii*, který spolu se systémem portálů, který byl představen v předchozí podkapitole, tvoří dva nejvýznamnější nástroje organizace obsahu ve *Wikipedii*. Na následujících stránkách této kapitoly je na příkladu kategoriálního systému v české verzi *Wikipedie* podána detailní analýza kategoriálního systému, které byla, vzhledem k jejímu rozsahu, vyhrazena samostatná podkapitola, nicméně kategoriální systém svou povahou také patří mezi významné nástroje hierarchické organizace obsahu *Wikipedie*, které již byly představeny v předchozí podkapitole.

Kategoriální systém je vlastně systém kategorií svým uspořádáním vyjadřující vztahy mezi nimi. „**Kategorii**“ lze dle TDKIV definovat jako „Primární členění speciálního klasifikačního systému nebo hlavní třídy obecného systému. Kategorie

obsahují nejobecnější pojmy s širokou extenzí a chudou intenzí. Ve fasetových klasifikačních systémech bývá speciální rozdíl mezi kategorií, třídou a fasetou“ [HRAZDIL, 2003]. Podle TDKIV tak lze termínu kategorie použít jen pro „nejvyšší větve stromů rozkladu“ systémů třídění (klasifikačních systémů), nicméně *Wikipedie* s termínem kategorie (i termínem kategoriální systém) operuje na všech hierarchických úrovních jejího kategoriálního systému. Z tohoto důvodu, ale i z důvodu, že systém třídění obsahu *Wikipedie* svou povahou nejvíce odpovídá právě charakteru kategoriálního systému [viz dále v textu podkapitoly], je pro pojmenování tohoto systému dále v textu užíváno právě termínu „**Kategoriální systém**“.

Kategoriální systém *Wikipedie* tak příliš nevyhovuje definicím příbuzných termínů jako „**Klasifikace**“ („Uspořádání pojmů nebo jiných entit do tříd a dalších skupin (podtříd apod.) za účelem vyjádření jejich sémantických vztahů. Třídy a další skupiny jsou obvykle vyjádřeny notací“) [BALÍKOVÁ, 2003c], „**Tezaurus**“ („Řízený a měnitelný slovník deskriptorového selekčního jazyka uspořádaný tak, že explicitně zachycuje apriorní (paradigmatické) vztahy mezi lexikálními jednotkami“) [BALÍKOVÁ, 2003g] a „**Předmětový heslář**“ („Abecední seznam prvků předmětových hesel obsažených v předmětovém katalogu řazených abecedně. Slouží jako nástroj standardizace a pomůcka k odstranění subjektivity při tvorbě hesel. V abecední řadě jsou i nepoužitá synonyma a kvazisynonyma s vylučovacími (resp. i přidružovacími) odkazy“) [BALÍKOVÁ, 2003f], a to zejména z následujících důvodů:

- Jednotlivé kategorie nejsou, na rozdíl od klasifikace, vyjádřeny notací, ale slovně.
- Vyjádření apriorních sémantických vztahů mezi lexikálními jednotkami (kategoriemi) kategoriálního systému a řešení problematiky vlastností přirozeného jazyka je poměrně slabé (slabé řešení synonymity, homonymity, polysémie, asociativních vztahů apod. – viz dále v textu podkapitoly).
- Jednotlivé kategorie nejsou, na rozdíl od hesel předmětového hesláře, uspořádány abecedně, ale hierarchicky (i když v rámci *Wikipedie* existuje i abecední rejstřík kategorií – viz dále v textu podkapitoly).

Pro pojmenovávání kategoriálního systému *Wikipedie* by se tak asi nejvíce hodilo užívat termínu „**Folksonomie**“ („Schéma kategorizace obsahu internetu, kdy uživatelé označují obsah WWW stránek popisky (tagy) podle svého výběru za účelem utřídění těchto stránek a jejich rychlejšího vyhledávání. Tagy a hierarchie

pořadacího systému jsou plně řízeny uživatelem v závislosti na jeho požadavcích“) [HAVLOVÁ, 2003a], nicméně, vzhledem k tomu, že termínu „kategoriální systém“ je před termínem „folksonomie“ dáвана přednost i v samotné *Wikipedii*, je vhodné užívání termínu „**Kategoriální systém**“ upřednostnit i pro účely analýzy tohoto systému následující v dalších částech této podkapitoly.

Jednotlivé kategorie ve *Wikipedii* jsou svou povahou **zvláštním druhem článků**, které neobsahují téměř žádný text, ale spíše soupis článků nebo dílčích kategorií, které jsou do něj zařazeny. Kategoriální systém *Wikipedie* tak dohromady tvoří hierarchickou (stromovou) strukturu kategorií. Pro kategorie z hlediska tvorby a možností editace, vzhledem k tomu, že jsou pouze specifickým druhem článků, platí stejná pravidla jako pro články, to znamená, že v české verzi může článek typu kategorie založit libovolný uživatel, v anglické je nutná registrace a přihlášení. Kromě toho se, stejně jako tomu je i u ostatních typů obsahů, i kategoriální systém *Wikipedie* v každé jazykové verzi liší [Wikipedia, Wikipedia: Categorization, 2010; Wikipedia, Special: User group rights, 2001; Wikipedia, Speciální: Práva skupin uživatelů, 2002].

3.4.2 Základní charakteristiky kategoriálního systému

Kategoriální systém *Wikipedie* lze, i když trochu krkolomným způsobem, označit za „Polytematický (resp. univerzální) polyhierarchický multikriteriální heterogenní folksonomní částečně expanzivní a enumerativní kategoriální systém“ [vlastní definice].

Polytematičnost / univerzálnost. O univerzálnosti či polytematičnosti lze v případě kategoriálního systému *Wikipedie* hovořit právě proto, že tento systém třídí a tím i reflektuje obsah všeobecné (z tematického hlediska) a univerzální (z geografického hlediska) encyklopedie.

Hierarchie. Vzhledem k tomu, že kategoriální systém *Wikipedie* má univerzální povahu, jeho hierarchie je spíše široká a mělká než úzká a hluboká. Projevuje se zde prvek typický pro všechny polytematické či univerzální klasifikace, kategoriální systémy, třídění apod., jímž je požadavek kategorizovat či třídít obsah jen do určitého stupně podrobnosti, aby byl zároveň zachován požadavek určitého stupně přehlednosti a tím pádem i smysluplnosti [viz dále v souvislosti s enumerativností].

Polyhierarchie. V kategoriálním systému *Wikipedie* se polyhierarchie („Vztah mezi pojmy založený na vícenásobné hierarchii, kdy je jeden pojem podřazen více

než jednomu nadřazenému pojmu“) [BALÍKOVÁ, 2003d] projevuje tak, že článek nebo kategorie může být prvkem více než jedné kategorie. Jeden článek či kategorie tak může spadat do více kategorií nadřazených. Příkladem této vlastnosti kategoriálního systému v české verzi může být např. kategorie „Česká literatura“ ([http://cs.wikipedia.org/wiki/Kategorie:Česká literatura](http://cs.wikipedia.org/wiki/Kategorie:Česká_literatura)), která je podkategorií jak kategorie „Literatura podle národností“, tak kategorie „Česká kultura“. Nebo podkategorie „Databáze“ (<http://cs.wikipedia.org/wiki/Kategorie:Databáze>), která je zařazena jak do kategorie „Informatika“, tak do kategorie „Informační systémy“ stojících na stejné hierarchické úrovni [viz Příloha 14]. Výhodou polyhierarchie je možnost provázání více oborů souvisejících s tématem, nevýhodou pak případná nejednoznačnost, nepřehlednost, relativně zbytečná duplicita či multiplicita apod.

Multikriterialita. Základní charakteristikou multikriteriálního (též fasetového) třídění je, že jedno téma může být klasifikováno podle více různých hledisek [BUŘILOVÁ, 2010, s. 5]; dá se tedy říci, že multikriterialitu tak lze v určitém smyslu chápat jako opak polyhierarchie. Zatímco v případě polyhierarchie může pro jednu kategorii existovat více kategorií nadřazených, v případě multikriteriality je naopak jedna kategorie rozkládána různým způsobem za pomoci různých kritérií členění na více různých podmnožin. Pro jednu kategorii tak existuje více podmnožin vzájemně odlišených použitým kritériem členění, které obsahují jednotlivé podkategorie. Dá se tedy říci, že mezi kategorií a jejími podkategoriemi navíc existují ještě jakési „mezikategorie“, které určují, podle jakého kritéria (principia divisionis) se bude daná kategorie členit na jednotlivé podkategorie.

V nápovědě ke kategorizaci *Wikipedie* jsou použitelná kritéria členění a seskupování příbuzných obsahů rozlišována na geografické kritérium (tj. podle geografické příbuznosti), taxonomické (tj. podle obvyklého školního či odborného třídění), funkční (tj. třídění a seskupování na základě praktických, netradičních nebo strukturálních hledisek), případně hybridní formy třídění a seskupování vzniklé kombinací předchozích kritérií [*Wikipedie*, *Wikipedie:Kategorizace*, 2010]. Např. kategorie „Literatura“ (<http://cs.wikipedia.org/wiki/Kategorie:Literatura>) je v české verzi členěna jak etnicky prostřednictvím podkategorie (resp. „mezikategorie“) „Literatura podle národností“, tak tematicky (např. prostřednictvím podkategorie „Spisovatelé“) [viz též Příloha 11].

Heterogenost. V kategoriálním systému *Wikipedie* jednoznačně převažuje heterogenost nad homogenitou. Jednotlivé kategorie jsou rozkládány na nestejný

počet podmnožin, a mají tudíž různý počet tříd a skupin na různých hierarchických úrovních. Heterogenní povaha kategoriálního systému *Wikipedie* na jedné straně odráží charakter její tvorby (kolektivní, volný a otevřený), na druhou stranu i povahu jejím prostřednictvím kategorizovaného obsahu (všeobecnost a univerzalita). Heterogenní kategoriální systém tak na jednu stranu lépe odráží stav reálného (ale i nereálného) světa (resp. pohled člověka na stav světa), tedy univerzalitu a v případě *Wikipedie* tedy i povahu kategorizovaného materiálu, na druhou stranu je ale méně přehledný než by byl kategoriální systém homogenní [BUŘILOVÁ, 2010, s. 7].

Folksonomie. Kategoriální systém *Wikipedie* je zároveň folksonomií, to znamená, že jeho tvorba není omezena na relativně úzkou skupinu odborníků, ale že jeho tvůrci mohou být a jsou i uživatelé z řad širší veřejnosti [HAVLOVÁ, 2003a]. Jednotlivé kategorie, jejich třídění a seskupování, slovní označování apod. jsou tak tvořeny víceméně volně, nicméně oproti pouhému tagování (tag = „Popisek, kterým uživatelé označují podle svého uvážení obsah WWW stránek (např. fotografie) za účelem jejich utřídění (folksonomie) a rychlejšího vyhledání označených objektů v budoucnu“ [HAVLOVÁ, 2003b]) zde navíc figuruje již výše zmíněný prvek hierarchie a také prvek prekoordinace (prekoordinovaná indexace = „Indexace dokumentů, při které je uspořádání termínů nebo třídících znaků dáno selekčním jazykem“ [BALÍKOVÁ, 2003e]. Prekoordinace je v případě kategoriálního systému *Wikipedie* implicitně daná např. víceslovným pojmenováváním kategorií, přičemž vyhledávání prostřednictvím tlačítka „„Jít na“ (Go)“ [viz podkapitola 5.1.1, Vyhledávání] je orientováno na začátek názvu, nikoliv libovolné slovo z názvu kategorie; a dále hierarchií – tedy jakousi předem připravenou strukturou - jako takovou).

Expanzivnost. Kategoriální systém *Wikipedie* je dále systémem expanzivním (expanzivní klasifikace = „Klasifikace schopná dalšího rozšiřování bez narušení logické stavby klasifikačního schématu a vzájemných souvislostí. Předpokladem expanzivní klasifikace je použití expanzivní notace“ [BALÍKOVÁ, 2003b]. Jednotlivé větve stromové struktury (kategorie a podkategorie) kategoriálního systému *Wikipedie* se tak mohou dále rozkládat na další dílčí podkategorie a průběžně tak reflektovat „nový stav světa“ (resp. pohled člověka na tento nový „stav světa“), tedy nové informace a poznatky nově zanesené do všeobecného lidského znalostního tezauru. Samozřejmě, jednotlivé kategorie zároveň mohou průběžně zanikat, stejně jako se může měnit způsob jejich uspořádání, což je ovšem

případ i zřetelněji expanzivních selekčních jazyků, jako jsou *Mezinárodní* nebo *Deweyho desetinné třídění*, i když samozřejmě v daleko menší míře než u *Wikipedie*.

Enumerativnost. Kategoriální systém otevřené encyklopedie *Wikipedie* tak lze částečně považovat zároveň za systém enumerativní, tedy systém, který je schopný „vypočítávat“ zařazení nových kategorií a specifických pojmů do struktury celku (enumerativní klasifikační systém = „Klasifikační systém enumerující všechny entity, které mají být klasifikovány; do systému jsou vřazovány specifické pojmy. Téma dokumentu je reprezentováno detailním způsobem pomocí podrobného členění a systému pomocných znaků. Enumerativní klasifikační systémy jsou nutně selektivní, protože nelze klasifikovat všechny specifické pojmy“) [BALÍKOVÁ, 2003a]. Samozřejmě, prvek enumerativnosti je v tomto případě méně zřetelný než v případě homogenních systematických selekčních jazyků jako např. *Mezinárodního* a *Deweyho desetinného třídění*, které zařazení nových kategorií „vypočítávají“ (vzhledem k tomu, že k označení jednotlivých kategorií užívají číslice od 0 do 9 shodně na každé hierarchické úrovni) takřka doslova. V případě kategoriálního systému *Wikipedie* je sice označení jednotlivých kategorií slovní, nicméně kdyby bylo každé slovní označení zároveň reprezentováno určitým jedinečným kódem reprezentujícím prvek nějakého logického kódovacího systému, prvek enumerativnosti by byl i v případě kategoriálního systému *Wikipedie* zřetelnější, i když nedisponuje systémem pomocných znaků v takové podobě jako např. právě *Mezinárodní* nebo *Deweyho desetinné třídění* [viz dále v souvislosti s kategorizací a kategoriemi].

Kategorizace a kategorie. Jak už bylo výše zmíněno v souvislosti s multikriteriálností, v případě kategoriálního systému *Wikipedie* neexistuje jednotné kritérium členění (principium divisionis), zajímavé však je, že pravidlo jednotného kritéria členění není dodržováno ani na nejvyšší „větvi“ jeho stromové struktury. V české verzi tak „nejvyšší větev“ reprezentují hned tři kategorie, a to kategorie „**Hlavní strana**“, která obsahuje ty kategorie, které jsou umístěny na hlavní straně *Wikipedie* (základními, jejichž hlavní podkategorie jsou na hlavní straně uváděny také, jsou Přírodní vědy, Humanitní a společenské vědy, Znalosti a technika, Kultura a společnost a Jiné rejstříky) [viz Příloha 16], dále pak kategorie „**Základní kategorie**“, která obsahuje základní kategorie znalostí a jejich prostřednictvím strom všech kategorií, do nichž je *Wikipedie* kategorizována (Základních je 6 následujících: Informace, Kultura, Lidstvo, Příroda, Věda a Člověk) [viz Příloha 17] a nakonec

kategorie „**Wikipedie:Správa**“, která obsahuje kategorie kategorizující metainformace o *Wikipedii*. Další doplňující hledisko kategorizace na nejvyšší úrovni reprezentuje speciální kategorie „**Kategorie podle dělení**“, která se dá chápat jako ekvivalent pomocných znaků (systematických sel. jazyků) či chronologických, geografických apod. hesel (předmětových sel. jazyků). Tato v podstatě pomocná kategorie tak v české verzi obsahuje celkem 16 podkategorií typu: Kategorie podle kontinentů; zemí; krajů; let; národností; žánrů apod. [viz Příloha 12].

Kategorii „Základní kategorie“ české verze v anglické verzi odpovídá obdobná kategorie kategorizovaná na kategorie „Všeobecnosti“ (General reference), „Kultura a umění“ (Culture and the arts), „Geografie a místopis“ (Geography and places), „Zdraví a fitness“ (Health and fitness), „Historie a události“ (History and events), „Matematika a logika“ (Mathematics and logic), „Přírodní a fyzikální vědy“ (Natural and physical sciences), „Lidé“ (People and self), „Filozofie a myšlenkové směry“ (Philosophy and thinking), „Náboženství a víra“ (Religion and belief systems), „Společnost a společenské vědy“ (Society and social sciences), „Technologie a aplikované vědy“ (Technology and applied sciences) [viz Příloha 18]. Zatímco v české verzi je tedy „pouze“ 6 kategorií v kategorii „Základní kategorie“, v ekvivalentu anglické verze je to dvojnásobek, tj. 12.

3.4.3 Řešení problémů přirozeného jazyka a sémiotika

U názvů jednotlivých kategorií zpravidla neexistuje žádná definice, popis či výklad, které by blíže charakterizovaly, jaká tematická oblast je příslušnou kategorií přesně zastoupena. Tento problém je nicméně řešen alespoň prostřednictvím **odkazových informací** typu „Související kategorie“, „Podívejte se také na ...“, „Možná hledáte ...“ (příklady české verze) [viz Příloha 13] apod. zobrazujících se na stránkách jednotlivých kategorií nebo přímo článků, ze kterých lze bližší tematické vymezení alespoň odhadnout.

Problematika synonym je obecně u stránek *Wikipedie* řešena prostřednictvím „**Přesměrovávacích stránek**“ (Redirects), které uživatele automaticky přeměrují z nepreferovaného výrazu, tvaru nebo pořadí na preferované. Problematika homonym a polysémních výrazů je řešena podobně, v tomto případě prostřednictvím článků typu **rozcestníků** (disambiguation) a případně **rozlišovačů** [viz dále v podkapitole 3.5.5, Další nástroje organizace a rozlišování obsahu; nebo též Příloha 19]. Nicméně oba způsoby, jak „Přesměrovávací stránky“, tak rozcestníky, je

nutno vytvářet a udržovat ručně; výhodou ale je, že z hlediska pasivního uživatele (tj. uživatele-čtenáře) proces přesměrovávání probíhá na pozadí systému a pasivní uživatel jím není nijak zatěžován. Zajímavostí je, že u kategorií nejsou na rozdíl od jiných stránek „Přesměrovávací stránky“ plně funkční, a proto se nepoužívají; je proto nutné z možných variant názvů kategorie zvolit pouze jednu nejpravděpodobnější [Wikipedie, Wikipedie:Kategorizace, 2010].

Co se týče problematiky **víceslovných pojmenování a kolokací**, existují některá explicitně stanovená pravidla (<http://cs.wikipedia.org/wiki/Wikipedie:Kategorizace>), která by měli uživatelé tvořící a udržující kategorie dodržovat. Obsahují nejdůležitější pravidla týkající se základních zásad pojmenování kategorií, vymezení tématu, speciálních pravidel pro geografické názvy apod. Co se týče naplňování těchto pravidel ze strany uživatelů, zdá se, že celkem jednoznačně dávají přednost přímému a přirozenému pořadí slov před substantivní inverzí, a to pravděpodobně proto, že je to nejen logické, ale také přirozené. V rámci kategorie „Informace“ tak v české verzi existují víceslovné podkategorie (sousloví či kolokace) tvořené dvěma substantivy nebo adjektivem a substantivem jako „Jednotky informace“ (v podkategorii „Informatika“) či „Informační systémy“. Některá víceslovná spojení mohou být spojena i konjunktivně, jako např. podkategorie „Znalosti a technika“ v rámci kategorie „Informace“. Některá víceslovná spojení jsou pospojována také pomocí předložky, jako např. podpodkategorie „Systémy pro správu obsahu“ v rámci podkategorie „Informační systémy“ a kategorie „Informace“ apod. [viz Příloha 14].

3.4.4 Logičnost a vhodnost třídění

Co se týče logičnosti třídění, dá se říct, že je, stejně jako všechny ostatní oblasti související s kategoriálním systémem *Wikipedie*, velmi **subjektivní** a náhodná. Např. v kategorii „Informace“ existuje podkategorie „Znalosti a technika“ [viz Příloha 14], která by se dala do struktury kategoriálního systému zařadit i jako nadřazená (nikoliv podřazená, jako tomu je v současnosti) kategorie právě pro kategorii „Informace“ v souladu s „hierarchií informací“ (resp. spíše hierarchií informační hodnoty sdělení) v pořadí data – informace – (poznatky) - znalosti. Podobných sporných příkladů lze v případě kategoriálního systému *Wikipedie* nejen v rámci kategorie „Informace“ české verze nalézt mnoho.

Vzhledem k tomu, že kategoriální systém *Wikipedie* je vytvářen kolektivně mnoha různorodými tvůrci, je obtížné naleznout způsob, kterým by k jednoznačné logičnosti pořádací soustavy jako celku bylo dosaženo. Je to ostatně problém jakékoliv jiné univerzální (ale i specializované) pořádací soustavy, bez ohledu na to, zda ji vytváří experti (např. *Mezinárodní* nebo *Deweyho desetinného třídění*) nebo uživatelé z řad široké veřejnosti s různou mírou odbornosti (*Wikipedie*). Každý jedinec má v hlavě odlišnou strukturu i obsah svého individuálního poznatkového tezauru, jiný systém hodnot, soubor zkušeností, emocionální stránku atd. a způsob propojení všech těchto jednotek do celku tvořícího jeho osobnost a pohled na svět a jeho strukturu. Z tohoto důvodu prakticky neexistuje třídění, klasifikace, kategorizace nebo selekční jazyk (a zejména ne univerzální), o kterém by se dalo říci, že je na 100 % logický, protože o tom, co je a není logické, rozhodují individuální osobní konstrukty, které se více či méně liší od člověka k člověku napříč celým lidstvem. Jestliže v případě třídění, klasifikací, kategorizací či selekčních jazyků tvořených a udržovaných omezenou skupinou odborníků existují jednotná explicitně stanovená pravidla, která je nutno dodržovat, ve *Wikipedii* je problém subjektivity třídění a kategorizace řešen alespoň **systémem nápověd** (a diskusí uživatelů) o kategorizaci, nicméně se, jako v případě většiny pravidel souvisejících s *Wikipedií*, jedná pouze o **doporučení**, nikoliv o pravidla mající závazný charakter.

S problémem nejednoznačnosti a subjektivity kolektivně tvořených kategorizací souvisí i vhodnost jejich užívání oproti kategorizacím tvořeným omezenou skupinou odborníků, v jejichž případě je pravděpodobnost dosažení přijatelného konsensu přece jen vyšší. I když je tedy v případě kolektivně tvořeného kategoriálního systému problematika homonym, synonym, formalizace, kritérií členění a podobných problémů řešena sice jen velmi málo nebo vůbec, jsou tyto kategorizace daleko **pružnější a flexibilnější** a rychleji tak reflektují „změny stavu světa“ (resp. nový pohled člověka na „stav světa“), tedy nové poznatky a znalosti a způsob jejich uspořádání. Tvoření a změny jednotlivých kategorií ve většině případů neprocházejí žádnými zdlouhavými schvalovacími řízeními doprovázenými nekonečnými odbornými diskusemi, že již v okamžiku, kdy je nějaká kategorie nebo změna schválena, může být již tato změna zastaralá a je třeba ji obdobným takřka nekonečným procesem změnit. Nadhodnota kolektivně tvořených kategoriálních systémů tak spočívá v upřednostnění rychlosti tvorby, zařazování a aktualizací, přičemž kvalita a přesnost, nepodaří-li se jí dosáhnout ihned, může být dodána

následně, a to třeba i jiným uživatelem než tím, který příslušnou kategorii vytvořil, přeřadil, aktualizoval apod.

S problematikou upřednostnění aktuálnosti před kvalitou a přesností ovšem zároveň souvisí **problém nestability** kolektivně tvořených kategoriálních systémů. Změnami, volným odstraňováním i přidáváním kategorií se systém stává nejen značně nepřehledným, ale zároveň zde hrozí riziko, že některé články či jiné typy obsahů z něj mohou nějakým zásahem úplně vypadnout a prostřednictvím prohlížení jeho hierarchické struktury se k nim už nelze dostat. Dalším problémem je existence řady prázdných kategorií v rámci kolektivně tvořených kategoriálních systémů. V případě kategoriálního systému *Wikipedie* již nyní existuje řada kategorií, do nichž není zařazen žádný článek, ani jiný typ obsahu, a zůstává tak otázkou, zda mají tyto kategorie vůbec nějaký význam, zda do nich v budoucnu někdo nějaký obsah zařadí, nebo zda již v současné době aktivní uživatelé *Wikipedie* dávají při zařazování článků či jiných typů obsahů, které by do těchto prázdných kategorií mohly spadat, přednost nějaké jiné podobné kategorii nacházející se třeba na jiném, třeba i velmi vzdáleném, místě stromové struktury kategoriálního systému, o jehož existenci jiní aktivní uživatelé třeba ani nevědí. Z tohoto hlediska je tedy vhodné podotknout, že v případě kolektivně tvořených kategoriálních systémů tak hrozí podstatně větší riziko, že určité nemalé procento kategorií v nich existujících bude redundantní. V případě *Wikipedie* je problém prázdných kategorií alespoň částečně řešen oddílem „**Nepoužívané kategorie**“ (Unused categories) v rámci „Speciálních stránek“ (Special pages) dostupných prostřednictvím stejnojmenného odkazu v levé liště hlavní strany, prostřednictvím něhož lze průběžně sledovat vývoj v oblasti prázdných kategorií a případně do něj i účinně zasahovat.

Co se týče rozdílů mezi kolektivně tvořenými kategoriálními systémy a kategoriálními systémy tvořenými omezenou skupinou odborníků nebo dokonce jednotlivcem, je vhodné dále zmínit problematiku ohledně **časové platnosti a okolností doby a místa vzniku**. Kategoriální systémy tvořené omezenou skupinou odborníků, nejen že reagují na „změny stavu světa“ pomalu, a to i v případě oborů s malou rychlostí rozpadu (či poločasu stárnutí) informace, a stávají se tak čím dál více zastaralými, ale také, vzhledem k tomu, že jsou touto omezenou skupinou odborníků tvořeny v určité konkrétní době, i přes veškerou možnou snahu o objektivnost, odráží dobový, kulturní, politický apod. kontext. V jejich obsahu, pravidlech, charakteru apod. se tak může více či méně zřetelně odrážet jak cenzura,

tak marketing, lobbying, propaganda apod. V případě kategoriálního systému tvořeného kolektivně geograficky i jinak neomezenou skupinou jednotlivců, je jakákoliv jednostranně řízená propaganda či cenzura naprosto nemyslitelná. Kulturní kontext a s tím související pohled na svět, člověka, lidství, život apod. je sice podmíněn jazykovou verzí encyklopedie a tedy i jejího kategoriálního systému, nicméně neexistují překážky, které by příslušníku jedné kultury, národnosti apod., pokud ovládá jazyk jiné kultury, zabránili v přispívání do jiné jazykové verze encyklopedie a tedy i jejího kategoriálního systému.

Kolektivně tvořené kategoriální systémy tak mají i svobodomyšlnější a **demokratičtější charakter** než kategoriální systémy tvořené omezenou skupinou odborníků. Zároveň jsou také méně akademičtější, a tím pádem pravděpodobně i srozumitelnější a přijatelnější i pro neoborné uživatele z řad široké veřejnosti. Otázkou samozřejmě zůstává, nakolik mohou mít kolektivně tvořené kategoriální systémy demokratizující charakter, aniž by byl tento charakter zároveň narušován charakterem anarchizujícím. V případě *Wikipedie* je problém hrozby anarchie jako celku, a tím i jejího kategoriálního systému, řešen celou řadou nástrojů řízení kvality, které budou představeny v následující (tj. 4.) kapitole práce.

3.4.5 Uživatelské hledisko – orientace a navigace

Do kategoriálního systému otevřené encyklopedie *Wikipedie* se lze v české verzi nejsnáze dostat z hlavní strany přes odkaz „**Listování kategoriemi**“, případně kliknutím rovnou na některou ze zde vypsanych hlavních kategorií klasifikace [viz Příloha 16]. Nevýhodou je, že jsou tyto odkazy umístěny až na dolním konci hlavní strany, nejsou tedy při běžném otevření stránky viditelné a je třeba se k nim dostat pomocí pravého posouvátka. Díky tomu o tom, že nějaký kategoriální systém v rámci *Wikipedie* existuje, pravděpodobně mnoho pasivních uživatelů (tj. uživatelů čtenářů), ale jistě i řada aktivních uživatelů (tj. uživatelů-autorů a uživatelů-editorů) ani neví. Druhým nejjednodušším způsobem, jak se dostat ke kategoriálnímu systému, je kliknutí na **odkaz příslušné kategorie přímo u nějakého konkrétního článku** (bývá umístěn na konci článku). Dalším možným způsobem, jak se dostat do kategoriálního systému, je **zadání nějakého obecného dotazu**, který by tak mohl vést spíše k nějaké kategorii než ke konkrétnímu článku, do vyhledávacího okna. Další možností je kliknutí na odkaz „Speciální stránky“ (Special pages) v levé liště hlavní strany a posléze na odkaz „**Seznam všech kategorií**“ (Categories) [viz

Příloha 15], který nabídne abecední rejstřík všech kategorií včetně číslice uvedené u každé a napovídající tak, na kolik dalších podkategorií se dělí. Uživatel tak má možnost volby, zda chce určitou kategorii hledat proklikáváním se hierarchickou strukturou kategoriálního systému nebo zda dá přednost prohlížení kategorií prostřednictvím **abecedního rejstříku** kategorií.

U některých článků je uvedeno více různých kategorií, do kterých jsou příslušné články zařazeny, což uživateli může umožnit objevit tematické souvislosti, které by ho původně třeba ani nenapadly.

Další výhodou pro uživatele je existence „**Hlavních článků**“ u některých kategorií, které popisují téma zastoupené těmito kategoriemi, ačkoliv jsou tyto kategorie dále děleny a zahrnují tedy další dílčí články. Příkladem „Hlavního článku“ v české verzi může být článek „Literatura“ v případě kategorie „Literatura“ [viz Příloha 11] nebo článek „Informace“ v případě kategorie „Informace“ [viz Příloha 14]. Výhodou existence „Hlavních článků“ u kategorií může být případ, kdy uživatel o dané problematice ještě příliš neví a chce se nejprve, ještě předtím než začne danou problematiku blíže prozkoumávat, seznámit se základními informacemi; klikne tedy nejprve na souhrnný „Hlavní článek“ a až posléze, když se seznámí se základní problematikou, začne prozkoumávat podrobnější dílčí články či hesla do dané kategorie spadající.

Stránka každé kategorie dále obsahuje seznam názvů všech článků do ní spadajících opatřených odkazy na jejich texty. Zároveň je na konci každé stránky každé kategorie uvedena kategorie, do které je příslušná kategorie zařazena, díky čemuž se tak uživatel může postupně proklikávat hierarchií zdola nahoru až k té nejjobecnější kategorii. Dílčí kategorie uvedené na stránce jim nadřazené kategorie jsou z levé strany opatřeny znaménkem plus, které po aktivaci prostřednictvím kliknutí myší umožňuje rozbalit seznam dalších podkategorií do nich zařazených. Z pravé strany jsou tyto dílčí kategorie zároveň opatřeny závorkou s číslicí prozrazující počet, na kolik dalších podkategorií se daná dílčí kategorie dělí. Dílčí kategorie jsou na stránce jim nadřazené kategorie seřazeny abecedně podle názvu, nicméně názvy kategorií začínající znaky s diakritikou jsou, vzhledem k parametrům softwaru MediaWiki, řazeny až na konec [viz Přílohy 11, 12, 17].

Nevýhodou kategoriálního systému z hlediska navigace a orientace je ze způsobu tvorby vyplývající nepřehlednost. „**Axiom reprezentativní předvídatelnosti a s tím související řád zamezující ztráty informací a znalostí**“ [FUGMANN, 1993]

je v případě kategoriálního systému *Wikipedie*, vzhledem ke kolektivnímu charakteru jeho tvorby, problematický, protože vzhledem k zapojení neomezeného množství aktivních uživatelů (tj. uživatelů-autorů a uživatelů-editorů) lze ze strany pasivního uživatele (tj. uživatele-čtenáře) jen stěží předpokládat, na kterém místě ve stromě rozkladu hledat jím požadovanou kategorii a pod jakým označením. Na druhou stranu, kolektivní charakter tvorby může zároveň odrážet pohled na „stav světa a způsob jeho uspořádání“ ze strany širší veřejnosti (nikoliv odborníků), tedy ze strany spíše neodborných aktivních uživatelů (tj. uživatelů-autorů a uživatelů-editorů), díky čemuž lze možná lépe předvídat zařazení i slovní označení jednotlivých kategorií rovněž ze strany neodborného uživatele (tj. uživatele-čtenáře). Hierarchický přístup k obsahu kategoriálního systému kromě toho doplňuje již výše zmíněný přístup prostřednictvím abecedního rejstříku všech kategorií (Seznam všech kategorií / Categories) [viz Příloha 15]. Existence obou těchto základních přístupů tak uživateli umožňuje, jestliže předvídatelnost selže v případě jednoho způsobu, využít způsob druhý, čímž je alespoň částečně eliminováno riziko ztráty informací a znalostí při prohledávání kategoriálního systému otevřené encyklopedie *Wikipedie*.

O různých hlediskách „**Axiomu věrnosti reprezentace a s tím souvisejícího řádu zamezujícího šum**“ [FUGMANN, 1993] už bylo nepřímo několikrát pojednáno výše v souvislosti se subjektivitou a různými pohledy různých tvůrců na stejné pojmy. Věrnost a jednotnost reprezentace je v případě kategoriálního systému *Wikipedie* sice alespoň částečně řešena nápovědou ke kategorizaci (<http://en.wikipedia.org/wiki/Wikipedia: Categorization>; <http://cs.wikipedia.org/wiki/Wikipedie: Kategorizace>), nicméně i tak se jedná pouze o doporučení, nikoliv závazná pravidla, jejichž znalost a dodržování by byly nějakým způsobem vynucovány. Z tohoto důvodu při kategorizaci obsahu *Wikipedie* prostřednictvím jejího kategoriálního obsahu nepochybně dochází k vzniku řady **šumů** při reprezentaci pojmů a zařazování obsahů do kategorií, což následně při procesu vyhledávání a prohlížení prostřednictvím tohoto systému zároveň způsobuje řadu informačních **bariér** nejen pasivním, ale i aktivním uživatelům a tím i **ztrátu informací a znalostí**.

3.4.6 Shrnutí a závěr ke kategoriálnímu systému

Analýza kategoriálního systému se v tomto případě sice zaměřila na kategoriální systém české verze s mírnými přesahy do systému anglické verze, nicméně

zmiňované charakteristiky, prvky a problémy se dají zobecnit i na jakoukoli jinou jazykovou verzi včetně *Wikipedie* jako celku (tj. všechny jakové verze).

Celkový charakter kategoriálního systému otevřené encyklopedie *Wikipedie* tak víceméně odpovídá povaze encyklopedie jako celku. Lze-li tedy *Wikipedii* považovat za volně dostupnou, otevřenou či kolaborativní (kolektivně tvořenou) encyklopedii, do které může přispívat prakticky každý, ve stejném smyslu lze hovořit i o povaze jejího kategoriálního systému. Jedná se tedy o volně dostupnou, otevřenou a kolaborativní (kolektivně tvořenou) kategorizaci volně dostupného otevřeného kolaborativního (kolektivně tvořeného) encyklopedického (ale i dalšího podpůrného) obsahu.

A stejně jako lze *Wikipedii* jako celek definovat jako „Elektronický online informační zdroj encyklopedického typu integrujícího pokračujícího charakteru volně dostupný na internetu a fungující na wiki principu na prostředcích sociálního softwaru; jeden z produktů Webu 2.0, jehož encyklopedický i další významný podpůrný obsah je tvořen kolaborativně (kolektivně) virtuální uživatelskou komunitou tvořící virtuální sociální síť“ [vlastní definice], lze s využitím prakticky stejných charakteristik (snad jen s výjimkou encyklopedičnosti) podobně definovat i její kategoriální systém jako „Na internetu volně dostupný online folksonomní systém hierarchicky uspořádaných kategorií integrujícího pokračujícího charakteru fungující na wiki principu na prostředcích sociálního softwaru; jeden z produktů Webu 2.0, jehož obsah je tvořen kolaborativně (kolektivně) virtuální komunitou uživatelů tvořících virtuální sociální síť“ [vlastní definice].

Z výše zmíněných charakteristik kategoriálního systému *Wikipedie* samozřejmě vyplývají mnohé, jak pozitivní, tak negativní důsledky ohledně způsobů a možností třídění, pořádání, slovního označování jednotlivých kategorií apod., které již byly výše rozebrány. Mezi nejdůležitější patří otevřenost / volnost / kolaborativnost a s nimi související riziko nejen subjektivity, ale i záměrného vandalismu. Riziko subjektivity je v případě kategoriálního systému *Wikipedie* alespoň částečně řešeno systémem nápověd ke kategorizaci mající formu doporučení, riziko vandalismu pak nástroji řízení kvality, které budou podrobněji představeny v dalších částech práce (zejména v podkapitole 4.1, Nástroje řízení kvality).

Posuzovat vhodnost určitého kategoriálního systému tak nelze bez porozumění povaze kategorizovaného materiálu. Kategoriální systém by jej měl co nejvěrněji odrážet, a tak by se základní charakteristiky typické pro kategorizovaný materiál

měly stát vlastními i kategoriálnímu systému. Kategoriální systém otevřené encyklopedie *Wikipedie* svým charakterem tento požadavek splňuje jak ve smyslu kolaborativnosti, volnosti a otevřenosti, tak ve smyslu polytematičnosti, všeobecnosti a univerzality, z nichž vyplývají výše nastíněné a rozebrané výhody, nevýhody, problémy a případné způsoby jejich řešení. Nicméně, žádný kategoriální systém, ani klasifikace, se bez stejných či obdobných problémů neobejdou, ať už jsou tvořeny kolektivně, omezenou skupinou odborníků nebo jinak, a tak není až tak nutné neustále poukazovat na jejich dílčí nedostatky, jako se spíše zamyslet nad jejich celkovou účelností vzhledem ke kategorizovanému či klasifikovanému materiálu. Lze se proto domnívat, že kategoriální systém otevřené encyklopedie *Wikipedie* vzhledem k povaze materiálu, jež kategorizuje (kolektivně tvořený encyklopedický i další obsah), uspokojivě splňuje i podmínku účelnosti a je tak, i přes obecná rizika daná jeho charakterem, vhodným nástrojem pomáhajícím uživateli lépe se zorientovat v jejím, dnes již značně rozsáhlém souboru informací, poznatků a znalostí.

3.5 Další nástroje organizace a rozlišování obsahu

3.5.1 Jmenné prostory

Jmenné prostory (namespaces) jsou označením pro skupiny stránek *Wikipedie* rozlišovaných z hlediska účelu. Cílem je zpřehlednění obsahu encyklopedie a umožnění, aby např. encyklopedický článek mohl být uváděn pod stejným názvem jako např. kategorie. Rozdělení dále slouží pro některé speciální funkce wiki jako např. vkládání šablon, řazení do kategorií apod. Články encyklopedických hesel jsou sdruženy v rámci hlavního jmenného prostoru a jejich názvy nejsou opatřovány žádným prefixem. Názvy stránek sdružených v rámci ostatních jmenných prostorů začínají názvem (resp. **prefixem**) jmenného prostoru odděleným od samotného názvu dvojtečkou bez mezery (např. Kategorie:Informatika) [*Wikipedia*, Wikipedia:Namespace, 2010; *Wikipedie*, Nápověda:Jmenný prostor, 2010].

Wikipedie v současnosti disponuje již celkem **22 jmennými prostory**. Mezi nejdůležitější patří (v závorce jsou uvedeny ekvivalenty v anglické verzi):

- Hlavní jmenný prostor pro encyklopedické články (bez prefixu).
- Jmenný prostor „**Wikipedie**“ (Wikipedia) pro články o *Wikipedii* jako takové.
- Jmenný prostor „**Wikipedista**“ (User) pro osobní stránky uživatelů.
- Jmenný prostor „**Soubor**“ (File) pro obrázky, zvuky, videa a multimédia.

- Jmenný prostor „**MediaWiki**“ (MediaWiki) pro systémová hlášení.
- Jmenný prostor „**Šablona**“ (Template) pro šablony.
- Jmenný prostor „**Nápověda**“ (Help) pro stránky s nápovědou o systému *Wikipedie*.
- Jmenný prostor „**Kategorie**“ (Category) pro kategorie.
- Jmenný prostor „**Speciální**“ (Special) pro dynamicky generované výstupy softwaru MediaWiki.
- Jmenný prostor „**Portál**“ (Portal) pro portály (též WikiPortály) [*Wikipedia*, *Wikipedia:Namespace*, 2010; *Wikipedie*, *Nápověda:Jmenný prostor*, 2010].

3.5.2 Abecední rejstřík

Abecední rejstřík (http://en.wikipedia.org/wiki/Portal:Contents/Quick_index; http://cs.wikipedia.org/wiki/Wikipedie:Abecedni_rejstrik) je vlastně **abecední seznam všech stránek** v příslušné jazykové verzi *Wikipedie*. Vyhledávání v rámci rejstříku lze omezit na konkrétní jmenný prostor nebo na stránky v rozmezí podle začátečních písmen. „Přesměřovací stránky“ (Redirects) jsou v seznamu rozlišeny kurzívou. Při vyhledávání v rámci rejstříku je třeba, vzhledem k parametrům softwaru MediaWiki, rozlišovat velikost písmen. Znaky s diakritikou jsou řazeny až na konec seznamu [*Wikipedia*, *Portal:Contents/Quick index*, 2009; *Wikipedie*, *Wikipedie:Abecední rejstřík*, 2010; *Wikipedie*, *Nápověda:Hledání*, 2009] [viz též Příloha 15].

3.5.3 Šablony

Šablony (templates) jsou **kusy standardizovaného textu**, které lze vkládat do textu stránky jednoduchým příkazem. Lze použít již hotové, nebo založit vlastní. Pro jejich vytvoření je nutné mít základy užívání kaskádových stylů (CSS) a jazyka HTML. Při zakládání složitějších šablon se doporučuje zároveň poskytnout detailní návod na jejich použití včetně příkladů použití umístěných na diskusní stránku šablony. Před založením nové šablony se doporučuje nejprve zkontrolovat, zda již stejná nebo podobná neexistuje [*Wikipedia*, *Help:Templates*, 2010; *Wikipedie*, *Wikipedie:Šablony*, 2010; *Wikipedie*, *Nápověda:Šablony*, 2010].

Hlavní význam šablon spočívá ve snaze o udržování určité **jednoty struktur** a tím i jednoty organizace obsahu podobných stránek ve *Wikipedii*. Podobnost může být dána např. **tématem** článku (tematické šablony) nebo např. aktuálním **stavem**

článku či stránky (šablony pro údržbu) apod. Příkladem tematických šablon jsou např. geografické šablony obsahující šablony pro strukturování článků pojednávajících o kontinentech, státech apod. Příkladem šablon pro údržbu jsou např. šablony pro porušení autorských práv označující články a stránky porušující autorská práva nebo šablony pro stránky, o jejichž smazání se aktuálně hlasuje apod.

Zakládání a editace šablon není v české verzi, podobně jako zakládání a editace článků, omezeno na konkrétní uživatelskou skupinu, v anglické verzi je vyžadována autentifikace uživatele [*Wikipedia*, Special:User group rights, 2001; *Wikipedie*, Speciální:Práva skupin uživatelů, 2002]. Dostupný je i návod, jak ve *Wikipedii* zakládat a editovat obsah typu šablon (<http://en.wikipedia.org/wiki/Help:Template>; <http://cs.wikipedia.org/wiki/Návod:Šablony>). Přístup k přehledu existujících šablon je v české i anglické verzi dostupný např. prostřednictvím kategoriálního systému (kategorie „Šablony“ / „Wikipedia templates“), pro nekategorizované šablony pak prostřednictvím „Speciálních stránek“ (Special pages), oddílu „Údržba“ (Maintenance reports), odkazu „Nekategorizované šablony“ (Uncategorized Templates).

3.5.4 Seznamy

Seznamy (lists) jsou dalším nástrojem organizace obsahu ve *Wikipedii*. Seznamy mohou být **součástí článků** a doplňovat tak jejich obsah (např. diskografie u článků pojednávajících o hudebních interpretech nebo bibliografie u spisovatelů apod.), ale i existovat **samostatně** jako vlastní články. Důvodem pro vytváření seznamů jakožto samostatných článků může být rozsah tématu, ke kterému se vztahují – téma se rozdělí na více dílčích článků, které jsou odkazovány v rámci sjednocujícího článku v podobě seznamu (např. „Seznam prezidentů Československa“ české verze takto odkazuje na samostatné dílčí články personálních hesel o životech prezidentů: http://cs.wikipedia.org/wiki/Seznam_prezidentů_Československa). Dalším důvodem může být příbuznost článků, jež lze sdružit stejným způsobem, prostřednictvím čehož lze následně z jednoho článku prostřednictvím odkazu „Související články“ (See also) odkazovat na ostatní [*Wikipedia*, Wikipedia:Lists, 2010; *Wikipedie*, Wikipedie:Seznamy, 2010].

V rámci anglické verze *Wikipedie* existuje i „**Seznam seznamů**“ (List of lists; http://en.wikipedia.org/wiki/Category:Lists_of_lists) mající tak charakter terciálního dokumentu.

I u článků typu seznamů je, stejně jako u obyčejných článků, požadováno uvádět zdroje, odkud byly údaje převzaty. Seznamy by neměly být souborem nahodilých informací, ale měly by obsahovat využitelné encyklopedické informace a jasnou definici toho, co obsahují. Položky v rámci seznamů mohou být řazeny **abecedně** i **hierarchicky**. Z uživatelského hlediska, zejména z hlediska oprávnění, pro články typu seznamů platí stejná pravidla jako pro články obyčejné – v české verzi je tak může zakládat a editovat každý, v anglické pouze autentifikovaný uživatel [Wikipedia, Wikipedia:Lists, 2010; Wikipedia, Special:User group rights, 2001; Wikipedie, Wikipedie:Seznamy, 2010; Wikipedie, Speciální:Práva skupin uživatelů, 2002].

Kromě seznamů, které jsou vytvářeny a udržovány prostřednictvím intelektuální lidské práce, *Wikipedie* obsahuje i takové, které jsou automaticky generovány prostřednictvím softwaru MediaWiki a slouží tak i jako užitečný nástroj řízení kvality. Takové seznamy jsou dostupné zejména prostřednictvím „Speciálních stránek“ (Special pages) (např. seznam nejkratších článků, nepoužívaných kategorií atd.). Před založením kategoriálního systému byly seznamy jediným nástrojem systematického zpřístupňování obsahu ve *Wikipedii* [HAMMWÖHNER, 2007, s. 4].

3.5.5 Rozcestníky a „Přesměrovávací stránky“

Rozcestníky (disambiguation) jsou vlastně specifickým typem seznamů majících charakter samostatných článků. Obsahují přehled možných významů u **homonymních** a **polysémních výrazů** s příslušnými odkazy na články pojednávajících o výrazu z hlediska jednotlivých významů. V rámci *Wikipedie* se rozlišují dva typy rozcestníků – asymetrické a symetrické. **Asymetrické** rozcestníky se používají v případě, je-li jeden z významů výrazně běžnější než ostatní. Takový je považován za hlavní a název článku o něm pojednávajícím je uváděn bez rozlišovače (upřesnění v kulatých závorkách), zatímco u názvů pojednávajících o ostatních méně běžných významech se rozlišovače uvádí. Rozcestník k takovému tématu má být rovněž doplněn rozlišovačem ve tvaru `Název_Rozcestníku (rozcestník)` [viz Příloha 19]. V případě **symetrických** rozcestníků není žádný z významů považován za preferovaný a rozcestník pro daný výraz by měl být uveden bez rozlišovače, zatímco všechny názvy článků pojednávajících o jednotlivých významech s rozlišovačem [Wikipedia, Wikipedia:Disambiguation, 2010; Wikipedie, Wikipedie:Rozcestníky, 2010].

V rámci české i anglické verze jsou k dispozici i seznamy existujících rozcestníků (http://en.wikipedia.org/wiki/Wikipedia:Links_to_disambiguating_pages: http://cs.wikipedia.org/wiki/Wikipedie:Seznam_rozcestníků).

„**Přesměrovávací stránky**“ (Redirect pages) jsou stránky, které nemají vlastní obsah, ale pouze přesměrovávají čtenáře na jinou stránku. Používají se v případě více možností pojmenování (tj. **synonym**, různého pořadí slov ve víceslovných názvech apod.) a tím i možností omylu uživatele (např. článek „Seznam prezidentů Spojených států amerických“ může být hledán i pod označením „Prezidenti USA“, stejně jako osobní jména v invertovaném či neinvertovaném tvaru apod.) V takovém případě se jeden z možných názvů vybere za **preferovaný** a ostatní jako **přesměrovávací**, při jejichž zadání bude uživatel automaticky přesměrován na obsah stránky s preferovaným názvem, kde bude zároveň uvedena informace o aktuálně provedeném přesměrování [*Wikipedia*, Wikipedia:Redirect, 2010; *Wikipedie*, Wikipedie:Přesměrování, 2009]. „Přesměrovávací stránky“ tak lze chápat jako specifickou a na pozadí systému skrytou podobu **odkazu viz** používaného v knihovních katalogích. K dispozici jsou i další informace o „Přesměrovávacích stránkách“ včetně postupů a příkladů jejich využívání nebo též zakládání (<http://en.wikipedia.org/wiki/Wikipedia:Redirect>: <http://cs.wikipedia.org/wiki/Wikipedie:Přesměrování>).

3.5.6 Časové osy a výročí

Časové osy (timelines) jsou speciální články nebo části článků obsahující **chronologii dat** vázících se k nějakému tématu [*Wikipedia*, Wikipedia:Timeline, 2010]. Patří sem např. biografické časové osy nabízejí chronologii významných dat v životě popisované osobnosti nebo historické časové osy významných událostí vázících se k nějakému tématu. Některé časové osy ve *Wikipedii* mají grafickou podobu v podobě tabulky nebo obrázku apod. (jejich přehled je dostupný z WWW: http://en.wikipedia.org/wiki/Category:Graphical_timelines).

Příkladem článku typu časové osy v anglické verzi *Wikipedie* může být např. „**Časová osa útoků 11. září**“ (Timeline of the September 11 attacks; http://en.wikipedia.org/wiki/Timeline_of_the_September_11_attacks). V anglické verzi je dále dostupný přehled všech existujících článků typu časových os (http://en.wikipedia.org/wiki/List_of_timelines). Česká verze přehled časových os prozatím neudrhuje, nicméně časové osy mající charakter článků i částí článků

se objevují i v české verzi (např. „**Časová osa výpočetní techniky do 1949**“; http://cs.wikipedia.org/wiki/Časová_osa_výpočetní_techiky_do_1949).

Kromě časových řad v rámci *Wikipedie* existují i další speciální články sestávající z převážně časových údajů. Mohou mít rovněž chronologickou či povahu výčtů nejrůznějších domácích i světových událostí souvisejících s nějakým konkrétním datem (stoletím, rokem, měsícem, dnem apod.). Jedná se v podstatě o články, jejichž obsah má charakter **výročí** (anniversaries). Příkladem může být článek s názvem „**1945**“ (<http://en.wikipedia.org/wiki/1945>; <http://cs.wikipedia.org/wiki/1945>).

Přehledy **staletí, desetiletí, historických výročí** apod. obsahující přehledy významných událostí daného období jsou v anglické verzi k dispozici např. pod záložkou „Contents“ levé lišty hlavní strany a oddílu „Timelines“, v české verzi pak např. prostřednictvím kategoriálního systému a kategorie „Historie v datech“ (http://cs.wikipedia.org/wiki/Kategorie:Historie_v_datech).

3.5.7 Slovníky

I slovníky (glossaries) patří mezi specifický druh článků. Jsou to články obsahující přehled s určitým tématem souvisejících **termínů a jejich vysvětlení či definic** [viz Příloha 10]. V anglické verzi je k dispozici přehled existujících slovníků dle tématu (http://en.wikipedia.org/wiki/Portal:Contents/List_of_glossaries) nebo přehled existujících slovníků prostřednictvím kategorie „Slovníky“ (Glossaries; <http://en.wikipedia.org/wiki/Category:Glossaries>). Zajímavý je i slovník termínů užívaných ve *Wikipedii* (<http://en.wikipedia.org/wiki/Wikipedia:Glossaries>).

V rámci české verze sice v rámci kategoriálního systému existují kategorie „Terminologie“ a „Slovníky“, nicméně kategorie „Terminologie“ je dále členěna na dílčí kategorie, přičemž nejnižší kategorie mají povahu klasických článků, nikoliv slovníků. Kategorie „Slovníky“ (<http://cs.wikipedia.org/wiki/Kategorie:Slovníky>) zase obsahuje články pojednávající o slovnících jako předmětu, nikoliv že by tyto články samy měly charakter slovníků. Zdá se, že česká verze je proto oproti anglické na články typu slovníků prozatím chudá.

3.5.8 Hypertextové odkazy

Specifickým druhem textového obsahu encyklopedie *Wikipedie* jsou, podobně jako u řady jiných WWW stránek, hypertextové odkazy. Hypertextové odkazy umožňují uživatelům snadno přecházet mezi souvisejícím obsahem *Wikipedie* samotné (interním) i z interního na externí obsah a naopak. V rámci **interních**

odkazů (též wikilinků / internal links, wikilinks) lze odkazovat jednotlivé články navzájem, z článků na stránky jiných jmenných prostorů (např. kategorie), ze článku jedné jazykové verze na obdobný článek v jiné jazykové verzi (tzv. mezijazykové odkazy / interlanguage links) apod. Pomocí **externích odkazů** (external links) lze odkazovat na ostatní wiki projekty Nadace Wikimedia (InterWikimedia links) či zcela externí internetové a WWW stránky. Souhrnně jsou mezijazykové odkazy i odkazy InterWikimedia označovány jako **interwiki odkazy**, přičemž stejného označení se používá i pro odkazy mezi webovými wiki systémy obecně [*Wikipedia*, Help:Contents/Links, 2010; *Wikipedia*, Help:Interwiki linking, 2010; *Wikipedia*, Help:Interlanguage links, 2010; *Wikipedia*, Wikipedia:InterWikimedia links, 2010; *Wikipedie*, Nápověda:Odkazy, 2010; *Wikipedie*, Wikipedie:Průvodce (odkazy), 2010].

Na rozdíl od klasických WWW stránek, *Wikipedie* obsahuje i řadu **nefunkčních odkazů** označených červenou barvou, které ovšem nesignalizují chybu, ale potřebu založit stejnojmenný článek (encyklopedické heslo) nebo stránku. Funkční odkazy jsou označeny barvou modrou, po jejich aktivování pak fialovou.

4 Nástroje řízení kvality a komunikační nástroje

4.1 Nástroje řízení kvality

4.1.1 Pravidla

K zajištění určitého řádu v rámci komunity a tím v podstatě i určité kvality obsahu *Wikipedie* slouží systém pravidel. Pravidla slouží zejména k podpoře spolupráce a příjemného prostředí pro práci wikipedistů. Vznikají a lze je také měnit na základě principů, které jsou obecně uznávány, a to na základě konsensu v diskusi. Navrhnout pravidlo může libovolný registrovaný uživatel, který splňuje požadovaná kritéria (v české verzi např. nejméně 50 provedených editací v článcích) [*Wikipedie, Wikipedie:Přijímání pravidel*, 2008]. Je očekávána snaha tato pravidla dodržovat, nicméně je doporučováno k jejich plnění přistupovat s nadhledem a zdravým rozumem a nelpět na jejich doslovném plnění v každé situaci a za každou cenu – přednost má vždy prospěch celého projektu [*Wikipedia, Wikipedia:Policies and guidelines*, 2010; *Wikipedie, Wikipedie:Pravidlo Wikipedie*, 2010] [viz též Příloha 20].

Podle stupně důležitosti jsou pravidla ve *Wikipedii* dělena na **závazná pravidla** (policies) a **doporučení** (guidelines). Závazná pravidla jsou založena na některém ze zásadních principů, které nelze porušovat, a popisují důležité atributy, které práce uživatelů a jejich chování vůči jiným musejí či nesmějí mít, aby prospívaly projektu. Závazná pravidla mají váhu a jsou vyjádřením nejširšího konsensu příslušné komunity – bez předchozího konsensu je nelze ani editovat. Vyšší sílu mohou mít jen základní principy, na nichž se shodly komunity všech projektů, dále rozhodnutí správní rady Nadace Wikimedia (Wikimedia Board of Trustees) nebo vyhlášení vývojářů k technickým otázkám [*Wikipedia, Wikipedia:Policies and guidelines*, 2010; *Wikipedie, Wikipedie:Pravidlo Wikipedie*, 2010]. Mezi základní principy, na nichž se shodly komunity všech projektů Nadace Wikimedia, patří neutrální úhel pohledu, možnost editovat články pro každého bez registrace, „wikiproces“ jako rozhodovací mechanismus ohledně obsahu, copyleftové licence obsahu (tj. licence dovolující odvozený obsah dále šířit za podmínky šíření pod stejnou licenci) a udržování prostoru pro případné schválení nějaké nejvyšší autority při řešení zvláště složitých problémů [Wikimedia Foundation, *Founding principles*, 2010]. Dodržování závazných pravidel lze i vynucovat, nicméně nejprve se doporučuje

vyčerpat mírnější prostředky, např. upozornění [*Wikipedia*, Wikipedia:Policies and guidelines, 2010; *Wikipedie*, Wikipedie:Pravidlo Wikipedie, 2010].

Přehled závazných pravidel je v české verzi k dispozici např. prostřednictvím kategoriálního systému v rámci stejnojmenné kategorie „**Závazná pravidla Wikipedie**“ ([http://cs.wikipedia.org/wiki/Kategorie:Závazná pravidla Wikipedie](http://cs.wikipedia.org/wiki/Kategorie:Závazná_pravidla_Wikipedie)), v anglické verzi pak např. prostřednictvím abecedně uspořádaného seznamu těchto pravidel ([http://en.wikipedia.org/wiki/Wikipedia:List of policies](http://en.wikipedia.org/wiki/Wikipedia:List_of_policies)).

Doporučení (guidelines) oproti závazným pravidlům spíše zaznamenávají konvence, které většina wikipedistů považuje za užitečné pro fungování komunity a tvorbu encyklopedie. Jsou obvykle výběrem a upřednostněním jedné či několika z možných cest na základě zkušeností a preferencí komunity. Oproti závazným pravidlům častěji podléhají změnám a na základě konsensu v diskusi z nich lze v praxi činit výjimky [*Wikipedia*, Wikipedia:Policies and guidelines, 2010; *Wikipedie*, Wikipedie:Pravidlo Wikipedie, 2010].

Přehled doporučení je v české i anglické verzi k dispozici v rámci kategorie

„**Doporučení**“ (Wikipedia guidelines;

[http://en.wikipedia.org/wiki/Category:Wikipedia guidelines](http://en.wikipedia.org/wiki/Category:Wikipedia_guidelines);

<http://cs.wikipedia.org/wiki/Kategorie:Doporučení>).

Ve *Wikipedii* se dále nachází **soubor neaktivních pravidel**. Ty mohou být buď ve stadiu návrhů (proposals) nebo neschválených návrhů, případně původně platných, nicméně později nahrazených nebo zrušených pravidel či doporučení [*Wikipedie*, Wikipedie:Pravidlo Wikipedie, 2010]. Přístup k nim je v rámci české i anglické verze umožněn zejména prostřednictvím kategoriálního systému, konkrétně v rámci kategorie „Pravidla Wikipedie“ (Wikipedia policies and guidelines;

[http://en.wikipedia.org/wiki/Category:Wikipedia policies and guidelines](http://en.wikipedia.org/wiki/Category:Wikipedia_policies_and_guidelines);

[http://cs.wikipedia.org/wiki/Kategorie:Pravidla Wikipedie](http://cs.wikipedia.org/wiki/Kategorie:Pravidla_Wikipedie)).

Příbuzné pravidlům jsou ve *Wikipedii* také **procesy** (processes) a **úvahy** (essays). Procesy jsou centrálně organizované způsoby dělání věcí, které mohou být ošetřeny i pomocí pravidel a doporučení. Základním procesem rozhodování je budování konsensu, mezi další specializované patří např. procesy „Diskuse o smazání“, „Žádost o komentář“, „Nominace nejlepších článků“ apod. Úvahy jsou stránky odrážející postoj wikipedisty nebo skupiny wikipedistů. Termínu se užívá pro stránky s názory, které nespádají do jiných kategorií. Vzácně (získají-li dostatečnou

podporu) se v praxi úvahy stávají i doporučeními [*Wikipedia*, *Wikipedia:Policies and guidelines*, 2010; *Wikipedie*, *Wikipedie:Pravidlo Wikipedie*, 2010].

4.1.2 Nástroje a procesy řešení konfliktů

Kromě pravidel, procesů, úvah apod. *Wikipedie* dále disponuje nástroji a procesy řešení případných konfliktů. Samozřejmě, v optimálním případě je přínosné případnému konfliktu raději **předejít**, a to:

- Cestou slušného chování (dodržováním tzv. „**Wikietikety**“: <http://cs.wikipedia.org/wiki/Wikipedie:Wikietiketa>).
- Domluvou ([http://cs.wikipedia.org/wiki/Wikipedie:Řešení konfliktů#Domluva](http://cs.wikipedia.org/wiki/Wikipedie:Řešení_konfliktů#Domluva)).
- Dodržováním doporučení „**Žádné osobní útoky**“ ([http://cs.wikipedia.org/wiki/Wikipedie:Žádné osobní útoky](http://cs.wikipedia.org/wiki/Wikipedie:Žádné_osobní_útoky)) a „**Žádné právní výhrůžky**“ ([http://cs.wikipedia.org/wiki/Wikipedie:Žádné právní výhrůžky](http://cs.wikipedia.org/wiki/Wikipedie:Žádné_právní_výhrůžky)).
- „Nekrmením“ trollů (označení pro uživatele, kteří úmyslně porušují nevytvořená pravidla internetových komunit; <http://cs.wikipedia.org/wiki/Wikipedie:Troll>).
- Blokováním výtržníků apod. [*Wikipedie*, *Wikipedie:Řešení konfliktů*, 2010; *Wikipedie*, *Wikipedie:Troll*, 2010].

V případě, kdy se nepodaří např. prostřednictvím výše zmíněných nástrojů konfliktu předejít, nabízí se využití nástrojů a procesů jejich řešení. Základními nástroji a procesy řešení konfliktů ve *Wikipedii* jsou tři, a to „Vyjednávání“ (Negotiation), „Mediace“ (Mediation) a „Arbitráž“ (Arbitration).

Proces „**Vyjednávání**“ (Negotiation) lze řešit třemi základními způsoby:

- Průzkumem názorů – přehledem názorů a hlasování o nich (používá se, není-li již z diskuse jasné, zda bylo dosaženo konsensu).
- Žádostí o komentář (používá se v případě požadavku na reakci širší komunity).
- Zapojením třetí strany (používá se v případech, kdy je pro dosažení konsensu požadováno zapojení nezúčastněných uživatelů – očekává se, že mají od tématu větší odstup) [*Wikipedia*, *Wikipedia:Dispute resolution*, 2010; *Wikipedie*, *Wikipedie:Řešení konfliktů*, 2010].

„**Mediace**“ neboli „Proces zprostředkování“ (Mediation) je dobrovolný proces, kdy se strany sporu dohodnou na třetí osobě – prostředníkovi (mediator), který by měl pomoci dosáhnout obecně přijatelné dohody. Prostředník sám nerozhoduje, pouze pracuje se stranami konfliktu na jeho urovnání (vzájemné pochopení

argumentů, moderování diskuse apod.). Obecně se mohou strany sporu dohodnout na jakémkoli prostředníkovi z řad uživatelů, bude-li s tím dotyčný souhlasit, případně lze využít přímo někoho z udržovaného „Seznamu prostředníků“ (Mediators; <http://en.wikipedia.org/wiki/Wikipedia:Mediators>;

http://cs.wikipedia.org/wiki/Wikipedie:Seznam_prostředníků), tedy uživatelů, kteří se dobrovolně nabízejí v případě potřeby zastávat funkci prostředníků [Wikipedia, Wikipedia:Dispute resolution, 2010; Wikipedia, Wikipedia:Mediation, 2009; Wikipedie, Wikipedie:Mediace, 2010; Wikipedie, Wikipedie:Řešení konfliktů, 2010].

Posledním stupněm řešení konfliktů ve Wikipedii je „Arbitrážní výbor“, což je komise zvolená obecným hlasováním wikipedistů. Před řešením konfliktu prostřednictvím „Arbitrážního výboru“ by měly být vyčerpané všechny předchozí řešící nástroje a procesy. O „arbitráž“ je zároveň nutno požádat, a to prostřednictvím příslušně nazvaného procesu „Žádost o arbitráž“ (Request for arbitration; http://en.wikipedia.org/wiki/Wikipedia:Requests_for_arbitration;

http://cs.wikipedia.org/wiki/Wikipedie:Žádost_o_arbitráž); bez požádání o řešení se „Arbitrážní výbor“ sporem nezabývá. Výbor nerozhoduje o sporných obsazích, ani o pravidlech, ale o chování uživatelů. Rozhodnutím výboru může např. být zákaz editace určité skupiny článků určitému uživateli, případně i jeho zablokování. Rozhodnutí „Arbitrážního výboru“ vykonávají uživatelé s funkcí správců. V české verzi „Arbitrážní výbor“ funguje od ledna 2006 [Wikipedia, Wikipedia:Arbitration/Policy, 2010; Wikipedie, Wikipedie:Arbitráž, 2010; Wikipedie, Wikipedie:Řešení konfliktů, 2010]. K dispozici jsou i další podrobnější informace o životním cyklu „arbitráže“ a „Arbitrážním výboru“ včetně způsobu volby členů apod. (<http://en.wikipedia.org/wiki/Wikipedia:Arbitration/Policy>; <http://cs.wikipedia.org/wiki/Wikipedie:Arbitráž>).

Kromě „Žádosti o arbitráž“ lze „Arbitrážní výbor“ české verze Wikipedie dále požádat o „Opatření bez zahajování arbitráže“. Žádost by měla obsahovat návrh opatření, které by měl výbor schválit, včetně zdůvodnění proč. Žádost o opatření může být „Arbitrážním výborem“ následně schválena, případně schválena v alternativním znění, odmítnuta nebo ignorována [Wikipedie, Wikipedie:Žádost o opatření, 2010].

4.1.3 Blokování

Blokování (blocking) je jedním ze způsobů, jak **znemožnit nevhodně se chovajícím uživatelům editovat**, a tím pádem i nástrojem řízení kvality obsahu *Wikipedie*. Blokování se používá zejména pro boj s vandalismem, ochranu před chybnými boty [viz dále v textu této podkapitoly] a řešení nepříjemných uživatelských jmen. Blokovat libovolného uživatele mohou pouze uživatelé s funkcí správce, a to na libovolnou dobu. Lze blokovat konkrétní uživatelský účet, IP adresu nebo dokonce rozsah IP adres. Blokování znemožňuje pouze editace, žádné jiné funkce a možnosti uživatele jím omezeny nejsou [*Wikipedia*, Wikipedia:Blocking policy, 2010; *Wikipedie*, Wikipedie:Blokování, 2010].

Nejčastějšími **důvody** pro blokování jsou:

- Vandalismus (zejména úmyslný a opakovaný).
- Porušování „Pravidla tří revertů“ (tj. editace stránky vrácením její starší verze více než 3x během 24 hodin).
- Narušování *Wikipedie* (nevhodné změny cizích diskusních příspěvků, záměrně zavádějící editace apod.).
- Užívání nevhodného uživatelského jména (urážlivého, kontroverzního apod.).
- Užívání jednoho účtu více osobami.
- Ochrana práv, majetku a zájmů Nadace Wikimedia, ostatních uživatelů a veřejnosti (osobní útoky – zejména ohrožující a dlouhodobé, zveřejňování osobních údajů, dlouhodobé porušování autorských práv apod.) [*Wikipedia*, Wikipedia:Blocking policy, 2010; *Wikipedie*, Wikipedie:Blokování, 2010].

Jedním z častých důvodů pro užívání blokování je **ochrana proti chybným botům** (též robotům – bots / robots). Jako boti jsou ve *Wikipedii* označováni automatické programy, které vykonávají různé mechanické činnosti (např. vytváření interwiki odkazů či rekatégorizace článků). Příznak bota mohou automatickým programům udělovat uživatelé s funkcí byrokrata [*Wikipedia*, Wikipedia:Bot policy, 2010; *Wikipedie*, Wikipedie:Bot, 2010].

V jiných případech se blokování používat nesmí, výjimečně jedině v případě široké shody komunity. Výslovně je zakázáno využívat blokování pro získání výhody ve sporu o obsah. Správci by také neměli blokovat sami sebe (osobně i navzájem) [*Wikipedia*, Wikipedia:Blocking policy, 2010; *Wikipedie*, Wikipedie:Blokování, 2010].

Specifickým druhem blokování je dále **globální blokování** (global blocking), které se v případě použití vztahuje na všechny veřejné projekty Nadace Wikimedia s výjimkou projektu *Meta-Wiki*, kde mohou globálně zablokovaní uživatelé požádat o odblokování. Následné odblokování pak může být komplexní (vztahuje se na všechny projekty Nadace), nebo pouze lokální (vztahuje se jen na některý projekt) [*Wikipedia*, Wikipedia:Global blocking, 2009; *Wikipedie*, Wikipedie:Globální blokování, 2009].

4.1.4 Mazání

Dalším z významných nástrojů řízení kvality je právo **mazání jednotlivých stránek**. I toto právo je, stejně jako u Blokování, přiděleno pouze uživatelům s funkcí správce, nicméně právo nominovat stránku (ale i soubor) na smazání může libovolný uživatel vložím příslušné šablony do stránky a vytvořením diskusní podstránky, jejíž obsah rozhodne o případném smazání. Definitivní rozhodnutí o smazání vyžaduje konsensus diskutující komunity. Mazat stránky (případně navrhopvat stránky na smazání) lze zejména v následujících případech:

- Cizojazyčné články
- Články k urgentní úpravě
- Články k urgentnímu ověření
- Články s nevyjasněnou významností
- Články zřejmě porušující autorská práva
- Duplikáty
- Duplikáty k *Wikimedia Commons* (sesterský projekt)
- Navrženo ke smazání (stránky navrhnuté ke smazání uživateli; o jejich smazání se diskutuje)
- Nepoužívané kategorie
- Nepoužívané obrázky
- Nepoužívané šablony
- Obrázky s neznámou licenci
- Obrázky z neznámého zdroje
- Obrázky zřejmě porušující autorská práva
- Přerušená přesměrování
- Rychlé smazání [viz dále v textu podkapitoly]
- Subpahýly [*Wikipedia*, Wikipedia:Maintenance, 2010; *Wikipedie*, Wikipedie:Diskuse o smazání, 2010; *Wikipedie*, Wikipedie:Údržba, 2010].

Mazat stránky z výše jmenovaných důvodů lze po vypršení příslušné časové lhůty, pokud během ní nedošlo k nápravě. Lhůta pro provedení nápravy se u různých důvodů pro smazání liší. Pohybuje se zhruba v rozmezí od možnosti okamžitého smazání až po lhůtu 30 dnů, případně i časově neomezenou lhůtu pro uvážení

potřebnosti příslušného obsahu. Za určitých omezených okolností smí správci stránky mazat okamžitě (tzv. **rychlé smazání**). Libovolný uživatel zároveň může libovolnou stránku navrhnout k rychlému smazání tím, že na její začátek vloží příslušnou šablonu. Nejčastějšími důvody pro rychlé mazání bez ohledu na jmenný prostor jsou neužitečnost obsahu stránky, uživatelské experimenty, stránky vytvořené zablokovaným uživatelem, vandalismus, reklama či spam, útočné a zneuct'ující stránky apod. [*Wikipedia*, Wikipedia:Criteria for speedy deletion, 2010; *Wikipedie*, Wikipedie:Rychlé smazání, 2010; *Wikipedie*, Wikipedie:Údržba, 2010]. K dispozici je i výčet dalších důvodů pro rychlé mazání článků i dalších druhů obsahů (http://en.wikipedia.org/wiki/Wikipedia:Criteria_for_speedy_deletion; http://cs.wikipedia.org/wiki/Wikipedie:Rychlé_smazání) nebo např. i archiv diskusí o smazání (http://en.wikipedia.org/wiki/Wikipedia:Archived_deletion_discussions; http://cs.wikipedia.org/wiki/Wikipedie:Archiv_diskusí_o_smazání).

Přehled stránek k mazání, ale i přehledy dalších nástrojů údržby a řízení kvality ve *Wikipedii* v anglické i české verzi zajišťuje WikiProjekt „**Údržba**“ (Maintenance; <http://en.wikipedia.org/wiki/Wikipedia:Maintenance>; <http://cs.wikipedia.org/wiki/Wikipedie:Údržba>). Stránka obsahuje přehledy stránek, které z nějakého důvodu vyžadují pozornost, v některých případech i periodickou a pravidelně vyhodnocovanou (např. vyjasňování podezření z porušování autorských práv). Kromě stránek a souborů navržených na smazání tak obsahuje např. i přehledy stránek vyžadujících nejruznější opravy, přehledy stránek v rámci tzv. periodické kontroly, které slouží k odhalování zapomenutých věcí, přehledy stránek navržených na přesun (svým obsahem patří spíše na některý ze sesterských projektů), přehledy chybějících a požadovaných obsahů, přehledy článků vyžadujících rozšíření, přehledy stránek vyžadujících zatřídění do kategorií či jiné úpravy, přehled obsahů zřejmě porušujících autorská práva apod.

4.1.5 Zamykání

Dalším nástrojem řízení kvality ve *Wikipedii* je **zamykání** (protection), tj. právo správců „zamykat“ určité stránky a soubory. Takové stránky pak **nelze editovat** a soubory zase přepisovat určitými uživatelskými skupinami. Možnost zamykání stránek je několikastupňová. Lze zvolit např. **trvalé** (permanent protection) či **dočasné** zamčení, **polo-zamčení** (semi-protection) [viz Příloha 20], **kaskádní zámeček** (cascading protection), **zamčení přesunu** (move protection) atd. U každého

ze způsobů zamčení je uveden výčet případů, kdy je vhodné tento typ použít. Např. využití trvalého zamčení je doporučováno zejména v případě ochrany vysoce viditelných stránek (např. hlavních stránek jazykových verzí *Wikipedie*) před vandalismem, ochrany loga a klíčových stránek o autorských právech, licencích, tiskových zprávách apod., ochrany některých stran sloužících ke správě *Wikipedie* nebo z důvodu zamknutí uživatelské stránky uživatele na jeho žádost z důvodu opakovaného vandalismu apod. Měnit obsah všech zamčených stránek a souborů (bez ohledu na stupeň zamčení a tedy i ochrany) mohou pouze uživatelé s funkcí správce, u některých stupňů zamčení je právo editace ponecháno i některým dalším uživatelským skupinám [*Wikipedia*, Wikipedia:Protection policy, 2010; *Wikipedie*, Wikipedie:Zamčené stránky, 2008]. K dispozici je i kompletní přehled stupňů zamčení, výčet případů jejich použití a s nimi související přehled oprávnění uživatelských skupin (http://en.wikipedia.org/wiki/Wikipedia:Protection_policy; [http://cs.wikipedia.org/wiki/Wikipedie:Zamčené stránky](http://cs.wikipedia.org/wiki/Wikipedie:Zamčené_stránky)).

4.1.6 Monitorovací nástroje a procesy

Wikipedie z hlediska řízení kvality dále disponuje několika nástroji, jež se dají souhrnně označit za monitorovací. Patří sem zejména nástroje automaticky detekující nejrůznější (zejména obsahové) změny a upozorňující na ně uživatele – ať už všechny bez omezení, příslušnou uživatelskou skupinu či jednotlivce. Patří sem např. nástroj spadající do jmenného prostoru „Speciální“ (Special) automaticky generující chronologicky řazený seznam nejnovějších změn ve *Wikipedii* – „**Speciální:Poslední změny**“ (Special:Recent changes), stejně jako nástroj zaznamenávající a upozorňující na nově založené stránky – „**Speciální:Nejnovější stránky**“ (Special:NewPages). Podobnými nástroji jsou i upozornění na novinky a změny v dalších typech obsahu *Wikipedie* – např. „**Speciální:Nejnovější soubory**“ (Special:NewFiles). Všechny čtyři nástroje i řada dalších fungujících na stejném principu jsou dostupné zejména prostřednictvím odkazu „Speciální stránky“ (Special pages) z levé lišty hlavní strany a jsou dostupné pro všechny uživatele bez omezení.

Pro registrované a přihlášené uživatele v rámci *Wikipedie* existuje podobný monitorovací nástroj v podobě „**Sledovaných stránek**“ (Watchlists), kde si každý uživatel může sám nastavit, které stránky chce sledovat a jejichž nejnovější změny (včetně změn na stránkách „Diskusí“ (Discussion) o nich) se mu budou automaticky

generovat na jeho seznamu „Sledovaných stránek“. Může sem zařadit stránky, které sám založil, případně jakékoliv další, které ho z nějakého důvodu zajímají.

Z určitého hlediska se tak dá říct, že „Sledované stránky“ jsou určitou obdobou služeb **průběžného dodávání informací** (SDI, Alerts, RSS, Atom apod.). Hlavní rozdíl však spočívá v tom, že primárním cílem „Sledovaných stránek“ není pouze dodat informace, ale prostřednictvím tohoto dodání uživatele (ať už všechny či nějakým způsobem omezenou skupinu) motivovat k dalším úpravám a zásahům do obsahu těchto informací, čímž má být garantována nejen jejich kvalita a integrita, ale také snaha o jejich neustálé vylepšování. Částečné přenesení zodpovědnosti za obsah z komunity jako celku na určité uživatele právě prostřednictvím „Sledovaných stránek“ tak umožňuje poměrně efektivní nástroj řízení a garance kvality vybrané části encyklopedického obsahu – a tím pádem i garanci určité **soustavné redakční kontroly** netradičního typu. Problémem je, že množství „Sledovaných stránek“ není nijak omezeno ani co do počtu uživatelů na jednu stránku, ani co do počtu stránek na jednoho uživatele (nepřekračovat počet 9 800 je z technických důvodů pouze doporučováno) [*Wikipedia*, Help:Watching pages, 2010], ani co do časového rozsahu – uživatelé mohou sledování kdykoliv započít, přerušit i ukončit. Dá se tedy předpokládat obtížnější řízení kvality „Sledovaných stránek“ při příliš velkém počtu uživatelů sledujících stejnou stránku, stejně jako při příliš malém počtu uživatelů sledujících stejnou stránku, jejíž soustavná kontrola se tak může stát prakticky nezvladatelnou, nehledě na další charakteristiky, jako je různorodá odbornost uživatelů vzhledem k tématu sledovaného článku a z toho pramenící možnost sporů, časová kontinuita sledování apod.

Z určitého hlediska by se situace dala považovat ze relativně optimální v případě, kdy by kvalitu článků z určité oblasti prostřednictvím nástroje „Sledované stránky“ garantoval vždy jeden vybraný uživatel, který by zároveň prokázal určitou odbornost v dané oblasti (s případnou pomocí dalších pověřených uživatelů), nicméně tím by prakticky došlo k popření základních pravidel a principů, na nichž tvorba a údržba *Wikipedie* stojí – zejména principu, že úprava a vylepšování obsahu se ve sporných případech řeší zásadně cestou hledání konsensu dobrovolně zainteresovaných uživatelů [*Wikipedia*, Wikipedia:Five pillars, 2010; *Wikipedie*, Wikipedie:Pět pilířů, 2010], nikoliv na základě rozhodování vyšších autorit. Nástroj „Sledované stránky“ tak sice není z hlediska možností řízení kvality nástrojem dokonalým, nicméně je alespoň prostředkem, jímž může každý jednotlivý registrovaný uživatel *Wikipedie*

soustavně sledovat a tím v podstatě i hlídat kvalitu pro něj nejdůležitějších stránek (zejména článků), jejichž výběr i počet si řídí sám.

Některé monitorovací procesy jsou rovněž prováděny **automaticky roboty** (též boty – robots / bots), tedy programy, které monitorují a automaticky opravují některé druhy chyb (např. překlepy, ale i některé formy vandalismu), případně automaticky upravují a doplňují obsah (např. vytváření interwiki odkazů či rekategorizace článků apod.) [*Wikipedia*, Wikipedia:Quality control, 2010; *Wikipedie*, Wikipedie:Bot, 2010].

4.1.7 WikiProjekty

Dalším nástrojem řízení kvality, ale i organizace obsahu, jsou stránky označované jako WikiProjekty [viz Příloha 21]. WikiProjekty jsou vlastně **sady stránek určené pro správu určité skupiny informací ve Wikipedii**. WikiProjekty nejsou místem určeným k psaní encyklopedických článků, ale slouží jako nástroj koordinace a organizace článků s tématem WikiProjektu souvisejících, přičemž prostřednictvím připojených diskusních stránek lze o tématu diskutovat a vyjasňovat si tak nejasnosti či sporné otázky [*Wikipedia*, Wikipedia:WikiProject, 2010; *Wikipedie*, Wikipedie:WikiProjekt, 2010]. Založit projektovou stránku může v české verzi libovolný uživatel, v anglické pouze přihlášený uživatel [*Wikipedia*, Special:User group rights, 2001; *Wikipedie*, Speciální:Práva skupin uživatelů, 2002].

V české verzi tak mimo jiné existují např. WikiProjekt „**Autorské právo**“ (http://cs.wikipedia.org/wiki/Wikipedie:WikiProjekt_Autorské_právo), jehož cílem je najít a řešit problémy české *Wikipedie* v oblasti autorských práv, nebo WikiProjekt „**Chemie**“ (http://cs.wikipedia.org/wiki/Wikipedie:WikiProjekt_Chemie), jehož cílem je vytvořit základní program, pomocí kterého by se měly na *Wikipedii* rozvíjet stránky věnované chemii apod. [*Wikipedie*, Wikipedie:WikiProjekt Autorské právo, 2008; *Wikipedie*, Wikipedie:WikiProjekt Chemie, 2009].

Přehled WikiProjektů je v anglické i české verzi dostupný např. prostřednictvím kategoriálního systému, a to v rámci kategorie „**WikiProjekty**“ (**WikiProjects**; <http://en.wikipedia.org/wiki/Category:WikiProjects>; <http://cs.wikipedia.org/wiki/Kategorie:WikiProjekty>).

4.1.8 „Požadované články“

Dalším nástrojem řízení kvality, ale i nástrojem organizace obsahu, je v anglické i české verzi projektová stránka „**Požadované články**“ (Requested articles;

[http://cs.wikipedia.org/wiki/Wikipedie:Požadované články](http://cs.wikipedia.org/wiki/Wikipedie:Požadované_články);

[http://en.wikipedia.org/wiki/Wikipedia:Requested articles](http://en.wikipedia.org/wiki/Wikipedia:Requested_articles)). Na stránku je možno připojovat názvy článků, ale i dalších typů obsahů (šablon, stránek s nápovědou, portálů apod.), které by *Wikipedie* dle názorů uživatelů měla obsahovat, ale zatím v ní přítomny nejsou. Názvy článků a dalších požadovaných obsahů je vhodné z důvodu lepší organizace požadovaného obsahu zároveň zařadit do odpovídající tematické kategorie. Přidávat názvy článků nebo jiného požadovaného obsahu může, vzhledem k tomu, že se nejedná o nic víc než prostou editaci, v české i anglické verzi i neregistrovaný uživatel [*Wikipedia*, Special:User group rights, 2001, *Wikipedia*, Wikipedia:Requested articles, 2010; *Wikipedie*, Speciální:Práva skupin uživatelů, 2002; *Wikipedie*, Wikipedie:Požadované články, 2010].

Na *Wikipedii* lze dále najít další, ať už automaticky generované nebo ručně udržované, specifické přehledy „Požadovaných článků“. Patří sem např. v obou verzích dostupný přehled „**1 000 nejdůležitějších článků, které by měla obsahovat každá národní Wikipedie**“ ([http://en.wikipedia.org/wiki/Wikipedia:Vital articles](http://en.wikipedia.org/wiki/Wikipedia:Vital_articles); [http://cs.wikipedia.org/wiki/Wikipedie:1000 nejdůležitějších článků](http://cs.wikipedia.org/wiki/Wikipedie:1000_nejdůležitějších_článků)). V české verzi dále existuje softwarem MediaWiki automaticky generovaný seznam „**Nežádanější články**“ ([http://cs.wikipedia.org/wiki/Wikipedie:Nežádanější články](http://cs.wikipedia.org/wiki/Wikipedie:Nežádanější_články)), což je seznam nejčastějších prázdných odkazů (frekvence výskytu červených odkazů signalizujících potřebu založení článků na příslušná témata). Dalším zajímavým přehledem v české verzi je projektová stránka pojmenovaná „**Požadované články/Možné zdroje**“ ([http://cs.wikipedia.org/wiki/Wikipedie:Požadované články/Možné zdroje](http://cs.wikipedia.org/wiki/Wikipedie:Požadované_články/Možné_zdroje)) obsahující přehled odpovídajících existujících článků jiných jazykových verzí, které tak mohou sloužit jako zdroj pro vytváření „Požadovaných článků“ na stejná témata v rámci verze české. V rámci WikiProjektu „Kvalita“ [viz Příloha 21] je dále udržován např. i seznam krátkých a tím i neúplných článků „**Články k rozšíření**“ ([http://cs.wikipedia.org/wiki/Wikipedie:WikiProjekt Kvalita/Články k rozšíření](http://cs.wikipedia.org/wiki/Wikipedie:WikiProjekt_Kvalita/Články_k_rozšíření)).

Stránky a seznamy „Požadovaných článků“ a dalších typů obsahů tak slouží zejména jako nástroj řízení kvality umožňující upřednostnění tvorby nežádanějších a nejdůležitějších obsahů před méně žádanými a důležitými. Tento nástroj tak umožňuje vytvoření nejprve jakési kostry toho nejdůležitějšího, která bude postupně obohacována a tím i zkvalitňována připojováním dalších, méně důležitých obsahů. Stránky a seznamy „Požadovaných článků“ organizováním neexistujícího, ale požadovaného obsahu, zároveň slouží i jako nástroj organizace obsahu. Zejména

automaticky generované, ale i ručně udržované, seznamy požadovaného obsahu mohou dále sloužit jako **podklady statistických a bibliometrických analýz** (např. vysledování oborů a témat, které uživatelé *Wikipedie* nejvíce požadují, z čehož lze alespoň částečně odhalit a případně se pokusit přednostně uspokojit alespoň nejdůležitější – i když v tomto případě pouze tematicky vymezené - informační potřeby a požadavky alespoň části uživatelů *Wikipedie* apod.).

4.1.9 „Pískoviště“ a stránka „Potřebuji pomoc“

Dalším nástrojem sloužícím zejména nezkušeným uživatelům a zčásti také jako nástroj řízení kvality je projektová stránka s názvem „**Pískoviště**“ (Sandbox; <http://en.wikipedia.org/wiki/Wikipedia:Sandbox>; <http://cs.wikipedia.org/wiki/Wikipedie:Pískoviště>). „Pískoviště“ je **stránka určená pro experimenty s editováním** prostřednictvím „báboviček“ (cvičných stránek a jejich částí), aniž by byl narušen hlavní obsah *Wikipedie*, tedy texty článků encyklopedických hesel [*Wikipedia*, *Wikipedia:Sandbox*, 2010; *Wikipedie*, *Wikipedie:Pískoviště*, 2010]. Lze si zde vyzkoušet např. složitější formátování apod. „Pískoviště“ tak slouží jako určitá prevence poškozujících zásahů do *Wikipedie* způsobených spíše neúmyslně nezkušenými a experimentujícími uživateli, lze jej proto považovat za další z početných nástrojů řízení kvality, jimiž *Wikipedie* disponuje.

Další stránka existující v české verzi encyklopedie *Wikipedie* a sloužící zejména nezkušeným uživatelům je projektová stránka pojmenovaná „**Potřebuji pomoc**“ (http://cs.wikipedia.org/wiki/Wikipedie:Potřebuji_pomoc). Obsahuje souhrnné informace o tom, koho a jak kontaktovat v případě problémů, a dává zejména novým a nezkušeným uživatelům možnost zanechávání dotazů všeobecného charakteru, jejichž řešení nespadá do žádné z jinak jmenovaných kategorií.

4.1.10 Adopce

Dalším zajímavým motivačním a zároveň nástrojem řízení kvality je **možnost zkušenějších uživatelů adoptovat si nové a nezkušené uživatele**, které tímto způsobem mohou doprovázet na cestě pochopení a ovládnutí alespoň základních principů a pravidel fungování *Wikipedie*. Program „**Wiki-adopce**“ (Wiki-adoption) v anglické verzi funguje od září 2006, ke dni 16.7. 2010 je do něj zapojeno přes 900 uživatelů této jazykové verze [*Wikipedia*, *Wikipedia:Adopt-a-User*, 2010]. V české verzi prozatím (ke stejnému datu) k dispozici není.

Uživatel, který chce být adoptován, to může dát na vědomí přidáním příslušného textu (subst:dated adoptme) na svoji uživatelskou stránku, případně si vybrat adoptujícího z existujícího „**Seznamu adoptujících kandidátů**“ (List of adopters; [http://en.wikipedia.org/wiki/Wikipedia:Adopt-a-User/Adoptee's Area/Adopters](http://en.wikipedia.org/wiki/Wikipedia:Adopt-a-User/Adoptee's_Area/Adopters)).

Uživatel, který se chce stát adoptujícím, musí navíc splňovat vybraná kritéria ([http://en.wikipedia.org/wiki/Wikipedia:Adopt-a-User/Adopter's Area](http://en.wikipedia.org/wiki/Wikipedia:Adopt-a-User/Adopter's_Area)) a měl by svou uživatelskou stránku rovněž opatřit příslušnou šablonou (Adopting). Samozřejmě, podmínkou uskutečnění každé adopce je souhlas adoptovaného i adoptujícího uživatele [*Wikipedia*, Wikipedia:Adopt-a-User, 2010; *Wikipedia*, Wikipedia:Adopt-a-User/Adopter's_Area, 2008].

Význam nástroje umožňujícího adopci nových uživatelů zkušenějšími spočívá v zajištění základní orientace ve *Wikipedii* a v pomoci s počátečními problémy způsobenými zejména neznalostí a případným nepochopením základních principů a pravidel *Wikipedie*. Pro *Wikipedii* jako celek tak tento nástroj znamená **minimalizaci chyb** způsobených zbytečnými nedopatřeními z neznalosti. Adoptovaným program pomáhá překonávat počáteční nejistotu a zmatek, povzbuzovat je, aby svůj úmysl přispívat do *Wikipedie* i přes počáteční neúspěchy nevzdávali, adoptujícím pak zase pravděpodobné uspokojení z pocitu „vychovávání“ si svých kolegů, případně nástupců, a sklizení plodů jejich společné a následně i samostatné práce pravděpodobně i po zrušení adopce.

Další garancí významu tohoto nástroje z hlediska řízení kvality je i předpoklad, že o adopci žádají skutečně jen ti uživatelé, kteří mají o práci na tvorbě obsahu *Wikipedie* reálný, trvalý a **pozitivně motivovaný zájem**. A jsou-li následně spokojeni se spoluprací s vybraným adoptujícím, dá se očekávat, že se jednoho dne sami stanou adoptujícími, aby stejným způsobem nezištně (snad jen z pocitu uspokojení nad společnými výsledky) pomáhali dalším novým a nezkušeným uživatelům, což nakonec přináší prospěch pro všechny – nejen komunitu aktivních uživatelů (wikipedistů), ale i pro pasivní uživatele v podobě čtenářů (readers), a to v podobě pravděpodobné zvyšující se kvality jak obsahů, tak vztahů mezi uživateli, které se v kolektivně tvořeném obsahu *Wikipedie* tak jako tak odráží.

4.1.11 Vyznamenání a ocenění

Komunita uživatelů *Wikipedie* si mezi sebou dále vytvořila nástroje, jak vzájemně **viditelně oceňovat práci ostatních uživatelů**, a to cestou udělování vyznamenání (<http://en.wikipedia.org/wiki/Wikipedia:Awards>; <http://cs.wikipedia.org/wiki/Wikipedie:Vyznamenání>). V české i anglické verzi lze udělovat vyznamenání v **několika kategoriích**. V české to jsou kategorie „Vyznamenání za věrnost“, „Uživatelská kategorie“ a „Kategorie za WikiProjekt/Portál“, v anglické pak kategorie „Lidové hvězdy“ (Barnstars), „Vyznamenání za WikiProjekt“ (WikiProject awards), „Jiná vyznamenání“ (Other related awards), „Osobní vyznamenání uživatelů“ (Personal user awards), „Vyznamenání za služby“ (Service awards). Celkový počet jednotlivých vyznamenání v české verzi zahrnuje zhruba desítky, v anglické pak spíše stovky různých vyznamenání [*Wikipedia*, *Wikipedia:Awards*, 2010; *Wikipedie*, *Wikipedie:Vyznamenání*, 2010].

Některá vyznamenání lze udělit libovolným uživatelem jinému libovolnému uživateli prakticky svévolně, některá vyžadují **splnění kritérií**, jako je počet celkových editací uživatele v rámci příslušné jazykové verze a doba působení na *Wikipedii* od první editace (oba údaje, ale i řadu dalších statistických údajů souvisejících s aktivitou konkrétního uživatele na *Wikipedii*, lze zjistit prostřednictvím nástroje - počítadla editací (<http://toolserver.org/~soxred93/pcount/>). Zajímavostí je, že některá vyznamenání si může každý uživatel po splnění předepsaných podmínek udělit i sám sobě, případně sám vytvořit vyznamenání nová [*Wikipedia*, *Wikipedia:Awards*, 2010; *Wikipedie*, *Wikipedie:Vyznamenání*, 2010; *Wikipedie*, *Wikipedie:Vyznamenání za věrnost Wikipedii*, 2009].

Další motivací pro uživatele k psaní a zlepšování článků, stejně jako poskytnutí pozitivní zpětné vazby, je v české verzi také udělování cen za rozvoj. „**Ceny za rozvoj české Wikipedie**“ jsou aktivitou občanského sdružení **Wikimedia Česká republika** ve spolupráci s Českou spořitelnou jako generálním partnerem a s dalšími sponzory (Microsoft, Asus). První kolo cen probíhalo od 12.12 2009 do 31.3. 2010 a účastnit se mohl každý registrovaný uživatel. Přihlášení do soutěže probíhalo pouhým vylepšením některého z vybraných článků. Vítěze vybírala porota jmenovaná Řídícím výborem. Udílení cen proběhlo 15. května 2010 na veletrhu Svět knihy v Praze [*Wikimedia Česká republika*, 2008b; *Wikipedie*, *Wikipedie:Ceny*

za rozvoj české Wikipedie, 2010]. K dispozici jsou i další informace o cenách, přehled oblastí zahrnujících soutěžní články, seznam oceněných uživatelů apod. (http://cs.wikipedia.org/wiki/Wikipedie:Ceny_za_rozvoj_české_Wikipedie)¹⁵.

Oba výše zmíněné nástroje v podobě vyznamenání a udělování cen za rozvoj tak slouží nejen jako **nástroj pozitivní zpětné vazby a motivace**, ale zčásti i jako nástroj řízení kvality ve smyslu vydělování těch nejpilnějších a tím pádem pravděpodobně i spolehlivých a zasloužilých uživatelů od ostatních. Dá se proto říct, že zakládá-li nebo edituje-li článek některý z významně vyznamenaných či oceněných uživatelů, lze již předem předpokládat určitou garanci kvality takového článku.

4.2 Centralizované komunikační nástroje a kanály

4.2.1 Centralizované diskuse

Dalším nástrojem řízení kvality a zejména komunikačním nástrojem jsou centralizované diskuse sloužící k výměně názorů, které se týkají obecnějších témat než problematik souvisejících s jednotlivými články. Jejich příspěvky se v české i anglické verzi zároveň průběžně archivují. V české jazykové verzi *Wikipedie* byla stránka pro centralizované diskuse uživatelů pojmenována „**Pod lípou**“ (http://cs.wikipedia.org/wiki/Wikipedie:Pod_lípou). Název byl inspirován slovinskou obdobou (nabízela se i název „Hospoda“ na základě verze latinské). Centralizovaná diskusní stránka pro uživatele anglické verze nese označení „**Obecní studna**“¹⁶ (Village pump; http://en.wikipedia.org/wiki/Wikipedia:Village_pump) [*Wikipedia*, *Wikipedia:Village pump*, 2010; *Wikipedie*, *Wikipedie:Pod lípou*, 2010].

Centralizované diskuse jsou v české i anglické verzi rozděleny do **několika hlavních sekcí**. V české verzi jsou označovány jako stoly a patří sem stůl „Hlavní“, dále „Pravidla“, „Technika“, „Oznámení“, „Návrhy“, „Práva“, „Wikimedia ČR“, „Sestřičky“ (tj. sesterské projekty) a „V rohu“ (tj. debatní sekce). Centralizovaná diskuse anglické verze obsahuje o něco méně základních sekcí než česká – „Politika / Pravidla“ (Policy), „Technické záležitosti“ (Technical), „Návrhy“ (Proposals), „Rozvoj / Inovace“ (Development) a „Různé“ (Miscellaneous).

¹⁵ V současnosti (červenec 2010) probíhá již druhé kolo „Cen za rozvoj české *Wikipedie*“, a to až do 30. září 2010. Podrobnější informace o tomto kole jsou k dispozici ze stejné stránky (tj. http://cs.wikipedia.org/wiki/Wikipedie:Ceny_za_rozvoj_české_Wikipedie).

¹⁶ Překlad převzat z [KADLEC, 2006].

Centralizované diskuse tak wikipedistům slouží jako **místo pro výměnu názorů obecnějšího charakteru**, jež není vhodné umisťovat k „Diskusím“ jednotlivých článků. Jestliže tedy „Diskuse“ u jednotlivých článků slouží jako nástroj řízení kvality obsahu článků, dá se říct, že centralizované diskuse alespoň zčásti slouží jako nástroj řízení kvality *Wikipedie* jako celku, a to nejen co do obsahu, ale i technicko-technologického, provozního a organizačního zázemí.

4.2.2 „Velvyslanectví“

Dalším zajímavým zejména komunikačním, ale zčásti i nástrojem řízení kvality, je projektová stránka v obou verzích pojmenovaná „**Velvyslanectví**“ (Embassy; http://en.wikipedia.org/wiki/Wikipedia:Local_Embassy; <http://cs.wikipedia.org/wiki/Wikipedie:Velvyslanectví>). V různých jazykových verzích existuje nástroj „Velvyslanectví“, podobně jako u reálných velvyslanectví, jako **místo spolupráce s jinými jazykovými verzemi *Wikipedie*** (resp. jejich uživateli). „Velvyslanectví“ obsahují přehled velvyslanců (ambassadors) a dalších zúčastněných wikipedistů, kteří jsou ochotni řešit případné problémy mezinárodní spolupráce a komunikovat s uživateli cizojazyčných *Wikipedií*. Libovolný uživatel zároveň může „Velvyslanectví“ zanechat zprávu prostřednictvím ikony „Zpráva pro Velvyslanectví“ (Message the Embassy). Velvyslancem se může stát libovolný wikipedista. Velvyslancem české *Wikipedie* je v současnosti uživatel **Mormegil** s funkcí správce (<http://cs.wikipedia.org/wiki/Wikipedista:Mormegil>) [*Wikipedie, Wikipedie:Velvyslanectví*, 2010].

Z hlavní stránky „Velvyslanectví“ je v české verzi dále dostupný seznam uživatelů, na které se může cizojazyčný uživatel obrátit v případě nejasností, požadavku na zodpovězení otázek či požadavku o radu apod. Uživatelé jsou v přehledu děleni na skupiny dle jazyků, které ovládají. V české verzi tak ke dni 18.5. 2010 prozatím existují dobrovolní uživatelé pro komunikaci v němčině, angličtině, španělštině, francouzštině, jazyce esperanto, nizozemštině, polštině, ruštině, finštině, italštině a běloruštině. Stránka „Velvyslanectví“ v české verzi zároveň zahrnuje odkaz na „**Seznam užitečných článků vztahujících se k České republice**“ (List of needed articles related to Czech republic), tedy článků o ČR, které by neměly chybět v žádné dobré jazykové verzi otevřené encyklopedie *Wikipedie* (<http://cs.wikipedia.org/wiki/Wikipedie:CZECH>).

Stránka „Velvyslanectví“ anglické verze zahrnuje výrazně rozsáhlejší přehled uživatelů i jimi ovládaných jazyků pro komunikaci s cizojazyčnými uživateli než verze česká (ke dni 18.5. 2010 celkem 67 jazyků). Pro komunikaci s uživateli české verze jsou ke dni 18.5. 2010 pověřeni celkem 2 uživatelé – **Puchiko**, který na své uživatelské stránce (<http://en.wikipedia.org/wiki/User:Puchiko>) prozrazuje, že jeho mateřským jazykem je čeština, a **Hexagon**, který na své uživatelské stránce (<http://en.wikipedia.org/wiki/User:Hexagon1>) prozrazuje, že je australské národnosti. K dispozici je i přehled všech existujících „Velvyslanectví“ různých jazykových verzí (http://meta.wikimedia.org/wiki/Wikimedia_Embassy).

4.2.3 IRC kanály

Dalším komunikačním a zčásti i nástrojem řízení kvality je síť kanálů IRC (Internet Relay Chat) umožňujících **komunikaci** uživatelů, kteří jsou k ní připojeni, **v reálném čase**. Požadavkem k fungování je instalace klientského programu. *Wikipedie* pro komunikaci prostřednictvím IRC kanálů využívá služeb serveru *Freenode* (http://freenode.net/irc_servers.shtml). Nejobecnějším tematickým kanálem pro *Wikipedii* je kanál **#wikipedia**, kromě toho existují i specifitější kanály vztahující se k dílčím otázkám, případně jednotlivým jazykovým verzím, sesterským projektům apod. [*Wikipedia*, Wikipedia:IRC, 2010, *Wikipedie*, Wikipedie:IRC, 2010].

Význam možnosti komunikace uživatelů také v reálném čase spočívá zejména v **možnosti rychlého kontaktování správců** v případě potřeby řešení akutních problémů (např. v případě náhodného zpozorování agresivního vandalismu významného rozsahu apod.). Protože jde o komunikaci v reálném čase, dochází k **větší interakci** a pravděpodobně rychlejší (prakticky okamžité) odezvě a **minimalizaci časových prodlev** zejména při řešení akutních problémů. Komunikace uživatelů *Wikipedie* tvořících virtuální sociální síť také na principu chatu je zároveň určitou náhradou komunikace tváří v tvář typickou pro reálné sociální síť.

5 Služby

5.1 Vyhledávání a prohlížení

5.1.1 Vyhledávání

V rámci *Wikipedie* existuje, podobně jako u řady jiných elektronických informačních zdrojů, **rozhraní pro jednoduché i pokročilé vyhledávání**, i když takto nejsou explicitně nazývána a pro oboje se používá výraz „**Hledat**“ nebo „**Hledání**“ (Search). Rozhraní pro jednoduché vyhledávání je dostupné z levé lišty hlavní, ale i ostatních stran¹⁷, k rozhraní pro pokročilé vyhledávání se lze dostat dvojím způsobem – prostřednictvím rozhraní pro jednoduché vyhledávání kliknutím na ikonu „Hledat“ (Search)¹⁸ nebo přes „Speciální stránky“ (Special pages) v levé liště hlavní strany, oddíl „Přesměrovávací speciální stránky“ (Redirecting special pages) a odkaz „Hledání“ (Search).

V rámci rozhraní pro jednoduché i pokročilé vyhledávání lze s vyhledávacím termínem (případně skupinou termínů či frází) pracovat dvojím způsobem – prostřednictvím ikony „**Jít na**“ (Go)¹⁹ v případě, že známe název hesla nebo alespoň začátek jeho názvu, nebo prostřednictvím ikony „**Hledat**“ (Search)²⁰ způsobující hledání vyhledávacího termínu v plném textu. Při zadávání dotazu do vyhledávacího okna systém zároveň poskytuje **kontextovou nápovědu** v podobě rozbalení nabídky názvů hesel začínajících zadanými písmeny / slovy. Při neúspěšném hledání nebo při podezření z překlepu či chybného zápisu systém zároveň nabízí termín, který považuje za korektnější [viz Příloha 22].

Při zadání homonymních či polysémních výrazů může vyhledávání vést přes nabídku (**rozcestník**) významů s požadavkem upřesnění dotazu jedním z významů.

¹⁷ V souladu se změnou rozhraní anglické verze v polovině května 2010 a české verze začátkem července 2010 je rozhraní pro jednoduché vyhledávání nově dostupné z pravého rohu stránek *Wikipedie*, i když u některých stránek (zejména české verze) stále přetrvává vzhled starý, v rámci něhož je rozhraní pro jednoduché vyhledávání dostupné stále z levé lišty hlavní, ale i ostatních stran [viz např. Přílohy 17 a 19].

¹⁸ Nově v anglickém i českém rozhraní grafická ikona ve tvaru lupy.

¹⁹ V souvislosti se změnou rozhraní obou verzí došlo i k vymizení tlačítka „Jít na“ (Go), místo něj i tlačítka „Hledat“ (Search) se nyní zobrazuje pouze grafická ikona ve tvaru lupy. Informace následující v textu o možnostech tlačítka „Jít na“ (Go) nicméně fungují i v rámci nového vzhledu rozhraní obou verzí, navíc u stránek, jejichž vzhled ještě (zejména v české verzi) nebyl převeden do podoby nového rozhraní, se toto tlačítko případně stále zobrazuje [viz např. Přílohy 17 a 19], proto byl následující text o možnostech tlačítka „Jít na“ (Go) v diplomové práci ponechán.

²⁰ viz Poznámka pod čarou 18

Při zadání termínu či sousloví v jiném než preferovaném tvaru či pořadí může dojít k **automatickému přesměrování** na článek (či jiný obsah) označený preferovaným názvem [Wikipedia, Help:Searching, 2010].

V rámci **rozhraní pro pokročilé vyhledávání** lze vyhledávání omezit na vyhledávání v článcích (nastaveno standardně v rámci obou rozhraní), multimédiích, nápovědě a projektových stránkách, případně vyhledávání rozšířit na všechny obsah dohromady. Ikona „**Rozšířené**“ (Advanced) umožňuje další (specifičtější) limitaci rešerše omezením na jeden nebo více jmenných prostorů (Namespaces) (např. vyhledávání pouze v rámci wikipedistů, souborů, diskusních stránek, nápovědy apod.) [viz Příloha 23].

Výsledky vyhledávání jsou (posuzováno na základě analýzy a pozorování) řazeny od těch posuzovaných za nejrelevantnější po ty posuzované za nejméně relevantní formou zkrácených záznamů, kde nechybí název článku (nebo jiného typu obsahu), krátký (dvouřádkový) popis (resp. výňatek začátku textu – u textového obsahu), informace o velikosti (byty, počet slov) a datu poslední aktualizace. Po pravé straně seznamu vyhledaných záznamů se zároveň zobrazují výsledky vyhledávání na základě stejného dotazu v rámci sesterských projektů. V rámci vyhledávání neexistují nástroje a možnosti další modifikace již provedené rešerše, nicméně formulace dotazu zůstává i po vyhledání ve vyhledávacím okně, takže lze předchozí dotaz upravit a rešerši modifikovat alespoň tímto způsobem. Po pravé straně se objevuje počet všech i počet aktuálně zobrazených výsledků vyhledávání. Neexistuje více možností řazení výsledků, ani jejich dodatečného třídění [viz Přílohy 22, 23].

Software MediaWiki umožňuje vyhledávání **frází** uzavřením termínů do uvozovek i kombinaci termínů pomocí **operátorů**. Standardně je nastaven operátor AND, dále lze použít operátor OR a operátor NOT, pro nějž se ovšem v tomto případě místo výrazu NOT používá znak pomlčky (např. kniha –papír – pro hledání knihy jako části žaludku přežvýkavců). Dále lze použít kulatých závorek pro **nadřazenost** (prioritu zpracovávání operátorů v dotazu). Pro **varianty slov** lze použít znaku *, a to na konci i začátku vyhledávacího termínu. Pro **zahrnutí podobných slov do vyhledávání** lze použít na konci termínu znak ~. Vyhledávání lze dále **omezit** na vyhledávání v názvovém poli či kategorii (např. dotaz intitle:informace povede k hledání článků obsahujících termín informace v názvovém poli, zatímco dotaz incategory:informace nabídne seznam článků spadajících pod kategorii Informace). Další **limitace** rešerše je možná **pomocí prefixu**, která

vede k omezení výsledků na ty, jejichž název začíná zadanými písmeny (např. dotaz [database prefix:inf] povede k hledání článků (nebo jiného obsahu), jejichž název začíná na inf a obsahují termín database [viz Příloha 23]. Při vyhledávání se **nerozlišují velká a malá písmena** [Wikipedia, Help:Searching, 2010]. Software MediaWiki při vyhledávání ve *Wikipedii* operuje i se **slovníkem STOP slov** [ŠTOGR, 2004].

Další rozšiřující možnosti nabízí vyhledávání s využitím ikony „Jít na“ (Go)²¹. S použitím kotvy (anchor) v dotazu lze přejít rovnou na konkrétní oddíl (kapitolu) příslušného článku (např. dotaz Československo#Historie po stisknutí tlačítka „Jít na“ (Go) v rámci české verze povede rovnou k oddílu (kapitole) „Historie“ článku „Československo“). Tlačítka „Jít na“ (Go) lze dále využít **pro navigaci ke speciálním stránkám a k navigaci ke stránkám rozlišených jmenným prostorem**. Např. dotaz Special:Log po stisknutí tlačítka „Jít na“ (Go) povede k vyhledání všech protokolovacích záznamů v anglické verzi *Wikipedie*. Výsledky lze v dotazu i po vyhledání limitovat typem záznamu, uživatelským jménem, slovy z názvu, datem záznamu a v případě anglické verze i filtrem. Např. dotaz Special:Log/Jimbo Wales povede po stisknutí tlačítka „Jít na“ (Go) v anglické verzi k vyhledání protokolovacích záznamů souvisejících s uživatelem Jimbem Walesem [Wikipedia, Help:Searching, 2010].

Prostřednictvím tlačítka „Jít na“ (Go) na lze dále **navigovat přímo na výsledky v cizojazyčných verzích či sesterských projektech** i naopak (ze sesterských projektů zpět na vybranou jazykovou verzi *Wikipedie*) [Wikipedia, Help:Searching, 2010]. Např. dotaz de:Information povede k článku Information v německé verzi, dotaz cz:Databáze k článku Databáze v české verzi a dotaz wikt:Information k definici výrazu information ve *Wikislovníku* (Wiktionary). K dispozici je i přehled kódů jazyků pro odkazování mezi jednotlivými jazykovými verzemi *Wikipedie* prostřednictvím tlačítka „Jít na“ (Go) (jsou v souladu s mezinárodní normou ISO 639-1; http://meta.wikimedia.org/wiki/List_of_Wikipedias), stejně jako přehled kódů pro odkazování mezi sesterskými projekty a dalšími wiki projekty Nadace (http://en.wikipedia.org/wiki/Help:Interwiki_linking).

Nejrůznější další prefixy lze zároveň použít i **pro navigaci (přesměrování) a přístup do externích stránek a projektů**. Např. dotaz arXiv:0706.0001

²¹ viz Poznámka pod čarou 19 na s. 102

po stisknutí tlačítka „Jít na“ (Go) nabídne záznam dokumentu s identifikátorem 0706.0001 uložený v digitálních archivu *Arxiv.org* (<http://arxiv.org/>). Dotaz `google:library` povede k zobrazení výsledků vyhledávání termínu „library“ prostřednictvím internetového vyhledávače *Google* (<http://www.google.com/>) a dotaz `google:open-content+site:en.wikipedia.org` k výsledkům vyhledávání termínu „open-content“ (mezi více termíny se doporučuje psát pomlčka) v rámci vyhledávače *Google* s omezením na vyhledávání v doméně `en.wikipedia.org` [*Wikipedia*, Help:Searching, 2010; *Wikipedia*, Wikipedia:External search engines, 2010]. K dispozici je i přehled použitelných přesměrovávacích prefixů (http://meta.wikimedia.org/wiki/Interwiki_map).

Tlačítko „Jít na“ (Go) lze dále použít **pro vyhledání příspěvků určitého uživatele identifikovaného na základě IP adresy** – zadáním IP adresy do vyhledávacího okna a stisknutím tlačítka „Jít na“ (Go). Vyhledávání lze následně omezit jmenným prostorem a datem příspěvku, v anglické verzi navíc i filtrem [*Wikipedia*, Help:Searching, 2010].

Služba nazvaná „**Speciální:Linksearch**“ (Special:Linksearch) slouží k vyhledání odkazů na externí stránky [*Wikipedia*, Help:Searching, 2010]. Služba je dostupná zadáním dotazu „**Speciální:Linksearch**“ (Special:Linksearch) do vyhledávacího okna stisknutím tlačítka „Jít na“ (Go) nebo přes „Speciální stránky“ (Special pages), oddíl „Přesměrovávací speciální stránky“ (Redirecting special pages), odkaz „Hledání v externích odkazech“ (External links). Např. dotaz `*.yahoo.com` v rámci této služby povede k vyhledání obsahu, v rámci něhož uživatelé *Wikipedie* odkazují na stránky s doménou končící na `.yahoo.com`. Dotaz `*.uisk.ff.cuni.cz` v rámci stejné služby ke dni 16.7. 2010 vede v rámci české verze *Wikipedie* celkem ke 2 výsledkům [viz Příloha 24]. Z tohoto hlediska lze služby použít i jako **podkladu pro statistické a bibliometrické citační analýzy** (měření citovanosti určité domény nebo konkrétní stránky v rámci *Wikipedie*) a tím i zjišťování, které domény a stránky jsou pro uživatele *Wikipedie* nejvýznamnější a ze kterých pravděpodobně nejvíce čerpají (nebo přinejmenším odkazují) při vytváření jejího obsahu.

Kromě výše popsaných nástrojů vlastního rešeršního systému zabudovaného v rámci softwaru MediaWiki lze pro vyhledávání obsahu *Wikipedie* využít i **nástrojů některých externích vyhledávačů**. Vyhledávání s pomocí externích vyhledávačů je sice rychlejší než s pomocí vlastního rešeršního systému *Wikipedie*, nicméně aktuálnost je omezena frekvencí indexace. Obsah *Wikipedie* je tak kompletně

prohledatelný skrze služby *Google* a *Yahoo*, ale i některé další vyhledávače, prostřednictvím nichž lze vyhledávání s pomocí pokročilých nástrojů omezit na konkrétní doménu – a tím konkrétně na *Wikipedii* jako celek nebo přímo konkrétní jazykovou verzi apod. [ŠTOGR, 2004; *Wikipedia*, Wikipedia:External search engines, 2010]. K dispozici je i přehled dalších možností a externích vyhledávačů či jiných webových vyhledávacích služeb použitelných k prohledávání obsahu *Wikipedie* (http://en.wikipedia.org/wiki/Wikipedia:External_search_engines). Další informace o možnostech prohledávání *Wikipedie* prostřednictvím externích vyhledávacích služeb jsou případně dostupné v rámci jejich vlastních dokumentací.

5.1.2 Prohlížení

Možnosti prohlížení ve *Wikipedii* jsou podobné jako u jiných WWW stránek založených na **hypertextu**. Obsah *Wikipedie* je hypertextovými odkazy protkán poměrně hustě, a to jak **interními**, tak odkazy na **externí** obsahy. Na rozdíl od klasických WWW stránek, *Wikipedie* obsahuje i řadu nefunkčních odkazů označených červenou barvou, které, na rozdíl od klasických stránek, nesignalizují chybu, ale potřebu založit stejnojmenný článek (encyklopedické heslo). Funkční odkazy jsou označeny barvou modrou, po jejich aktivování pak fialovou.

Z hlediska prohlížení je dále nabízena možnost abecedního i prohlížení na základě prohledávání hierarchických struktur. Možnost abecedního prohlížení je dostupná zejména prostřednictvím služby a nástroje „Speciální stránky“ (Special pages; <http://en.wikipedia.org/wiki/Special:SpecialPages>; http://cs.wikipedia.org/wiki/Speciální:Speciální_stránky) a jejich dílčích součástí (Seznam všech stránek, Seznam všech kategorií atd.). Zadáním začátečních písmen do vyhledávacího okna lze přejít přímo na konkrétní část seznamu. V rámci seznamu „Všechny stránky“ (All pages) (tj. **abecedního rejstříku** všech stránek; <http://en.wikipedia.org/wiki/Special:AllPages>; http://cs.wikipedia.org/wiki/Speciální:Všechny_stránky) lze seznam zároveň omezit oboustranně prostřednictvím oken „Zobrazit stránky počínaje od“ a „Zobrazit stránky do“ (např. zadáním termínu „data“ do prvního okna a termínu „databáze“ do druhého okna systém v rámci české verze nabídne i seznam článků, jejichž názvy stojí dle parametrů softwaru abecedně mezi těmito termíny (např. Data mining, Data Encryption Standard apod.). Funkce „Zobrazit stránky do“ lze zároveň využít i samostatně, nicméně ve výsledném seznamu se nejprve zobrazí všechny obsah,

jehož název abecedně předchází zadaným parametrům, který může čítat třeba i desítky, stovky, tisíce i více položek, čímž se stane prakticky nepřehledným. Seznam všech stránek lze zároveň omezit na konkrétní jmenný prostor.

Velkou nevýhodou softwaru MediaWiki pro českou i další verze v jazycích obsahujících **znaky s diakritikou** je z hlediska prohlížení řazení těchto znaků až na konec abecedních seznamů [*Wikipedie*, Nápověda:Hledání, 2010] [viz též Přílohy 11, 12, 15, 17].

Prohlížení na základě **prohledávání hierarchických struktur** je umožněno zejména v rámci kategoriálního systému, tematických portálů a dalších nástrojů hierarchické organizace obsahu představených v kapitole 3, Obsah a nástroje organizace obsahu. Nevýhodou je hierarchická i terminologická různorodost a tím i rozmanitost a nejednotnost těchto nástrojů a z toho vyplývající nepřehlednost, jakož i rizika nepochopení rozdílů mezi nimi, ze strany uživatele [viz též Přílohy 7 a 8 a jejich porovnání].

5.2 Služby z hlavní strany *Wikipedie*²²

5.2.1 „Nejlepší článek dne“ / „Článek týdne“

Služba „Nejlepší článek dne“ (Today's featured article) uživatelům každý den v rámci anglické verze nabízí vybraný „Nejlepší článek“ [viz též podkapitola 3.1.2, „Nejlepší články“ a „Dobré články“]. Výběr a pořadí „Nejlepších článků“ pro službu „Nejlepší článek dne“ v anglické verzi určuje konkrétní pověřený uživatel *Wikipedie*, momentálně uživatel vystupující pod uživatelským jménem **Raul654** (<http://en.wikipedia.org/wiki/User:Raul654>) disponující právy byrokrata [*Wikipedia*, *Wikipedia:Today's featured article*, 2010].

Služba „Nejlepší článek dne“ je k dispozici přímo z hlavní strany příslušné jazykové verze [viz Příloha 3]. Přes ikonu „Archiv“ (Archive) se lze dostat do archivu všech „Nejlepších článků“ dne od února roku 2004 až do současnosti. Prostřednictvím ikony „E-mailem“ (By email) lze požádat o pravidelné zasílání „Nejlepšího článku dne“ na do e-mailové schránky. Z tohoto hlediska je služba Today's featured article obdobná informační službě SDI (System Delivery

²² Pojmenování služeb z hlavní strany *Wikipedie*, ač se jedná o obdobné služby, se v anglické i české verzi více či méně liší. V textu je proto vždy nejprve uvedeno označení používané v anglické verzi (resp. jeho překlad následovaný anglickým termínem), na konci příslušné dílčí podkapitoly pak označení obdobné služby ve verzi české. V nadpisech dílčích podkapitol je ponechán jak překlad označení služby v anglické verzi, tak (za lomítkem) označení obdobné služby ve verzi české.

Information), podstatný rozdíl je v tom, že v případě služby „Nejlepší článek dne“ uživatel služby nemůže ovlivnit kritéria výběru jemu zasílaných informací, jako tomu je v případě služby SDI (tj. konkrétní podoba rešeršního dotazu). Prostřednictvím ikony „Více Nejlepších článků“ (More featured articles ...) se lze dostat k ostatním „Nejlepším článkům“ (nejen „Nejlepším článkům dne“) i dalšímu „Nejlepšimu obsahu“ (obrázky, zvuky, portály, témata atd.), ale i k nástrojům „Nejlepších článků“ typu kritérií a kandidátů na tyto články a také ke statistickým informacím s nimi souvisejícím.

Obdobnou službou v české verzi je služba „Článek týdne“ nacházející se na hlavní straně české verze [viz Příloha 4]. Její periodičita je, na rozdíl od anglické, týdenní. Přes ikonu „Archiv“ se lze dostat k archivu všech článků týdne sahajícímu do roku 2005. Přes ikonu „Nejlepší články“ a „Další dobré články“ se lze dostat na přehledy ostatních „Nejlepších“ a „Dobrých článků“ české verze. Služba „Článek týdne“ v rámci české verze *Wikipedie* zatím nenabízí možnost objednání pravidelného automatického zasílání na e-mail.

5.2.2 „Nejlepší obrázek dne“ / „Obrázek týdne“

Služba „Nejlepší obrázek dne“ (Today's featured picture) v anglické verzi *Wikipedie* je obdobná službě „Nejlepší článek dne“ s tím rozdílem, že v tomto případě se jedná především o informaci obrazovou (i když doplněnou informací textovou), nikoli textovou. I v tomto případě se musí jednat o „Nejlepší obrázek“ (Featured picture) a uživatelé mohou vybrané „Nejlepší obrázky“ do služby „Today's featured picture“ nominovat [*Wikipedia*, *Wikipedia:Picture of the day*, 2010].

Prostřednictvím ikony „Archive“ se lze dostat do archivu služby, prostřednictvím ikony „More featured pictures ...“ na další „Nejlepší obrázky“ ve *Wikipedii* (resp. v příslušné jazykové verzi *Wikipedie*).

Obdobnou službou je v případě české verze služba „Obrázek týdne“ [viz Příloha 4]. I v tomto případě (stejně jako u „Článku týdne“ v české verzi) je, jak sám název napovídá, periodičita (na rozdíl od anglické verze) týdenní.

5.2.3 „Ve zprávách“ / „Aktuality“

Služba „Ve zprávách“ (In the news) objevující se taktéž na hlavní straně příslušné jazykové verze [viz Příloha 3] nabízí „Nejlepší články“ (Featured articles),

kteří byly významně aktualizovány, aby reflektovaly současné nebo nedávné události širšího zájmu [*Wikipedia*, *Wikipedia:In the news*, 2010].

Prostřednictvím ikony „**Wikizprávy**“ (Wikinews) se lze dostat na stránky stejnojmenného sesterského projektu *Wikipedie* provozovaného rovněž Nadací Wikimedia, majícího charakter zpravodajského serveru a fungujícího taktéž na wiki principu. Prostřednictvím ikony „Nedávná úmrtí“ (Recent deaths) se lze dostat k seznamu nejnovějších úmrtí významných osobností, prostřednictvím ikony „Více současných událostí“ (More current events) pak k dalším současným událostem sdruženým v rámci portálu „Současné události“ (Current events).

Obdobnou službou jako „Ve zprávách“ (In the news) v anglické verzi je v české verzi služba nazvaná „**Aktuality**“, jejíž články jsou taktéž sdruženy pod stejnojmenným portálem. Cílem služby je propagace článků *Wikipedie* demonstrováním, že se *Wikipedie*, ač je svou povahou především encyklopedií, věnuje i novým tématům a aktuálním událostem [*Wikipedie*, *Wikipedie:Aktuality*, 2009].

5.2.4 „Věděli jste, že ...“ / „Víte, že ...“

Služba „**Věděli jste, že**“ (Did you know) umístěná taktéž na hlavní stránce anglické verze nabízí výběr informací z nejnovějších nebo nedávno významně rozšířených článků. Cílem je propagace a poděkování autorům těchto článků za jejich založení nebo významné rozšíření a zejména motivování ostatních aktivních uživatelů k zapojení se do dalšího vylepšování těchto článků [*Wikipedia*, *Wikipedia:Did you know*, 2010]. Pod ikonou „Archiv“ (Archive) je k dispozici archiv těchto článků, ikona „Začít nový článek“ (Start a new article) vede k průvodci obsahujícím návod a postup založení nového článku. Ikona „Nominovat článek“ (Nominate an article) vede k možnosti nominování konkrétního článku či článků pro službu „Věděli jste, že“ (Did you know).

Obdobnou službou je v české verzi *Wikipedie* služba „**Víte, že ...**“. Její obsah se od začátku roku 2010 obměňuje jednou týdně. Od roku 2004 do prosince 2009 fungovala pod patronací uživatele vystupujícího pod jménem **Luděk** (<http://cs.wikipedia.org/wiki/Wikipedista:Ludek>), od prosince 2009 funguje pod patronací uživatele vystupujícího pod uživatelským jménem **Jan.Kamenicek** (<http://cs.wikipedia.org/wiki/Wikipedista:Jan.Kamenicek> [viz též Příloha 5]) [*Wikipedie*, *Wikipedie:Zajímavosti*, 2010]

5.2.5 „V tento den“ / „[aktuální datum] v minulosti“

Služba „V tento den“ (On this day), lokalizována taktéž na hlavní straně anglické verze [viz Příloha 3], podává informace o významných událostech vážících se k aktuálnímu datu vybrané z článků *Wikipedie*. Prostřednictvím ikony „Archiv“ (Archive) se lze dostat do archivu služby „V tento den“ (On this day). Prostřednictvím ikony „E-mail“ (Email) si lze (podobně jako u služby „Nejlepší článek dne“) nechat pravidelně automaticky zasílat informace produkované službou do e-mailové schránky. Ikona „Seznam historických výročí“ (List of historical anniversaries) nabízí přehled významných historických událostí a výročí vážící se k určitému dni v roce.

Obdobou služby „V tento den“ (On this day) je v české verzi *Wikipedie* služba „[aktuální datum] v minulosti“. Název je proměnlivý v souladu s aktuálním datem. Služba pravidelného automatického zasílání informací produkovaných touto službou na e-mail není zatím v české verzi dostupná.

5.3 Služby informující o *Wikipedii* a referenční služba

5.3.1 Náповěda („Help desk“ a „Help“)

Služba „Help desk“ je v anglické verzi poradenskou službou, jak užívat *Wikipedii* (http://en.wikipedia.org/wiki/Wikipedia:Help_desk). Českou obdobou je služba „Potřebuji pomoc“ (http://cs.wikipedia.org/wiki/Wikipedie:Potřebuji_pomoc). Služba „Help desk“ v anglické verzi kromě prohlížení starších dotazů umožňuje vyhledávání v rámci FAQ (Frequently Asked Questions) a archivech služby „Help desk“ (Help desk archives) zadáním dotazu. Pokud uživatel nenalezne odpověď či řešení příslušné otázky, může položit otázku novou. Možnosti participace v rámci služby „Help desk“ jsou stejně široce demokratické jako v případě *Wikipedie* jako celku, na dotazy tak, vzhledem k tomu, že se nejedná o nic víc než editace, může odpovídat libovolný uživatel, stejně jako v případě stránek komplexní „Náповědy“ (Help) k *Wikipedii* v anglické (<http://en.wikipedia.org/wiki/Help:Contents>) i české verzi (<http://cs.wikipedia.org/wiki/Náповěda:Obsah>). [*Wikipedia*, Special:User group rights, 2001; *Wikipedie*, Speciální:Práva skupin uživatelů, 2002].

5.3.2 „Novinky stránky“

Služba encyklopedie *Wikipedie* pojmenovaná „Novinky stránky“ (Site news; <http://en.wikipedia.org/wiki/Wikipedia:News>) je svým charakterem částečně službou

zpravodajskou (obsahuje chronologicky řazené informace o novinkách, aktualizacích apod. souvisejících s *Wikipedií* a Nadací Wikimedia), částečně službou **informační** (souhrny informací a zdrojů informací vážící se k tématu *Wikipedie* či Nadace Wikimedia). Např. v sekci dostupné z této stránky cestou „Wikipedia / Wikipedia in the media / Wikipedia as a topic / In academic studies“ (http://en.wikipedia.org/wiki/Wikipedia:Wikipedia_in_academic_studies) je podán přehled nejméně několika desítek výzkumných studií, kterým byla *Wikipedie* podrobena, včetně doplňujících statistických a grafických informací. U některých studií nechybí abstrakt, přehled klíčových slov či odkaz na plný text, je-li dostupný on-line (v případě, že chybí odkaz na plný text, je dostupný alespoň odkaz na záznam studie ve volně dostupných katalogích a databázích). Studie jsou dále děleny na recenzované (peer reviewed) a nerecenzované. Nechybí ani přehled některých bibliografií obsahujících soupis zdrojů o *Wikipedii* jako předmětu výzkumu.

Služba „Novinky stránky“ (Site news) z tohoto hlediska tedy zároveň slouží jako významný sekundární (a částečně i terciální) referenční informační zdroj shromažďující informace o primárních (případně sekundárních) informačních zdrojích, jejichž předmětem je samotná *Wikipedie* či Nadace Wikimedia včetně souvisejících oblastí (případně jejichž předmětem jsou zdroje o *Wikipedii* a Nadaci Wikimedia včetně souvisejících oblastí). Služba tak může sloužit i jako poměrně přehledný zdroj získávání informací o dokumentech vážící se k tématu *Wikipedie* a Nadace Wikimedia, stejně jako podklad pro statistické a bibliometrické analýzy (analýza výskytu tématu *Wikipedie* v nejrůznějších typech médií, ve výzkumu apod.). Samozřejmě, hodnověrnost a komplexnost informací shromažďovaných službou „Novinky stránky“ (Site news) je třeba, stejně jako ostatní obsah *Wikipedie*, brát s rezervou a veškeré zde obsažené informace pokud možno ověřovat a prověřovat v renomovanějších zdrojích.

Služba „Novinky stránky“ (Site news) je v anglické verzi dostupná z hlavní strany v rámci oddílu „Other areas of Wikipedia“ pod stejnojmenným odkazem, v české verzi obdobná služba zatím dostupná není, což, vzhledem k tomu, že předmětem služby je *Wikipedie* jako celek, vlastně ani není potřeba.

5.3.3 „Referenční služba“

Služba encyklopedie *Wikipedie* pojmenovaná „Referenční služba“ (Reference desk; http://en.wikipedia.org/wiki/Wikipedia:Reference_desk) je v podstatě obdobou

knihovnické virtuální referenční služby. Libovolný uživatel zde může zanechat referenční dotaz, zatímco ostatní uživatelé z řad dobrovolníků mohou dotaz zodpovědět nebo alespoň pomoci s hledáním odpovědi. Před položením dotazu se doporučuje ověřit, zda hledaná informace již není obsažena ve *Wikipedii*, případně zda již v rámci služby „Referenční služba“ (Reference desk) nebyl zodpovídan stejný nebo podobný dotaz, a to prohledáním archivů „Referenční služby“ (http://en.wikipedia.org/wiki/Wikipedia:Reference_desk/Archives). Před položením dotazu je pro upřesnění vhodné zvolit jednu z hlavních **tematických oblastí**, pod kterou příslušný dotaz spadá, tj. „Počítače a informační technologie“ (Computers and IT), „Zábava“ (Entertainment), „Humanitní vědy“ (Humanities), „Jazykověda“ (Language), „Matematika“ (Mathematics), „Věda“ (Science) a „Různé“ (Miscellaneous) [viz Příloha 25]. Česká verze obdobnou referenční službou zatím nedisponuje.

O kvalitě a významu „Referenční služby“ (Reference desk) *Wikipedie* vypovídají např. i výsledky výzkumu [SHACHAF, 2009], v rámci nichž tato služba vykazala srovnatelnou kvalitu s knihovnickou referenční službou [viz též kapitola 6.2, Studie porovnávací kvalitu *Wikipedie* s ostatními encyklopediemi].

5.4 Speciální služby a nástroje pro uživatele

5.4.1 „Speciální stránky“

Služba a zároveň i nástroj pojmenovaný „Speciální stránky“ (Special pages; <http://en.wikipedia.org/wiki/Special:SpecialPages>; http://cs.wikipedia.org/wiki/Speciální:Speciální_stránky) patří mezi nejvýznamnější doprovodné nástroje a služby encyklopedie *Wikipedie*. Obsahuje komplexní seznamy dle různých kritérií kategorizovaných stránek, uživatelů, souborů a dalších objektů a údajů, stejně jako cenné statistické informace. Stránky služby (a zároveň samostatného jmenného prostoru) „Speciální stránky“ (Special pages) jsou **automaticky generované** softwarem MediaWiki (a tím i přesné) a nelze je editovat [Wikipedie, Návod:Jmenný prostor, 2010]. Služba se skládá z následujících oddílů:

- „**Údržba**“ (Maintenance reports). Obsahuje dílčí oddíly jako Chybějící kategorie, Nejdelší články, Nejdéle needitované články, Nejodkazovanější chybějící články, Nekategorizované kategorie, Nepoužívané kategorie, Zamčené stránky

atd. Oddíl je zejména cenným nástrojem řízení kvality, který může sloužit i jako významný podklad statistických, bibliometrických a citačních analýz.

- **„Seznamy stránek“** (List of pages). Obsahuje seznamy jako Seznam všech kategorií, Seznam všech stránek, Seznam všech stránek podle začátku názvu, Strom kategorií atd. I tento oddíl je cenným nástrojem řízení kvality a může sloužit i jako významný podklad statistických, bibliometrických a citačních analýz.
- **„Přihlašování / registrace“** (Login / sign up). Obsahuje oddíly Přihlášení / vytvoření účtu a Stav sjednocení přihlašovacích účtů, kde se může uživatel zaregistrovat či přihlásit a zároveň si zkontrolovat sloučení více přihlašovacích účtů.
- **„Uživatelé a skupiny“** (User and rights). Obsahuje oddíly jako Nastavení a Nové nastavení hesla účtu, ale i Práva skupin uživatelů, Seznam aktivních uživatelů, Seznam globálních uživatelů, Seznam všech uživatelů, Správa globálních skupin, Správa globálních uživatelských účtů atd. Oddíl tak slouží jednotlivcům jako nástroj správy vlastního uživatelského účtu, kromě toho obsahuje další cenné přehledové a statistické informace související s uživatelskou komunitou příslušné jazykové verze (ale i globálních uživatelů napříč více jazykovými verzemi), které dále vedou k prohlížení či vyhledávání vlastních uživatelských stránek uživatelů *Wikipedie*. Oddíl zároveň slouží jako nástroj řízení kvality ve smyslu řízení oprávnění a sledování statistických ukazatelů souvisejících s jednotlivými uživatelskými skupinami i jednotlivci.
- **„Poslední změny a záznamy“** (Recent changes and logs). Obsahuje oddíly jako Nejnovější soubory, Nejnovější stránky, Poslední změny, Sledované stránky, Související změny atd. Z tohoto hlediska je tento oddíl opět významným statistickým a nástrojem řízení kvality.
- **„Média“** (Media reports and uploads). Obsahuje oddíly Cesta k souboru, Hledání duplicitních souborů, Hledání souborů podle MIME typu, Seznam souborů. Oddíl tak slouží zejména jako nástroj pro správu a vyhledávání doprovodného encyklopedického obsahu v podobě obrázků, zvuků, videí a multimédií.
- **„Informace a nástroje k celé wiki“** (Wiki data and tools). Obsahuje oddíly jako Seznam všech systémových hlášení, Seznam všech wiki Nadace Wikimedia,

Statistika, Statistika nastavení, Udělátka, Verze atd. Tento oddíl je tedy přehledem nástrojů a statistických informací týkajících se wiki systémů, zejména wiki systémů Nadace Wikimedia, jako takových.

- **„Přesměrovávací speciální stránky“** (Redirecting special pages). Obsahuje oddíly jako Hledání, Hledání v externích odkazech, Náhodné přesměrování a Náhodný článek. Tento oddíl složí zejména k vyhledávání, ať už cílené nebo náhodné, s přesměrováním či přímé. Opět může zároveň sloužit i jako nástroj řízení kvality ve smyslu kontroly správného přesměrovávání.
- **„Často používané stránky“** (High use pages). Obsahuje oddíly jako Nejoblíbenější stránky, Nejpoužívanější kategorie, Nejpoužívanější soubory, Články s nejvíce kategoriemi apod. I tento oddíl tak slouží jako nástroj řízení kvality a zdroj statistických informací pro případné návazné bibliometrické a citační analýzy.
- **„Nástroje ke stránkám“** (Page tools). Obsahuje oddíly Citace, Exportovat stránky, Kniha a Odkazuje sem. Tento oddíl tak slouží zejména jako nástroj další návazné práce s vybranou aktuální stránkou nebo souborem více stránek:
 - Oddíl **„Citace“** (Cite) umožňuje automatické vygenerování citačního záznamu příslušného článku v několika citačních stylech. V anglické verzi jsou k dispozici citační styly APA, MLA, MHRA, Chicago, CBE/CSE, Bluebook, Bluebook: Harvard JOLT, AMA a BibTex, v české verzi pak ISO 690-2 (verze 1 a 2), APA, MLA, MHRA, Chicago, CBE/CSE, Bluebook a BibTex. Co se týče citačního stylu ISO 690-2 (verze 1 i 2), je třeba zdůraznit, že jeho pojetí v české verzi *Wikipedie* je nutno brát s rezervou, výsledné citační záznamy neodpovídají požadavkům, jaké jsou kladeny na jeho užití např. ve vysokoškolských pracích nebo odborných člancích, nicméně takto automaticky vygenerované citační záznamy mohou sloužit alespoň jako podklad pro vytvoření vlastního (korektního) záznamu. Odkaz pro automatické generování citací je v české verzi zároveň k dispozici z levé lišty hlavní strany, v anglické verzi touto cestou služba dostupná není, pouze přes oddíl „Speciální stránky“ (Special pages).
 - Oddíl **„Exportovat stránky“** (Export pages) umožňuje exportovat text a historii editací vybrané stránky nebo souboru stránek zabalených v XML do jiné wiki, která běží na software MediaWiki,

nebo tento text a historii editací transformovat či pouze uschovat pro soukromou potřebu uživatele.

- Oddíl „**Knih**“ (Book) umožňuje vytvořit knihu sestávající z článků *Wikipedie*, kterou lze posléze stáhnout ve formátech PDF či OpenDocument, případně si objednat její vytištění u firmy PediaPress [*Wikipedia*, Help:Books, 2010; *Wikipedie*, Nápověda:Knihy, 2010]. Služba je také dostupná z levé lišty hlavní strany, v anglické verzi pod odkazem „Create a book“, v české verzi pod odkazem „Vytvořit knihu“.
- Oddíl / služba „**Odkazuje sem**“ (What links here) [viz podkapitola 5.4.4, Odkazuje sem].
- „**Ostatní**“ (Other special pages). Prozatím obsahuje jediný oddíl nazvaný Zdroje knih, který slouží k vyhledávání knih na základě identifikátoru ISBN v rámci externích WWW stránek, na kterých lze získat další informace o koupi či vypůjčení příslušné knihy identifikované ISBN.²³

5.4.2 „Náhodný článek“

Služba „**Náhodný článek**“ (Random article) je vlastně služba automatického vybrání náhodného článku příslušné jazykové verze *Wikipedie*. Svou povahou je i nástrojem řízení kvality v případě, kdy chce libovolný aktivní uživatel zkontrolovat a opravit náhodný článek. Služba je v české i anglické verzi dostupná z levé lišty hlavní strany pod stejnojmenným odkazem.

5.4.3 „Poslední změny“

Služba „**Poslední změny**“ (Recent changes) nabízí výpis posledních změn provedených na stránkách příslušné jazykové verze *Wikipedie*. Podobně jako služba „Náhodný článek“ (Random article) může sloužit i jako nástroj řízení kvality, kde aktivní uživatelé mohou sledovat nejnovější změny provedené na člancích a tím

²³ V anglické verzi se navíc nově v rámci „Speciálních stránek“ (Special pages) objevuje i oddíl „**Nevyřešené změny**“ (Pending changes). „Nevyřešené změny“ jsou nástrojem, který je momentálně zkušebně testován po dobu dvou měsíců (od 15.6. 2010) v anglické verzi na omezeném počtu článků. Články pod ochranou „Nevyřešených změn“ je sice možno editovat, ale změny v nich provedené budou viditelné i nepřihlášeným uživatelům až po kontrole na vandalismus nebo zjevné chyby ze strany uživatelů-revizorů (reviewers) se speciální úrovní přístupu [*Wikipedia*, Help:Pending changes, 2010; *Wikipedia*, Wikipedia:Reviewers, 2010]. Z tohoto hlediska je tedy tento nový (zatím zkušební) nástroj anglické verze i významným nástrojem řízení kvality a lze očekávat, že pokud se jeho užívání v rámci zkušební doby osvědčí, možná bude nasazen i v plném rozsahu anglické verze, případně implementován i do dalších jazykových verzí *Wikipedie*.

kontrolovat a udržovat jejich kvalitu. I tato služba je v obou verzích dostupná z levé lišty hlavní strany pod stejnojmenným odkazem.

5.4.4 „Odkazuje sem“

Služba „**Odkazuje sem**“ (What links here) nabízí výpis stránek odkazujících na stránku aktuální. Svým způsobem jde i v tomto případě o specifický nástroj řízení kvality, prostřednictvím něhož lze sledovat vazby mezi dílčími částmi encyklopedie (např. jednotlivými články). Služba zároveň může sloužit i jako cenný podklad statistických bibliometrických a citačních analýz, např. pro zjišťování nejdokazovanějších – a tím potenciálně i nejdiskutovanějších (a nejvýznamnějších) – článků, kategorií apod. Služba je v české i anglické verzi dostupná z levé lišty hlavní strany pod stejnojmenným odkazem.

5.4.5 „Související změny“

Služba „**Související změny**“ (Related changes) nabízí výpis nejnovějších změn provedených na stránkách, na které odkazuje stránka aktuální, nebo na stránkách (resp. článcích) spadajících do určité kategorie, pokud je aktuální stránka kategorií. I v tomto případě se zároveň jedná o cenný nástroj řízení kvality, prostřednictvím něhož mohou zejména aktivní uživatelé sledovat změny související s určitými články či kategoriemi, stejně jako tato služba může sloužit i jako cenný podklad statistických bibliometrických a citačních analýz (např. pro zjištění, která z odkazovaných stránek je nejčastěji editovaná a tím i potenciálně nejdiskutovanější a nejvýznamnější). I tato služba je v české i anglické verzi dostupná z levé lišty hlavní strany pod stejnojmenným odkazem.

Výsledky služeb „Poslední změny“, „Související změny“ a „Odkazuje sem“ lze zároveň případně omezit na konkrétní jmenný prostor prostřednictvím limitačního pole.

5.4.6 „Načíst soubor“

Služba „**Načíst soubor**“ (Upload file) je služba **pro registrované uživatele** umožňující uložit na server *Wikipedie* nebo sesterského projektu *Wikimedia Commons* (http://commons.wikimedia.org/wiki/Main_Page), který je hlavním úložištěm souborů wiki projektů Nadace Wikimedia, doprovodné volně šiřitelné obrázky, zvuky, videa či multimédia, které lze posléze načíst (přiradit) k článkům. Výhodou uložení obrázků, zvuků, videí nebo multimédií do úložiště Wikimedia

Commons je, že lze tyto soubory použít nejen napříč jazykovými verzemi *Wikipedie*, ale i všemi sesterskými projekty. Uložením obrázků, zvuků, videí či multimédií pouze do jedné jazykové verze *Wikipedie* takové sdílení neumožňuje a tyto soubory lze načítat k příslušným článkům pouze v rámci této jazykové verze [*Wikipedie*, Nápověda:Obrázky, 2010].

Služba je v rámci anglické verze dostupná z levé lišty hlavní strany pod stejnojmenným odkazem, v české verzi se odkaz na stejném místě objevuje pouze registrovaným a přihlášeným uživatelům, a to pouze pro způsob uložení obrázku, zvuku, videa nebo multimédia do společného úložiště *Wikimedia Commons*. Pro uložení souboru pouze v rámci české verze *Wikipedie* je nutno jít cestou přes „Speciální stránky“, oddíl „Média“ a odkaz „Načíst soubor“, který se rovněž zobrazuje pouze přihlášeným uživatelům.

5.4.7 „Verze k tisku“

Služba „Verze k tisku“ (Printable version) umožňuje zobrazení aktuální stránky ve verzi vhodné pro tisk. V anglické i české verzi je opět dostupná z levé lišty hlavní strany pod stejnojmenným odkazem.

5.4.8 „Stáhnout jako PDF“

Služba (resp. nástroj) „Stáhnout jako PDF“ (Download as PDF) umožňuje zobrazení aktuální stránky ve formátu PDF a její následné otevření či stažení na disk. Služba je v anglické i české verzi dostupná opět z levé lišty hlavní strany, nicméně v anglické verzi se tato možnost zobrazuje pouze přihlášeným uživatelům.

5.4.9 „Trvalý odkaz“

Služba (resp. nástroj) „Trvalý odkaz“ (Permanent link) umožňuje automatické zobrazení trvalého odkazu (a tím i trvalého identifikátoru a lokátoru - permalinku) pro aktuální verzi (tj. editaci) stránky v okně prohlížeče. Její význam tak spočívá v možnosti odkazovat přímo na konkrétní verzi stránky (nikoliv stránku jako takovou), což může být z hlediska citování obsahu *Wikipedie*, vzhledem k jeho dynamickému charakteru, velmi užitečné.

5.5 Služby a nástroje spojené s uživatelskou schránkou

První výhoda, proč si v rámci *Wikipedie* založit uživatelský účet, spočívá v existenci jediného účtu pro všechny jazykové verze. Uživatel, který

se zaregistruje např. v rámci české verze, může stejný účet se stejným uživatelským jménem i heslem využívat i v jazykových verzích ostatních. Podobná služba – služba „**Slučování účtů**“ (MergeAccount) existuje i napříč ostatními wiki projekty Nadace Wikimedia. Umožňuje vystupovat ve všech projektech pod jednotnou identitou, přičemž uživatelská práva, nastavení účtu i schránka pro zaslání a přijímání zpráv zůstávají lokální [Wikipedia, Help:Unified login, 2010].

Další výhoda spojená s uživatelskou stránkou spočívá v možnosti založení **a spravování vlastní uživatelské stránky**, kde lze podat základní informace o sobě včetně informací kontaktních. Pro komunitu *Wikipedie* má existence uživatelských stránek význam z hlediska kategorizace uživatelů (např. podle jazykových schopností, oblastí zájmu apod.) a také z hlediska možnosti vzájemného kontaktování i mimo prostor *Wikipedie*; pro komunitu mimo *Wikipedii* význam existence uživatelských stránek spočívá zejména v rámci zkoumání a zjišťování, kdo jsou její aktivní uživatelé. Analýzou uživatelských stránek vybraného vzorku aktivních uživatelů lze vysledovat např. nejčastější druh motivace, výši vzdělání, typ zaměstnání, jazykové schopnosti apod.

Založení uživatelského účtu dále umožňuje **existenci vlastní diskusní stránky** (Diskuse s wikipedistou / User talk), která je neveřejným prostorem *Wikipedie* a v rámci níž mohou uživatelé komunikovat mezi sebou.

Sekce „Nastavení“ (My preferences; dostupná po přihlášení v horní části stránky po pravé straně) umožňuje vlastní správu nad následujícími podsekcemi:

- „**Údaje o uživateli**“ (User profile). Tato podsekcce umožňuje spravovat nejen osobní údaje spojené s uživatelským jménem (např. změna hesla, určení pohlaví apod.), ale i nastavovat další preference jako jazyk rozhraní nebo výběr upozornění zasílaných na e-mailovou adresu. Objevuje se zde i údaj „Vnitřní ID uživatele“ (User ID), které se ovšem v různých jazykových verzích i přes užívání jediného uživatelského jména a hesla liší.
- „**Vzhled**“ (Appearance). V rámci této podsekcce lze nastavit celkový vzhled; na výběr je několik možností, přičemž u každé je možno zobrazit náhled ještě před uložením příslušného vzhledu. V rámci této podsekcce lze dále nastavit preference u souborů, matematických údajů, odkazů i vlastního textu a vzhledu článků.
- „**Datum a čas**“ (Date and time). V rámci této podsekcce lze volit např. preferovaný formát data, ale i časový posun nebo časové pásmo.

- **„Editace“** (Editing). V rámci této podsekce lze nastavit např. preferovanou velikost editačního okna i další rozšířené možnosti jako preferovaný druh písma v editačním poli, roztažení editačního okna na celou šířku, upozornění při vložení prázdného shrnutí editace, upozornění v případě opuštění editace bez uložení změn, zapnutí vylepšeného panelu nástrojů apod.
- **„Poslední změny“** (Recent changes). V rámci této podsekce lze nastavit preferovaný počet dní zobrazovaných v rámci služby „Poslední změny“ (standardně 7, maximálně 30) nebo počet položek v „Seznamu posledních změn“ (standardně 50).
- **„Sledované stránky“** (Watchlist). Tato podsekce umožňuje např. nastavení počtu dnů zobrazených v rámci služby „Sledované stránky“ (standardně 3, maximálně 7 dní) nebo počet editací zobrazených ve „Zdokonalených sledovaných stránkách“ (standardně 250, maximálně 1 000). „Zdokonalené sledované stránky“ (Expanded watchlist) zapínají zdokonalené zobrazení, při kterém se opakované editace jednoho článku v jednom dni zobrazí seskupeně [Wikipedie, Návod:Uživatelské nastavení, 2009]. Podsekce dále umožňuje i některé další rozšířené možnosti jako skrytí vlastních editací z vlastních „Sledovaných stránek“ nebo automatické přidávání editovaných, přesouvaných a nově založených stránek mezi sledované apod.
- **„Možnosti vyhledávání“** (Search options). Tato podsekce umožňuje nastavit např. preferovaný počet výsledků vyhledávání na jedné stránce (standardně 20) či počet řádků zobrazených z každé nalezené stránky (standardně 5) nebo defaultně omezit vyhledávání na jeden nebo více jmenných prostorů apod.
- **„Různá nastavení“** (Misc). Tato podsekce umožňuje nastavit nezobrazování obsahu stránky pod rozdílem verzí a po vrácení změny nezobrazování porovnání rozdílů. Po zaškrtnutí políčka „Nezobrazovat obsah stránky pod rozdílem verzí“ (Do not show page content below diffs) se na stránce s porovnáním změn v článku bude zobrazovat jen přehled změn ve zdrojovém textu, ale už ne náhled na výslednou podobu článku [Wikipedie, Návod:Uživatelské nastavení, 2009].
- **„Udělátka“** (Gadgets). Tato podsekce zahrnuje nástroje, které jsou založeny převážně na jazyce JavaScript a nejsou součástí softwaru MediaWiki, ale vytvářeny a spravovány uživateli příslušné wiki [Wikipedia,

Special:Preferences, 2010; *Wikipedie*, Speciální:Nastavení, 2009]. Jejich počet i vlastnosti se proto i v jednotlivých jazykových verzích *Wikipedie* liší. V české verzi tak Udělátka (Gadgets) umožňují např. zrušení klávesových zkratk, zobrazování referencí ve 2 nebo ve 3 sloupcích, otevírání externích odkazů v novém okně, po načtení stránky přesunutí kurzoru myši do vyhledávacího okna apod. Přehled „Udělátek“ (Gadgets) je v anglické verzi rozsáhlejší a je rozdělen do dílčích oddílů: Prohlížení udělátek (Browsing gadgets), Editování udělátek (Editing gadgets), Udělátka uživatelského rozhraní (User interface gadgets), Editování udělátek uživatelského rozhraní (User interface gadgets: editing) a Udělátka pro kompatibilitu (Library and compatibility gadgets).

Všechny podseky zároveň umožňují navrátit nastavení do standardní podoby prostřednictvím tlačítka „Obnovit všechna výchozí nastavení“ (Restore all default settings). V české verzi je v rámci stránek s nápovědou k *Wikipedii* k dispozici i podrobnější přehled možností nastavení souvisejících s uživatelskou schránkou (http://cs.wikipedia.org/wiki/Nápověda:Uživatelské_nastavení), případně je obdobný přehled k dispozici i v rámci souhrnného projektu pro *Wikipedii* a její sesterské projekty, tj. projektu *Meta-wiki* (<http://meta.wikimedia.org/wiki/Help:Preferences>).

Uživatelská schránka dále kromě sekce „Nastavení (My preferences)“ obsahuje i sekce „Sledované stránky“ (My watchlist) a „Mé příspěvky“ (My contributions) – odkazy na tyto sekce jsou dostupné rovněž po přihlášení v horní části stránky po pravé straně. Obě sekce umožňují správu vybraných stránek, v prvním případě prakticky jakýchkoliv, které si uživatel vybere a zanesení je do svého „Seznamu sledovaných stránek“, v druhém případě pouze vlastních příspěvků příslušného uživatele. Sekce „Mé příspěvky“ (My contributions) dále obsahuje některé podpůrné nástroje umožňující zjišťovat statistiky souvisejícími s vlastními příspěvky, ale případně i s příspěvky libovolného jiného registrovaného uživatele. Počet editací tak lze zjišťovat prostřednictvím nástroje - Počítadla X! (X!'s Edit Counter; <http://toolsserver.org/~soxred93/pcount/>), s pomocí obdobného nástroje lze zjišťovat i počet založených článků (Articles created; <http://toolsserver.org/~soxred93/pages/>), počet všech souborů nahraných příslušným uživatelem (Files uploaded; <http://toolsserver.org/~daniel/WikiSense/Gallery.php?>), ale i přehled uživatelů se stejným uživatelským jménem figurujících v jiných projektech Nadace (SUL; <http://toolsserver.org/~vvv/sulutil.php?>), popřípadě přehled nazvaný „Příspěvky

jinde“ (Global contributions) zahrnující přehled příspěvků konkrétního uživatele obsažených v rámci jiných jazykových verzí otevřené encyklopedie *Wikipedie* (<http://toolsserver.org/~luxo/contributions/contributions.php?>).

Výhody spojené s uživatelskou stránkou se tak přinejmenším v anglické verzi (v české se mírně liší) dají celkově shrnout na následující:

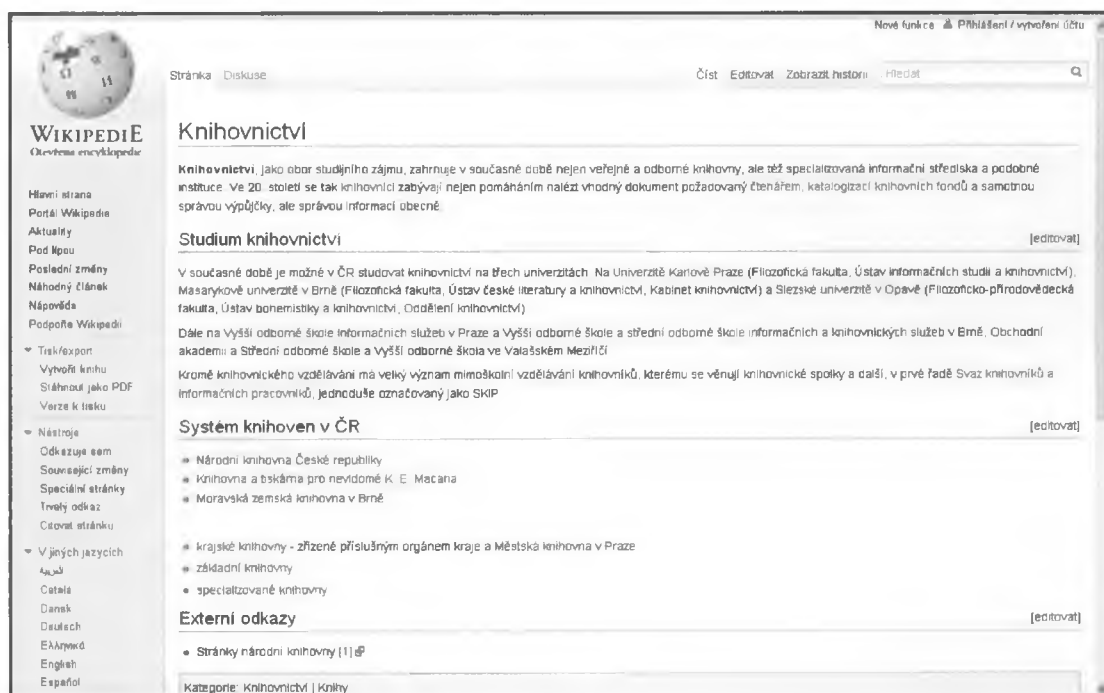
- Zakládání nových stránek včetně vlastní uživatelské stránky.
- Editování polo-zamčených stránek, pokud uživatel již provedl nejméně deset editací a jeho účet je starší čtyř dnů.
- Přejmenovávání stránek.
- Nahrávání obrázků (a dalšího mediálního obsahu).
- Posílání a přijímání e-mailů.
- Správa vlastního nastavení vztahujícího se k účtu.
- Správa svých „Sledovaných stránek“ (Watchlists).
- Volba uživatelského jména.
- Lepší přehled o vlastních příspěvcích.
- Nastavení preferovaného vzhledu a chování stránek *Wikipedie*.
- Užívání rozšířených editovacích nástrojů.
- Podíl na volbě členů „Arbitrážního výboru“ (Arbitration Committee) a „Rady Nadace Wikimedia“ (Wikimedia Board).
- Editování bez zveřejňování IP adresy uživatele.
- Přihlašování pod stejným účtem i do jiných projektů Nadace Wikimedia.
- Nastavení vlastního podpisu užívaného v rámci diskusních stránek [*Wikipedia*, *Wikipedia:Why create an account*, 2010].

Z přehledu a výčtu výhod spojených s uživatelskou stránkou vyplývá, že registrovanému uživateli jsou oproti neregistrovanému sice umožněna některá **privilegia** související zejména s lepší správou obsahu, rozšířenějšími možnostmi editování i nastavení vzhledu, ale i některými právy, nicméně existence uživatelské stránky není podmínkou úspěšné participace na projektu *Wikipedie* a běžnému uživateli (zejména z řad začátečníků) bez problémů postačí i standardní nastavení funkcí i vzhledu *Wikipedie* bez nutnosti registrace. Nicméně vzhledem k tomu, že existence vlastního účtu slouží i jako nástroj řízení kvality a efektivnějšího vypořádávání se s uživateli z řad vandalů apod., je vhodné i uživatelům z řad začátečníků (zejména těm s pozitivní motivací) **registraci jednoznačně doporučit**.

6 Kvalita a možnosti využití *Wikipedie*

6.1 Příklady nekvalitních článků

Problematiku kvality (resp. nekvality) obsahu *Wikipedie* lze demonstrovat na příkladech mnoha článků jejích různých jazykových verzí, pro ilustraci a demonstrování nejdůležitějších problémů mohou posloužit alespoň dva následující články české verze z oboru **informační vědy a knihovnictví**. Článek „**Knihovnictví**“ [viz Obrázek 1] je ke dni 19.7. 2010 na první pohled příliš stručný na to, aby alespoň částečně reprezentoval alespoň nejvýznamnější oblasti a problémy související s knihovnictvím.



Obrázek 1: Ukázka článku „Knihovnictví“ v české verzi Wikipedie (dostupný z WWW: <http://cs.wikipedia.org/wiki/Knihovnictví>) [snímek pořízen 2010-07-19]

Kromě pokusu o definování termínu (resp. pojmu) knihovnictví tak obsahuje v podstatě jen informace o možnostech studia knihovnictví v České republice a dále odkazy na existující či neexistující články o různých typech či konkrétních zástupcích knihoven. Kromě externích odkazů, kde odkazuje na stránky Národní knihovny ČR, neobsahuje zmínku o žádných zdrojích, ze kterých bylo při tvorbě obsahu článku čerpáno. Článek je zařazen do kategorií „Knihy“ a „Knihovnictví“, čemuž, vzhledem k tomu, že se jedná o folksonomní kategoriální systém, v podstatě

nelze mnoho vytknout, dá se říct, že takové zařazení by běžnému uživateli z řad široké veřejnosti mohlo postačit.

Nahlédnutím do historie článku „Knihovnictví“ [viz Příloha 6] lze zjistit, že článek byl založen v červnu roku 2008 a naposledy byl změněn 12.7. 2010. Od založení tedy uběhly 2 roky, během nichž byl článek celkem 21x editován, nicméně jeho kvalita je, jak se zdá, z hlediska obsahu stále značně nedostačující. Na druhou stranu, co se týče pravopisu, článek neobsahuje gramatické chyby a i jeho stylistická úroveň je pro účely encyklopedie víceméně přijatelná. V obsahu článku Knihovnictví si lze dále povšimnout několika červených odkazů signalizujících, že pro řadu příbuzných pojmů ještě v české verzi *Wikipedie* neexistují příslušné články.

Podobná situace je i v případě článku „Dotazovací jazyk“ [viz Obrázek 2] v české verzi.



Obrázek 2: Ukázka článku „Dotazovací jazyk“ v české verzi Wikipedie (dostupný z WWW: http://cs.wikipedia.org/wiki/Dotazovací_jazyk) [snímek pořízen 2010-07-11]

Článek je i v tomto případě ke dni 11.7. 2010 vzhledem k tématu příliš stručný, obsahuje vlastně pouze definici termínu (resp. pojmu) a příklady dotazovacích jazyků. Má tak spíše charakter slovníkového než encyklopedického hesla. Neobsahuje žádné externí odkazy, reference ani přehled použitých zdrojů. Je zařazen do kategorie „Dotazovací jazyky“, což je opět z hlediska uživatele z řad široké

veřejnosti přijatelné, možná by bylo vhodné ještě doplnit nějakou další kategorií (nebo kategorie) typu „Selekční jazyky“, „Dialogové rešeršní systémy“, „Prvky uživatelského rozhraní“ apod. Nahlédnutím do historie článku „Dotazovací jazyk“ lze zjistit, že článek byl založen v březnu 2007, existuje tedy již déle než 3 roky a celkem byl za tuto dobu editován 23x, naposledy 9.10. 2009. Přesto je jeho kvalita stále slabá, i když gramatika i stylistika je i v tomto případě dostačující.

Samozřejmě, na příkladu těchto dvou článků nelze usuzovat kvalitu české verze *Wikipedie*, natož všech jejích jazykových verzí jako celku. Oba příklady tak slouží spíše pro ilustraci nejvýznamnějších problémů a s tím souvisejících kritických připomínek k obsahu *Wikipedie*, mezi které patří zejména nedostatečná délka článků vzhledem k tématu a nemožnost ověřitelnosti – tj. absence přehledu použitých zdrojů, referencí, externích odkazů apod.

6.2 Studie porovnávající kvalitu *Wikipedie* s ostatními encyklopediemi

Wikipedie (a zejména její anglická a německá verze) již byla během takřka desetiletí své existence podrobena nejrůznějším kvalitativním studiím, které v řadě případů vykazaly, že je její kvalita srovnatelná s kvalitou encyklopedií tvořených klasickou redakční cestou.

V roce 2004 např. vyšel v německém časopise *c'T* článek *Wikipedia gegen Brockhaus und Encarta* [KADLEC, 2006; LUYT, 2008], ve kterém byla porovnávána kvalita německé *Wikipedie* s encyklopediemi *Brockhaus* a *Microsoft Encarta*. V celkovém hodnocení *Wikipedie* zvítězila, kvalita byla ohodnocena 3,8 body z 5 možných, přičemž obě zbývající encyklopedie získaly 3,6 bodů. *Wikipedie* také ve 24 případech z celkem 66 testovaných článků obdržela plný počet bodů, zatímco *Brockhaus* jen v 17 a *Encarta* jen ve 12 případech. *Wikipedie* měla dále pokryto nejširší spektrum témat (63 z 66 testovaných, *Encarta* 54 a *Brockhaus* 61).

V rámci studie **Emigha a Herringa** (rok 2004) [HAMMWÖHNER, 2007, s. 9] byly porovnávány elektronické encyklopedie *Wikipedie* s encyklopedií *Everything2* (<http://everything2.com/>), do které může rovněž přispívat každý, na základě používané slovní zásoby. *Wikipedie* v tomto případě vykazala větší formálnost použitého řečového registru než encyklopedie *Everything2*, kde byly pozorovány spíše volnější formulace. I když tedy výsledky této studie nevypovídají nic o relevanci obsahu *Wikipedie*, ukázejí především to, že vlivem používaných

netradičních redakčních nástrojů a procesů (tj. nástrojů řízení kvality a organizace obsahu) ve *Wikipedii* dochází i k určité jednotě používaného řečového registru, která zajišťuje nejen jednotnou konzistenci, ale celkově také lepší čitelnost článků [HAMMWÖHNER, 2007, s. 9], podobně jako u tradičně tvořených encyklopedií.

V rámci slavné studie časopisu *Nature* (rok 2005) [Battle of Britannica, 2006; GILES, 2005; HAMMWÖHNER, 2007; Nature gives thumbs up to Wikipedia, 2006] byla porovnávána kvalita informací ve *Wikipedii* s kvalitou informací v online verzi encyklopedie *Britannicy*. Nejprve bylo vybráno 50 článků, které pokrývaly širší přírodovědná témata. Aby si články ve *Wikipedii* (resp. v její anglické verzi) a *Britannice* odpovídaly i co do rozsahu, počet článků k evaluaci byl nakonec omezen na 42. Posuzujícím expertům byl vždy přidělen pár obsahově si odpovídajících článků, aniž by předem věděli, který je z *Wikipedie* a který z encyklopedie *Britannicy*. Experti měli v článcích identifikovat tři druhy chyb - věcné, kritické vynechání podstatných informací a zavádějící formulace.

Ukázalo se, že obě encyklopedie se v počtu závažných chyb nijak výrazně neliší (každá 4 ve vybraném vzorku článků). Počet menších faktických chyb, vynechání či zavádějících formulací byl v poměru 162 (*Wikipedie*) : 123 (*Britannica*), takže každý zkoumaný článek ve *Wikipedii* obsahoval v průměru zhruba 4 chyby, zatímco článek encyklopedie *Britannicy* v průměru zhruba 3 chyby. Výsledky byly redakcí encyklopedie *Britannicy* kritizovány, časopis *Nature* kritiku odmítl [HAMMWÖHNER, 2007, s. 7].

I když se tedy výsledky studie časopisu *Nature* ve své době ukázaly jako velmi překvapivé, i tak má tato studie např. podle Hammwöhnera [HAMMWÖHNER, 2007, s. 7], vzhledem k nezahrnutí dalších kvalitativních aspektů, ze kterých by byl přínos systematické redakční práce v případě *Britannicy* viditelnější (čitelnost, srozumitelnost, konsistence struktur, tematické pokrytí atd.), a orientaci jen na malou množinu témat (navíc omezenou pouze na přírodovědná témata), jen omezenou vypovídací hodnotu. Pravděpodobné také je, že články o přírodovědných tématech (na rozdíl od všeobecných témat) i ve *Wikipedii* píše spíše zainteresovaní uživatelé z řad odborníků [HAMMWÖHNER, 2007, s. 7]. Dalšího faktu, kterého je třeba si při posuzování relevance *Wikipedie* povšimnout, je ten, že *Wikipedie*, na rozdíl od encyklopedie *Britannicy*, kromě kvalitních obsahuje i řadu špatných článků, jejichž kvalita kvalitě článků encyklopedie *Britannicy* ani zdaleka nedosahuje [GILES, 2005].

Při bližším zkoumání metod a výsledků této studie se najdou i další výhrady:

- Identifikace faktických chyb, zavádějících formulací či kritických vynechání nevychází z ničeho víc než ze subjektivních názorů jednotlivých posuzovatelů [Battle of Britannica, 2006].
- I když *Britannica* ve srovnání s *Wikipedií* obsahovala více „chyb“ typu vynechání (*Wikipedie* obsahuje znatelně více článků, často také znatelně delšího rozsahu), neznamená to, že je méně přesná, protože nadhodnota z ní plynoucí nespočívá v akumulaci úplně všech faktů souvisejících s popisovaným předmětem, ale spíše v jednotě stylu, spolehlivosti a jasnosti jejich článků [Battle of Britannica, 2006].
- Vzhledem k tomu, že anglická verze *Wikipedie* v době provádění výzkumu obsahovala zhruba 1 000 000 článků, zatímco *Britannica* „pouhých“ 124 000 článků a často také znatelně kratších, některé ve výzkumu posuzované články *Britannicy* byly ve skutečnosti kompilacemi několika kratších článků, přičemž tento případ byl ve zkoumaném vzorku (vybraná širší přírodovědná témata) *Wikipedie* spíše ojedinělý [Battle of Britannica, 2006].
- Vzhledem k velmi odlišnému charakteru obou encyklopedií je tak studie časopisu *Nature*, jakož i srovnávání *Wikipedie* i *Britannicy* obecně, spíše porovnáváním „jablek s pomeranči“²⁴ než dvou zástupců stejného typu [Battle of Britannica, 2006; BERINSTEIN, 2006].

Z vyjmenovaných námitek vyplývá, že i když tato studie dospěla k poměrně překvapivým, ve své době skoro až šokujícím, výsledkům, vypovídací hodnota jejich výsledků je omezená a je třeba je proto posuzovat s jistou rezervou. Na druhou stranu je třeba podotknout, že obsah *Wikipedie* má, vzhledem k jejímu charakteru, oproti *Britannice* daleko větší potenciál průběžného vylepšování.

Studie Christiana Schliekera (rok 2005) [HAMMWÖHNER, 2007, s. 7-8] se kromě parametrů kvality zabývala i informačním zajištěním (tedy zdroji informací a jejich uváděním) ve *Wikipedii* ve srovnání s dalšími encyklopediemi. Zkoumány a porovnávány byly německá verze *Wikipedie*, elektronická encyklopedie *Encarta* a tištěná encyklopedie *Velký Brockhaus* (Der Große Brockhaus; 20. vydání). Ve studii

²⁴ V textu je z důvodu zachování přesnosti překladu dána přednost termínům užitým v originálním citovaném anglickém článku, tj. „jablek s pomeranči“ (v originále: apples with oranges) [BERINSTEIN, 2006] namísto v češtině ve stejném smyslu běžně používaných termínů „jablka s hruškami“.

bylo zkoumáno zejména pokrytí některých témat a dále vybavenost zkoumaných encyklopedií odkazy na zdroje a literaturu. Co se týče tematického pokrytí, bylo zjišťováno, nakolik je ve zkoumaných encyklopediích pokryto celkem 45 lemmat (tj. encyklopedických hesel). Výsledky dopadly ve prospěch encyklopedie *Brockhaus* (pokrytí 33 lemmat ze 45) následované *Wikipedií* (29 lemmat ze 45) a nakonec *Encartou* (25 lemmat ze 45).

Encyklopedie *Brockhaus* dále v rámci zkoumání zastoupení 45 vybraných lemmat vykázala nepatrně menší aktuálnost obsahu než *Wikipedie*, v rámci zkoumání obsahu těchto lemmat byla v rámci encyklopedie *Encarta* zase pozorována určitá „americkost“ témat v nich zastoupených. V rámci zkoumání vybavenosti článků mediálními objekty výsledky dopadly ve prospěch encyklopedie *Encarta* následované encyklopedií *Brockhaus*, *Wikipedie* skončila v tomto ohledu poslední. Co se týče „sesíťování“, tedy provázanosti jednotlivých obsahů (hypertextovými odkazy v případě elektronických encyklopedií *Wikipedie* a *Encarty* a klasickými křížovými odkazy v podobě tištěné encyklopedie *Brockhaus*), výsledky podle očekávání dopadly ve prospěch *Wikipedie* následované *Encartou* a *Brockhausem*. Co se týče vybavenosti článků odkazy na zdroje informací a literaturu, výsledky dopadly ve prospěch encyklopedie *Brockhaus* následované *Encartou*, přičemž *Wikipedie* se v tomto ohledu umístila až jako poslední.

V rámci studie **Hammwöhnera, Fuchse, Kattenbecka a Saxe** (rok 2007) [HAMMWÖHNER, 2007, s. 8] byla porovnávána německá verze *Wikipedie* s tištěným vydáním encyklopedie *Brockhaus*. Za vzorek mělo být zvoleno 50 hesel, které by byly co do obsahu shodné v obou encyklopediích. Pro dodržení tohoto kritéria muselo nakonec být z *Wikipedie* vytaženo 87 a z encyklopedie *Brockhaus* 205 článků. Kritérii kvality byl rozsah a úplnost článku, kvantita a kvalita odkazů na zdroje a formální korektnost. Zkoumání tematického pokrytí a přítomnosti odkazů na zdroje dopadlo ve prospěch *Wikipedie*, jejíž články byly navíc podrobnější a obsahovaly aktuálnější informace. Formální korektnost (včetně pravopisu) byla zřetelně lepší v encyklopedii *Brockhaus*, některé články ve *Wikipedii* byly ohodnoceny jako příliš komplikované pro neexperty a až zbytečně příliš dlouhé. Dále bylo zjištěno, že v obou encyklopediích je velký podíl biografických informací a že, zatímco *Brockhaus* obsahuje velké množství článků z matematicko-přírodovědných oborů, *Wikipedie* zahrnuje i řadu článků na aktuální témata, jako je počítačová věda, film a hudba, a dále články na témata, která by v případě tradičních encyklopedií

byla považována za nerelevantní pro vytvoření samostatných hesel (např. některé oblasti esoteriky) [HAMMWÖHNER, 2007, s. 8].

Studie Wiegandové (rok 2007) [HAMMWÖHNER, 2007, s. 10] porovnávala *Wikipedii* s dalšími třemi digitálními encyklopediemi (*Brockhaus*, *Bertelsmann*, *Encarta*). Hlavními kritérii hodnocení byla korektnost, úplnost, srozumitelnost, aktuálnost a vybavenost (obrázky apod.). Dále byly zohledněny vlastnosti používaného software. I tato studie prokázala, že *Wikipedie* ve srovnání s ostatními encyklopediemi nevykazuje více signifikantních chyb a navíc vykazuje i větší podrobnost obsahu.

Ve studii **L. Rectorové** [RECTOR, 2008] byla porovnáována kvalita článků na historická témata ve *Wikipedii*, *Britannice*, *Slovníku americké historie* (Dictionary of American History; dále jako DAH) a *Americké národní biografie online* (American National Biography Online; dále jako ANBO). Hlavními kritérii hodnocení byla velikost, přesnost, detailnost, přítomnost referencí a odkazů na zdroje dalších informací (tj. ověřitelnost). Výsledky odhalily v 8 z 9 zkoumaných článků *Wikipedie* nepřesnosti a v nejméně 2 z nich také významnější chyby. V každém článku byl dále v rámci všech porovnávaných zdrojů vztažen počet faktických údajů k počtu nepřesností a obsažených faktických údajů, jež nebylo jak ověřit, z čehož byla pro každý zdroj odvozena míra přesnosti a míra ověřitelnosti. Zatímco *Britannica* vykázala 96% míru přesnosti, DAH a ANBO dohromady 95% míru přesnosti, *Wikipedie* pouze 80% míru přesnosti ve zkoumaném vzorku. V rámci míry ověřitelnosti *Britannica* vykázala 99,6 %, DAH a ANB dohromady 97,3 %, zatímco *Wikipedie* pouze 90,7 %. Z těchto dvou zkoumaných hledisek a v rámci zkoumaného vzorku tak lze *Wikipedie* považovat za méně spolehlivou než zdroje, s nimiž byla porovnáována.

V 8 z 9 zkoumaných článků *Wikipedie* byly dále objeveny formy pravděpodobného plagiátorství. Kromě toho byly zkoumány odlišnosti z hlediska kvality psaní a úhlů pohledů autorů zřetelných z textů článků. Zatímco krátké články ve *Wikipedii* byly dobře a smysluplně napsány tak, jak je pravděpodobně napsal jeden nebo několik autorů, delší články vykazovaly nesouvislost pramenící z odlišného stylu a úhlů pohledů většího množství autorů.

Studie P. Shachafové [SHACHAF, 2009] neporovnávala ani tak kvalitu obsahu *Wikipedie* s obsahy jiných encyklopedií, ale pouze jednu z jejích služeb – virtuální referenční službu (Reference desk) její anglické jazykové verze

(http://en.wikipedia.org/wiki/Wikipedia:Reference_desk) [viz též kapitola 5.3.3, „Referenční služba“; a Příloha 25] – s knihovnickou referenční službou. V rámci studie bylo analyzováno celkem 434 zpráv obsažených v referenční službě *Wikipedie*, 77 z nich byly dotazy, 357 odpovědi podané uživateli *Wikipedie*. Hlavními kritérii kvality byly spolehlivost (zahrnující přesnost, komplexnost, ověřitelnost), míra response a míra přesvědčivosti. Výsledky ukázaly, že míra kvality referenční služby *Wikipedie* je ze všech tří zkoumaných hledisek srovnatelná s knihovnickou referenční službou. Za účelem vymezení role současného modelu knihovnické referenční služby pro budoucnost byla zároveň zdůrazněna nutnost dalšího zkoumání kolektivního modelu referenční služby [SHACHAF, 2009].

6.3 Studie hodnotící kvalitu *Wikipedie* samotné

Studie A. Liha (rok 2004) [HAMMWÖHNER, 2007, s. 9; LUYT, 2008] se zabývala spolehlivostí *Wikipedie* jakožto informačního zdroje pro novináře. Hlavními kritérii hodnocení kvality byly počet editací provedených na článku (ve prospěch kvality) a počet editujících autorů na článek (v neprospěch kvality – pravděpodobnost inkonsistence pramenící ze subjektivity argumentů). Tato studie tak zároveň iniciovala rozvoj kvantitativních metod v analýze *Wikipedie* [HAMMWÖHNER, 2007, s. 9].

Studie Stvilia, Twidalea, Gassera a Smitha (rok 2005) [HAMMWÖHNER, 2007, s. 9] zkoumala kvalitu informací ve *Wikipedii* na základě analýzy diskusních listů (Diskuse / Discussion) připojených k jednotlivým článkům. Zohledněn byl rozsah a struktura diskusního listu, rozsah a frekvence editování článku, počet editujících autorů atd. Výsledky umožnily v navazující studii [STVILIA, 2005] vyvinout **automatický klasifikátor kvality**.

V rámci **studie sponzorované britskou Nottinghamskou univerzitou** (The University of Nottingham) (rok 2006) [BARACK, 2007; CHESNEY, 2006] byl výzkum kvality *Wikipedie* rozdělen do dvou částí. V první části měl každý z účastníků z řad akademiků (odborní či výzkumní asistenti a studenti doktorského cyklu studia) posuzovat relevanci obsahu vybraného článku *Wikipedie*, který spadl do odborného zaměření účastníka. Ve druhé části měli respondenti naopak posuzovat relevanci obsahu náhodně vybraného článku bez ohledu na oborové zaměření. Příliš krátké náhodně vybrané články byly nahrazeny delšími.

Respondenti následně v rámci výzkumu vyplňovaly online dotazníky, v nichž posuzovali důvěryhodnost článku, jeho autorů, *Wikipedie* jako celku a dále osobní obecnou míru cynismu vůči informacím dostupným na internetu. Hlavními kritérii posuzování kvality článků byly věrohodnost / uvěřitelnost, přesnost, pravdivost / důvěryhodnost, zaujatost a komplexnost. Výsledky ukázaly, že celkem 13 % v první části výzkumu posuzovaných článků obsahovalo chyby.

Nicméně nejvýznamnějším výsledkem této studie bylo zjištění, že experti při posuzování článků z jejich oborového zaměření těmto článkům přiřazovaly vyšší míru relevance než v případě posuzování náhodně vybraných článků. Ukázalo se tak, že míra cynismu posuzovatele v roli neexperta je vůči informacím z jiných oborů, než ve kterých se dobře vyzná, vyšší než při posuzování informací jeho vlastního oboru, a má tak tendenci posuzovat informace, jejichž kvalitu nemůže až tak dobře posoudit, jako méně kvalitní.

Význam této studie tak spočívá zejména v poukázání na roli uživatele při posuzování kvality článků encyklopedie *Wikipedie*, zejména z hlediska odbornosti tohoto uživatele. Tato studie ukázala, že neexperti ve vybrané oblasti mají tendenci ke kvalitě obsahu článků *Wikipedie* přistupovat skeptičtěji než experti, zřejmě právě proto, že ji nemohou dost dobře posoudit, a to jak potvrdit, tak ani vyvrátit. Co se týče role uživatele ve vztahu k obsahu *Wikipedie* obecně, je vhodné při posuzování relevance rozlišovat jakousi míru postačitelnosti vzhledem k uživateli. A tak i když *Wikipedie* nemusí být vhodným zdrojem pro vysoce kvalifikované odborníky, nejen z důvodu jejího specifického charakteru (obsah může být kdykoliv kýmkoliv změněn), ale také z prostého faktu, že je encyklopedií a nemůže tak obsahovat ani nejaktuálnější, ani nejpodrobnější informace např. z oblasti výzkumu, neznamena to, že nemůže být postačitelým zdrojem pro uživatele např. s menší mírou odbornosti apod.

V rámci **výzkumu posuzující možnosti využití *Wikipedie* jako referenčního zdroje v oboru žurnalistiky** [How does Wikipedia measure up, 2008] byla opět zkoumána zejména relevance informací v člancích *Wikipedie*. V rámci výzkumu byla posuzována kvalita 5 náhodných tematicky různorodých článků *Wikipedie* ze strany expertů. Posuzujícími kritérii byla zejména přesnost a vybavenost odkazy na zdroje (ověřitelnost) a z celkového stylu článku odvozené posuzování kvality jejich autorů. V závěrech se experti podílející se na výzkumu shodli, že zkoumané články jsou sice poměrně přesné, ale jejich obsah by nemělo být využíváno jako primárního zdroje

informací a že tudíž nelze věřit žádné důležité informaci obsažené ve *Wikipedii*, pokud ji nelze bezprostředně ověřit. Tato studie tak mimo jiné opět poukázala na význam uvádění zdrojů v článcích *Wikipedie* a s tím související možnost ověřitelnosti důvěryhodnosti informací v nich obsažených.

Studie B. Luyta [LUYT, 2008] řešící kvalitu *Wikipedie* prostřednictvím zkoumání historií editací jejích článků se pokoušela nalézt návod, jak posuzovat kvalitu jednotlivého článku prostřednictvím pořadí, stáří a délky stability jeho jednotlivých editačních verzí. Zajímavostí je, že pro provedení studie bylo použito stejného materiálu (tj. článků *Wikipedie*) jako v případě studie časopisu *Nature* [viz GILES, 2005]. Výsledky ukázaly, že nejvíce chyb je obsaženo v první či několika prvních verzích (editacích) článků, přičemž zhruba 20 % chyb se objevuje první den existence článku v rámci jeho první editace (tj. vytvoření). Pro aktivní uživatele *Wikipedie* z tohoto zjištění podle Luyta [LUYT, 2008] plyne rada zaměřovat se spíše na editování a opravy stávajícího obsahu *Wikipedie* než zaslepené a nekontrolované přidávání stále nového obsahu, který bude, jak plyne z výsledků této studie, pravděpodobně nejméně v několika prvních verzích obsahovat řadu chyb.

Význam této studie spočívá nejen v originálním způsobu hodnocení kvality *Wikipedie* (tj. podle pořadí, stáří a délky stability editačních verzí článků) a s tím souvisejícími možnostmi případných odhadů kvality jednotlivých článků podle těchto kritérií, ale zejména v potvrzení předpokladu, že články encyklopedických hesel ve *Wikipedii* mají tendenci se s časem vylepšovat (největší množství chyb je obsaženo v prvních a nejmladších verzích). Samozřejmě, vypovídací hodnota je i u této studie velmi omezená a posuzování kvality článků jen podle pořadí, stáří a délky stability aktuální verze by bylo bez využití doplňkových kvalitativních hodnotících kritérií nejen krátkozraké, ale také nesmyslné (délka stability u témat s rychlejší mírou stárnutí informace může znamenat i určitou ztrátu aktuálnosti, i když aktuálnost není v případě encyklopedických děl prioritou apod.). A tak tato metoda může posloužit alespoň jako podpůrný doplněk kvalitativních metod posuzování kvality obsahu *Wikipedie*, která přinejmenším v rámci této studie přišla se zajímavými výsledky dokazujícími tendenci obsahů článků se v čase zkvalitňovat.

Z výše uvedených studií vyplývá, že výzkum *Wikipedie* ohledně posuzování kvality a relevance jejího obsahu je nejen široký, ale také velmi různorodý. Jednotlivé studie se liší nejen rozsahem, obsahem a metodami, ale také přístupem (kvalitativní vs. kvantitativní metody; srovnávání *Wikipedie* s jinými encyklopediemi

vs. hodnocení *Wikipedie* samotné apod.). Podle odlišností daných rozsahem, obsahem (např. tematické vymezení), metodami a přístupem se tak liší i jednotlivé výsledky těchto studií. Některé výsledky tak o *Wikipedii* hovoří jako o poměrně spolehlivém zdroji kvalitou dosahujícím či dokonce přesahujícím tištěné i elektronické encyklopedie vytvářené tradičně, jiné jako o zdroji problematickém, nespolehlivém a přinejmenším pro použití ho jako primárního nebo dokonce jediného zdroje informací také jako o zdroji nevhodném.

Vzhledem k odlišnosti rozsahů, obsahů, metod a přístupů těchto studií tak zároveň nelze učinit uspokojivé zobecnění jejich výsledků. Ze stejných důvodů nelze ani zobecnit výsledky každé jednotlivé studie, zejména vzhledem k velmi omezenému rozsahu a záběru. Při posuzování výsledků jednotlivých studií z hlediska posuzování kvality obsahu *Wikipedie* je proto vždy důležité individuálně posoudit a zhodnotit zejména následující faktory:

- Obsahový záběr studie (zkoumaný obor nebo obory – některé lépe zpracované než ostatní)
- Použité metody a kritéria kvality²⁵
- Způsob měření a odvozování výsledků
- Subjektivitu posuzovatelů (zejména u kvalitativních metod a kritérií; částečným, ale také velmi omezeným řešením, je další vývoj objektivních kvantitativních metod)

Při posuzování *Wikipedie* z hlediska její vhodnosti a použitelnosti se jako nejdůležitější posuzovací kritérium nabízí zejména kritérium uživatelské. Jak již bylo výše naznačeno, je důležité rozlišovat mezi **vhodností** a jakousi **mírou postačitelnosti**. A tak je-li nějaký informační zdroj posuzován jako zcela nevhodný např. pro vysoce specializované odborníky, neznamená to, že nemůže být postačitelny pro uživatele z řad laické veřejnosti (či naopak) apod.

A tak i když z výsledků některých výše zmíněných studií vyplývá, že *Wikipedie* je méně kvalitní než tradičně tvořené encyklopedie, její nadhodnota z hlediska kvality spočívá zejména v charakteru a s tím souvisejícím potenciálu aktuálnosti a průběžného vylepšování se v čase, a proto lze předpokládat, že i „její nerelevance“,

²⁵ Obecný rámec posuzování kvality informačních zdrojů (tj. nejen *Wikipedie*) zahrnující kvalitativní i kvantitativní metody v rámci zohledňování řady kritérií souvisejících s přesností, komplexností, strukturou a přehledností, konsistencí, ověřitelností, autoritativností, informativností, mírou redundance, přístupností apod. se pokusil navrhnout např. Stvilia [STVILIA, 2007].

jakož i některé negativní postoje vůči jejímu využívání jako informačního zdroje, tak mohou mít rovněž pouze dočasný charakter. Budoucnost a zejména další aktivity uživatelských komunit *Wikipedie* v oblasti vývoje a údržby nástrojů a procesů řízení kvality a organizace obsahu samozřejmě ukáží víc.

6.4 SWOT analýza *Wikipedie*

Ke komplexní analýze otevřené encyklopedie *Wikipedie* kromě postižení jejího charakteru, principů, nástrojů a služeb by zároveň mělo patřit stanovení jejích nejvýznamnějších **silných a slabých stránek** a také **příležitostí a hrozeb** prostřednictvím **SWOT analýzy** [viz Tabulka 1]. Na následujících řádcích jsou stručně načrtnuty jak silné, tak slabé stránky, kterými v současnosti otevřená encyklopedie *Wikipedie* disponuje, tak příležitosti, které se jí nabízejí v současnosti i pro budoucnost, a v neposlední řadě i hrozby, které by jí již v současnosti, ale zejména pro budoucnost mohly ohrozit. U slabých stránek a hrozeb jsou zároveň načrtnuty nejvýznamnější současné způsoby jejich řešení ve *Wikipedii*, jakož i některé další návrhy jejich řešení pro budoucnost. Ostré a jednoznačné rozdělení vlastností a možností *Wikipedie* na silné a slabé stránky, příležitosti a hrozby je v jejím případě problematické, protože její uživatelé jsou současně uživateli (tj. „těmi z vnějšku“) i autory (tj. „těmi zevnitř“), proto níže vytčené silné a slabé stránky nejsou orientovány výhradně „dovnitř“, jakož i příležitosti a hrozby výhradně „do okolí“. Níže uvedené rozdělení na silné a slabé stránky, příležitosti a hrozby je tak spíše rozdělením pracovním, v rámci něhož jsou jednotlivé vlastnosti a možnosti zařazovány do příslušné skupiny SWOT analýzy podle převažujícího charakteru, nikoliv jednoznačně, přičemž některé vlastnosti mohou být považovány jak za silné, tak současně slabé stránky, a některé možnosti současně za příležitosti i hrozby [viz dále v textu této podkapitoly].

Tabulka 1: Přehled silných a slabých stránek, příležitostí a hrozeb *Wikipedie*

Silné stránky	Příležitosti
<ul style="list-style-type: none"> • široká dostupnost (zdarma, online) • demokratizace přístupu a spolupráce • bohatý podpůrný (mediální) obsah • široká škála služeb a nástrojů pro uživatele 	<ul style="list-style-type: none"> • spolupráce s novými pozitivně motivovanými aktivními uživateli • spolupráce s uživateli z řad odborníků (garance kvality některých odborných témat)

Silné stránky	Příležitosti
<ul style="list-style-type: none"> • aktuálnost • zahrnutí i nových a okrajových témat • vlastnosti softwaru MediaWiki (podpora nástrojů řízení kvality, organizace obsahu, statistiky apod.) • hypertext (sesít'ování interního i externího obsahu) • netradiční model řízení kvality • dynamika • bohatý systém nápovědy a dokumentace • napojení na sesterské projekty 	<ul style="list-style-type: none"> • spolupráce a propojení s informačními zdroji knihoven, informačních institucí a služeb (např. katalogy, vyhledávače, linkovací služby apod.) - zviditelnění
Slabé stránky	Hrozby
<ul style="list-style-type: none"> • nestálost • nedůvěryhodnost • absence možnosti ověřitelnosti • problematická kvalita • netradiční model řízení kvality • neodbornost • dynamika • složitý systém nápovědy a dokumentace • nezávažnost většiny pravidel 	<ul style="list-style-type: none"> • odliv aktivních uživatelů • zneužívání (vandalismus, propaganda, editační války apod.) • nedodržování pravidel (záměrné, z nevědomosti) • žaloby ohledně porušování autorských práv • regulace otevřených obsahů z důvodu porušování autorských práv • omezení široké demokratizace přístupu a spolupráce • konkurence jiných volně dostupných online encyklopedií • (zpoplatnění)

V následujících odstavcích je podán přehled nejvýznamnějších slabých stránek a hrozeb včetně současných způsobů a budoucích možností a návrhů jejich řešení. Přehled je dále doplněn kratším vyjmenováním silných stránek a příležitostí. Jejich současnému naplňování včetně některých návrhů jejich vylepšení a zdůraznění i pro budoucnost jsou pak věnovány následující podkapitoly věnující se možnostem využívání *Wikipedie* a wiki systémů v současnosti i do budoucna.

Nestálost, tj. změny obsahu s časem. Problematiku nestálosti se již v roce 2005 snažil Jimmy Wales (jeden ze zakladatelů *Wikipedie*) řešit plánem zavedení stabilních verzí článků, jimiž by byla vždy označena taková verze článku, která by dosáhla určité požadované kvality. Kromě stabilní verze by měla dále současně

existovat i živá verze článku umožňující editace, která by případně při výraznějším vylepšení mohla nahradit původní stabilní verzi článku [GILES, 2005]. Nicméně, tento plán se ze strany komunity uživatelů *Wikipedie* setkal s odporem, při rozhodování o jeho schválení nebylo dosaženo konsensu a *Wikipedie* tak prozatím stabilními verzemi článků nedisponuje [Wikipedia, Wikipedia:Stable versions, 2008]. Nicméně i tak *Wikipedie* již v současnosti disponuje nástroji, jak slabou stránku v podobě nestálosti eliminovat – ukládáním historií (Historie / History) všech verzí všech stránek a dále opatrováním všech verzí všech stránek trvalými identifikátory a lokátory v podobě trvalých odkazů (permanent links), takže se lze, i přes nestálost jejího obsahu, vždy dostat přímo ke konkrétní verzi konkrétní stránky. S nestálostí dále souvisí dynamika, která ovšem může být jak slabou, tak silnou stránkou. Slabou v tom smyslu, že způsobuje nestálost, silnou v tom smyslu, že je schopna pružně a rychle reagovat na změny a obsahovat tak informace i o těch nejaktuálnějších tématech a událostech.

Nedůvěryhodnost, absence možnosti ověřitelnosti, problematická kvalita a neobornost. Všechny tyto slabé stránky spolu souvisí. Nedůvěryhodnost je způsobená neoborností přinejmenším části uživatelů, z čehož vyplývá i problematická kvalita a případná absence možnosti ověřitelnosti vyplývající z neuvádění přehledu použitých zdrojů. Všechny tyto problémy lze v případě *Wikipedie* řešit získáním odborníků pro spolupráci, kteří mohou garantovat kvalitu některých témat a na oplátku tak díky popularitě *Wikipedie* zviditelnit nejen příslušnou tematickou oblast, vlastní osobu jako takovou, ale i profesi a její prestiž jako celek. Kromě toho již v současnosti *Wikipedie* disponuje řadou nástrojů, jež tyto slabé stránky eliminují v podobě propracovaného a bohatého systému nápovědy, nástrojů řízení kvality a organizace obsahu, které již byly představeny v předcházejících částech práce.

Netradiční model řízení kvality. Podobně jako dynamika, může být i netradiční model řízení kvality jak slabou, tak silnou stránkou. Slabou v tom smyslu, že kvalita není posuzována žádnou nejvyšší autoritou, ale prostřednictvím konsensu široké základny velmi různorodých uživatelů, jejichž důvody participace na projektu nemusí být vždy pozitivně motivované. Silnou v tom smyslu, že, přestože nezahrnuje redakční kontrolu tradičního typu, disponuje řadou specifických (a pravděpodobně i objektivnějších) nástrojů řízení kvality, díky nimž i dle výsledků některých studií

dosahuje (alespoň částečně) přinejmenším srovnatelné kvality s encyklopediemi s tradičním redakčním modelem řízení kvality.

Bohatý / složitý systém nápovědy a dokumentace. Stejně jako u netradičního modelu řízení kvality, může být bohatý systém nápovědy a dokumentace jak slabou, tak silnou stránkou. Slabou v tom smyslu, že se díky svému rozsahu a složitosti stává nepřehledným a neovladatelným, silnou v tom smyslu, že uživatelé mají možnost se takřka o všem, co se týká *Wikipedie*, mají-li zájem, dozvědět podrobnější informace; nápověda a dokumentace kromě toho slouží i jako podpůrný nástroj jednoty obsahu, struktur apod. O nárůstu stránek nápovědy a dokumentace vzhledem k počtu článků na příkladu anglické *Wikipedie* pojednává např. STVILIA [STVILIA, 2008] prostřednictvím výsledků výzkumu, v rámci něhož bylo zjištěno, že během více než dvou let procentuální podíl článků klesl z 53 % (březen 2005) na 28 % (září 2007) ve prospěch podílu obsahů typu šablon, projektových stránek a zejména diskusních stránek uživatelů. Toto zjištění tak pravděpodobně znamená zajímavý trend ve prospěch odklonu uživatelů od kvantity (tj. počet článků) k podpoře kvality (rozšíření a propracování systému nápovědy, doprovodné dokumentace, nástrojů řízení kvality a organizace obsahu apod.).

Nezávaznost většiny pravidel. Významnou slabou stránkou z hlediska kvality je také nezávaznost většiny pravidel, což může být na druhou stranu případně i příležitostí, jak ke spolupráci nalákat pozitivně motivované uživatele, kteří např. nemají čas ani chuť se zatěžovat studováním všech pravidel, zvláště když mají zájem přispívat třeba jen občasně a malou měrou apod. Nicméně i tento problém je ve *Wikipedii* řešen již v současnosti, a sice odstupňováním práv pro různé skupiny uživatelů, přičemž ti, jimž jsou přidělena vyšší práva, nedostávají pouze vyšší moc v podobě možností blokování, mazání apod., ale zároveň je od nich očekávána a vyžadována větší obeznamenost s pravidly a principy *Wikipedie*, jakož i vyšší angažovanost při podpoře jejich dodržování a naplňování.

Odliv aktivních uživatelů a s tím související zneužívání obsahu i charakteru *Wikipedie*. *Wikipedie* by do budoucna pro eliminaci těchto hrozeb měla posílit stávající nebo vyvinout nové účinnější mechanismy potlačení nežádoucích jevů typu vandalizmu, propagandy, nesmyslných editačních válek apod., aby nutností zabývat se těmito nežádoucími jevy ze strany pozitivně motivovaných aktivních uživatelů tyto uživatele od spolupráce neodrazovala. Kromě toho *Wikipedie* již i v současnosti disponuje celou řadou nástrojů řízení kvality, jak se s těmito nežádoucími jevy

vypořádat, mezi které patří např. i přidělení vyšších práv spolehlivým a zasloužilým aktivním uživatelům a další nástroje řízení kvality již v předchozích kapitolách podrobněji představené.

Nedodržování pravidel. S rizikem zneužívání trochu souvisí i ohrožení v podobě nedodržování pravidel. Nedodržování z nevědomosti je, jak už bylo výše naznačeno, již v současnosti řešeno zejména odstupňováním práv pro různé skupiny uživatelů, jakož i dalšími nástroji řízení kvality. U záměrného nedodržování pravidel je situace obdobná, případně lze řešení problému záměrného porušování pravidel posílit využitím účinnějších nástrojů řízení kvality typu blokování problémových uživatelů nebo zamykání často vandalizovaných stránek apod.

Žaloby a regulace obsahu z důvodu porušování autorských práv. I když *Wikipedie* svým charakterem sama o sobě autorská práva neporušuje, může se stát prostorem pro jejich porušování ze strany svých uživatelů. Tím ji mohou hrozit žaloby z porušování autorských práv jak od samotných autorů, tak od kolektivních správců autorských práv. Vzhledem k tomu, že *Wikipedie* existuje ve více než 250 jazykových verzích [*Wikipedie*, *Wikipedie*, 2010] a v žádné z nich není stanovena žádná konkrétní osoba, která by měla zodpovědnost za obsah a tedy i porušování autorských práv, přičemž zodpovědná nemůže být ani samotná Nadace Wikimedia, protože ta v případě *Wikipedie* figuruje pouze v roli provozovatele a koordinátora zajišťujícího finanční a technicko-technologické prostředky na provoz [Wikimedia Foundation, 2010 (článek hesla *Wikipedie*)], lze si jen těžko představit, že by mohl být, ať už ze strany nějakého státu, ale i mezinárodně, účinně regulován její obsah. V minulosti už sice došlo a stále dochází k regulacím *Wikipedie* ze strany některých nedemokratických států [např. viz *Blocking of Wikipedia in mainland China*, 2010], nicméně rozhodně zde nejde o regulaci ve smyslu zasahování do obsahu, ale regulaci ve smyslu omezení přístupu k němu. Hrozí-li tedy *Wikipedii* v budoucnu regulace jejího obsahu z důvodu porušování autorských práv, s velkou pravděpodobností takový krok bude muset iniciovat a odsouhlasit sama komunita jejích uživatelů, čímž by ovšem zároveň došlo k popření a porušení principů, na kterých celý její charakter stojí; lze se proto domnívat, že k takovému kroku v dohledné době s velkou pravděpodobností nedojde. A i tak *Wikipedie* již v současnosti prostřednictvím systému nápovědy, dokumentace a nástrojů řízení kvality a organizace obsahu ohledně autorských práv disponuje účinnými nástroji eliminace jejich porušování, jakož i nástroji zamezení negativních jevů typu cenzury, propagandy apod.

Omezení široké demokratizace přístupu a spolupráce, zpoplatnění. Co se týče hrozby omezení široké demokratizace přístupu a spolupráce, situace je podobná jako v případě hrozby regulace obsahu *Wikipedie* z důvodu porušování autorských práv. I případný krok vedoucí k omezení široké demokratizace přístupu a spolupráce ze strany *Wikipedie* by musela iniciovat, odsouhlasit a v konečném důsledku i nějakým způsobem řídit sama komunita uživatelů *Wikipedie*, takže lze očekávat, že ani k tomuto kroku přinejmenším v dohledné době nedojde, a to tedy nejen proto, že by tím i v tomto případě došlo k porušení základních pilířů a principů, na nichž *Wikipedie* stojí, kvůli nimž byla založena a díky nimž dosáhla své současné velikosti, jakož i popularity. Podobně je tomu i u hrozby zpoplatnění. Neexistuje osoba – a v tomto případě ani skupina, která by měla pravomoc rozhodnout o zpoplatnění kolektivně tvořeného díla, protože by tím došlo k porušení jak autorských práv všech jednotlivců, tak svobodných licencí (včetně licencí Creative Commons), pod kterými je obsah *Wikipedie* zveřejňován, nehledě na to, že by tím opět došlo k porušení základních pilířů a pravidel, na nichž *Wikipedie* stojí. Z těchto důvodů je tak riziko zpoplatnění *Wikipedie* iniciované ze strany komunity jejích aktivních uživatelů ještě méně pravděpodobné, ne-li nemožné, než riziko omezení široké demokratizace přístupu a spolupráce.

Konkurence jiných volně dostupných online encyklopedií. Dá se říct, že *Wikipedii* v současné době již příliš nekonkurují tradiční tištěné encyklopedie, jejichž dostupnost i možnosti manipulace jsou pro uživatele internetu obtížné. *Wikipedii* tak mohou konkurovat zejména volně dostupné online encyklopedie, ať už tvořené kolektivně nebo omezenou skupinou odborníků (jako např. *Britannica*; <http://www.britannica.com/>) nebo kombinací obojích principů (*Citizendium*; [http://en.citizendium.org/wiki/Welcome to Citizendium](http://en.citizendium.org/wiki/Welcome_to_Citizendium); popřípadě projekt *Knol* společnosti Google; <http://knol.google.com/k>), nicméně žádná z těchto encyklopedií v současnosti ani zdaleka nedosahuje jak velikosti, tak popularity *Wikipedie*. Lze se proto domnívat, že tyto, ani případné nově zniklé volně dostupné online encyklopedie, *Wikipedii* ještě dlouho velikostí, ani popularitou pravděpodobně konkurovat nebudou.

Wikipedie navíc, během růstu a snahy o získání popularity ze strany případné konkurence, může svou pozici ještě více utužit, a to jak posílením svých současných **silných stránek** (široká dostupnost (zdarma, online), demokratizace přístupu a spolupráce, bohatý podpůrný (mediální) obsah, široká škála služeb a nástrojů pro

uživatelé, aktuálnost, zahrnutí i okrajových a nových témat, vlastnosti softwaru MediaWiki (podpora nástrojů řízení kvality, organizace obsahu, statistiky apod.), hypertext (sesíťování interního i externího obsahu), netradiční model řízení kvality, dynamika, bohatý systém nápovědy a dokumentace, napojení na sesterské projekty), tak vytěžením maximální nadhodnoty plynoucí z realizací **příležitostí** (spolupráce s novými pozitivně motivovanými aktivními uživateli, spolupráce s uživateli z řad odborníků (garance kvality některých odborných témat), spolupráce a propojení s informačními zdroji knihoven, informačních institucí a služeb (např. katalogy, vyhledávače, linkovací služby apod.) a z toho plynoucí ještě větší zviditelnění).

Možností posílení silných stránek i realizací příležitostí, jakož i eliminace slabých stránek a vzniku hrozeb, se, jak vidno, v případě *Wikipedie* již v současnosti i pro budoucnost nabízí celá řada. Prvky jejich naplňování ze strany komunity jejích uživatelů lze spatřovat již v současnosti, nicméně mnohem víc v této otázce samozřejmě ukáže budoucnost, a to nejen volně dostupných internetových kolektivně tvořených encyklopedií, ale i internetu a Webu 2.0, jakož i proměny jejích uživatelů jako takových. Některé ze současných i budoucích možností využívání *Wikipedie* i wiki systémů jako takových jsou, také z hlediska existence jejich silných stránek a s nimi souvisejícími realizacemi příležitostí, představeny v následujících podkapitolách.

6.5 Možnosti využití *Wikipedie* a wiki systémů v oboru informační vědy a knihovnictví

Možností využití *Wikipedie* i wiki systémů jako takových se již v současnosti nabízí celá řada. Řada z nich již byla realizována v rámci českých i zahraničních projektů.

V oboru informační vědy a knihovnictví tak např. v Německu, ale i v Čechách došlo k **propojení personálních hesel** obsažených v příslušné jazykové verzi *Wikipedie* s online katalogem (v případě Německa katalogem Německé národní knihovny (Die Deutsche Nationalbibliothek), v případě Česka katalogem Národní knihovny České republiky), konkrétně se **soubory jmenných autorit**.²⁶ Německý projekt začal být realizován v srpnu 2005, český, který se nechal německým

²⁶ Podobným příkladem může být i propojování české verze *Wikipedie* s plnotextovými zdroji projektu Gutenberg (http://www.gutenberg.org/wiki/Main_Page) např. v případě článku „Karel Čapek“ (http://cs.wikipedia.org/wiki/Karel_Čapek) [viz též Příloha 26].

inspirovat, v září 2006. Od tohoto data se tak u personálních hesel české verze *Wikipedie* začalo v pravém dolním rohu objevovat logo s vyobrazením tří knih, které signalizuje možnost propojit se prostřednictvím vedlejšího odkazu do katalogu NK ČR a zobrazit si tituly knih z jejího fondu od příslušné osoby nebo o této osobě [BARTL, 2006; Wikipedia, DDB, and the Virtual International Authority File (VIAF), 2006] [viz Příloha 26]. V dokumentaci české *Wikipedie* jsou k dispozici i podrobnější informace o propojení české verze *Wikipedie* s katalogem NK ČR (http://cs.wikipedia.org/wiki/Wikipedie:WikiProjekt_NK_ČR).

Další možností, jak propojit vlastní knihovní zdroje s *Wikipedií*, a tím vlastně i nabídku vlastních zdrojů pro uživatele rozšířit a obohatit, je **propojení digitálních zdrojů** obsažených ve fondu na zdroje obsažené ve *Wikipedii* např. prostřednictvím předmětových hesel nebo jiného věcného pořádacího systému. Pro knihovnu nebo jinou informační instituci takový krok může znamenat zejména rozšíření palety jejích digitálních sbírek, pro uživatele nadhodnota z propojení např. systému předmětových hesel a hesel *Wikipedie* spočívá v obohacení ryze sekundárního zdroje (systém předmětových hesel) přímo o požadovanou informaci, tedy alespoň zčásti také zdroj primární (texty článků hesel *Wikipedie*). Propojenost *Wikipedie* a knihovních zdrojů, tentokrát propojení z *Wikipedie* např. do katalogu knihovny, může uživateli dále zajistit určitou ověřitelnost obsahu *Wikipedie* propojením na relevantní informační zdroje obsažené v jejím (zejména digitálním) fondu.

O konkrétním projektu propojení digitálních sbírek - v tomto případě digitálních sbírek knihoven Washingtonské univerzity (University of Washington Libraries Digital Collections) - s články hesel *Wikipedie*, ale i aktivním zapojení účastníků projektu do tvorby samotného obsahu *Wikipedie*, pojednává např. Lally [LALLY, 2007]. Důkazem propojování knihovních zdrojů (v tomto případě katalogů) nejen na personální, ale také předmětově vymezená hesla *Wikipedie*, také v českém prostředí je např. funkce softwaru pro automatizaci knihoven *Clavius*, která od roku 2006 umožňuje automatické vytváření webových odkazů na encyklopedii *Wikipedii* pro předmětová hesla a klíčová slova [ŠILHA, 2010].

Další možností využití *Wikipedie* z hlediska rozšíření vlastních digitálních sbírek je prakticky i možnost **zkopírování a případná modifikace jejího obsahu pro vlastní účely**, samozřejmě v souladu s podmínkami stanovenými svobodnými licencemi (včetně licencí Creative Commons), pod kterými je obsah *Wikipedie* zveřejňován, a které, jak již bylo v předchozích kapitolách podrobněji rozebráno,

po dodržení příslušných podmínek využívání i modifikaci otevřeného obsahu *Wikipedie* dovolují.

Další možností využití *Wikipedie* ze strany knihovníků a informačních pracovníků je vlastní **zapojení se do tvorby jejího obsahu** právě v oboru informační vědy a knihovnictví a tím zviditelnit nejen knihovnicko-informační témata obsažená ve *Wikipedii* a garantovat tak nejen jejich vlastní kvalitu, ale rovněž garantovat i kvalitu knihovnicko-informační profese jako takové a tím případně i pozvedávat její prestiž.

O důležitosti zapojení se knihovníků a informačních pracovníků do tvorby obsahu *Wikipedie* pojednávají např. R. Mathis [MATHIS, 2006] nebo L. Pressleyová [PRESSLEY, 2008]. V prvním případě [MATHIS, 2006] bylo nejprve zjišťováno zastoupení knihovnicko-informačních témat ve *Wikipedii* prostřednictvím jejího WikiPortálu „**Knihovní a informační věda**“ (Library and information science; http://en.wikipedia.org/wiki/Portal:Library_and_information_science) [viz též Příloha 7] v anglické verzi. Výsledky ukázaly, že články o knihovnicko-informačních tématech jsou v rámci celého obsahu *Wikipedie* málo viditelné a že je tento fakt způsoben zejména ambivalentním vztahem mezi *Wikipedií* a knihovnickou komunitou; v závěru je proto doporučena větší angažovanost knihovníků v rámci *Wikipedie*.

L. Pressleyová [PRESSLEY, 2008] význam zapojení knihovníků a informačních pracovníků do tvorby obsahu *Wikipedie* doplňuje zdůrazněním největší výhody, která z toho pro knihovnu nebo informační instituci může plynout. Zdůrazňuje, že uživatelé v současnosti navštěvují webové stránky knihoven méně než v minulosti, protože je již nepovažují za obsahově bohaté. Řada uživatelů tak začíná hledat informace nejprve prostřednictvím nástrojů a zdrojů povrchového webu, a to třeba právě *Wikipedie*, a až posléze případně navštěvují stránky knihoven pro doplnění informací. Přispíváním knihovníků nebo informačních pracovníků do tvorby obsahu *Wikipedie* lze propojit zdroje obsažené ve *Wikipedii* se zdroji vlastních stránek a fondů a tím vlastní zdroje **zviditelnit** i pro uživatele, kteří začínají (a zároveň třeba i končí) své hledání např. právě ve *Wikipedii*. V závěru je zároveň zdůrazněno, že tímto způsobem se sice neřeší problém „dostání *Wikipedie* do knihoven“, nicméně může posloužit alespoň jako efektivní řešení problému „dostání knihoven do *Wikipedie*“ [PRESSLEY, 2008] a tím přispět k jejich

zviditelnění i mezi uživateli, které stránky a fondy knihoven na internetu běžně nevyhledávají.

Další možností využití bází znalostí *Wikipedie* v oboru informační vědy a knihovnictví je možnost provádění nejrůznějších **bibliometrických, citačních a statistických analýz** jak na poli jejího vlastního obsahu, tak na poli výzkumu jejích aktivních uživatelů a s tím související postižení, jakož i budoucí odhad trendů v informačních zájmech a potřebách veřejnosti (resp. její části) i perspektivám dalšího vývoje *Wikipedie* jako celku. Jestliže se klasickými bibliometrickými, scientometrickými a infrometrickými analýzami dá zjišťovat význam oborů a jejich dílčích témat ve vědě, s využitím obdobných metod aplikovaných na *Wikipedii* lze alespoň zčásti zjišťovat a určovat **význam témat** z hlediska širší veřejnosti (resp. její části). Lze usuzovat (a s využitím dalších doplňujících metod případně potvrzovat), že obory v rámci *Wikipedie* zastoupené větším množstvím kvalitních článků mají pro veřejnost (nebo přinejmenším pro uživatele *Wikipedie*) větší význam než obory v jejím rámci zastoupené méně nebo méně kvalitně. Podobně lze uvažovat i o množství editací – lze usuzovat, že články hojně editované větším množstvím uživatelů pojednávají o společensky významnějších tématech (třeba i kontroverzních) než články editované méně menším množstvím uživatelů, i když i to je v případě *Wikipedie*, prakticky jako u jakékoliv jiného jejího významného aspektu, značně diskutabilní.

O nerozumu usuzovat význam tématu, o němž článek pojednává, pouze podle množství jeho editací, pojednává např. Šimsová [ŠIMSOVÁ, 2006]. Zamýšlí se zde nad *Wikipedií* jako nad zdrojem pro budoucí historiky a usuzuje, jaké by měl důsledky případný fakt, že by se *Wikipedie* budoucím generacím zachovala jako jediný informační pramen z naší doby a co by tím o nás vypověděla. Poukazuje zde např. na to, že (v době, kdy byl článek psán, tj. v roce 2006) byl článek o Tomáši G. Masarykovi v české verzi *Wikipedie* editován 88x, zatímco článek o Vlastu Burianovi ve stejné době 239x, z čehož lze bez dalších doplňujících informací (např. o tom, kdo byli T. G. Masaryk a Vlasta Burian) případně usuzovat, že „Vlasta Burian byl v civilizaci, která vytvořila *Wikipedii*, důležitější postavou než Tomáš G. Masaryk“ [ŠIMSOVÁ, 2006, s. 122]. Dále je zde poukázáno na fakt, že zatímco obsah vědeckých článků exaktních oborů se ve *Wikipedii* příliš nemění, tvorbu hesel z humanitních oborů často doprovázejí dlouhé diskuse a z nich plynoucí větší množství editací, z čehož by bylo možno bez dalších doplňujících informací usoudit,

že exaktní vědy byly v naší civilizaci oproti humanitním ustálené a mnoho se v nich neměnilo [ŠIMSOVÁ, 2006, s. 123].

Naše civilizace ví, že domněnka, že Tomáš G. Masaryk byl pro Česko (a vlastně i svět) méně důležitou postavou než Vlasta Burian nebo že exaktní vědy jsou v naší současné civilizaci statičtější než humanitní, je mylná. Nicméně domněnka, že Vlasta Burian nebo humanitní vědy jsou v naší současné společnosti diskutovanější než Tomáš G. Masaryk a vědy exaktní, už mylná (alespoň z hlediska zkoumání obsahu *Wikipedie*) být nemusí. Množství editací článků *Wikipedie* tak nepoukazuje ani tak na obecný (třeba historický) význam tématu nebo osobnosti, o nichž pojednávají, ale na aktuální význam těchto témat nebo osobností z hlediska aktuálního zájmu veřejnosti o tato témata nebo osobnosti.

Knihovny a informační instituce orientované na veřejnost, nikoliv odborníky (např. veřejné knihovny) s využitím bibliometrických a statistických analýz aplikovaných na *Wikipedii* nebo obdobné kolektivně tvořené informační zdroje tak mohou zjišťovat aktuální význam a posun témat ve společnosti a z toho odvozovat informační zájmy a potřeby svých aktuálních i potenciálních uživatelů, což může případně vést až k řízené akvizici, tedy nákupu nebo zprostředkování přístupu ke zdrojům obsahujícím témata, která veřejnost aktuálně nejvíce zajímají. Např. propojením knihovního katalogu a článků hesel *Wikipedie* např. prostřednictvím systému předmětových hesel lze prostou statistikou (počet kliknutí na příslušný odkaz propojující uživatele z konkrétního předmětového hesla na obdobné heslo ve *Wikipedii* a naopak) stanovit výši zájmu uživatelů o dané téma zastoupené příslušným předmětovým heslem či heslem *Wikipedie* a případně nakoupit či získat přístup ke zdrojům zabývajícím se příslušným tématem apod. Zjišťování, proč jsou tato témata pro společnost aktuálně zajímavá nebo ze strany veřejnosti hojně diskutována, už pak samozřejmě není ani tak úkolem knihovníků a informačních pracovníků, jako spíše sociologů, psychologů, ale třeba i politologů nebo historiků, ale i tak mohou knihovníci a informační pracovníci být alespoň těmi, kdo odborníkům těchto profesí zajistí pokud možno co nejlepší informační podklady pro jejich vlastní výzkum.

Další možností využití *Wikipedie* např. ze strany rešeršérů, ale i obecně ze strany jakýchkoliv jiných uživatelů, je **zorientování se a načerpání terminologie** v méně známé tematické oblasti. Rešeršér, který např. dostane úkol vyhledat dokumenty v odborných recenzovaných zdrojích na úzce specializované téma, o kterém příliš

neví, může svou rešeršní strategii započít v rámci nějaké rychle a neomezeně dostupné encyklopedie, třeba právě *Wikipedie*, kde lze o tématu z obecného hlediska zjistit víc, objevit do té doby nepředpokládané souvislosti s jinými tématy a případně načerpat terminologii pro následné zjišťování specializovanějších informací a vyhledávání v odborných recenzovaných zdrojích. Prostřednictvím kategoriálního systému lze dále zjistit nadřazená a podřazená témata zastoupená termíny, kterých lze následně využít při vyhledávání v odborných recenzovaných zdrojích také pro případné zužování či rozšiřování rešerše. Samozřejmě, zdroje obsažené ve *Wikipedii* je nutno, vzhledem k jejímu charakteru, ale i z prostého faktu, že je svou povahou encyklopedií a jejím cílem tak není obsahovat články o úzce specializovaných odborných tématech, brát s rezervou a ověřovat relevantnějšími informačními zdroji i v případě jejího využití pro první zorientování se v neznámé problematice nebo načerpání terminologie či souvisejících témat pro případné další využití.

Další možností využití nikoliv *Wikipedie*, ale wiki systémů obecně, v oboru informační vědy a knihovnictví je **zakládání oborových wiki**. V zahraničí jimi jsou např. *Wiki pro knihovnictví a informační vědu* (Librarianship and Information Science Wiki – LISWiki; http://www.liswiki.com/wiki/Main_Page) nebo *Knihovní úspěch : praktická oborová wiki* (Library Success : A Best Practices Wiki; http://www.libsuccess.org/index.php?title=Main_Page). LISWiki byla spuštěna 30. června 2005 a jejím cílem je vytvořit zdarma dostupnou oborovou online encyklopedii, jejíž obsah bude vytvářen a upravován, stejně jako v případě *Wikipedie*, uživateli z řad dobrovolníků, v tomto případě však pokud možno z oboru. Druhý projekt – *Knihovní úspěch : praktická oborová wiki* – vznikl ve stejné době, byl založen Meredith Farkasovou, která v roce 2005 zároveň provozovala wiki konferenci Americké knihovnické asociace (American Library Association) v Chicagu (tzv. ALA Chicago Wiki), a jeho cílem není tvorba encyklopedie, ale společného prostoru knihovníků pro sdílení a inspiraci ohledně „úspěšných nápadů“, které se v praxi osvědčily (nebo neosvědčily) [*Library Success*, 2008; ŠTOGR, 2005]. Dalším příkladem, tentokrát dvouoborového wiki systému (knihovnictví a medicína) je stránka *Ebmlibrarian* (<http://ebmlibrarian.wetpaint.com/>) na podporu komunity knihovníků, kteří se angažují v podpoře medicíny založené na důkazech (evidence-based medicine).

Českým příkladem využívání wiki systému v oboru informační vědy a knihovnictví pak může být wiki systém pro podporu výuky v Kabinetu

informačních studií a knihovnictví Filozofické fakulty Masarykovy univerzity v Brně (http://kisk.phil.muni.cz/wiki/Hlavní_strana). Přehled některých dalších zahraničních oborových wiki systémů je k dispozici např. ze stránky encyklopedie *LISWiki* (<http://www.liswiki.com/wiki/Wiki>) pod oddílem „Other Library Wikis“.

Význam oborových wiki systémů, jejichž cílem je sdílení nových poznatků a zkušeností v oboru (jako např. v případě výše zmíněné wiki *Knihovní úspěch : praktická oborová wiki*), může také přispívat k **rychlejší a efektivnější komunikaci v oboru**. Zveřejnění nějaké novinky, postřehu nebo poznatku prostřednictvím wiki systému není zdržováno ani klasickým nakladatelsko-vydavatelským procesem, ani procesem vkládání článku typu preprintu do digitálního archivu nebo knihovny. Zveřejnění prostřednictvím wiki systému také oproti zveřejnění např. na osobních webových stránkách nebo blogu, které může být stejně rychlé, umožňuje navíc sdílení informací širší vědeckou komunitou v jednom prostoru a umožňuje tak rychlejší a efektivnější vědeckou komunikaci. Využití wiki systémů pro obor informační vědy a knihovnictví se tak nabízí i na tomto poli, tedy poli sdílení a výměny informací o novinkách v oboru.

Využívání *Wikipedie* nebo wiki systémů jako takových v oboru informační vědy a knihovnictví tak může napomoci zejména **prolomení „neviditelnosti knihoven“** v prostředí současného (zejména povrchového) webu, na níž již např. v roce 2003 poukázala Ch. Borgmanová [BORGMAN, 2003]. Propojením knihovnických stránek, katalogů, digitálních fondů a sbírek s *Wikipedií*, podílení se na tvorbě obsahu *Wikipedie* ze strany knihovnicko-informačních profesionálů nebo vytváření a rozvíjení oborových wiki tak může napomoci nejen zviditelnění knihoven a jejich místa a role v současné informační společnosti, ale i knihovnicko-informační profese jako takové, zejména její role v oblasti orientace v různorodých informačních zdrojích a zprostředkování přístupu uživatelům k těm relevantním, jejíž význam bude i v budoucnu pravděpodobně stoupat, a to v souladu s dalším nárůstem volně dostupných neautorizovaných zdrojů v prostředí internetu.

6.6 Možnosti využití *Wikipedie* a wiki systémů v ostatních oborech a obecně

Hojně diskutovány jsou i možnosti využití *Wikipedie* a wiki systémů v pedagogických oborech, a to z několika hledisek:

- Z hlediska jejich využívání jako informačních zdrojů ze strany studentů [např. BARKER, 2007].
- Z hlediska podpory kooperativní spolupráce a diskuse studentů při řešení úkolů a vytváření společných obsahů [např. CROVITZ, 2009; JAKES, 2006; POLLARD, 2008].
- Z hlediska podpory kooperativní výuky a spolupráce mezi studenty a učiteli [např. GRANT, 2009].
- Z hlediska využití wiki systémů pro podporu výuky informační i jazykové gramotnosti (čímž toto hledisko zasahuje i do oboru informační vědy a knihovnictví) [např. ACHTERMAN, 2005; BENNINGTON, 2008; JENNINGS, 2008; LAMB, 2007; MORGAN, 2008].
- Z hlediska prezentování těchto zdrojů studentům ze strany učitelů [např. LEAVER, 2009].
- Z hlediska sdílení odborných informací mezi učiteli [např. BAFUMO, 2007].

Příkladem využití wiki systémů ve výuce a vzdělávání a zároveň příkladem dokladujícím úzký vztah wiki systémů a pedagogických oborů může být např. samotný projekt Nadace Wikimedia (a sesterský projekt *Wikipedie*) nazvaný *Wikiversity* (<http://www.wikiversity.org/>) nabízející volně dostupné e-learningové vzdělávání; nebo již výše zmíněný wiki systém pro podporu výuky v Kabinetu informačních studií a knihovnictví Filozofické fakulty Masarykovy univerzity v Brně (http://kisk.phil.muni.cz/wiki/Hlavní_strana).

Příkladem využívání *Wikipedie* v dalších oborech, v tomto případě přímo **přispívání do jejího obsahu** a tím i zviditelňování jak oboru, tak konkrétní organizace, může být např. iniciativa britské organizace „**Skupina profesionálních nezávislých živnostníků**“ (Professional Contractors Group), jejíž členové do *Wikipedie* přispěli několika články z oblasti britského daňového práva včetně článku popisující tuto organizaci jako takovou, protože považovali za důležité, aby *Wikipedie* obsahovala informačně hodnotné články o této problematice [Tax group has its say on Wikipedia, 2005].

S podobnou iniciativou, v tomto případě až hraničící se sebereprezentací a marketingem, které jsou ve *Wikipedii* přísně zakázané, přišla v roce 2007 i společnost **Microsoft**, která se rozhodla nabídnout internetovým blogerům finanční odměnu za editaci článků *Wikipedie* na technická témata související s jejími produkty. Tato iniciativa tak popírala nejen princip *Wikipedie* o zákazu sebereprezentace, marketingu, propagandy apod., ale i princip tvoření obsahu na základě dobrovolnosti bez nároku na jakoukoliv finanční odměnu, a byla tak pochopitelně, stejně jako mnoho jiných podobného rázu, ostře odmítnuta Jimmy Walesem, jedním ze zakladatelů *Wikipedie* [Microsoft offers cash for Wikipedia posts, 2007].

Důkazem, že lze princip *Wikipedie* a wiki systémů užívat i v informačně přísně střežených a utajovaných oblastech, jako jsou **zpravodajské služby**, je americký projekt *Intellipedia*. *Intellipedia* je přísně tajná stránka dovolující příslušníkům americké zpravodajské služby (United States Intelligence Community) kolektivní tvorbu a editaci obsahu. V roce 2007 byla dostupná v rámci 16 úřadů spadajících pod americkou zpravodajskou službu a obsahovala 28 000 stránek a 3 600 registrovaných uživatelů. Michael Wertheimer, vedoucí pro technologické záležitosti komunity americké zpravodajské služby (Chief Technology Officer for the Intelligence Community), k tomu říká, že riziko vyzrazení tajných informací veřejnosti vyplývající z kolektivní tvorby obsahu několika tisíc uživatelů je výrazně převáženo benefity z takovéto spolupráce plynoucími [A Wikipedia under wraps, 2007].

Důkazem popularity *Wikipedie* nejen mezi uživateli z řad široké veřejnosti, ale také ze strany vědců, a tím i doklad jejího **využívání ve vědecké komunitě**, jsou např. výsledky výzkumu měřícího **citovanost** *Wikipedie* v člancích databáze *Web of Science* [NORUZI, 2009]. Zjišťování citovanosti *Wikipedie* v člancích databáze *Web of Science* se týkalo let 2004 - 2009. Celkem bylo identifikováno 263 citací na *Wikipedii*, největší procento citací na *Wikipedii* bylo zaznamenáno v roce 2007 (celkem 81 citací), nejméně v roce 2004 (10 citací). V roce 2009 to bylo celkem 21 citací. Další zjištěnou zajímavostí byl fakt, že co se týče oborů, je *Wikipedie* nejvíce citována v rámci oborů informační vědy a knihovnictví (19 citací z 263), počítačové vědy, informačních systémů (16 citací) a počítačové vědy, teorie a metodologie (16 citací). Další zjištěnou zajímavostí byl fakt, že *Wikipedie* je nejvíce citována mezi vědci s americkou afiliací (106 citací z 263), přičemž Kanada, která se v tomto ohledu umístila na 2. místě, zaznamenala pouze 14 citací

z 263; a s tím související zjištění, že *Wikipedie* je nejvíce citována právě v anglicky psaných člancích (251 citací z 263), přičemž na 2. místě skončily německy psané články s pouhými 8 citacemi z 263.

Znamenají tato zjištění snad, že články ve *Wikipedii* psané o knihovnicko-informačních tématech jsou kvalitnější než články o tématech z jiných oborů, a proto jsou více citovány, anebo spíše zjištění, že vědci s americkou afiliací či vědci píšící své články v angličtině a o knihovnicko-informačních tématech jsou vůči *Wikipedii* méně skeptičtí než vědci s jinou afiliací píšící své články v jiných jazycích? Nicméně, ať už jsou důvody jakékoliv, je nesporné, že *Wikipedie* začíná být respektována i ze strany vědecké komunity či přinejmenším její části. K zajímavým výsledkům tak dospělo např. i zjišťování citovanosti encyklopedie *Britannicy* na stejném vzorku, tj. databáze *Web of Science* mezi léty 2004 - 2009 [NORUZI, 2009]. *Britannica* byla v těchto člancích citována pouze 10x v rámci 10 různých oborů a pouze v anglicky psaných člancích. Ukázalo se tedy, že *Wikipedie* byla, i přes širokou kritiku ohledně její relevance a kvality, v člancích databáze *Web of Science* citována zhruba 26x více (263:10) než *Britannica*. Výsledky výzkumu *Wikipedie* z hlediska citační analýzy tak poukazují na význam zdrojů s otevřeným obsahem obecně, a to zejména z hlediska možností jejich využívání a citování ze strany vědecké komunity v současnosti i pro budoucnost [NORUZI, 2009].

Vhodností používání *Wikipedie* jako spolehlivého zdroje pro vědecké publikování a citování se zabývala i další obdobná studie [NIELSEN, 2007], která však neměřila citace z vědeckých článků na *Wikipedii*, ale naopak, tedy citace ve *Wikipedii* na články ve vědeckých časopisech. Výsledky prokázaly zvyšující se užívání strukturovaných citačních map a obeznámenost s citačními pravidly a mechanismy užívanými ve vědeckých časopisech mezi uživateli *Wikipedie*, i když tendence citovat časopisy s vysokým faktorem prestiže časopisu (impact faktorem) jako např. časopisy *Nature* nebo *Science* byla mezi uživateli *Wikipedie* slabá. Nicméně v závěru je i tak, zejména díky používání citačních struktur srovnatelných s těmi užívanými ve vědeckých časopisech ze strany uživatelů *Wikipedie*, potvrzeno přesvědčení o vhodnosti užívání *Wikipedie* jako spolehlivého informačního zdroje ve vědě obecně [NIELSEN, 2007].

S problematikou využívání *Wikipedie* jako informačního zdroje souvisí i **problém citování** jejího obsahu, a to z hlediska její dynamiky a proměnlivosti spolu s časem.

Např. článek *Wikipedie*, který je v jednu chvíli citován, může během měsíců, týdnů, ale i dnů, hodin, minut nebo dokonce sekund zcela změnit svou formální i obsahovou podobu nebo z jejího obsahu zcela zmizet. V takovou chvíli je tak citován v podstatě úplně odlišný nebo dokonce neexistující zdroj. Tato problematika je v rámci *Wikipedie* řešena ukládáním jednotlivých verzí v rámci historií stránek (Historie / History) a přiřazováním trvalých odkazů (permanent link) každé jednotlivé verzi každé stránky. Pro pasivního uživatele (tj. uživatele-čtenáře) to znamená možnost přístupu vždy k té konkrétní verzi stránky, která byla citována, ve stejné formální i obsahové podobě, kdy byla citována, nicméně, podobně jako u ostatních pokračujících zdrojů integračního charakteru, pouze za předpokladu, že ji uživatel, který ji citoval, uvedl i s datem poslední aktualizace, případně trvalým odkazem na příslušnou verzi.

Stejně jako se v případě *Wikipedie* i wiki systémů obecně, vzhledem k jejich charakteru, nabízí řada možností jejich využití, na druhou stranu ze stejných důvodů hrozí i řada **rizik jejich zneužívání a zneužití**. Nejde jen o poškozování typu vandalizmu, ale i o narušování obsahu z důvodu marketingu, lobingu, propagace až propagandy, ale i z hlediska šíření nenávisti vůči zemím, národnostem, společnostem, organizacím, menšinám nebo i jednotlivcům apod. Některé případy zneužití *Wikipedie*, zejména zneužití související s politickou propagací až propagandou, byly již v rámci *Wikipedie* zaznamenány. V rámci anglické verze tak např. byly anonymními uživateli, kteří byli lokalizováni ve „**Sněmovně reprezentantů**“ USA (U.S. House of Representatives) a senátu, vandalizována hesla na politická témata. Články o některých zákonodárcích tak byly změněny tak, že příslušného zákonodávce dělaly v očích veřejnosti lepším, zatímco jiné byly doplněny spíše o informace poškozujícího, někdy až vulgarizujícího, charakteru. Ani do tohoto případu sice „editační války“ ve *Wikipedii* v rámci článků o politických tématech nebyly vzácností, nicméně tento případ byl vůbec prvním, kdy bylo odhaleno provádění takových zásahů přímo zákonodárci [HAMILTON, 2006].

Podobný případ byl zaznamenán i v rámci české verze *Wikipedie* na konci roku 2009, kdy se tiskový mluvčí **Milana Jančíka**, starosty Prahy 5, pokusil upravit Jančíkův životopis tím, že několikrát opakovaně (vždy po opravě uživatelů z řad *Wikipedie*) z encyklopedie vymazal informace o skandálech, které jsou se jménem starosty spojovány [Jančíkův mluvčí chtěl vymazat z *Wikipedie* starostovy aféry, 2009; SYROVÁTKA, 2009]. Po několikerém vymazání informací a jejich

opětovném obnovení ze strany uživatelů *Wikipedie* tak byla stránka ze strany správců raději uzamčena. Mluvčí starosty Jančíka se posléze hájil, že informace odstranil omylem a že starosta o jeho počínání nevěděl, nicméně důležité na celé kauze je z hlediska posuzování kvality a tím i možností využití *Wikipedie* zejména to, že toto konkrétní narušení obsahu *Wikipedie* bylo ze strany komunity české *Wikipedie* detekováno a opraveno do hodiny od vzniku [SYROVÁTKA, 2009], což je, vzhledem k rozsahu české *Wikipedie* (přes 160 000 článků), relativně přijatelná doba, která svým způsobem dokazuje, že model řízení kvality ve *Wikipedii* má, i přes řadu výhrad a kritik, schopnost se s poškozujícími zásahy do jejího obsahu vypořádat i bez využití redakční kontroly tradičního typu.

O výši popularity a známosti *Wikipedie* svědčí i fakt, že je **parodována**, a to např. ze strany „encyklopedie“ příznačně pojmenované *Necyklopedie* (Uncyclopedia; http://uncyclopedia.wikia.com/wiki/Main_Page; http://necyklopedie.wikia.com/wiki/Hlavní_strana), nicméně se dá říct, že v tomto případě se nejedná ani tak o zneužívání *Wikipedie*, jako spíše o specifický druh humoru na její účet, který obsahu *Wikipedie* nijak neškodí (leđa že by uživatel *Necyklopedii* s *Wikipedií* omylem zaměnil apod.). Žertování na účet *Wikipedie* či její parodování tak v podstatě není ničím jiným než důkazem její popularity a tím pádem i daní, kterou s sebou každá opravdová popularita nese.

Kromě využívání (případně zneužívání) obsahu *Wikipedie* ze strany osob nebo skupin osob, je obsah *Wikipedie* hojně **využíván i ze strany různých interních, ale i externích robotů, informačních a referenčních služeb** (např. vyhledávačů), **počítadel** apod. mající charakter nástrojů pracujících s nebo nad obsahem *Wikipedie*. V rámci dokumentace *Wikipedie* je k dispozici přehled alespoň některých (<http://en.wikipedia.org/wiki/Wikipedia:Tools>). Patří sem nástroje podporující prohlížení a editování, vyhledávání, stahování, speciální nástroje vyhledávače *Google*, nástroje pracující s historiemi stránek *Wikipedie*, počítačové editace, kanál IRC pro interaktivní komunikaci uživatelů, konvertory převádějící obsah v jiných formátech do formátu *Wikipedie* (MediaWiki formátu), popřípadě jiných – exportních – formátů, generátory geografických metadat a další [*Wikipedia, Wikipedia:Tools*, 2010].

I když tedy *Wikipedii*, vzhledem k jejímu charakteru, hrozí řada rizik ohledně možností jejího zneužití, dá se, i na základě výše zmíněných příkladů použití a používání *Wikipedie* v oboru informační vědy a knihovnictví i ostatních, říci,

že výhody plynoucí z možností jejího využívání nad možnostmi zneužití a zneužívání převažují, i když je samozřejmě nutné každou konkrétní možnost využití *Wikipedie* i wiki systémů jako takových posuzovat individuálně.

Řada autorů [BERINSTEIN, 2006; How does Wikipedia measure up, 2008; CHESNEY, 2006; KENNEDY, 2005; ŠIMSOVÁ, 2006, s. 124] se tak například shoduje, že *Wikipedii*, není, vzhledem k jejímu charakteru vhodné používat jako primární nebo dokonce jediný informační zdroj, nicméně že je vhodná jako zdroj **pro rychlé zorientování se v problematice**, tedy jako jakýsi předstupeň („odrazový můstek“) nebo doplněk využívání relevantnějších a autoritativnějších informačních zdrojů.

Doporučení nevyužívat *Wikipedii* z důvodu pochybností o kvalitě a relevanci jejího obsahu je, vzhledem k jejímu charakteru, samozřejmě zcela na místě, i když řada studií prokázala, že její obsah (resp. vždy nějak vymezená část jejího obsahu) je alespoň z některých hledisek kvalitativně přinejmenším srovnatelný s obsahem tradičně tvořených encyklopedií. Doporučení nevyužívat *Wikipedii* jako primární nebo jediný informační zdroj je sice také zcela na místě, nicméně hlavním důvodem tohoto doporučení by neměly být ani tak pochybnosti o její kvalitě, jako prostě fakt, že se jedná především o encyklopedii, tedy sekundární referenční zdroj, který tak neslouží a ani sloužit nemůže jako primární zdroj jakéhokoliv vyššího odborného zájmu, bez ohledu na to, zda je tvořen kolektivně nebo omezenou skupinou odborníků. Doporučení nespoléhat se v případě jakéhokoliv více či méně odborného zájmu na jediný informační zdroj, ale informace pokud možno ověřovat ve více zdrojích, by tak mělo být zdůrazňováno obecně bez ohledu na to, jakou mají tyto zdroje povahu, tedy jak v případě kolektivně tvořených, tak v případě tradičně tvořených recenzovaných informačních zdrojů, a není proto žádný zvláštní důvod toto pravidlo nadměrně zdůrazňovat jen z hlediska možností využívání *Wikipedie* a jí podobných děl, ale zkrátka informačních zdrojů obecně.

Vzhledem k tomu, že paleta možností využití *Wikipedie* i wiki systémů v oboru informační vědy a knihovnictví, ostatních oborů i ve vědě obecně, je již dnes poměrně široká, stejně jako paleta nástrojů řízení kvality a nástrojů eliminace nežádoucích jevů v těchto systémech hrozících, lze očekávat, že v souladu s předpokládanou zvyšující se kvalitou obsahu i efektivitou nástrojů řízení kvality v budoucnu se pole možností využívání *Wikipedie* i wiki systémů, jakož i jejich uživatelská základna, a to i ze strany odborníků, ještě více rozšíří.

7 Závěr

Posuzovat *Wikipedii* jako informační zdroj z hlediska vhodnosti není, vzhledem k jejímu charakteru, rozsahu a různorodosti jak jejího obsahu, tak jeho kvality, jednoduché. Vzhledem k tomu, že jejím cílem je zejména tvorba encyklopedických znalostí, nabízí se ji porovnávat zejména s ostatními encyklopediemi, a to zpravidla těmi tvořenými klasickou redakční cestou relativně úzkou skupinou odborníků, bez ohledu na to, zda se jedná o tradiční tištěné nebo elektronické a online dostupné encyklopedie. Nicméně, *Wikipedie* je **zdroj zcela specifický**, a i když je jejím primárním cílem tvorba encyklopedických znalostí, porovnávat ji s encyklopediemi tvořenými klasickou redakční cestou je poměrně krátkozraké až nesmyslné, protože, jak už bylo zmíněno v předchozích kapitolách, je to spíš porovnávání „jablek s pomeranči“²⁷ než zástupců stejného typu. Mezi nejvýznamnější odlišnosti *Wikipedie* oproti encyklopediím tvořeným klasickou redakční cestou, zejména těm tištěným, patří:

- **Je provozována neziskově** organizací typu nadace a její provoz je tak financován ryze z dobrovolných darů, sponzorských příspěvků a grantů.
- **Není z papíru.** Nepodléhá fyzické degradaci, náklady na tvorbu i údržbu jsou nižší, ale na druhou stranu musí řešit zejména technicko-technologickou stránku dlouhodobého uchování svých obsahů (např. formáty apod.).
- **Její obsah není cenzurován ani nijak tematicky limitován**, pokud dodržuje neutrální úhel pohledu. Neodráží tak tolik jako tradiční encyklopedie okolnosti místa a doby vzniku apod.
- **Je mnohojazyčná** (více než 250 jazykových verzí). Současně tak (existencí článků na „stejná“ témata v různých jazykových verzích) podporuje regionální a kulturně podmíněné nuance, ale zároveň je i redukuje (uživatel si může vybrat jeden nebo více článků na „stejná“ témata v různých verzích, porovnat je apod.).
- **Je internetovým zdrojem založeným na hypertextu.** Její interní obsah je bohatě vzájemně sesíťován, stejně jako je její interní obsah sesíťován a propojen s obsahem externím (reference, sesterské projekty, informační a referenční služby – např. vyhledávače, katalogy a digitální fondy knihoven apod.).

²⁷ viz Poznámka pod čarou 24 na s. 126

- **Její rozsah je neomezený.** Může zahrnovat a zahrnuje i články na okrajová nebo velmi úzká témata různé a proměnlivé délky.
- **Její obsah je široce dostupný,** svobodný, dynamický, volně upravitelný a šiřitelný.
- **Má netradiční způsob tvorby obsahu.** Obsah není tvořen prostřednictvím tematického plánu encyklopedie ze strany relativně úzké skupiny odborníků, ale kolektivní tvorbou ze strany uživatelů z řad dobrovolníků a často i laiků.
- **Její obsah je aktualizován průběžně,** ne formou dodatků a doplňků k encyklopedii vycházejících s časovým odstupem od vydání.
- **Zahrnuje i velmi aktuální informace** včetně informací zpravodajského charakteru (např. služby „Aktuality“ / „In the news“ nebo „Novinky stránky“ / „Site news“ dostupné z hlavní strany).
- **Zahrnuje nejen textový a obrazový obsah,** ale i zvuky, videa, multimédia a obsah typu nápořád, dokumentací, komunikačních a podpůrných nástrojů apod.
- **Většina schvalovacích a rozhodovacích procesů jejích uživatelů probíhá formou snahy o dosažení konsensu** zainteresovaných uživatelů.
- **Má netradiční redakční a model řízení kvality** (kolektivní), ale na druhou stranu obsahuje celou řadu podpůrných a dle výsledků některých kvalitativních studií, jímž byla podrobena, i účinných nástrojů řízení kvality.
- **Mechanismy i výsledky jejích nástrojů řízení kvality jsou,** na rozdíl od encyklopedií tvořených klasickou redakční cestou, **veřejně dostupné** a tím i dohledatelné a průhledné.
- **Zahrnuje odlišnosti dané používaným softwarem** – automatické generování různých podpůrných seznamů a statistik, nejrůznější nástroje podpory řízení kvality i organizace obsahu apod.
- **Zahrnuje široké možnosti přístupu k obsahu.** Obsahuje řadu vzájemně se doplňujících nástrojů lineární i hierarchické organizace (a tím i přístupu k) obsahu.
- **Její uživatelé jsou zároveň autory i uživateli a tvoří virtuální komunitu a virtuální sociální síť.** Pro pojmenovávání společných obsahů, principů, procesů a vztahů používají výrazy používané i pro označování podobných věcí, mechanismů i osob v reálném světě (vyznamenání, adopce, ambasády, arbitráže,

byrokraté, revizoři, stevardi, dozorcí, strážci, roboti apod.), často až familiární (pískoviště, bábovičky, pod lípou, obecní studna apod.).

- **Je z velké části službou.** Zahrnuje celý komplex služeb pro registrované i neregistrované uživatele a řadu možností individuálního nastavení vzhledu, funkcí apod. pro registrované uživatele.

Z těchto podstatných odlišností od encyklopedií tvořených klasickou redakční cestou, zejména tradičním tištěným, lze usoudit, že *Wikipedie* zkrátka **není ani lepší, ani horší než tradiční encyklopedie, ale prostě jiná.** A jinak než u tradičních encyklopedií je tak třeba posuzovat i možnosti a vhodnost jejího využívání, a to vždy pro každý případ individuálně z hlediska účelu, uživatele, tematického záběru apod. Jak už bylo zmíněno v hlavním textu diplomové práce, je třeba **rozlišovat mezi mírou vhodnosti a jakousi mírou postačitelnosti.** A i když tedy *Wikipedie* nemůže být vhodným zdrojem vysoce odborného zájmu, a to nejen vzhledem k charakteru tvorby jejího obsahu, ale zejména proto, že je především encyklopedií, tj. sekundárním referenčním zdrojem, neznamená to, že nemůže být postačitelým zdrojem pro uživatele z řad širší veřejnosti, a to případně i pro vědce, kteří jsou sice odborníky ve svém oboru, pro něž *Wikipedii* pravděpodobně využívat nebudou, nicméně laici v oborech ostatních, pro něž *Wikipedii* minimálně pro rychlé zorientování se v méně známé problematice využívat mohou, případně sami přispívat do jejího obsahu a tím zviditelňovat svůj obor apod.

Wikipedie se od encyklopedií tvořených klasickou redakční cestou dále liší svými silnými a slabými stránkami, příležitostmi a hrozbami, přičemž nejvýznamnější z nich včetně současných i budoucích možností a realizací jejich řešení (případně posílení) již byly představeny v hlavním textu diplomové práce. Vzhledem k tomu, že veškerý obsah a procesy ve *Wikipedii* závisí takřka ve všech ohledech na počtu, aktivitě a druhu motivace jejích aktivních uživatelů (tj. uživatelů-autorů a uživatelů-editorů), nejvýznamnější hrozbou pro *Wikipedii* je riziko odlivu těchto uživatelů, zejména těch nejaktivnějších a pozitivně motivovaných. Vzhledem k tomu, že některé proběhlé zahraniční výzkumy ohledně motivace a důvodů participace aktivních uživatelů *Wikipedie*, které již byly představeny v hlavním textu diplomové práce, ukázaly, že nejčastějšími důvody participace aktivních uživatelů na projektu *Wikipedie* jsou zejména ideologie a poslání ve smyslu volného sdílení a šíření informací, osobní růst a touha po sebezlepšování, generativní motivy a zábava, *Wikipedie* by do budoucna pro udržení těch nejlepších aktivních uživatelů měla

posílit stávající, popřípadě vyvinout nové mechanismy, které ještě více podpoří principy volného sdílení a šíření jejího obsahu, nabídnou jejím aktivním uživatelům ještě více prostoru pro osobní růst a touhu se zlepšovat, přičemž práce na *Wikipedii* by i nadále měla zároveň zůstat zábavou. Nelze proto, vzhledem k tomu, že nejčastějším důvodem participace jejích aktivních uživatelů na projektu je ideologie a poslání ve smyslu volného sdílení a šíření informací, očekávat, že by byl do budoucna jakkoliv regulován jak její obsah, tak volný přístup k němu i možnosti jeho volného upravování a šíření. Jak už bylo zmíněno v hlavním textu diplomové práce, některé pokusy o omezení možností úpravy jejího obsahu již byly realizovány (např. návrhem zavedení stabilních verzí článků jejích encyklopedických hesel), nicméně komunitou uživatelů *Wikipedie* v rámci procesu snahy o dosažení konsensu odmítnuty a neschváleny; lze proto očekávat, že podobné snahy se setkají s odporem ze strany komunity aktivních uživatelů *Wikipedie* i do budoucna.

Důkazy pro předpoklad, že k průběžnému vylepšování kvality jejího obsahu dochází i bez omezení široké demokratizace přístupu a možností spoluúčasti již existují. V rámci některých realizovaných výzkumů (podrobněji zmíněno v hlavním textu diplomové práce) bylo zjištěno, že nejvíce chyb obsahují právě první a nejstarší verze článků jejích hesel, čímž je potvrzen předpoklad, že k průběžnému vylepšování jejího obsahu v čase skutečně dochází. Kromě toho je v rámci komunity již delší dobu pozorován **trend odklonu od kvantity směrem ke kvalitě**. Počet článků encyklopedických hesel procentuelně výrazně klesá ve prospěch podpůrného obsahu typu nápověd, dokumentací, diskusních a stránek nástrojů řízení kvality i organizace obsahu. Lze proto očekávat, že tento trend bude pokračovat i v budoucnu a že tedy namísto generování stále nových článků budou vylepšovány ty stávající, koneckonců počet širších pojmů vhodných pro vytvoření delšího a smysluplného encyklopedického hesla o nich není nekonečný. Lze proto očekávat, že kvalita obsahu *Wikipedie*, která již v současnosti podle výsledků některých kvalitativních studií vykazuje přinejmenším **srovnatelnou kvalitu s tradičně tvořenými**, ať už tištěnými nebo elektronickými, encyklopediemi, do budoucna ještě více poroste a spolu s ní i její popularita, možnosti a šíře jejího využívání.

Vzhledem k tomu, že jako nejvýznamnější důvody, které by naopak mohly aktivní uživatele od participace na projektu *Wikipedie* odradit, se ukázaly zejména přítomnost vandalismu a extrémního množství diskusí s „potíživými“ a extrémisty, možnost blokování uživatelů a nedostatečná obsluha či výkon ze strany serveru,

měly by být v rámci *Wikipedie* zároveň uplatněny nové (nebo alespoň posíleny stávající) mechanismy, které dokáží ještě více potlačit nežádoucí jevy jako vandalismus a nadměrné projevy „potíživců“ a extrémistů a zároveň naleznout přijatelnější řešení ohledně možnosti blokování uživatelů, technických problémů a systémové podpory uživatelů. Problém vandalismu již v současnosti mírně řeší anglická verze encyklopedie *Wikipedie* tím, že zakládání článků nových hesel dovoluje pouze autentifikovaným uživatelům, a lze tak očekávat, že k podobnému kroku dojde i v rámci verze české, třeba až dosáhne ještě většího rozsahu než v současnosti a trend odklonu od kvantity směrem ke kvalitě bude i v jejím případě zřetelnější.

Vzhledem k tomu, že pozitivně motivovaní uživatelé nad těmi negativně motivovanými již v současnosti výrazně převažují, jak dokazuje nejen slušná kvalita obsahu *Wikipedie* (zejména anglické a německé verze), ale právě i výše zmíněný trend odklonu komunity jejích uživatelů od kvantity směrem ke kvalitě, lze očekávat, že pozitivně motivovaní uživatelé budou nad těmi negativně motivovanými výrazně převažovat i v budoucnu, což se odrazí nejen na zvyšující se kvalitě obsahu *Wikipedie*, ale pravděpodobně i na motivaci zapojit se do projektu ze strany nových potenciálních uživatelů, jejichž touha se zapojit s ještě více vzrůstající kvalitou, eliminací nežádoucích jevů a popularitou *Wikipedie* pravděpodobně vzroste. A tak se jednoho dne možná i *Wikipedie* ocitne v situaci, kdy bude podílení se na tvorbě jejího obsahu a zejména výsledky tohoto podílení se ze strany jednotlivce třeba i jakousi **prestiží**.

Problém nedostatečné obsluhy či výkonu ze strany serveru je zejména problémem finančním, který tak prakticky nelze řešit jinak než přísunem financí do projektu. Vzhledem k tomu, že *Wikipedie* je provozována neziskově, lze očekávat, že spolu s její ještě více vzrůstající kvalitou, popularitou a případnou prestiží poroste i množství a výše finančních prostředků ze strany jejích sponzorů, jakož i možnosti získávání sponzorů nových, a to třeba ze strany provozovatelů referenčních a informačních služeb a **zdrojů s jejím obsahem propojovaných** (např. vyhledávačů, linkovacích služeb, databází a katalogů apod.), čímž by do budoucna

mohl být vyřešen i problém jejího financování a s tím související technicko-technologické nedostatky²⁸.

Možností i realizací využití *Wikipedie* a wiki systémů je již v současnosti celá řada. V oboru informační vědy a knihovnictví jimi jsou zejména možnost propojení knihovních stránek, katalogů, digitálních fondů a sbírek s *Wikipedií*, podílení se na tvorbě obsahu *Wikipedie* ze strany knihovnicko-informačních profesionálů nebo vytváření a rozvíjení oborových wiki, přičemž všechny tyto základní možnosti mohou napomoci nejen zviditelnění knihoven a jejich místa a role v současné informační společnosti, ale i knihovnicko-informační profese jako takové, zejména její role v oblasti orientace v různorodých informačních zdrojích a zprostředkování přístupu uživatelům k těm relevantním, jejíž význam bude i v budoucnu pravděpodobně stoupat, a to v souladu s dalším nárůstem volně dostupných neautorizovaných zdrojů v prostředí internetu. A tak je nejspíš na místě se i v oboru informační vědy a knihovnictví **odvrátit od počáteční skepse** vůči *Wikipedii* (a jí podobným moderním zdrojům) a **začít se soustředit na možnosti, výhody a benefity**, které lze pro obor informační vědy a knihovnictví ze spolupráce s *Wikipedií* - a jí podobnými moderními zdroji - včetně jejich využívání, vzhledem k jejich popularitě mezi uživateli, maximálně vytěžit.

Wikipedie sama, aby nedávala zejména uživatelům z řad odborníků další důvody ke skepsi vůči ní, by v sobě do budoucna měla ještě více skloubit protichůdné požadavky svých pasivních uživatelů (kvalita, ověřitelnost, spolehlivost apod.) a aktivních uživatelů (demokratizace přístupu, široká možnost participace, volné sdílení a šíření obsahu apod.). Vzhledem k pozitivním, někdy až překvapivým, výsledkům kvalitativních studií, jimž byl podroben její obsah, trendu odklonu od kvantity směrem ke kvalitě a široké paletě nástrojů řízení kvality i organizace obsahu, se dá říci, že se jí to velmi uspokojivě daří již v současnosti, a lze proto očekávat, že tento trend bude pokračovat i v budoucnu.

²⁸ Důkaz o tom, že už se tak děje i v současnosti, je např. článek pojednávající o daru 2 000 000 dolarů Nadaci Wikimedia od společnosti Google v únoru roku 2010, ačkoliv Google již sám (zatím stále v beta verzi) provozuje „konkurenční“ encyklopedii *Knol* (<http://knol.google.com/k>) [PARR, 2010].

Seznam použitých a citovaných informačních zdrojů

Zdroje z obsahu Wikipedie

Zdroje z dokumentace anglické verze

- *Wikipedia : the free encyclopedia* [online]. San Francisco (California) : Wikimedia Foundation, 2001- , last modified on 14 June 2010 at 12:37 [cit. 2010-06-17]. Help:Books. Anglické rozhraní. Dostupné z WWW: <<http://en.wikipedia.org/wiki/Help:Books>>.
- *Wikipedia : the free encyclopedia* [online]. San Francisco (California) : Wikimedia Foundation, 2001- , last modified on 14 June 2010 at 06:58 [cit. 2010-06-17]. Help:Contents/Links. Anglické rozhraní. Dostupné z WWW: <<http://en.wikipedia.org/wiki/Help:Contents/Links>>.
- *Wikipedia : the free encyclopedia* [online]. San Francisco (California) : Wikimedia Foundation, 2001- , last modified on 14 June 2010 at 04:50 [cit. 2010-06-17]. Help:Interlanguage links. Anglické rozhraní. Dostupné z WWW: <http://en.wikipedia.org/wiki/Help:Interlanguage_links>.
- *Wikipedia : the free encyclopedia* [online]. San Francisco (California) : Wikimedia Foundation, 2001- , last modified on 2 June 2010 at 15:56 [cit. 2010-06-17]. Help:Interwiki linking. Anglické rozhraní. Dostupné z WWW: <http://en.wikipedia.org/wiki/Help:Interwiki_linking>.
- *Wikipedia : the free encyclopedia* [online]. San Francisco (California) : Wikimedia Foundation, 2001- , last modified on 22 May 2010 at 14:10 [cit. 2010-06-17]. Help:Page history. Anglické rozhraní. Dostupné z WWW: <http://en.wikipedia.org/wiki/Help:Page_history>.
- *Wikipedia : the free encyclopedia* [online]. San Francisco (California) : Wikimedia Foundation, 2001- , last modified on 18 July 2010 at 20:14 [cit. 2010-06-17]. Help:Pending changes. Anglické rozhraní. Dostupné z WWW: <http://en.wikipedia.org/wiki/Help:Pending_changes>.
- *Wikipedia : the free encyclopedia* [online]. San Francisco (California) : Wikimedia Foundation, 2001- , last modified on 3 June 2010 at 20:22 [cit. 2010-06-17]. Help:Searching. Anglické rozhraní. Dostupné z WWW: <<http://en.wikipedia.org/wiki/Help:Searching>>.
- *Wikipedia : the free encyclopedia* [online]. San Francisco (California) : Wikimedia Foundation, 2001- , last modified on 16 June 2010 at 07:03 [cit. 2010-06-17]. Help:Templates. Anglické rozhraní. Dostupné z WWW: <<http://en.wikipedia.org/wiki/Help:Templates>>.
- *Wikipedia : the free encyclopedia* [online]. San Francisco (California) : Wikimedia Foundation, 2001- , last modified on 23 June 2010 at 09:36 [cit. 2010-06-25]. Help:Watching pages. Anglické rozhraní. Dostupné z WWW: <http://en.wikipedia.org/wiki/Help:Watching_pages>.
- *Wikipedia : the free encyclopedia* [online]. San Francisco (California) : Wikimedia Foundation, 2001- , last modified on 16 June 2010 at 12:24 [cit. 2010-

06-17]. Portal:Contents. Anglické rozhraní. Dostupné z WWW:
<<http://en.wikipedia.org/wiki/Portal:Contents>>.

- *Wikipedia : the free encyclopedia* [online]. San Francisco (California) : Wikimedia Foundation, 2001 last modified on 11 April 2010 at 21:25 [cit. 2010-07-14]. Portal:Contents/Categorical index. Anglické rozhraní. Dostupné z WWW: <http://en.wikipedia.org/wiki/Portal:Contents/Categorical_index>.
- *Wikipedia : the free encyclopedia* [online]. San Francisco (California) : Wikimedia Foundation, 2001-, last modified on 2 July 2009 at 00:53 [cit. 2010-06-17]. Portal:Contents/Quick index. Anglické rozhraní. Dostupné z WWW: <http://en.wikipedia.org/wiki/Portal:Contents/Quick_index>.
- *Wikipedia : the free encyclopedia* [online]. San Francisco (California) : Wikimedia Foundation, 2001- , last modified on 11 May 2010 at 17:24 [cit. 2010-06-17]. Special:Preferences. Anglické rozhraní. Pro prohlížení stránky je nutné přihlášení. Dostupné z WWW: <<http://en.wikipedia.org/wiki/Special:Preferences>>.
- *Wikipedia : the free encyclopedia* [online]. San Francisco (California) : Wikimedia Foundation, 2001- [cit. 2010-06-17]. Special:User group rights. Anglické rozhraní. Dostupné z WWW: <<http://en.wikipedia.org/wiki/Special:ListGroupRights>>.
- *Wikipedia : the free encyclopedia* [online]. San Francisco (California) : Wikimedia Foundation, 2001- , last modified on 14 June 2010 at 03:46 [cit. 2010-06-17]. Wikipedia:About. Anglické rozhraní. Dostupné z WWW: <<http://en.wikipedia.org/wiki/Wikipedia:About>>.
- *Wikipedia : the free encyclopedia* [online]. San Francisco (California) : Wikimedia Foundation, 2001-, last modified on 16 June 2010 at 00:04 [cit. 2010-06-17]. Wikipedia:Administrators. Anglické rozhraní. Dostupné z WWW: <<http://en.wikipedia.org/wiki/Wikipedia:Administrators>>.
- *Wikipedia : the free encyclopedia* [online]. San Francisco (California) : Wikimedia Foundation, 2001-, last modified on 5 April 2010 at 02:37 [cit. 2010-07-16]. Wikipedia:Adopt-a-User. Anglické rozhraní. Dostupné z WWW: <<http://en.wikipedia.org/wiki/Wikipedia:Adopt-a-User>>.
- *Wikipedia : the free encyclopedia* [online]. San Francisco (California) : Wikimedia Foundation, 2001-, last modified on 1 September 2008 at 04:14 [cit. 2010-06-17]. Wikipedia:Adopt-a-User/Adopter's Area. Anglické rozhraní. Dostupné z WWW: <[http://en.wikipedia.org/wiki/Wikipedia:Adopt-a-User/Adopter's Area](http://en.wikipedia.org/wiki/Wikipedia:Adopt-a-User/Adopter's_Area)>.
- *Wikipedia : the free encyclopedia* [online]. San Francisco (California) : Wikimedia Foundation, 2001- , last modified on 7 March 2010 at 20:40 [cit. 2010-06-17]. Wikipedia:Arbitration/Policy. Anglické rozhraní. Dostupné z WWW: <<http://en.wikipedia.org/wiki/Wikipedia:Arbitration/Policy>>.
- *Wikipedia : the free encyclopedia* [online]. San Francisco (California) : Wikimedia Foundation, 2001-, last modified on 14 April 2010 at 22:05 [cit. 2010-06-17]. Wikipedia:Awards. Anglické rozhraní. Dostupné z WWW: <<http://en.wikipedia.org/wiki/Wikipedia:Awards>>.

- *Wikipedia : the free encyclopedia* [online]. San Francisco (California) : Wikimedia Foundation, 2001- , last modified on 17 June 2010 at 12:07 [cit. 2010-06-17]. Wikipedia:Blocking policy. Anglické rozhraní. Dostupné z WWW: <http://en.wikipedia.org/wiki/Wikipedia:Blocking_policy>.
- *Wikipedia : the free encyclopedia* [online]. San Francisco (California) : Wikimedia Foundation, 2001- , last modified on 5 June 2010 at 05:22 [cit. 2010-06-17]. Wikipedia:Bot policy. Anglické rozhraní. Dostupné z WWW: <http://en.wikipedia.org/wiki/Wikipedia:Bot_policy>.
- *Wikipedia : the free encyclopedia* [online]. San Francisco (California) : Wikimedia Foundation, 2001- , last modified on 14 June 2010 at 22:49 [cit. 2010-06-19]. Wikipedia:Categorization. Anglické rozhraní. Dostupné z WWW: <<http://en.wikipedia.org/wiki/Wikipedia:Categorization>>.
- *Wikipedia : the free encyclopedia* [online]. San Francisco (California) : Wikimedia Foundation, 2001- , last modified on 1 April 2010 at 08:27 [cit. 2010-06-17]. Wikipedia:Compare Criteria Good v. Featured. Anglické rozhraní. Dostupné z WWW: <http://en.wikipedia.org/wiki/Wikipedia:Compare_Criteria_Good_v._Featured>.
- *Wikipedia : the free encyclopedia* [online]. San Francisco (California) : Wikimedia Foundation, 2001- , last modified on 14 June 2010 at 22:58 [cit. 2010-06-17]. Wikipedia:Criteria for speedy deletion. Anglické rozhraní. Dostupné z WWW: <http://en.wikipedia.org/wiki/Wikipedia:Criteria_for_speedy_deletion>.
- *Wikipedia : the free encyclopedia* [online]. San Francisco (California) : Wikimedia Foundation, 2001- , last modified on 20 April 2010 at 18:07 [cit. 2010-06-17]. Wikipedia:Did you know. Anglické rozhraní. Dostupné z WWW: <http://en.wikipedia.org/wiki/Wikipedia:Did_you_know>.
- *Wikipedia : the free encyclopedia* [online]. San Francisco (California) : Wikimedia Foundation, 2001- , last modified on 12 June 2010 at 06:10 [cit. 2010-06-17]. Wikipedia:Disambiguation. Anglické rozhraní. Dostupné z WWW: <<http://en.wikipedia.org/wiki/Wikipedia:Disambiguation>>.
- *Wikipedia : the free encyclopedia* [online]. San Francisco (California) : Wikimedia Foundation, 2001- , last modified on 30 May 2010 at 16:41 [cit. 2010-06-17]. Wikipedia:Dispute resolution. Anglické rozhraní. Dostupné z WWW: <http://en.wikipedia.org/wiki/Wikipedia:Dispute_resolution>.
- *Wikipedia : the free encyclopedia* [online]. San Francisco (California) : Wikimedia Foundation, 2001- , last modified on 16 May 2010 at 12:10 [cit. 2010-06-17]. Wikipedia>Edit filter. Anglické rozhraní. Dostupné z WWW: <http://en.wikipedia.org/wiki/Wikipedia>Edit_filter>.
- *Wikipedia : the free encyclopedia* [online]. San Francisco (California) : Wikimedia Foundation, 2001- , last modified on 11 May 2010 at 17:24 [cit. 2010-06-17]. Wikipedia:External search engines. Anglické rozhraní. Dostupné z WWW: <http://en.wikipedia.org/wiki/Wikipedia:External_search_engines>.
- *Wikipedia : the free encyclopedia* [online]. San Francisco (California) : Wikimedia Foundation, 2001- , last modified on 17 June 2010 at 12:29 [cit. 2010-06-17]. Wikipedia:Featured article candidates. Anglické rozhraní. Dostupné z WWW: <http://en.wikipedia.org/wiki/Wikipedia:Featured_article_candidates>.

- *Wikipedia : the free encyclopedia* [online]. San Francisco (California) : Wikimedia Foundation, 2001- , last modified on 30 May 2010 at 11:21 [cit. 2010-06-17]. Wikipedia:Featured article criteria. Anglické rozhraní. Dostupné z WWW: <http://en.wikipedia.org/wiki/Wikipedia:Featured_article_criteria>.
- *Wikipedia : the free encyclopedia* [online]. San Francisco (California) : Wikimedia Foundation, 2001- , last modified on 15 July 2010 at 03:15 [cit. 2010-07-15]. Wikipedia:Featured articles. Anglické rozhraní. Dostupné z WWW: <http://en.wikipedia.org/wiki/Wikipedia:Featured_articles>.
- *Wikipedia : the free encyclopedia* [online]. San Francisco (California) : Wikimedia Foundation, 2001- , last modified on 16 June 2010 at 21:16 [cit. 2010-06-17]. Wikipedia:Five pillars. Anglické rozhraní. Dostupné z WWW: <http://en.wikipedia.org/wiki/Wikipedia:Five_pillars>.
- *Wikipedia : the free encyclopedia* [online]. San Francisco (California) : Wikimedia Foundation, 2001- , last modified on 28 November 2009 at 15:36 [cit. 2010-06-19]. Wikipedia:Galleries. Anglické rozhraní. Dostupné z WWW: <<http://en.wikipedia.org/wiki/Wikipedia:Galleries>>.
- *Wikipedia : the free encyclopedia* [online]. San Francisco (California) : Wikimedia Foundation, 2001-, last modified on 12 May 2010 at 18:44 [cit. 2010-06-17]. Wikipedia:General disclaimer. Anglické rozhraní. Dostupné z WWW: <http://en.wikipedia.org/wiki/Wikipedia:General_disclaimer>.
- *Wikipedia : the free encyclopedia* [online]. San Francisco (California) : Wikimedia Foundation, 2001-, last modified on 30 November 2009 at 20:11 [cit. 2010-06-17]. Wikipedia:Global blocking. Anglické rozhraní. Dostupné z WWW: <http://en.wikipedia.org/wiki/Wikipedia:Global_blocking>.
- *Wikipedia : the free encyclopedia* [online]. San Francisco (California) : Wikimedia Foundation, 2001-, last modified on 5 June 2010 at 02:42 [cit. 2010-06-17]. Wikipedia:Global rights policy. Anglické rozhraní. Dostupné z WWW: <http://en.wikipedia.org/wiki/Wikipedia:Global_rights_policy>.
- *Wikipedia : the free encyclopedia* [online]. San Francisco (California) : Wikimedia Foundation, 2001- , last modified on 17 June 2010 at 13:10 [cit. 2010-06-17]. Wikipedia:Good article nominations. Anglické rozhraní. Dostupné z WWW: <http://en.wikipedia.org/wiki/Wikipedia:Good_article_nominations>.
- *Wikipedia : the free encyclopedia* [online]. San Francisco (California) : Wikimedia Foundation, 2001- , last modified on 15 July 2010 at 11:46 [cit. 2010-07-15]. Wikipedia:Good articles. Anglické rozhraní. Dostupné z WWW: <http://en.wikipedia.org/wiki/Wikipedia:Good_articles>.
- *Wikipedia : the free encyclopedia* [online]. San Francisco (California) : Wikimedia Foundation, 2001-, last modified on 3 June 2010 at 13:15 [cit. 2010-06-17]. Wikipedia:How to edit a page. Anglické rozhraní. Dostupné z WWW: <http://en.wikipedia.org/wiki/Wikipedia:How_to_edit_a_page>.
- *Wikipedia : the free encyclopedia* [online]. San Francisco (California) : Wikimedia Foundation, 2001- , last modified on 7 May 2010 at 00:14 [cit. 2010-06-17]. Wikipedia:In the news. Anglické rozhraní. Dostupné z WWW: <http://en.wikipedia.org/wiki/Wikipedia:In_the_news>.

- *Wikipedia : the free encyclopedia* [online]. San Francisco (California) : Wikimedia Foundation, 2001- , last modified on 10 February 2010 at 20:51 [cit. 2010-06-17]. Wikipedia:InterWikimedia links. Anglické rozhraní. Dostupné z WWW: <http://en.wikipedia.org/wiki/Wikipedia:InterWikimedia_links>.
- *Wikipedia : the free encyclopedia* [online]. San Francisco (California) : Wikimedia Foundation, 2001- , last modified on 11 June 2010 at 23:59 [cit. 2010-06-17]. Wikipedia:IRC. Anglické rozhraní. Dostupné z WWW: <<http://en.wikipedia.org/wiki/Wikipedia:IRC>>.
- *Wikipedia : the free encyclopedia* [online]. San Francisco (California) : Wikimedia Foundation, 2001- , last modified on 16 June 2010 at 14:41 [cit. 2010-06-17]. Wikipedia:Lists. Anglické rozhraní. Dostupné z WWW: <<http://en.wikipedia.org/wiki/Wikipedia:Lists>>.
- *Wikipedia : the free encyclopedia* [online]. San Francisco (California) : Wikimedia Foundation, 2001- , last modified on 4 June 2010 at 16:21 [cit. 2010-06-17]. Wikipedia:Maintenance. Anglické rozhraní. Dostupné z WWW: <<http://en.wikipedia.org/wiki/Wikipedia:Maintenance>>.
- *Wikipedia : the free encyclopedia* [online]. San Francisco (California) : Wikimedia Foundation, 2001-, last modified on 11 June 2010 at 05:57 [cit. 2010-06-17]. Wikipedia:Media help. Anglické rozhraní. Dostupné z WWW: <http://en.wikipedia.org/wiki/Wikipedia:Media_help>.
- *Wikipedia : the free encyclopedia* [online]. San Francisco (California) : Wikimedia Foundation, 2001- , last modified on 31 October 2009 at 13:59 [cit. 2010-06-17]. Wikipedia:Mediation. Anglické rozhraní. Dostupné z WWW: <<http://en.wikipedia.org/wiki/Wikipedia:Mediation>>.
- *Wikipedia : the free encyclopedia* [online]. San Francisco (California) : Wikimedia Foundation, 2001- , last modified on 25 April 2010 at 12:19 [cit. 2010-06-17]. Wikipedia:Namespace. Anglické rozhraní. Dostupné z WWW: <<http://en.wikipedia.org/wiki/Wikipedia:Namespace>>.
- *Wikipedia : the free encyclopedia* [online]. San Francisco (California) : Wikimedia Foundation, 2001- , last modified on 15 June 2010 at 10:34 [cit. 2010-06-17]. Wikipedia:Office actions. Anglické rozhraní. Dostupné z WWW: <http://en.wikipedia.org/wiki/Wikipedia:Office_actions>.
- *Wikipedia : the free encyclopedia* [online]. San Francisco (California) : Wikimedia Foundation, 2001-, last modified on 18 February 2010 at 22:03 [cit. 2010-06-17]. Wikipedia:Outlines. Anglické rozhraní. Dostupné z WWW: <<http://en.wikipedia.org/wiki/Wikipedia:Outlines>>.
- *Wikipedia : the free encyclopedia* [online]. San Francisco (California) : Wikimedia Foundation, 2001- , last modified on 5 May 2010 at 23:58 [cit. 2010-06-17]. Wikipedia:Picture of the day. Anglické rozhraní. Dostupné z WWW: <http://en.wikipedia.org/wiki/Wikipedia:Picture_of_the_day>.
- *Wikipedia : the free encyclopedia* [online]. San Francisco (California) : Wikimedia Foundation, 2001- , last modified on 11 June 2010 at 13:57 [cit. 2010-06-17]. Wikipedia:Policies and guidelines. Anglické rozhraní. Dostupné z WWW: <http://en.wikipedia.org/wiki/Wikipedia:Policies_and_guidelines>.

- *Wikipedia : the free encyclopedia* [online]. San Francisco (California) : Wikimedia Foundation, 2001- , last modified on 4 July 2010 at 00:57 [cit. 2010-06-17]. Wikipedia:Portal. Anglické rozhraní. Dostupné z WWW: <<http://en.wikipedia.org/wiki/Wikipedia:Portal>>.
- *Wikipedia : the free encyclopedia* [online]. San Francisco (California) : Wikimedia Foundation, 2001- , last modified on 17 June 2010 at 02:33 [cit. 2010-06-17]. Wikipedia:Protection policy. Anglické rozhraní. Dostupné z WWW: <http://en.wikipedia.org/wiki/Wikipedia:Protection_policy>.
- *Wikipedia : the free encyclopedia* [online]. San Francisco (California) : Wikimedia Foundation, 2001- , last modified on 19 April 2010 at 10:07 [cit. 2010-06-17]. Wikipedia:Quality control. Anglické rozhraní. Dostupné z WWW: <http://en.wikipedia.org/wiki/Wikipedia:Quality_control>.
- *Wikipedia : the free encyclopedia* [online]. San Francisco (California) : Wikimedia Foundation, 2001- , last modified on 8 June 2010 at 18:59 [cit. 2010-06-17]. Wikipedia:Redirect. Anglické rozhraní. Dostupné z WWW: <<http://en.wikipedia.org/wiki/Wikipedia:Redirect>>.
- *Wikipedia : the free encyclopedia* [online]. San Francisco (California) : Wikimedia Foundation, 2001-, last modified on 16 June 2010 at 14:44 [cit. 2010-06-17]. Wikipedia:Request for adminship. Anglické rozhraní. Dostupné z WWW: <http://en.wikipedia.org/wiki/Wikipedia:Requests_for_adminship>.
- *Wikipedia : the free encyclopedia* [online]. San Francisco (California) : Wikimedia Foundation, 2001- , last modified on 16 June 2010 at 16:07 [cit. 2010-06-17]. Wikipedia:Requested articles. Anglické rozhraní. Dostupné z WWW: <http://en.wikipedia.org/wiki/Wikipedia:Requested_articles>.
- *Wikipedia : the free encyclopedia* [online]. San Francisco (California) : Wikimedia Foundation, 2001- , last modified on 6 July 2010 at 17:50 [cit. 2010-06-17]. Wikipedia:Reviewers. Anglické rozhraní. Dostupné z WWW: <<http://en.wikipedia.org/wiki/Wikipedia:Reviewing>>.
- *Wikipedia : the free encyclopedia* [online]. San Francisco (California) : Wikimedia Foundation, 2001- , last modified on 17 June 2010 at 14:10 [cit. 2010-06-17]. Wikipedia:Sandbox. Anglické rozhraní. Dostupné z WWW: <<http://en.wikipedia.org/wiki/Wikipedia:Sandbox>>.
- *Wikipedia : the free encyclopedia* [online]. San Francisco (California) : Wikimedia Foundation, 2001- , last modified on 10 June 2010 at 05:47 [cit. 2010-06-17]. Wikipedia:Spoken articles. Anglické rozhraní. Dostupné z WWW: <http://en.wikipedia.org/wiki/Wikipedia:Spoken_articles>.
- *Wikipedia : the free encyclopedia* [online]. San Francisco (California) : Wikimedia Foundation, 2001-, last modified on 5 April 2008 at 02:49 [cit. 2010-07-17]. Wikipedia:Stable versions. Anglické rozhraní. Dostupné z WWW: <http://en.wikipedia.org/wiki/Wikipedia:Stable_versions>.
- *Wikipedia : the free encyclopedia* [online]. San Francisco (California) : Wikimedia Foundation, 2001-, last modified on 10 June 2010 at 08:24 [cit. 2010-06-17]. Wikipedia:Starting an article. Anglické rozhraní. Dostupné z WWW: <http://en.wikipedia.org/wiki/Wikipedia:Starting_an_article>.

- *Wikipedia : the free encyclopedia* [online]. San Francisco (California) : Wikimedia Foundation, 2001- , last modified on 29 May 2010 at 04:38 [cit. 2010-06-17]. Wikipedia:Stub. Anglické rozhraní. Dostupné z WWW: <<http://en.wikipedia.org/wiki/Wikipedia:Stub>>.
- *Wikipedia : the free encyclopedia* [online]. San Francisco (California) : Wikimedia Foundation, 2001- , last modified on 31 May 2008 at 02:45 [cit. 2010-06-17]. Wikipedia:Substub. Anglické rozhraní. Dostupné z WWW: <<http://en.wikipedia.org/wiki/Wikipedia:Substub>>.
- *Wikipedia : the free encyclopedia* [online]. San Francisco (California) : Wikimedia Foundation, 2001-, last modified on 12 May 2010 at 16:04 [cit. 2010-06-17]. Wikipedia:The perfect article. Anglické rozhraní. Dostupné z WWW: <http://en.wikipedia.org/wiki/Wikipedia:The_perfect_article>.
- *Wikipedia : the free encyclopedia* [online]. San Francisco (California) : Wikimedia Foundation, 2001- , last modified on 2 February 2010 at 01:59 [cit. 2010-06-17]. Wikipedia:Timeline. Anglické rozhraní. Dostupné z WWW: <<http://en.wikipedia.org/wiki/Wikipedia:Timeline>>.
- *Wikipedia : the free encyclopedia* [online]. San Francisco (California) : Wikimedia Foundation, 2001- , last modified on 13 May 2010 at 14:33 [cit. 2010-06-17]. Wikipedia:Today's featured article. Anglické rozhraní. Dostupné z WWW: <http://en.wikipedia.org/wiki/Wikipedia:Today's_featured_article>.
- *Wikipedia : the free encyclopedia* [online]. San Francisco (California) : Wikimedia Foundation, 2001- , last modified on 14 June 2010 at 16:51 [cit. 2010-06-17]. Wikipedia:Tools. Anglické rozhraní. Dostupné z WWW: <<http://en.wikipedia.org/wiki/Wikipedia:Tools>>.
- *Wikipedia : the free encyclopedia* [online]. San Francisco (California) : Wikimedia Foundation, 2001- , last modified on 14 June 2010 at 16:49 [cit. 2010-06-17]. Wikipedia:User pages. Anglické rozhraní. Dostupné z WWW: <http://en.wikipedia.org/wiki/Wikipedia:User_pages>.
- *Wikipedia : the free encyclopedia* [online]. San Francisco (California) : Wikimedia Foundation, 2001-, last modified on 17 June 2010 at 03:20 [cit. 2010-06-17]. Wikipedia:Verifiability. Anglické rozhraní. Dostupné z WWW: <<http://en.wikipedia.org/wiki/Wikipedia:Verifiability>>.
- *Wikipedia : the free encyclopedia* [online]. San Francisco (California) : Wikimedia Foundation, 2001- , last modified on 8 June 2010 at 16:14 [cit. 2010-06-17]. Wikipedia:Village pump. Anglické rozhraní. Dostupné z WWW: <http://en.wikipedia.org/wiki/Wikipedia:Village_pump>.
- *Wikipedia : the free encyclopedia* [online]. San Francisco (California) : Wikimedia Foundation, 2001- , last modified on 11 June 2010 at 16:03 [cit. 2010-06-17]. Wikipedia:Vital articles. Anglické rozhraní. Dostupné z WWW: <http://en.wikipedia.org/wiki/Wikipedia:Vital_articles>.
- *Wikipedia : the free encyclopedia* [online]. San Francisco (California) : Wikimedia Foundation, 2001- , last modified on 15 June 2010 at 18:34 [cit. 2010-06-17]. Wikipedia:What Wikipedia is not. Anglické rozhraní. Dostupné z WWW: <http://en.wikipedia.org/wiki/What_Wikipedia_is_not>.

- *Wikipedia : the free encyclopedia* [online]. San Francisco (California) : Wikimedia Foundation, 2001- , last modified on 13 June 2010 at 13:37 [cit. 2010-06-17]. Wikipedia:Why create an account. Anglické rozhraní. Dostupné z WWW: <[http://en.wikipedia.org/wiki/Wikipedia:Why create an account](http://en.wikipedia.org/wiki/Wikipedia:Why_create_an_account)>.
- *Wikipedia : the free encyclopedia* [online]. San Francisco (California) : Wikimedia Foundation, 2001- , last modified on 17 June 2010 at 08:44 [cit. 2010-06-17]. Wikipedia:Wikipedians. Anglické rozhraní. Dostupné z WWW: <<http://en.wikipedia.org/wiki/Wikipedia:Wikipedians>>.
- *Wikipedia : the free encyclopedia* [online]. San Francisco (California) : Wikimedia Foundation, 2001- , last modified on 1 June 2010 at 13:29 [cit. 2010-06-17]. Wikipedia:Wikiproject. Anglické rozhraní. Dostupné z WWW: <<http://en.wikipedia.org/wiki/Wikipedia:Wikiproject>>.
- *Wikipedia : the free encyclopedia* [online]. San Francisco (California) : Wikimedia Foundation, 2001- , last modified on 3 June 2010 at 20:07 [cit. 2010-06-17]. Wikipedia:WikiProject Spoken Wikipedia. Anglické rozhraní. Dostupné z WWW: <[http://en.wikipedia.org/wiki/Wikipedia:WikiProject Spoken Wikipedia](http://en.wikipedia.org/wiki/Wikipedia:WikiProject_Spoken_Wikipedia)>.

Články encyklopedických hesel anglické verze

- Blocking of Wikipedia in mainland China. In *Wikipedia : the free encyclopedia* [online]. San Francisco (California) : Wikimedia Foundation, 2001- , last modified on 22 June 2010 at 10:48 [cit. 2010-06-26]. Anglické rozhraní. Dostupný z WWW: <[http://en.wikipedia.org/wiki/Blocking of Wikipedia in mainland China](http://en.wikipedia.org/wiki/Blocking_of_Wikipedia_in_mainland_China)>.
- Wikimania. In *Wikipedia : the free encyclopedia* [online]. San Francisco (California) : Wikimedia Foundation, 2001- , last modified on 12 June 2010 at 22:24 [cit. 2010-06-17]. Anglické rozhraní. Dostupný z WWW: <<http://en.wikipedia.org/wiki/Wikimania>>.
- Wikimedia Foundation. In *Wikipedia : the free encyclopedia* [online]. San Francisco (California) : Wikimedia Foundation, 2001- , last modified on 16 June 2010 at 18:28 [cit. 2010-06-17]. Anglické rozhraní. Dostupný z WWW: <<http://en.wikipedia.org/wiki/Wikimedia>>.

Zdroje z dokumentace české verze

- *Wikipedie : otevřená encyklopedie* [online]. San Francisco (California) : Wikimedia Foundation, 2002- , naposledy editována 21. 1. 2010 v 00:40 [cit. 2010-06-18]. Nápořád:Historie stránky. České rozhraní. Dostupné z WWW: <[http://cs.wikipedia.org/wiki/Nápořád:Historie stránky](http://cs.wikipedia.org/wiki/Nápořád:Historie_stránky)>.
- *Wikipedie : otevřená encyklopedie* [online]. San Francisco (California) : Wikimedia Foundation, 2002- , naposledy editována 13. 10. 2009 v 10:44 [cit. 2010-06-18]. Nápořád:Hledání. České rozhraní. Dostupné z WWW: <<http://cs.wikipedia.org/wiki/Nápořád:Hledání>>.
- *Wikipedie : otevřená encyklopedie* [online]. San Francisco (California) : Wikimedia Foundation, 2002- , naposledy editována 17. 5. 2010 v 17:21 [cit. 2010-06-18]. Nápořád:Jak editovat stránku. České rozhraní. Dostupné z WWW: <[http://cs.wikipedia.org/wiki/Nápořád:Jak editovat stránku](http://cs.wikipedia.org/wiki/Nápořád:Jak_editovat_stránku)>.

- *Wikipedie : otevřená encyklopedie* [online]. San Francisco (California) : Wikimedia Foundation, 2002- , naposledy editována 29. 1. 2010 v 22:31 [cit. 2010-06-18]. Nápo věda:Jmenný prostor. České rozhraní. Dostupné z WWW: <http://cs.wikipedia.org/wiki/Nápo věda:Jmenný_prostor>.
- *Wikipedie : otevřená encyklopedie* [online]. San Francisco (California) : Wikimedia Foundation, 2002- , naposledy editována 14. 6. 2010 v 18:45 [cit. 2010-06-18]. Nápo věda:Knihy. Dostupné z WWW: <<http://cs.wikipedia.org/wiki/Nápo věda:Knihy>>.
- *Wikipedie : otevřená encyklopedie* [online]. San Francisco (California) : Wikimedia Foundation, 2002- , naposledy editována 4. 6. 2010 v 19:27 [cit. 2010-06-18]. Nápo věda:Obrázky. České rozhraní. Dostupné z WWW: <<http://cs.wikipedia.org/wiki/Nápo věda:Obrázky>>.
- *Wikipedie : otevřená encyklopedie* [online]. San Francisco (California) : Wikimedia Foundation, 2002- , naposledy editována 11. 6. 2010 v 16:41 [cit. 2010-06-18]. Nápo věda:Odkazy. České rozhraní. Dostupné z WWW: <<http://cs.wikipedia.org/wiki/Nápo věda:Odkazy>>.
- *Wikipedie : otevřená encyklopedie* [online]. San Francisco (California) : Wikimedia Foundation, 2002- , naposledy editována 27. 3. 2010 v 21:20 [cit. 2010-06-18]. Nápo věda:Šablony. České rozhraní. Dostupné z WWW: <<http://cs.wikipedia.org/wiki/Nápo věda:Šablony>>.
- *Wikipedie : otevřená encyklopedie* [online]. San Francisco (California) : Wikimedia Foundation, 2002- , naposledy editována 13. 10. 2009 v 10:47 [cit. 2010-06-18]. Nápo věda:Uživatelské nastavení. Dostupné z WWW: <http://cs.wikipedia.org/wiki/Nápo věda:Uživatelské_nastavení>.
- *Wikipedie : otevřená encyklopedie* [online]. San Francisco (California) : Wikimedia Foundation, 2002- , naposledy editována 13. 10. 2009 v 10:47 [cit. 2010-06-18]. Speciální:Nastavení. Pro prohlížení stránky je nutné přihlášení. Dostupné z WWW: <<http://cs.wikipedia.org/wiki/Speciální:Nastavení>>.
- *Wikipedie : otevřená encyklopedie* [online]. San Francisco (California) : Wikimedia Foundation, 2002- [cit. 2010-06-18]. Speciální:Práva skupin uživatelů. České rozhraní. Dostupné z WWW: <http://cs.wikipedia.org/wiki/Speciální:Seznam_uživatelských_práv>.
- *Wikipedie : otevřená encyklopedie* [online]. San Francisco (California) : Wikimedia Foundation, 2002- , naposledy editována 18. 6. 2010 v 10:03 [cit. 2010-06-18]. Wikipedie. České rozhraní. Dostupné z WWW: <<http://cs.wikipedia.org/wiki/Wikipedie>>.
- *Wikipedie : otevřená encyklopedie* [online]. San Francisco (California) : Wikimedia Foundation, 2002- , naposledy editována 14. 5. 2010 v 06:03 [cit. 2010-06-18]. Wikipedie:1 000 nejdůležitějších článků. Dostupné z WWW: <http://cs.wikipedia.org/wiki/Wikipedie:1000_nejdůležitějších_článků>.
- *Wikipedie : otevřená encyklopedie* [online]. San Francisco (California) : Wikimedia Foundation, 2002- , naposledy editována 6. 3. 2010 v 16:03 [cit. 2010-06-18]. Wikipedie:Abecední rejstřík. České rozhraní. Dostupné z WWW: <http://cs.wikipedia.org/wiki/Wikipedie:Abecední_rejstřík>.

- *Wikipedie : otevřená encyklopedie* [online]. San Francisco (California) : Wikimedia Foundation, 2002- , naposledy editována 2. 7. 2009 v 13:11 [cit. 2010-06-18]. Wikipedie:Aktuality. Dostupné z WWW: <<http://cs.wikipedia.org/wiki/Wikipedie:Aktuality>>.
- *Wikipedie : otevřená encyklopedie* [online]. San Francisco (California) : Wikimedia Foundation, 2002- , naposledy editována 20. 5. 2010 v 21:16 [cit. 2010-06-18]. Wikipedie:Arbitráž. Dostupné z WWW: <<http://cs.wikipedia.org/wiki/Wikipedie:Arbitráž>>.
- *Wikipedie : otevřená encyklopedie* [online]. San Francisco (California) : Wikimedia Foundation, 2002- , naposledy editována 20. 3. 2010 v 17:16 [cit. 2010-06-18]. Wikipedie:Blokování. České rozhraní. Dostupné z WWW: <<http://cs.wikipedia.org/wiki/Wikipedie:Blokování>>.
- *Wikipedie : otevřená encyklopedie* [online]. San Francisco (California) : Wikimedia Foundation, 2002- , naposledy editována 26. 2. 2010 v 21:14 [cit. 2010-06-18]. Wikipedie:Bot. Dostupné z WWW: <<http://cs.wikipedia.org/wiki/Wikipedie:Bot>>.
- *Wikipedie : otevřená encyklopedie* [online]. San Francisco (California) : Wikimedia Foundation, 2002- , naposledy editována 5. 6. 2010 v 21:36 [cit. 2010-06-18]. Wikipedie:Ceny za rozvoj české Wikipedie. České rozhraní. Dostupné z WWW: <[http://cs.wikipedia.org/wiki/Wikipedie:Ceny za rozvoj české Wikipedie](http://cs.wikipedia.org/wiki/Wikipedie:Ceny_za_rozvoj_české_Wikipedie)>.
- *Wikipedie : otevřená encyklopedie* [online]. San Francisco (California) : Wikimedia Foundation, 2002- , naposledy editována 10. 6. 2010 v 21:01 [cit. 2010-06-18]. Wikipedie:Co Wikipedie není. České rozhraní. Dostupné z WWW: <[http://cs.wikipedia.org/wiki/Wikipedie:Co Wikipedie není](http://cs.wikipedia.org/wiki/Wikipedie:Co_Wikipedie_není)>.
- *Wikipedie : otevřená encyklopedie* [online]. San Francisco (California) : Wikimedia Foundation, 2002- , naposledy editována 16. 6. 2010 v 17:50 [cit. 2010-06-18]. Wikipedie:Diskuse o smazání. Dostupné z WWW: <[http://cs.wikipedia.org/wiki/Wikipedie:Diskuse o smazání](http://cs.wikipedia.org/wiki/Wikipedie:Diskuse_o_smazání)>.
- *Wikipedie : otevřená encyklopedie* [online]. San Francisco (California) : Wikimedia Foundation, 2002- , naposledy editována 7. 7. 2010 v 10:23 [cit. 2010-07-15]. Wikipedie:Dobré články. Dostupné z WWW: <[http://cs.wikipedia.org/wiki/Wikipedie:Dobré články](http://cs.wikipedia.org/wiki/Wikipedie:Dobré_články)>.
- *Wikipedie : otevřená encyklopedie* [online]. San Francisco (California) : Wikimedia Foundation, 2002- , naposledy editována 13. 12. 2009 v 11:28 [cit. 2010-06-18]. Wikipedie:Dokonalý článek. České rozhraní. Dostupné z WWW: <[http://cs.wikipedia.org/wiki/Wikipedie:Dokonalý článek](http://cs.wikipedia.org/wiki/Wikipedie:Dokonalý_článek)>.
- *Wikipedie : otevřená encyklopedie* [online]. San Francisco (California) : Wikimedia Foundation, 2002- , naposledy editována 9. 5. 2009 v 20:29 [cit. 2010-06-18]. Wikipedie:Globální blokování. České rozhraní. Dostupné z WWW: <[http://cs.wikipedia.org/wiki/Wikipedie:Globální blokování](http://cs.wikipedia.org/wiki/Wikipedie:Globální_blokování)>.
- *Wikipedie : otevřená encyklopedie* [online]. San Francisco (California) : Wikimedia Foundation, 2002- , naposledy editována 12. 6. 2010 v 20:06 [cit. 2010-06-18]. Wikipedie:IRC. Dostupné z WWW: <<http://cs.wikipedia.org/wiki/Wikipedie:IRC>>.

- *Wikipedie : otevřená encyklopedie* [online]. San Francisco (California) : Wikimedia Foundation, 2002- , naposledy editována 29. 1. 2010 v 22:02 [cit. 2010-06-18]. Wikipedie:Jak vytvořit článek. České rozhraní. Dostupné z WWW: <http://cs.wikipedia.org/wiki/Wikipedie:Jak_vytvorit_clanek>.
- *Wikipedie : otevřená encyklopedie* [online]. San Francisco (California) : Wikimedia Foundation, 2002- , naposledy editována 4. 3. 2010 v 09:57 [cit. 2010-06-19]. Wikipedie:Kategorizace. České rozhraní. Dostupné z WWW: <<http://cs.wikipedia.org/wiki/Wikipedie:Kategorizace>>.
- *Wikipedie : otevřená encyklopedie* [online]. San Francisco (California) : Wikimedia Foundation, 2002- , naposledy editována 12. 5. 2010 v 11:26 [cit. 2010-06-18]. Wikipedie:Mediace. Dostupné z WWW: <<http://cs.wikipedia.org/wiki/Wikipedie:Mediace>>.
- *Wikipedie : otevřená encyklopedie* [online]. San Francisco (California) : Wikimedia Foundation, 2002- , naposledy editována 19. 5. 2010 v 21:24 [cit. 2010-06-18]. Wikipedie:Média. České rozhraní. Dostupné z WWW: <<http://cs.wikipedia.org/wiki/Wikipedie:Média>>.
- *Wikipedie : otevřená encyklopedie* [online]. San Francisco (California) : Wikimedia Foundation, 2002- , naposledy editována 26. 6. 2008 v 18:04 [cit. 2010-06-18]. Wikipedie:Miniportál. České rozhraní. Dostupné z WWW: <<http://cs.wikipedia.org/wiki/Wikipedie:Miniportál>>.
- *Wikipedie : otevřená encyklopedie* [online]. San Francisco (California) : Wikimedia Foundation, 2002- , naposledy editována 4. 7. 2010 v 20:27 [cit. 2010-07-15]. Wikipedie:Nejlepší články. Dostupné z WWW: <http://cs.wikipedia.org/wiki/Wikipedie:Nejlepší_clánky>.
- *Wikipedie : otevřená encyklopedie* [online]. San Francisco (California) : Wikimedia Foundation, 2002- , naposledy editována 12. 6. 2010 v 22:40 [cit. 2010-06-18]. Wikipedie:Nominace nejlepších článků. Dostupné z WWW: <http://cs.wikipedia.org/wiki/Wikipedie:Nominace_nejlepsich_clanku>.
- *Wikipedie : otevřená encyklopedie* [online]. San Francisco (California) : Wikimedia Foundation, 2002- , naposledy editována 11. 9. 2009 v 07:05 [cit. 2010-06-18]. Wikipedie:Ověřitelnost. České rozhraní. Dostupné z WWW: <[http://cs.wikipedia.org/wiki/Wikipedie:Ověřitelnost](http://cs.wikipedia.org/wiki/Wikipedie:Ov%C4r%C4itelnost)>.
- *Wikipedie : otevřená encyklopedie* [online]. San Francisco (California) : Wikimedia Foundation, 2002- , naposledy editována 9. 5. 2009 v 20:51 [cit. 2010-06-18]. Wikipedie:Pahýl. Dostupné z WWW: <[http://cs.wikipedia.org/wiki/Wikipedie:Pahýl](http://cs.wikipedia.org/wiki/Wikipedie:Pah%C3%BDl)>.
- *Wikipedie : otevřená encyklopedie* [online]. San Francisco (California) : Wikimedia Foundation, 2002- , naposledy editována 16. 6. 2010 v 21:13 [cit. 2010-06-18]. Wikipedie:Pět pilířů. České rozhraní. Dostupné z WWW: <[http://cs.wikipedia.org/wiki/Wikipedie:Pět_pilířů](http://cs.wikipedia.org/wiki/Wikipedie:P%C4t_pil%C3%ADr%C5%AF)>.
- *Wikipedie : otevřená encyklopedie* [online]. San Francisco (California) : Wikimedia Foundation, 2002- , naposledy editována 18. 6. 2010 v 08:12 [cit. 2010-06-18]. Wikipedie:Pískoviště. Dostupné z WWW: <[http://cs.wikipedia.org/wiki/Wikipedie:Pískoviště](http://cs.wikipedia.org/wiki/Wikipedie:P%C3%ADskovi%C5%A1t%C4%9B)>.

- *Wikipedie : otevřená encyklopedie* [online]. San Francisco (California) : Wikimedia Foundation, 2002- , naposledy editována 18. 6. 2010 v 11:14 [cit. 2010-06-18]. Wikipedie:Pod lípou. Dostupné z WWW: <[http://cs.wikipedia.org/wiki/Wikipedie:Pod lípou](http://cs.wikipedia.org/wiki/Wikipedie:Pod_lípou)>.
- *Wikipedie : otevřená encyklopedie* [online]. San Francisco (California) : Wikimedia Foundation, 2002- , naposledy editována 18. 6. 2010 v 10:52 [cit. 2010-06-18]. Wikipedie:Požadované články. Dostupné z WWW: <[http://cs.wikipedia.org/wiki/Wikipedie:Požadované články](http://cs.wikipedia.org/wiki/Wikipedie:Požadované_články)>.
- *Wikipedie : otevřená encyklopedie* [online]. San Francisco (California) : Wikimedia Foundation, 2002- , naposledy editována 29. 1. 2010 v 22:06 [cit. 2010-06-18]. Wikipedie:Pravidlo Wikipedie. Dostupné z WWW: <[http://cs.wikipedia.org/wiki/Wikipedie:Pravidlo Wikipedie](http://cs.wikipedia.org/wiki/Wikipedie:Pravidlo_Wikipedie)>.
- *Wikipedie : otevřená encyklopedie* [online]. San Francisco (California) : Wikimedia Foundation, 2002- , naposledy editována 23. 5. 2010 v 14:30 [cit. 2010-06-18]. Wikipedie:Průvodce (odkazy). České rozhraní. Dostupné z WWW: <[http://cs.wikipedia.org/wiki/Wikipedie:Průvodce \(odkazy\)](http://cs.wikipedia.org/wiki/Wikipedie:Průvodce_(odkazy))>.
- *Wikipedie : otevřená encyklopedie* [online]. San Francisco (California) : Wikimedia Foundation, 2002- , naposledy editována 4. 12. 2009 v 14:18 [cit. 2010-06-18]. Wikipedie:Přesměrování. České rozhraní. Dostupné z WWW: <<http://cs.wikipedia.org/wiki/Wikipedie:Přesměrování>>.
- *Wikipedie : otevřená encyklopedie* [online]. San Francisco (California) : Wikimedia Foundation, 2002- , naposledy editována 13. 6. 2008 v 22:55 [cit. 2010-06-18]. Wikipedie:Přijímání pravidel. Dostupné z WWW: <[http://cs.wikipedia.org/wiki/Wikipedie:Přijímání pravidel](http://cs.wikipedia.org/wiki/Wikipedie:Přijímání_pravidel)>.
- *Wikipedie : otevřená encyklopedie* [online]. San Francisco (California) : Wikimedia Foundation, 2002- , naposledy editována 9. 5. 2010 v 09:08 [cit. 2010-06-18]. Wikipedie:Rozcestníky. České rozhraní. Dostupné z WWW: <<http://cs.wikipedia.org/wiki/Wikipedie:Rozcestníky>>.
- *Wikipedie : otevřená encyklopedie* [online]. San Francisco (California) : Wikimedia Foundation, 2002- , naposledy editována 12. 5. 2010 v 13:41 [cit. 2010-06-18]. Wikipedie:Rychlé smazání. Dostupné z WWW: <[http://cs.wikipedia.org/wiki/Wikipedie:Rychlé smazání](http://cs.wikipedia.org/wiki/Wikipedie:Rychlé_smazání)>.
- *Wikipedie : otevřená encyklopedie* [online]. San Francisco (California) : Wikimedia Foundation, 2002- , naposledy editována 6. 3. 2010 v 17:09 [cit. 2010-06-18]. Wikipedie:Řešení konfliktů. Dostupné z WWW: <[http://cs.wikipedia.org/wiki/Wikipedie:Řešení konfliktů](http://cs.wikipedia.org/wiki/Wikipedie:Řešení_konfliktů)>.
- *Wikipedie : otevřená encyklopedie* [online]. San Francisco (California) : Wikimedia Foundation, 2002- , naposledy editována 29. 1. 2010 v 22:24 [cit. 2010-06-18]. Wikipedie:Seznamy. České rozhraní. Dostupné z WWW: <<http://cs.wikipedia.org/wiki/Wikipedie:Seznamy>>.
- *Wikipedie : otevřená encyklopedie* [online]. San Francisco (California) : Wikimedia Foundation, 2002- , naposledy editována 17. 6. 2010 v 13:27 [cit. 2010-06-18]. Wikipedie:Správci. České rozhraní. Dostupné z WWW: <<http://cs.wikipedia.org/wiki/Wikipedie:Správci>>.

- *Wikipedie : otevřená encyklopedie* [online]. San Francisco (California) : Wikimedia Foundation, 2002- , naposledy editována 18. 12. 2009 v 17:40 [cit. 2010-06-18]. Wikipedie:Subpahýl. Dostupné z WWW: <<http://cs.wikipedia.org/wiki/Wikipedie:Subpahýl>>.
- *Wikipedie : otevřená encyklopedie* [online]. San Francisco (California) : Wikimedia Foundation, 2002- , naposledy editována 14. 6. 2010 v 16:47 [cit. 2010-06-18]. Wikipedie:Šablony. České rozhraní. Dostupné z WWW: <<http://cs.wikipedia.org/wiki/Wikipedie:Šablony>>.
- *Wikipedie : otevřená encyklopedie* [online]. San Francisco (California) : Wikimedia Foundation, 2002- , naposledy editována 2. 3. 2010 v 17:27 [cit. 2010-06-18]. Wikipedie:Troll. Dostupné z WWW: <<http://cs.wikipedia.org/wiki/Wikipedie:Troll>>.
- *Wikipedie : otevřená encyklopedie* [online]. San Francisco (California) : Wikimedia Foundation, 2002- , naposledy editována 20. 3. 2010 v 17:09 [cit. 2010-06-18]. Wikipedie:Uživatelská stránka. České rozhraní. Dostupné z WWW: <http://cs.wikipedia.org/wiki/Wikipedie:Uživatelská_stránka>.
- *Wikipedie : otevřená encyklopedie* [online]. San Francisco (California) : Wikimedia Foundation, 2002- , naposledy editována 5. 6. 2010 v 15:06 [cit. 2010-06-18]. Wikipedie:Údržba. Dostupné z WWW: <<http://cs.wikipedia.org/wiki/Wikipedie:Údržba>>.
- *Wikipedie : otevřená encyklopedie* [online]. San Francisco (California) : Wikimedia Foundation, 2002- , naposledy editována 13. 5. 2010 v 13:21 [cit. 2010-06-18]. Wikipedie:Velvyslanectví. Dostupné z WWW: <<http://cs.wikipedia.org/wiki/Wikipedie:Velvyslanectví>>.
- *Wikipedie : otevřená encyklopedie* [online]. San Francisco (California) : Wikimedia Foundation, 2002- , naposledy editována 3. 4. 2009 v 11:12 [cit. 2010-06-18]. Wikipedie:Vyloučení odpovědnosti. České rozhraní. Dostupné z WWW: <http://cs.wikipedia.org/wiki/Wikipedie:Vyloučení_odpovědnosti>.
- *Wikipedie : otevřená encyklopedie* [online]. San Francisco (California) : Wikimedia Foundation, 2002- , naposledy editována 7. 2. 2010 v 17:52 [cit. 2010-06-18]. Wikipedie:Vyznamenání. České rozhraní. Dostupné z WWW: <<http://cs.wikipedia.org/wiki/Wikipedie:Vyznamenání>>.
- *Wikipedie : otevřená encyklopedie* [online]. San Francisco (California) : Wikimedia Foundation, 2002- , naposledy editována 30. 12. 2009 v 19:38 [cit. 2010-06-18]. Wikipedie:Vyznamenání za věrnost Wikipedii. České rozhraní. Dostupné z WWW: <http://cs.wikipedia.org/wiki/Wikipedie:Vyznamenání_za_věrnost_Wikipedii>.
- *Wikipedie : otevřená encyklopedie* [online]. San Francisco (California) : Wikimedia Foundation, 2002- , naposledy editována 4. 7. 2010 v 20:17 [cit. 2010-06-18]. Wikipedie:Wikiportál. Dostupné z WWW: <<http://cs.wikipedia.org/wiki/Wikipedie:Wikiportál>>.
- *Wikipedie : otevřená encyklopedie* [online]. San Francisco (California) : Wikimedia Foundation, 2002- , naposledy editována 6. 3. 2010 v 18:00 [cit. 2010-06-18]. Wikipedie:WikiProjekt. Dostupné z WWW: <<http://cs.wikipedia.org/wiki/Wikipedie:WikiProjekt>>.

- *Wikipedie : otevřená encyklopedie* [online]. San Francisco (California) : Wikimedia Foundation, 2002- , naposledy editována 14. 10. 2008 v 18:28 [cit. 2010-06-18]. Wikipedie:WikiProjekt Autorské právo. Dostupné z WWW: <http://cs.wikipedia.org/wiki/Wikipedie:WikiProjekt_Autorské_právo>.
- *Wikipedie : otevřená encyklopedie* [online]. San Francisco (California) : Wikimedia Foundation, 2002- , naposledy editována 30. 8. 2009 v 17:43 [cit. 2010-06-18]. Wikipedie:WikiProjekt Chemie. Dostupné z WWW: <http://cs.wikipedia.org/wiki/Wikipedie:WikiProjekt_Chemie>.
- *Wikipedie : otevřená encyklopedie* [online]. San Francisco (California) : Wikimedia Foundation, 2002- , naposledy editována 18. 5. 2010 v 20:04 [cit. 2010-06-18]. Wikipedie:WikiProjekt Mluvící Wikipedie. Dostupné z WWW: <http://cs.wikipedia.org/wiki/Wikipedie:WikiProjekt_Mluvící_Wikipedie>.
- *Wikipedie : otevřená encyklopedie* [online]. San Francisco (California) : Wikimedia Foundation, 2002- , naposledy editována 17. 6. 2010 v 09:33 [cit. 2010-06-18]. Wikipedie:Zajímavosti. Dostupné z WWW: <<http://cs.wikipedia.org/wiki/Wikipedie:Zajímavosti>>.
- *Wikipedie : otevřená encyklopedie* [online]. San Francisco (California) : Wikimedia Foundation, 2002- , naposledy editována 31. 7. 2008 v 21:35 [cit. 2010-06-18]. Wikipedie:Zamčené stránky. Dostupné z WWW: <http://cs.wikipedia.org/wiki/Wikipedie:Zamčené_stránky>.
- *Wikipedie : otevřená encyklopedie* [online]. San Francisco (California) : Wikimedia Foundation, 2002- , naposledy editována 9. 6. 2010 v 14:47 [cit. 2010-06-18]. Wikipedie:Žádost o opatření. Dostupné z WWW: <http://cs.wikipedia.org/wiki/Wikipedie:Žádost_o_opatření>.
- *Wikipedie : otevřená encyklopedie* [online]. San Francisco (California) : Wikimedia Foundation, 2002- , naposledy editována 16. 6. 2010 v 09:03 [cit. 2010-06-18]. Wikipedie:Žádost o práva správce. České rozhraní. Dostupné z WWW: <http://cs.wikipedia.org/wiki/Wikipedie:Žádost_o_práva_správce>.

Články encyklopedických hesel české verze

- Wikimania. In *Wikipedie : otevřená encyklopedie* [online]. San Francisco (California) : Wikimedia Foundation, 2002- , naposledy editována 18. 5. 2010 v 18:21 [cit. 2010-06-18]. České rozhraní. Dostupné z WWW: <<http://cs.wikipedia.org/wiki/Wikimania>>.
- Wikimedia Foundation. In *Wikipedie : otevřená encyklopedie* [online]. San Francisco (California) : Wikimedia Foundation, 2002- , naposledy editována 18. 6. 2010 v 02:38 [cit. 2010-06-18]. České rozhraní. Dostupné z WWW: <http://cs.wikipedia.org/wiki/Wikimedia_Foundation>.

Zdroje z dokumentace Nadace Wikimedia a jejích projektů

- Wikimedia Foundation. *Wikimedia : meta-wiki* [online]. San Francisco (California) : Wikimedia Foundation, 2001- [cit. 2010-06-18]. Founding principles. Anglické rozhraní. Dostupné z WWW: <http://meta.wikimedia.org/wiki/Founding_principles>.

- Wikimedia Foundation. *Wikimedia : meta-wiki* [online]. San Francisco (California) : Wikimedia Foundation, 2001-, last modified on 8 June 2010, at 03:13 [cit. 2010-06-18]. Help:Unified login. Anglické rozhraní. Dostupné z WWW: <http://meta.wikimedia.org/wiki/Help:Unified_login>.
- Wikimedia Foundation. *Wikimedia : meta-wiki* [online]. San Francisco (California) : Wikimedia Foundation, 2001-, last modified on 16 July 2010, at 20:24 [cit. 2010-07-19]. List of Wikipedias. Anglické rozhraní. Dostupné z WWW: <http://meta.wikimedia.org/wiki/List_of_Wikipedias>.
- Wikimedia Foundation. *Wikimedia : meta-wiki* [online]. San Francisco (California) : Wikimedia Foundation, 2001-, last modified on 7 June 2010, at 18:07 [cit. 2010-06-18]. System administrators. Anglické rozhraní. Dostupné z WWW: <<http://meta.wikimedia.org/wiki/Developers>>.
- Wikimedia Foundation. *Wikimedia Foundation* [online]. San Francisco (California) : Wikimedia Foundation, 2003-, last modified on 14 November 2009, at 08:27 [cit. 2010-06-18]. Frequently Asked Questions. Anglické rozhraní. Dostupné z WWW: <<http://wikimediafoundation.org/wiki/Wikimedia:About>>.
- Wikimedia Foundation. *Wikimedia Foundation* [online]. San Francisco (California) : Wikimedia Foundation, 2003-, last modified on 29 January 2009, at 22:03 [cit. 2010-06-18]. Ochrana osobních údajů. České rozhraní. Dostupné z WWW: <http://wikimediafoundation.org/wiki/Ochrana_osobních_údajů>.
- Wikimedia Foundation. *Wikimedia Foundation* [online]. San Francisco (California) : Wikimedia Foundation, 2003-, last modified on 3 January 2010, at 16:21 [cit. 2010-06-18]. Privacy policy. Anglické rozhraní. Dostupné z WWW: <http://wikimediafoundation.org/wiki/Privacy_policy>.

Zdroje mimo prostor Wikipedie a Nadace Wikimedia

- A Wikipedia under wraps. *Communications of the ACM*. Jan 2007, vol. 50, issue 1, s. 9. ISSN 0001-0782.
- ACHTERMAN, Doug. 2005. Information Literacy : Surviving Wikipedia : Improving Student Search Habits through Information Literacy and Teacher Collaboration. *Knowledge Quest*. May/June 2005, vol. 33, no. 5, s. 38-40. ISSN 1094-9046.
- *Alexa : The Web Information Company* [online]. Alexa Internet, 1996- [cit. 2010-04-30]. Dostupné z WWW: <<http://www.alexa.com/>>.
- BAFUMO, Mary Ellen. 2007. Log on and Learn. *Teaching Pre K-8*. Feb 2007, vol. 37, issue 5, s. 10-12. ISSN 0891-4508.
- BALÍKOVÁ, Marie. 2003a. Enumerativní klasifikační systém. In *KTD : Česká terminologická databáze knihovnictví a informační vědy (TDKIV)* [online]. Praha : Národní knihovna České republiky, 2003- [cit. 2010-06-21]. Systém. č.: 000001524. Dostupná z WWW: <<http://sigma.nkp.cz/cze/kt>>.
- BALÍKOVÁ, Marie. 2003b. Expanzivní klasifikace. In *KTD : Česká terminologická databáze knihovnictví a informační vědy (TDKIV)* [online]. Praha : Národní knihovna České republiky, 2003- [cit. 2010-06-21]. Systém. č.: 000001526. Dostupná z WWW: <<http://sigma.nkp.cz/cze/kt>>.

- BALÍKOVÁ, Marie. 2003c. Klasifikace. In *KTD : Česká terminologická databáze knihovnictví a informační vědy (TDKIV)* [online]. Praha : Národní knihovna České republiky, 2003- [cit. 2010-06-21]. Systém. č.: 000001558. Dostupná z WWW: <<http://sigma.nkp.cz/cze/ktd>>.
- BALÍKOVÁ, Marie. 2003d. Polyhierarchie. In *KTD : Česká terminologická databáze knihovnictví a informační vědy (TDKIV)* [online]. Praha : Národní knihovna České republiky, 2003- [cit. 2010-06-21]. Systém. č.: 000001598. Dostupná z WWW: <<http://sigma.nkp.cz/cze/ktd>>.
- BALÍKOVÁ, Marie. 2003e. Prekoordinovaná indexace. In *KTD : Česká terminologická databáze knihovnictví a informační vědy (TDKIV)* [online]. Praha : Národní knihovna České republiky, 2003- [cit. 2010-06-21]. Systém. č.: 000001609. Dostupná z WWW: <<http://sigma.nkp.cz/cze/ktd>>.
- BALÍKOVÁ, Marie. 2003f. Předmětový heslář. In *KTD : Česká terminologická databáze knihovnictví a informační vědy (TDKIV)* [online]. Praha : Národní knihovna České republiky, 2003- [cit. 2010-06-21]. Systém. č.: 000001536. Dostupná z WWW: <<http://sigma.nkp.cz/cze/ktd>>.
- BALÍKOVÁ, Marie. 2003g. Tezaurus. In *KTD : Česká terminologická databáze knihovnictví a informační vědy (TDKIV)* [online]. Praha : Národní knihovna České republiky, 2003- [cit. 2010-06-21]. Systém. č.: 000001649. Dostupná z WWW: <<http://sigma.nkp.cz/cze/ktd>>.
- BARACK, Lauren. 2007. Wikipedia's Stock Rises. *School Library Journal*. Jan 2007, vol. 53, issue 1, s. 24. ISSN 0362-8930.
- BARKER, Irena. 2007. Wikipedia founder hits at 'bad educators'. *Times Educational Supplement*. 2007, issue 4767, s. 14. ISSN 0040-7887.
- BARTL, Zdeněk. 2006. Authority a Wikipedie našly společnou řeč. *Ikaros* [online]. 2006, roč. 10, č. 11 [cit. 2006-11-02]. Dostupný z WWW: <<http://www.ikaros.cz/node/3669>>. URN-NBN:cz-ik3669. ISSN 1212-5075.
- Battle of Britannica. *Economist*. 2006, vol. 378, issue 8471, s. 65-66. ISSN 0013-0613.
- BENNINGTON, Adam. 2008. Dissecting the web through Wikipedia : the popular website offers an avenue to teach information literacy skills. *American Libraries*. Aug 2008, vol. 39, no. 7, s. 46-48. ISSN 0002-9769.
- BERINSTEIN, Paula. 2006. Wikipedia and Britannica : the kid's all right (and so's the old man). *Searcher*. March 2006, vol. 14, no. 3, s. 16-26. ISSN 1070-4795.
- BORGMAN, Ch. L. 2003. The invisible library : paradox of the global information infrastructure - challenges faced by libraries and proposed research designs. *Library trends*. May 2003, vol. 51, issue 4, s. 652-674. Dostupný také z WWW: <http://findarticles.com/p/articles/mi_m1387/is_4_51/ai_105046545>. ISSN 0024-2594.
- BUŘILOVÁ, Marcela. 2010. *Věcné pořádkání informací*. 2., Selekční jazyky – teoretická východiska. Praha : Vyšší odborná škola informačních služeb, [2010]. Výukový materiál (PowerPoint prezentace ve formátu PDF). Dostupné také z WWW: <<http://info.sks.cz/users/bl/>>.

- CELBOVÁ, Ludmila. 2003a. Elektronický zdroj. In *KTD : Česká terminologická databáze knihovnictví a informační vědy (TDKIV)* [online]. Praha : Národní knihovna České republiky, 2003- [cit. 2010-06-21]. Systém. č.: 000000872. Dostupná z WWW: <<http://sigma.nkp.cz/cze/ktD>>.
- CELBOVÁ, Ludmila. 2003b. Internetový zdroj. In *KTD : Česká terminologická databáze knihovnictví a informační vědy (TDKIV)* [online]. Praha : Národní knihovna České republiky, 2003- [cit. 2010-06-21]. Systém. č.: 000000890. Dostupná z WWW: <<http://sigma.nkp.cz/cze/ktD>>.
- CROVITZ, Darren; SMOOT, W. Scott. 2009. Wikipedia : Friend, Not Foe. *English Journal*. Jan 2009, vol. 98, no. 3, s. 91-97.
- Česko. 2000a. Zákon ze dne 4. dubna 2000 o ochraně osobních údajů a o změně některých zákonů. In *Sbírka zákonů České republiky*. 2000, částka 32, s. 1521 - 1532. Dostupný také z WWW: <<http://aplikace.mvcr.cz/archiv2008/sbirka/2000/sb032-00.pdf>>.
- Česko. 2000b. Zákon ze dne 7. dubna 2000 o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon). In *Sbírka zákonů České republiky*. 2000, částka 36, s. 1658 -1685. Dostupný také z WWW: <<http://aplikace.mvcr.cz/archiv2008/sbirka/2000/sb036-00.pdf>>.
- ČSN ISO 5127. *Informace a dokumentace - Slovník*. Praha : Český normalizační institut, 2003. [160] s. Katalogové č.: 67126.
- DENNING, P.; HORNING, J.; PARNAS, D. et al. 2005. Wikipedia risks. *Communications of the ACM*. 2005, vol. 48, issue 12, s. 152. ISSN 0001-0782.
- Dublin Core Metadata Initiative. 2008. *DCMI Type Vocabulary* [online]. 2008-01-14 [cit. 2010-06-19]. Dostupné z WWW: <<http://dublincore.org/documents/2008/01/14/dcmi-type-vocabulary/>>.
- FUGMANN, Robert. 1993. *Subject analysis and indexing : theoretical foundation and practical advice*. Frankfurt am Main : Indeks Verlag, 1993. XVI, 250 s. Textbooks for knowledge organization, vol. 1. Výňatek s vyjmenováním pěti axiomů dostupný také z archivu JSTOR z WWW: <<http://www.jstor.org/pss/4308982>>. ISBN 3-88672-500-6.
- GILES, Jim. 2005. Internet encyclopaedias go head to head. *Nature*. 2005, vol. 438, issue 7070, s. 900-901. ISSN 0028-0836. DOI 10.1038/438900a.
- GRANT, Lyndsay. 2009. "I don't care do ur own page!!" : a Case Study of Using Wikis for Collaborative Work in a UK Secondary School. *Learning, Media and Technology*. Jun 2009, vol. 34, no. 2, s. 105-117.
- GRUBER, Lukáš. 2008. Licence Creative Commons a šedá literatura. In *Seminář ke zpřístupňování šedé literatury 2008 : 1. ročník semináře zaměřeného na problematiku uchovávání a zpřístupňování šedé literatury, 8.10. 2008* [online]. Praha : Státní technická knihovna, 2008 [cit. 2010-07-25]. Dostupný z WWW: <http://nusl.techlib.cz/images/CC_text.pdf>. ISSN 1803-6015.
- HAMILTON, David P. 2006. Tracking Vandals, Wikipedia Finds Some on Capitol Hill. *Wall Street Journal - Eastern Edition*. 2006, vol. 247, issue 27, s. B1. ISSN 0099-9660.

- HAMMWÖHNER, Rainer. 2007. Qualitätsaspekte der Wikipedia. In: STEGBAUER, Christian; SCHMIDT, Jan; SCHÖNBERGER, Klaus (ed.). *Wikis : Diskurse, Theorien und Anwendungen*. 2007. Sonderausgabe von kommunikation@gesellschaft, Jg. 8. [24] s. Dostupné z WWW: <http://www.sowiport.de/tomcat/journals/text/K.G/B3_2007_Hammwoehner.pdf>.
- HARDY, R.; OPPENHEIM, Ch.; BRODY, T. aj. 2005. *Open Access Citation Information* [online]. September 2005 [cit. 2010-06-06]. Final Report - Extended Version. JISC Scholarly Communication Group. Ve formátu DOC. Dostupný z repozitáře ECS: <<http://eprints.ecs.soton.ac.uk/11536/>>.
- HAVLOVÁ, Jaroslava. 2003a. Folksonomie. In *KTD : Česká terminologická databáze knihovnictví a informační vědy (TDKIV)* [online]. Praha : Národní knihovna České republiky, 2003- [cit. 2010-06-21]. Systém. č.: 000014605. Dostupná z WWW: <<http://sigma.nkp.cz/cze/ktd>>.
- HAVLOVÁ, Jaroslava. 2003b. Tag (WWW). In *KTD : Česká terminologická databáze knihovnictví a informační vědy (TDKIV)* [online]. Praha : Národní knihovna České republiky, 2003- [cit. 2010-06-21]. Systém. č.: 000014653. Dostupná z WWW: <<http://sigma.nkp.cz/cze/ktd>>.
- HAVLOVÁ, Jaroslava. 2003c. Web 2.0. In *KTD : Česká terminologická databáze knihovnictví a informační vědy (TDKIV)* [online]. Praha : Národní knihovna České republiky, 2003- [cit. 2010-04-12]. Systém. č.: 000014569. Dostupná z WWW: <<http://sigma.nkp.cz/cze/ktd>>.
- HAVLOVÁ, Jaroslava. 2003d. Wiki. In *KTD : Česká terminologická databáze knihovnictví a informační vědy (TDKIV)* [online]. Praha : Národní knihovna České republiky, 2003- [cit. 2010-04-12]. Systém. č.: 000014547. Dostupná z WWW: <<http://sigma.nkp.cz/cze/ktd>>.
- HORÁKOVÁ, Lucie. 1997. *Vývoj moderní evropské všeobecné encyklopedie*. Praha, 1997. 77 s. Diplomová práce (Mgr.). Univerzita Karlova v Praze, Filozofická fakulta, Ústav informačních studií a knihovnictví. Vedoucí diplomové práce Peter Pálka.
- How does Wikipedia measure up? *Quill*. Dec 2008, vol. 96, issue 9, s. 16-19. ISSN 0033-6475.
- HRAZDIL, Aleš. 2003. Kategorie (klasifikace). In *KTD : Česká terminologická databáze knihovnictví a informační vědy (TDKIV)* [online]. Praha : Národní knihovna České republiky, 2003- [cit. 2010-06-21]. Systém. č.: 000003483. Dostupná z WWW: <<http://sigma.nkp.cz/cze/ktd>>.
- CHESNEY, Thomas. 2006. An empirical examination of Wikipedia's credibility. *First Monday* [online]. Nov 2006, vol. 11, no. 11 [cit. 2010-06-21]. Dostupné z WWW: <<http://firstmonday.org/htbin/cgiwrap/bin/ojs/index.php/fm/article/view/1413/1331>>. ISSN 1396-0466.
- JAKES, David. 2006. Wild about Wikis. *Technology & Learning*. Aug 2006, vol. 27, issue 1, s. 6-11. ISSN 1053-6728.
- Jančíkův mluvčí chtěl vymazat z Wikipedie starostovy aféry. In *Novinky.cz* [online]. S.l. : Borgis, 2009-12-30 [cit. 2010-04-06]. Dostupné z WWW:

<<http://www.novinky.cz/domaci/188011-jancikuv-mluvci-chtel-vymazat-z-wikipedie-starostovy-afery.html>>.

- JENNINGS, Eric. 2008. Using Wikipedia to Teach Information Literacy. *College & Undergraduate Libraries*. 2008, vol. 15, no. 4, s. 432-437. ISSN 1069-1316. CODEN CULIE9.
- KADLEC, Petr. 2006. Wikipedie – otevřená encyklopedie. In *INFORUM 2006 : 12. ročník konference o profesionálních informačních zdrojích, Praha 23.-25. května 2006* [online]. Praha : Albertina icome Praha; Vysoká škola ekonomická v Praze, 2006 [cit. 2010-04-30]. Dostupný z WWW: <http://www.inforum.cz/pdf/2006/Kadlec_Petr.pdf>. ISSN 1801-2213.
- KENNEDY, Shirley Duglin. 2005. Consider your source. *Information Today*. Sep 2005, vol. 22, no. 8, s. 17. ISSN 8755-6286.
- KOLESÁR, Peter. 2004. Wikipedia - encyklopédia s otvoreným obsahom pre všetkých. *Knižnica*. 2004, roč. 5, č. 9, s. 481. Dostupné také z WWW: <http://www.snk.sk/swift_data/source/casopis_kniznica/2004/september/481.pdf>. ISSN 1335-7026.
- KOTRBA, Štěpán. 2004. Jaká budou „nová“ média a jací budou „noví“ lidé. *Britské listy : deník o všem, o čem se v České republice příliš nemluví* [online]. 2004-01-29 [cit. 2010-04-12]. Číslo článku 16745. Dostupné z WWW: <<http://www.blisty.cz/art/16745.htm>>. ISSN 1213-1792.
- KUČEROVÁ, Helena. 2003. Online zdroj. In *KTD : Česká terminologická databáze knihovnictví a informační vědy (TDKIV)* [online]. Praha : Národní knihovna České republiky, 2003- [cit. 2010-04-08]. Systém. č.: 000000416. Dostupná z WWW: <<http://sigma.nkp.cz/cze/ktd>>.
- LALLY, Ann M.; DUNFORD, Carolyn E. 2007. Using Wikipedia to Extend Digital Collections. *D-Lib Magazine*. May/Jun 2007, vol. 13, issue 5/6, s. 1. ISSN 1082-9873.
- LAMB, Annette; JOHNSON, Larry. 2007. An information skills workout : wikis and collaborative writing. *Teacher Librarian*. June 2007, vol. 34, no. 5, s. 57-59. ISSN 1481-1782.
- LEAVER, Tama. 2009. Wikipedia : what's in it for teachers? *Screen Education*. Autumn 2009, issue 53, s. 56-60. ISSN 1449-857X.
- LIANG, Chao-Yun; CHEN, Chia-Heng; HSU, Yu-Ling. 2008. The Participation Motivation and Work Styles of the Administrators for Chinese Wikipedia. *Journal of Educational Media & Library Sciences*. 2008, vol. 46, no. 1, s. 81-109. ISSN 1013-090X. CODEN CYTHD5.
- *Library Success : A Best Practices Wiki* [online]. Založeno Meredith Farkas. 2005- , last modified on 19 August 2008, at 11:29 [cit. 2010-07-25]. Library Success: A Best Practices Wiki>About. Dostupné z WWW: <http://www.libsuccess.org/index.php?title=Library_Success:_A_Best_Practices_Wiki:_About>.
- LUYT, Brendan et al. 2008. Improving Wikipedia's accuracy : is edit age a solution? *Journal of the American Society for Information Science & Technology*. Jan 2008, vol. 59, issue 2, s. 318-330. ISSN 1532-2882.

- MATHIS, Remi; MORAND, Olivier. 2006. Les Sciences de l'Information et des Bibliothèques au Prisme de Wikipedia. *Bulletin des Bibliothèques de France*. 2009, no. 4, s. 27-34. ISSN 0006-2006.
- MATUŠÍK, Zdeněk. 2003a. Encyklopedie. In *KTD : Česká terminologická databáze knihovnictví a informační vědy (TDKIV)* [online]. Praha : Národní knihovna České republiky, 2003- [cit. 2010-04-08]. Systém. č.: 000001092. Dostupná z WWW: <<http://sigma.nkp.cz/cze/ktb>>.
- MATUŠÍK, Zdeněk. 2003b. Integrovaný informační zdroj. In *KTD : Česká terminologická databáze knihovnictví a informační vědy (TDKIV)* [online]. Praha : Národní knihovna České republiky, 2003- [cit. 2010-04-08]. Systém. č.: 000000987. Dostupná z WWW: <<http://sigma.nkp.cz/cze/ktb>>.
- MATUŠÍK, Zdeněk. 2003c. Pokračující informační zdroj. In *KTD : Česká terminologická databáze knihovnictví a informační vědy (TDKIV)* [online]. Praha : Národní knihovna České republiky, 2003- [cit. 2010-04-08]. Systém. č.: 000001027. Dostupná z WWW: <<http://sigma.nkp.cz/cze/ktb>>.
- MATUŠÍK, Zdeněk. 2003d. Všeobecná encyklopedie. In *KTD : Česká terminologická databáze knihovnictví a informační vědy (TDKIV)* [online]. Praha : Národní knihovna České republiky, 2003- [cit. 2010-04-08]. Systém. č.: 000001164. Dostupná z WWW: <<http://sigma.nkp.cz/cze/ktb>>.
- Microsoft offers cash for Wikipedia posts. *Quill*. Apr 2007, vol. 95, issue 3, s. 29. ISSN 0033-6475.
- MORGAN, Brian; SMITH, Richard D. 2008. A Wiki for Classroom Writing. *Reading Teacher*. 2008, vol. 62, no. 1, s. 80-82.
- Nature gives thumbs up to Wikipedia. *Information World Review*. Jan 2006, vol. 220, s. 1. ISSN 0950-9879.
- NIELSEN, Finn Årup. 2007. Scientific citations in Wikipedia. *First Monday* [online]. August 2007, vol. 12, no. 8 [cit. 2010-15-06]. Dostupné z WWW: <http://131.193.153.231/www/issues/issue12_8/nielsen/>. ISSN 1396-0466.
- NORUZI, Alireza. 2009. Wikipedia popularity from a citation analysis point of view. *Webology*. Sep 2009, vol. 6, issue 3, s. 1-4. ISSN 1735-188X.
- NOV, Oded. 2007. What motivates Wikipedians? *Communications of the ACM*. 2007, vol. 50, issue 11, s. 60-64. ISSN 0001-0782.
- PARR, Ben. 2010. Google Gives \$2 Million to Wikipedia's Foundation. In *Mashable* [online]. 2010-02-16 [cit. 2010-06-28]. Dostupné z WWW: <<http://mashable.com/2010/02/16/google-wikipedia-donation/>>.
- POLLARD, Elizabeth Ann. 2008. Raising the Stakes : Writing about Witchcraft on Wikipedia. *History Teacher*. Nov 2008, vol. 42, no. 1, s. 9-24.
- PRESSLEY, Lauren; McCALLUM, Carolyn J. 2008. Putting the LIBRARY in WIKIPEDIA. *Online*. Sep/Oct 2008, vol. 32, issue 5, s. 39-42. ISSN 0146-5422.
- RAY, Michael. 2010. Social network. In *Encyclopaedia Britannica* [online]. Chicago (Illinois) : Encyclopaedia Britannica, [2010] [cit. 2010-06-06]. Dostupné z WWW: <<http://www.britannica.com/EBchecked/topic/1335211/social-network>>.

- RECTOR, Lucy Holman. 2008. Comparison of Wikipedia and other encyclopedias for accuracy, breadth, and depth in historical articles. *Reference Services Review*. 2008, vol. 36, issue 1, s. 7-22. ISSN 0090-7324. DOI 10.1108/00907320810851998.
- RHEINGOLD, Howard Lee. 2010. Virtual community. In *Encyclopaedia Britannica* [online]. Chicago (Illinois) : Encyclopaedia Britannica, [2010] [cit. 2010-06-06]. Dostupné z WWW: <<http://www.britannica.com/EBchecked/topic/1495829/virtual-community>>.
- RYLICH, Jan. 2009. Wikipedie a sdílení znalostí. *Čtenář*. 2009, roč. 61, č. 2, s. 57-58. Dostupné také z WWW: <<http://ctenar.svkk1.cz/clanky/2009-roc-61/02-2009/knihovny-a-web-2-0-wikipedie-a-sdileni-znalosti-55-333.htm>>. ISSN 0011-2321.
- SHACHAF, Pnina. 2009. The Paradox of Expertise : is the Wikipedia Reference Desk as Good as Your Library? *Journal of Documentation*. 2009, vol. 65, no. 6, s. 977-996. ISSN 0022-0418. CODEN JDOCAS.
- SCHROER, J; HERTEL, G. 2009. Voluntary Engagement in an Open Web-Based Encyclopedia : Wikipedians and Why They Do It. *Media psychology*. 2009, vol. 12, issue 1, s. 96-120. ISSN 1521-3269. DOI 10.1080/15213260802669466.
- SKLENÁK, Vilém. 2003. WWW. In *KTD : Česká terminologická databáze knihovnictví a informační vědy (TDKIV)* [online]. Praha : Národní knihovna České republiky, 2003- [cit. 2010-04-08]. Systém. č.: 000000687. Dostupná z WWW: <<http://sigma.nkp.cz/cze/ktd>>.
- Social software. 2009. In *Degrees.info : Online Education Glossary* [online]. Redwood : Adchemy, c2009 [cit. 2010-06-06]. Dostupné z WWW: <<http://yahoo.degrees.info/online/education-glossary-q-z.html>>.
- STVILIA, Besiki et al. 2007. A framework for information quality assessment. *Journal of the American Society for Information Science & Technology*. Oct 2007, vol. 58, issue 12, s. 1720-1733. ISSN 1532-2882. DOI 10.1002/asi.20652.
- STVILIA, Besiki et al. 2005. Assessing information quality of a community-based encyclopedia. In *Proceedings of the International Conference on Information Quality - ICIQ 2005*. Cambridge (Massachusetts) : MIT Institute, 2005, s. 442-454. Dostupné také z WWW: <<http://mailer.fsu.edu/~bstvilia/papers/quantWiki.pdf>>.
- STVILIA, Besiki et al. 2008. Information quality work organization in Wikipedia. *Journal of the American Society for Information Science & Technology*. Apr 2008, vol. 59, issue 6, s. 983-1001. ISSN 1532-2882. DOI 10.1002/asi.20813.
- SUGDEN, Joanna. 2008. Half of Cambridge students admit cheating. *Times online* [online]. 2008-11-31 [cit. 2010-04-30]. Číslo článku 5054310. Dostupné z WWW: <http://www.timesonline.co.uk/tol/life_and_style/education/student/article5054310.ece>.
- SYROVÁTKA, Tomáš. 2009. Skandály starosty Jančíka zmizely z Wikipedie, vymazal je mluvčí. In *iDnes.cz* [online]. S.I. : Mafra, 2009-12-30 [cit. 2010-04-06]. Dostupné z WWW: <<http://zpravy.idnes.cz/skandaly-starosty-jancika>>.

[zmizely-z-wikipedie-vymazal-je-mluvci-ph3-
/domaci.asp?c=A091229_211906_domaci_vel](http://www.lanius.cz/clavius/clavnew.htm)>.

- ŠILHA, Jiří. 2010. *Hlavní novinky katalogizačního modulu systému Clavius : systém Clavius verze 5.02*. Tábor : LANius, [2003-2010] [cit. 2010-06-26]. Dostupné z WWW: <<http://www.lanius.cz/clavius/clavnew.htm>>.
- ŠIMSOVÁ, Sylva. 2006. Krátká úvaha o Wikipedii. *Čtenář*. 2006, roč. 58, č. 4, s. 122-124. Dostupné také z WWW: <http://ctenar.svkkl.cz/files/pdf_2006/c0406.pdf>. ISSN 0011-2321.
- ŠTOGR, Jakub. 2005. Nové oborové kolaborativní projekty ve znamení wiki. *Ikaros* [online]. 2005, roč. 9, č. 10 [cit. 2005-10-03]. Dostupný z WWW: <<http://www.ikaros.cz/node/2023>>. URN-NBN:cz-ik2023. ISSN 1212-5075.
- ŠTOGR, Jakub. 2004. Wikipedia - otevřená kolaborativní encyklopedie. *Ikaros* [online]. 2004, roč. 8, č. 8 [cit. 2010-04-30]. Dostupný z WWW: <<http://www.ikaros.cz/wikipedia-otevrena-kolaborativni-encyklopedie>>. URN-NBN:cz-ik1745. ISSN 1212-5075.
- Tax group has its say on Wikipedia. *Information World Review*. Nov 2005, vol. 218, s. 7. ISSN 0950-9879.
- TENOPIR, Carol. 2007. Quality Still Matters. *Library Journal*. 2007, vol. 132, issue 8, s. 26. ISSN 0363-0277.
- United States Copyright Office. 2008. *Copyright Basics*. Washington (D.C.) : United States Copyright Office, 2008, rev. 2008-07 [cit. 2010-06-18]. Dostupné také z WWW: <<http://www.copyright.gov/circs/circ1.pdf>>.
- Wikimedia Česká republika. 2008a. *Wikimedia Česká republika* [online]. Praha : Wikimedia Česká republika, 2008- [cit. 2010-04-25]. Dostupné z WWW: <<http://www.wikimedia.cz/>>.
- Wikimedia Česká republika. 2008b. *Wikimedia Česká republika* [online]. Praha : Wikimedia Česká republika, 2008- [cit. 2010-04-25]. Ceny za rozvoj české Wikipedie. Dostupné z WWW: <<http://ceny.wikimedia.cz/>>.
- Wikimedia Česká republika. 2008c. *Wikimedia Česká republika* [online]. Praha : Wikimedia Česká republika, 2008- [cit. 2010-06-18]. Členství. Dostupné z WWW: <<http://www.wikimedia.cz/web/Členství>>.
- Wikimedia Česká republika. 2008d. *Wikimedia Česká republika* [online]. Praha : Wikimedia Česká republika, 2008- [cit. 2010-06-18]. FAQ. Dostupné z WWW: <<http://www.wikimedia.cz/web/FAQ>>.
- Wikimedia Česká republika. 2008e. *Wikimedia Česká republika* [online]. Praha : Wikimedia Česká republika, 2008- [cit. 2010-06-18]. Wikikonference. Dostupné z WWW: <<http://www.wikimedia.cz/web/Wikikonference>>.
- Wikimedia Česká republika. 2008f. *Wikimedia Česká republika* [online]. Praha : Wikimedia Česká republika, 2008- [cit. 2010-06-18]. Wikimedium. Dostupné z WWW: <<http://www.wikimedia.cz/web/Wikimedium>>.
- Wikipedia, DDB, and the Virtual International Authority File (VIAF). *Cataloging & Classification Quarterly*. 2006, vol. 42, issue 1, s. 146. ISSN 0163-9374.

Seznam obrázků v textu

- Obrázek 1: Ukázka článku „Knihovnictví“ v české verzi Wikipedie** (dostupný z WWW: <http://cs.wikipedia.org/wiki/Knihovnictví>) [snímek pořízen 2010-07-19] 122
- Obrázek 2: Ukázka článku „Dotazovací jazyk“ v české verzi Wikipedie** (dostupný z WWW: http://cs.wikipedia.org/wiki/Dotazovací_jazyk) [snímek pořízen 2010-07-11]..... 123

Seznam tabulek v textu

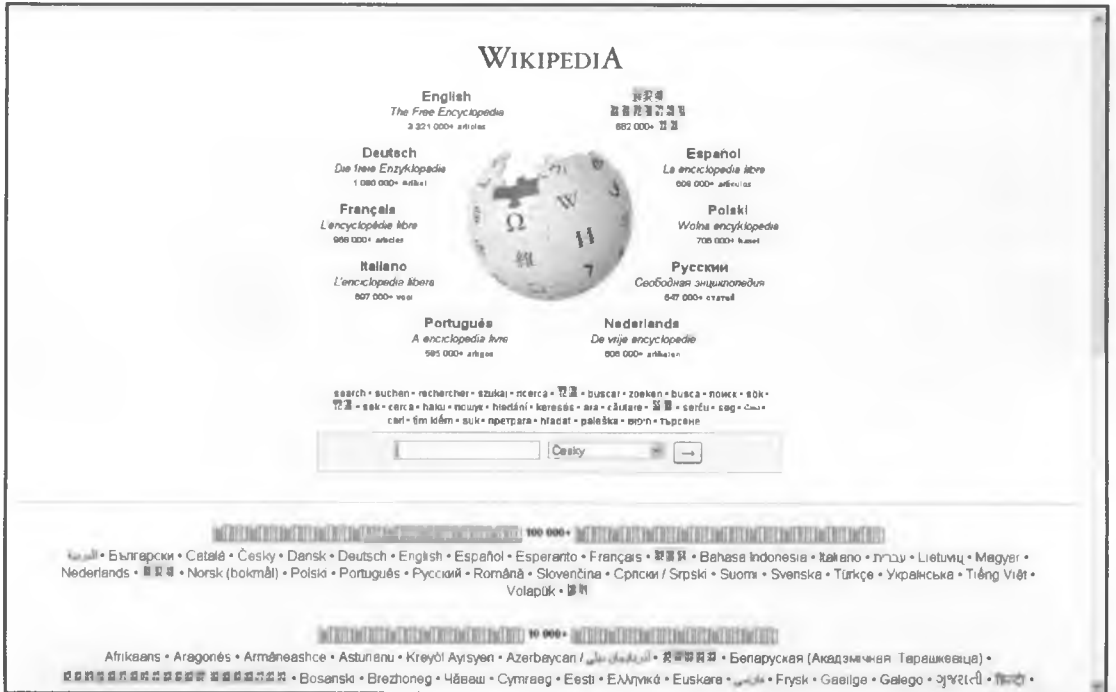
- Tabulka 1: Přehled silných a slabých stránek, příležitostí a hrozeb Wikipedie**
..... 133

Seznam příloh

- Příloha 1: Hlavní strana encyklopedie Wikipedie** (dostupná z WWW: <http://www.wikipedia.org/>) [snímek pořízen 2010-07-20] I
- Příloha 2: Část přehledu jazykových verzí Wikipedie řazených dle počtu článků** (dostupný z WWW: http://meta.wikimedia.org/wiki/List_of_Wikipedia) [snímek pořízen 2010-07-19] I
- Příloha 3: Hlavní strana anglické verze Wikipedie** (dostupná z WWW: http://en.wikipedia.org/wiki/Main_Page) [snímek pořízen 2010-07-19] II
- Příloha 4: Hlavní strana české verze Wikipedie** (dostupná z WWW: http://cs.wikipedia.org/wiki/Hlavní_strana) [snímek pořízen 2010-07-19] II
- Příloha 5: Příklad uživatelské stránky (wikipedisty Jan.Kamenicek) v české verzi** (dostupná z WWW: <http://cs.wikipedia.org/wiki/Wikipedista:Jan.Kamenicek>) [snímek pořízen 2010-07-19] III
- Příloha 6: Ukázka „Historie“ článku na příkladu článku „Knihovnictví“ v české verzi** (dostupná z WWW: <http://cs.wikipedia.org/wiki/Knihovnictví> po kliknutí na záložku „Zobrazit historii“) [snímek pořízen 2010-07-19] III
- Příloha 7: Ukázka kategorizování informací v rámci portálu „Knihovní a informační věda“ anglické verze** (dostupný z WWW: http://en.wikipedia.org/wiki/Portal:Information_science) [snímek pořízen 2010-07-12] IV
- Příloha 8: Ukázka kategorizování kategorie „Knihovní a informační věda“ anglické verze** (dostupný z WWW: http://en.wikipedia.org/wiki/Category:Library_and_information_science) [snímek pořízen 2010-07-12] IV
- Příloha 9: Ukázka užívání Deweyho desetinného třídění ve Wikipedii (anglická verze)** (dostupné z WWW: http://en.wikipedia.org/wiki/List_of_Dewey_Decimal_classes) [snímek pořízen 2010-07-19] V
- Příloha 10: Ukázka článku typu slovníku na příkladu „Slovníku knihovní a informační vědy“ v anglické verzi** (dostupný z WWW: http://en.wikipedia.org/wiki/Glossary_of_library_and_information_science) [snímek pořízen 2010-07-11] V
- Příloha 11: Ukázka kategorizování kategorie „Literatura“ v české verzi** (dostupná z WWW: <http://cs.wikipedia.org/wiki/Kategorie:Literatura>) [snímek pořízen 2010-07-20] VI
- Příloha 12: Ukázka kategorizování kategorie „Kategorie podle dělení“ v české verzi** (dostupná z WWW: http://cs.wikipedia.org/wiki/Kategorie:Kategorie_podle_dělení) [snímek pořízen 2010-07-11] VI
- Příloha 13: Ukázka odkazu „Možná hledáte ...“ na příkladu článku „Kniha“ v české verzi** (dostupná z WWW: <http://cs.wikipedia.org/wiki/Kniha>) [snímek pořízen 2010-07-19] VII
- Příloha 14: Ukázka kategorizování kategorie „Informace“ v české verzi** (dostupné z WWW: <http://cs.wikipedia.org/wiki/Kategorie:Informace>) [snímek pořízen 2010-07-19] VII
- Příloha 15: Ukázka části „Seznamu všech kategorií“ (abecedního rejstříku kategorií) a zároveň jedné ze „Speciálních stránek“ v české verzi –**

kategorie začínající na „inform“ (dostupné z WWW: http://cs.wikipedia.org/wiki/Speciální:Kategorie) [snímek pořízen 2010-07-20]	VIII
Příloha 16: Ukázka kategorizování kategorie „Hlavní strana“ v české verzi (dostupná z WWW: http://cs.wikipedia.org/wiki/Kategorie:Hlavní_strana) [snímek pořízen 2010-07-19].....	VIII
Příloha 17: Ukázka kategorizování kategorie „Základní kategorie“ v české verzi (dostupná z WWW: http://cs.wikipedia.org/wiki/Kategorie:Základní_kategorie) [snímek pořízen 2010-07-19].....	IX
Příloha 18: Ukázka kategorizování kategorie v anglické verzi ekvivalentní kategorii „Základní kategorie“ verze české (dostupná z WWW: http://en.wikipedia.org/wiki/Portal:Contents/Categorical_index) [snímek pořízen 2010-07-19].....	IX
Příloha 19: Ukázka článku typu asymetrického rozcestníku na příkladu sousloví „Černá hora“ v české verzi (dostupný z WWW: http://cs.wikipedia.org/wiki/Černá_Hora_(rozcestník)) [snímek pořízen 2010- 07-15].....	X
Příloha 20: Ukázka polo-zamčené stránky (viz ikona zámku v pravém horním rohu) a zároveň pravidla „Ochranná politika“ (Protection policy) v anglické verzi (dostupné z WWW: http://en.wikipedia.org/wiki/Wikipedia:Protection_policy) [snímek pořízen 2010-07-19].....	X
Příloha 21: Hlavní strana WikiProjektu „Kvalita“ v české verzi (dostupný z WWW: http://cs.wikipedia.org/wiki/Wikipedie:WikiProjekt_Kvalita) [snímek pořízen 2010-07-19].....	XI
Příloha 22: Ukázka rozhraní pro pokročilé vyhledávání v anglické verzi (dostupné z WWW: http://en.wikipedia.org/wiki/Main_Page po kliknutí na ikonu ve tvaru lupy v rámci rozhraní pro jednoduché vyhledávání) po zadání dotazu databas (tj. záměrně neúplného tvaru pro termín database) [snímek pořízen 2010-07-19].....	XI
Příloha 23: Ukázka rozhraní pro pokročilé vyhledávání v anglické verzi (dostupné z WWW: http://en.wikipedia.org/wiki/Main_Page po kliknutí na ikonu ve tvaru lupy v rámci rozhraní pro jednoduché vyhledávání) po zadání dotazu database prefix:inf [snímek pořízen 2010-07-19].....	XII
Příloha 24: Ukázka výsledků služby Speciální:Linksearch (Special:Linksearch), tj. hledání v externích odkazech, v české verzi na příkladu domény uisk.ff.cuni.cz (dostupné z WWW: http://cs.wikipedia.org/wiki/Speciální:Hledání_odkazů) [snímek pořízen 2010- 07-19].....	XII
Příloha 25: Hlavní stránka „Referenční služby“ (Reference desk) anglické verze (dostupná z WWW: http://en.wikipedia.org/wiki/Wikipedia:Reference_desk) [snímek pořízen 2010-07-19].....	XIII
Příloha 26: Ukázka propojení české verze Wikipedie s externími zdroji a službami (katalogem NK ČR, projektem Gutenberg a sesterskými projekty Nadace Wikimedia) na příkladu článku „Karel Čapek“ (dostupný z WWW: http://cs.wikipedia.org/wiki/Karel_Čapek) [snímek pořízen 2010-07-19].....	XIII

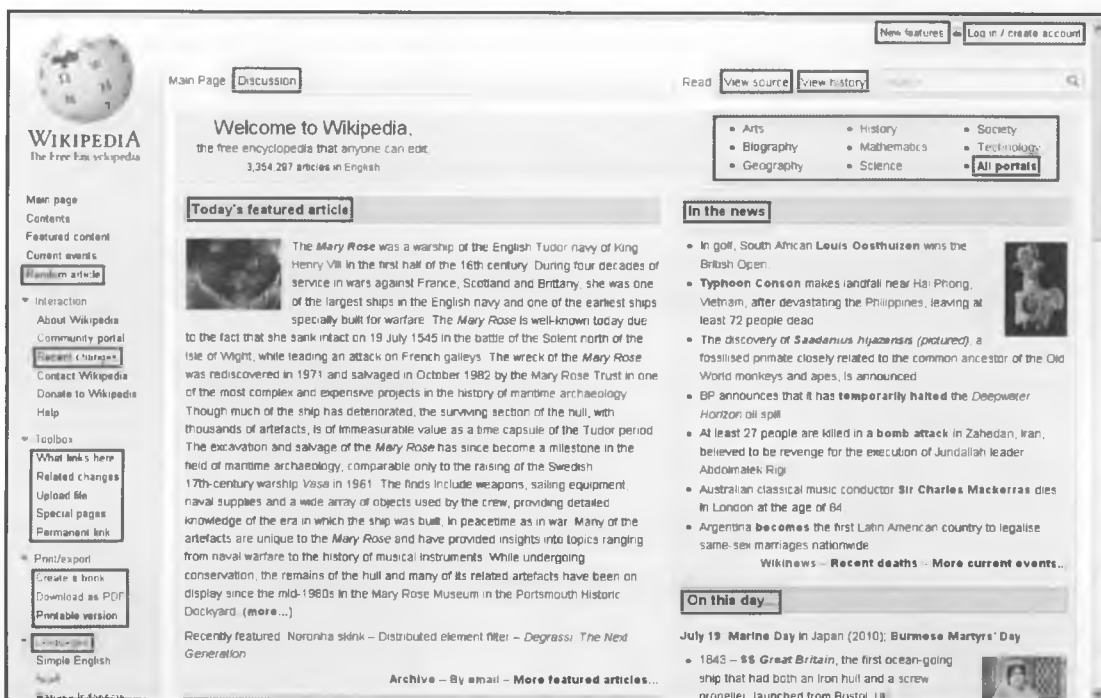
Příloha 1: Hlavní strana encyklopedie Wikipedia (dostupná z WWW: <http://www.wikipedia.org/>) [snímek pořízen 2010-07-20]



Příloha 2: Část přehledu jazykových verzí Wikipedia řazených dle počtu článků (dostupný z WWW: http://meta.wikimedia.org/wiki/List_of_Wikipedia) [snímek pořízen 2010-07-19]

1 000 000+ articles											
No	Language	Language (local)	Wiki	Articles	Total	Edits	Admins	Users	Active Users	Images	Depth
1	English	English	en	3,351,896	20,868,842	400,370,907	1,735	12,710,138	133,378	848,774	525
2	German	Deutsch	de	1,093,146	3,115,572	79,809,310	290	1,033,494	23,559	193,945	88
100 000+ articles											
No	Language	Language (local)	Wiki	Articles	Total	Edits	Admins	Users	Active Users	Images	Depth
3	French	Français	fr	969,756	3,940,126	58,697,903	190	856,478	14,785	40,507	140
4	Polish	Polski	pl	714,298	1,283,553	23,535,784	166	375,787	5,355	882	12
5	Italian	Italiano	it	706,551	2,198,673	36,973,397	100	532,873	8,354	78,563	76
6	Japanese	日本語	ja	690,362	1,811,172	33,648,805	65	436,892	11,211	75,206	49
7	Spanish	Español	es	621,069	2,889,906	41,291,312	138	1,540,173	13,910	0	191
8	Dutch	Nederlands	nl	610,584	1,476,343	21,950,921	64	326,999	4,682	18	30
9	Portuguese	Português	pt	592,695	2,298,858	21,345,039	38	756,358	5,755	0	77
10	Russian	Русский	ru	561,609	2,006,174	27,565,371	87	516,483	11,761	102,722	91
11	Swedish	Svenska	sv	362,282	954,505	12,448,681	106	182,304	2,972	0	35
12	Chinese	中文	zh	316,016	1,047,289	13,884,656	79	860,685	5,443	27,922	71
13	Norwegian (Bokmål)	Norsk (Bokmål)	no	287,218	647,897	7,758,243	66	166,332	1,897	633	24
14	Catalan	Català	ca	282,371	605,590	5,677,531	23	64,141	1,246	5,497	18
15	Finnish	Suomi	fi	243,783	657,524	8,992,003	48	153,339	2,037	24,543	39
16	Ukrainian	Українська	uk	217,812	681,842	4,679,254	19	74,520	1,465	36,450	31
17	Hungarian	Magyar	hu	168,235	557,672	8,229,709	36	143,816	2,261	35,509	79
18	Czech	Čeština	cs	168,202	495,197	5,572,045	38	118,641	1,933	46	32
19	Romanian	Română	ro	146,928	622,517	4,420,386	25	150,480	1,289	42,179	74
20	Turkish	Türkçe	tr	146,773	719,456	8,363,409	23	295,223	2,395	24,146	177
21	Korean	한국어	ko	141,021	410,734	5,786,764	24	120,900	2,224	7,940	52
22	Danish	Dansk	da	131,916	349,738	4,326,076	41	106,307	1,098	8	34
23	Esperanto	Esperanto	eo	131,788	292,302	3,008,337	18	38,488	521	12,024	15
24	Arabic	العربية	ar	129,870	728,131	6,699,008	21	295,792	2,179	8,150	195

Příloha 3: Hlavní strana anglické verze Wikipedie (dostupná z WWW: http://en.wikipedia.org/wiki/Main_Page) [snímek pořízen 2010-07-19]



Příloha 4: Hlavní strana české verze Wikipedie (dostupná z WWW: http://cs.wikipedia.org/wiki/Hlavní_strana) [snímek pořízen 2010-07-19]



Příloha 5: Příklad uživatelské stránky (wikipedisty Jan.Kamenicek) v české verzi (dostupná z WWW: <http://cs.wikipedia.org/wiki/Wikipedista:Jan.Kamenicek>) [snímek pořízen 2010-07-19]

Uživatelská stránka Diskuse

Nové funkce Přihlášení / vytvoření účtu

Číst Editovat Zobrazit historii

Rozšířte českou Wikipedii! Nejlepší autoři získají netbook!

Wikipedista:Jan.Kamenicek

Wikidovolená. Do odvolání se na Wikipedii budu vyskytovat jen velmi zřídka. V této době budu pro nedostatek času až na výjimky pouze aktualizovat zajímavosti a i při jejich správě vtřím jakoukoliv pomoc, zejména s ověřováním nových návrhů. Děkuji za pochopení.

Jmenuji se **Jan Kamenicek** a na Českou Wikipedii přispívám od 26. ledna 2006. Od 18. prosince 2005 přispívám též na Wikipedii anglickou (my User Page)

Jsem-li zastánem WikPrjektu Sachy.

Tento uživatel působí na Commons.

Mnoho z mých článků jsou **prekady z anglické Wikipedie** u některých z nich jde o překlady mých vlastních článků. Občas taky napíšu něco výhradně pro cs.wik

Od prosince 2009 se starám o sekci **Zajímavosti** a jsem vděčen všem autorům, kteří zde uvedou své návrhy

Wikipedie:Babyton

Máte-li svým jazykem tohoto uživatele je česká

sk-3 Tento redaktor má pokaždě znalost slovenštiny.

en-3 This user is able to contribute with an advanced level of English.

ru-1 Этот участник владеет русским языком на начальном уровне

Wikipedistě podle jazyka

To jsem já. Hladový po víceomstech :-)

Příloha 6: Ukázka „Historie“ článku na příkladu článku „Knihovnictví“ v české verzi (dostupná z WWW: <http://cs.wikipedia.org/wiki/Knihovnictví> po kliknutí na záložku „Zobrazit historii“) [snímek pořízen 2010-07-19]

Stránka Diskuse

Nové funkce Přihlášení / vytvoření účtu

Číst Editovat Zobrazit historii

Zlepšete obsah české Wikipedie a získáte netbook a další ceny!

Historie verzí stránky „Knihovnictví“

Zobrazit protokolovací záznamy k této stránce

Procházení historie

Do roku: Do měsíce: všechny Pouze smazané Přejít

Chcete-li zobrazit některou ze starších verzí článku, klikněte na její datum

Více informací naleznete na stránkách **Nápověda** **Historie stránky** a **Wikipedie:Smnutí editace**

Externí nástroje: **Statistika starších verzí** **Pronečlování starších verzí** **Počet sledujících** **Statistika návštěvnosti**

(řed) = rozdíl oproti nyníjší verzi (ředchozí) = rozdíl oproti předchozí verzi, m = malá editace, = = editace sekce

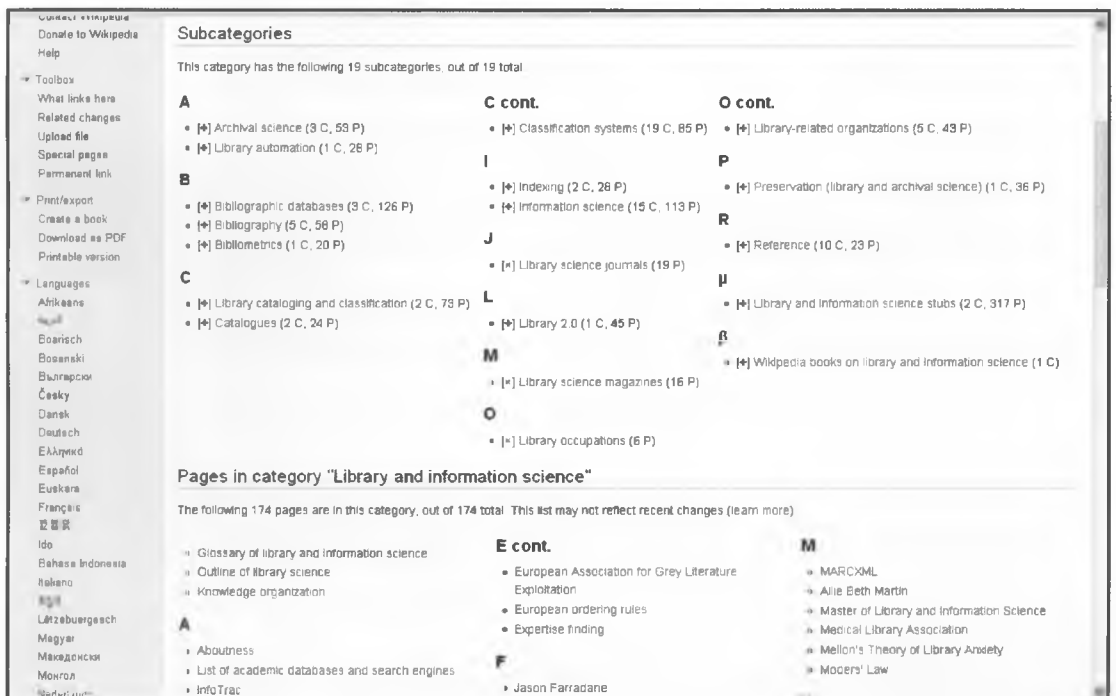
Porovnat vybrané verze

- (řed | předchozí) 12 7 2010 17:24 TxxkIBot (diskuse | příspěvky) m (2 796 bajtů) (robot přidal ti Knihovnictví) (zrušit editaci)
- (řed | předchozí) 14 6 2010 19:44 KamiKazeBot (diskuse | příspěvky) m (2 774 bajtů) (robot přidal el Raamatukoguhoidja) (zrušit editaci)
- (řed | předchozí) 26 12 2009 11:55 94 112.164.68 (diskuse) (2 749 bajtů) (zrušit editaci)
- (řed | předchozí) 8 12 2009 13:31 VolkovBot (diskuse | příspěvky) m (2 748 bajtů) (robot přidal ru Библиотекари) (zrušit editaci)
- (řed | předchozí) 15 10 2009 19:04 Cuauhtlatoatzin (diskuse | příspěvky) m (2 716 bajtů) (zrušit editaci)
- (řed | předchozí) 15 10 2009 19:00 MiroslavJosef (diskuse | příspěvky) m (2 707 bajtů) (→ +městská knihovna v Praze) (zrušit editaci)
- (řed | předchozí) 15 10 2009 12:58 Cuauhtlatoatzin (diskuse | příspěvky) (2 674 bajtů) (zrušit editaci)
- (řed | předchozí) 21 9 2009 07:27 DarioceBot (diskuse | příspěvky) m (2 136 bajtů) (robot přidal ar أمين مكتبة) (zrušit editaci)
- (řed | předchozí) 20 8 2009 14:56 Schummika Janička (diskuse | příspěvky) m (2 109 bajtů) (typus) (zrušit editaci)
- (řed | předchozí) 12 8 2009 10:36 Elm (diskuse | příspěvky) m (2 111 bajtů) (+kat.) (zrušit editaci)
- (řed | předchozí) 10 3 2009 12:33 ArthurBot (diskuse | příspěvky) m (2 081 bajtů) (robot přidal ar أمين مكتبة) (zrušit editaci)

Příloha 7: Ukázka kategorizování informací v rámci portálu „Knihovní a informační věda“ anglické verze (dostupný z WWW: http://en.wikipedia.org/wiki/Portal:Information_science) [snímek pořízen 2010-07-12]

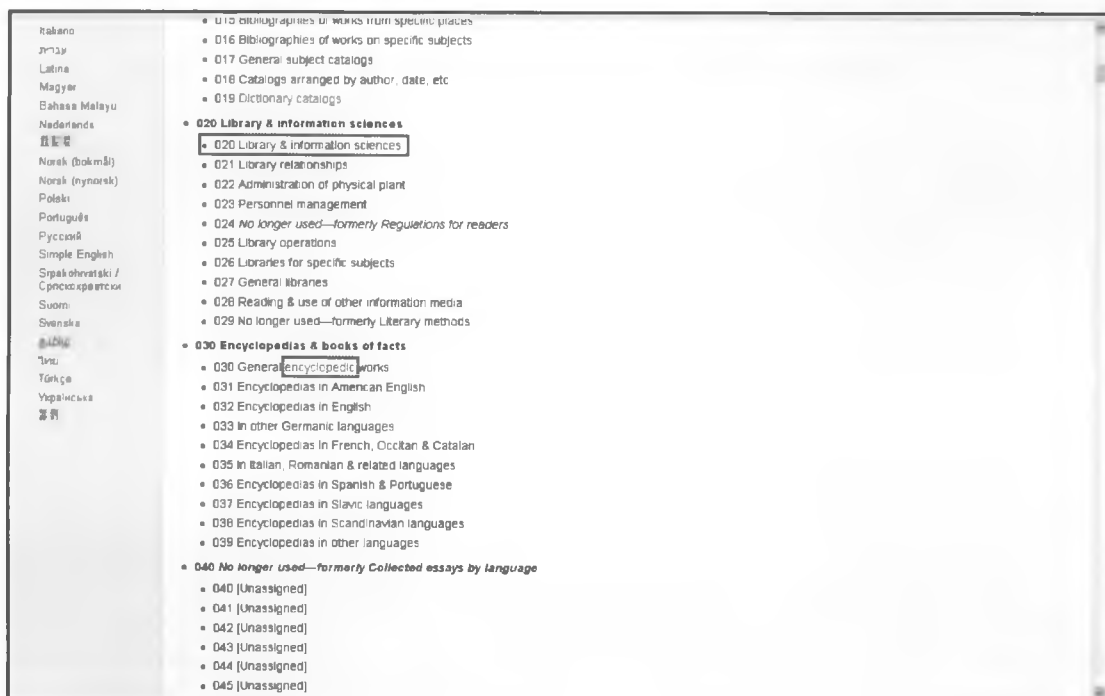


Příloha 8: Ukázka kategorizování kategorie „Knihovní a informační věda“ anglické verze (dostupný z WWW: http://en.wikipedia.org/wiki/Category:Library_and_information_science) [snímek pořízen 2010-07-12]



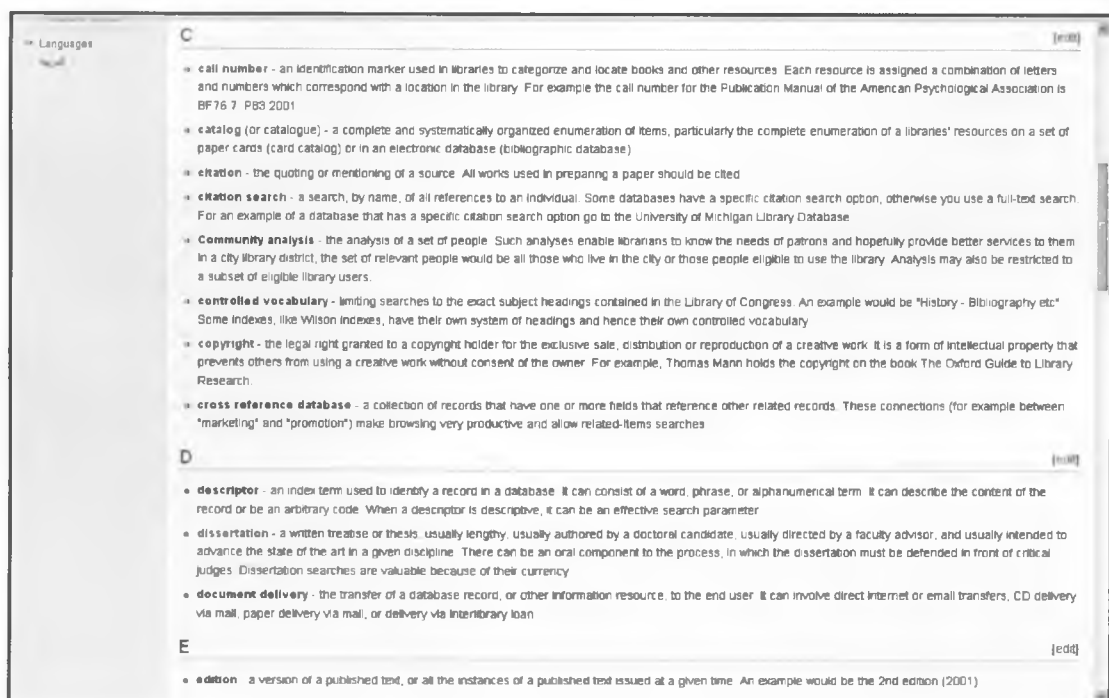
Příloha 9: Ukázka užívání Deweyho desetinného třídění ve Wikipedii (anglická verze) (dostupné z WWW:

http://en.wikipedia.org/wiki/List_of_Dewey_Decimal_classes) [snímek pořízen 2010-07-19]



Příloha 10: Ukázka článku typu slovníku na příkladu „Slovníku knihovní a informační vědy“ v anglické verzi (dostupný z WWW:

http://en.wikipedia.org/wiki/Glossary_of_library_and_information_science) [snímek pořízen 2010-07-11]



Příloha 11: Ukázka kategorizování kategorie „Literatura“ v české verzi (dostupná z WWW: <http://cs.wikipedia.org/wiki/Kategorie:Literatura>) [snímek pořízen 2010-07-20]

Kategorie: Literatura

Hlavní článek: Literatura

Podkategorie

Zobrazuje se 40 podkategorií z celkového počtu 40 podkategorií v této kategorii.

C

- * Ceny za literaturu (8 kategorií, 56 stránek)

D

- * Literární díla (7 kategorií, 8 stránek)
- * Dějiny literatury (6 kategorií, 6 stránek)
- * Literatura pro děti (4 kategorie, 14 stránek)

E

- * Ediční (4 stránky)
- * Esperantská literatura (3 kategorie, 43 stránek)

F

- * Literární festivaly (4 stránky)
- * Filologie (7 kategorií, 7 stránek)
- * Filosofická literatura (2 kategorie)

H

- * Literární věda (11 stránek)

K pokrač.

- * Knižní edice (1 kategorie, 19 stránek)
- * Komiks (6 kategorií, 11 stránek)

L

- * Latinská literatura (1 kategorie, 3 stránky)
- * Lidová slovesnost (6 kategorií, 16 stránek)
- * Literatura o holocaustu (1 stránka)
- * Literární skupiny (2 kategorie)
- * Literární věda (2 kategorie, 16 stránek)

M

- * Moderna (2 kategorie, 4 stránky)

N

- * Nakladatelství (9 kategorií, 27 stránek)
- * Napoleonské války v literatuře (3 stránky)
- * Literatura podle národnosti (62 kategorií, 15 stránek)

S

- * Spisovatelé (16 kategorií, 8 stránek)
- * Strukturalismus (5 kategorií, 4 stránky)
- * Stylistické prostředky (1 kategorie, 38 stránek)
- * Stylistika (3 kategorie, 17 stránek)

T

- * Translatologie (5 kategorií, 28 stránek)
- * Trubadúr (9 stránek)
- * Typografie (4 kategorie, 42 stránek)

C

- * Literární časopisy (28 stránek)

Z

- * Žurnalistika (9 kategorií, 61 stránek)
- * Literární žánry (32 kategorií, 156 stránek)

Příloha 12: Ukázka kategorizování kategorie „Kategorie podle dělení“ v české verzi (dostupná z WWW: <http://cs.wikipedia.org/wiki/Kategorie:Kategorie podle dělení>) [snímek pořízen 2010-07-11]

Kategorie: Kategorie podle dělení

Zde umístěvané kategorie by měly plnit konvenci „Kategorie podle <xx>“. Kompletní seznam „kategorií podle <xx>“ lze získat zde.

Podkategorie

Zobrazuje se 16 podkategorií z celkového počtu 16 podkategorií v této kategorii.

F

- * Kategorie podle firem (4 kategorie)

J

- * Kategorie podle jazyka (6 kategorií)

K

- * Kategorie podle kontinentů (28 kategorií)
- * Kategorie podle krajů (6 kategorií)

L

- * Kategorie podle let (11 kategorií)

M

- * Kategorie podle moří (3 kategorie)

M pokrač.

- * Kategorie podle měst (7 kategorií)

N

- * Kategorie podle národnosti (5 kategorií)

O

- * Kategorie podle oceánů (6 kategorií)
- * Kategorie podle okresů (2 kategorie)

P

- * Kategorie podle pohání (4 kategorie)

T

- * Kategorie podle typu (2 kategorie)

T pokrač.

- * Kategorie podle témat (5 kategorií)

Z

- * Kategorie podle zemí (186 kategorií)

Č

- * Kategorie podle činnosti (2 kategorie)

Ž

- * Kategorie podle žánrů (9 kategorií)

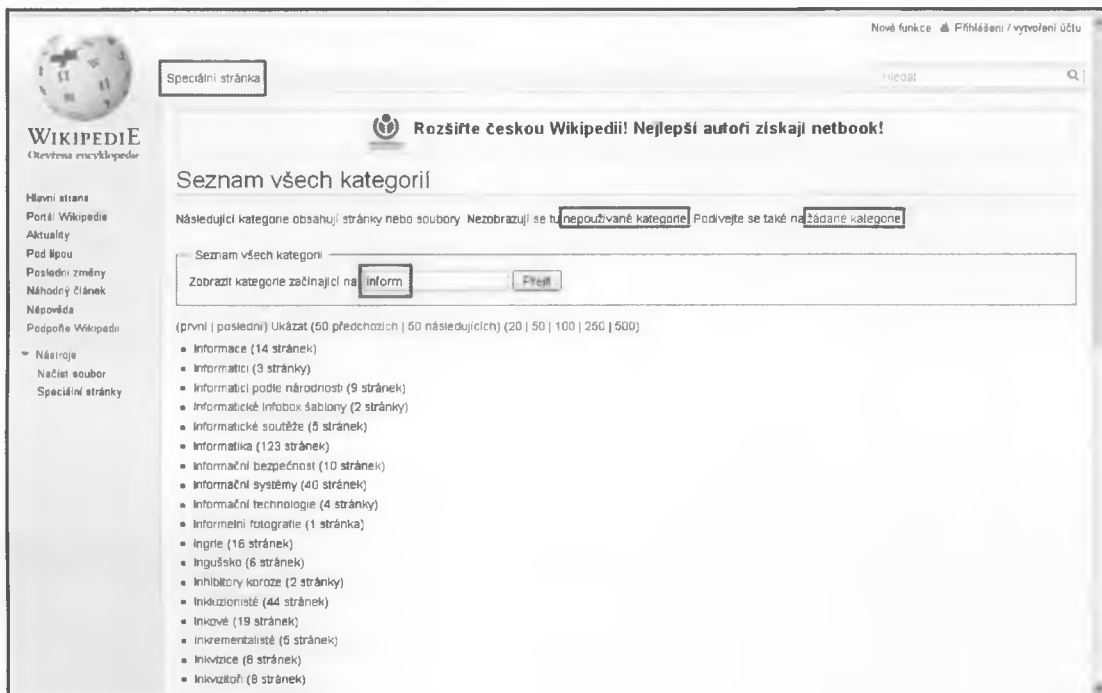
Příloha 13: Ukázka odkazu „Možná hledáte ...“ na příkladu článku „Kniha“ v české verzi (dostupná z WWW: <http://cs.wikipedia.org/wiki/Kniha>) [snímek pořízen 2010-07-19]

The screenshot shows the Wikipedia article for 'Kniha'. At the top, there is a navigation bar with 'Stránka' and 'Diskuse'. Below it is a banner for 'Zlepšete obsah české Wikipedie a získáte netbook a další ceny!'. The main heading is 'Kniha'. A highlighted box contains the text: 'Možná hledáte: kniha jako jeden z předžaludků přežijících'. Below this, the article text begins: 'Kniha je sešitý nebo slepený svazek listů nebo skládaný arch papíru, kartonu, pergamenů nebo jiného materiálu, popsaný, potisknutý nebo prázdný s vazbou a opatřený přešálem'. To the right, there is an image of a book with the caption 'Malý encyklopedický slovník A-Z'. Below the image is a small thumbnail of a book cover. The left sidebar contains the Wikipedia logo and various navigation links. The bottom of the page shows the 'Historie' section with a brief description of the history of books.

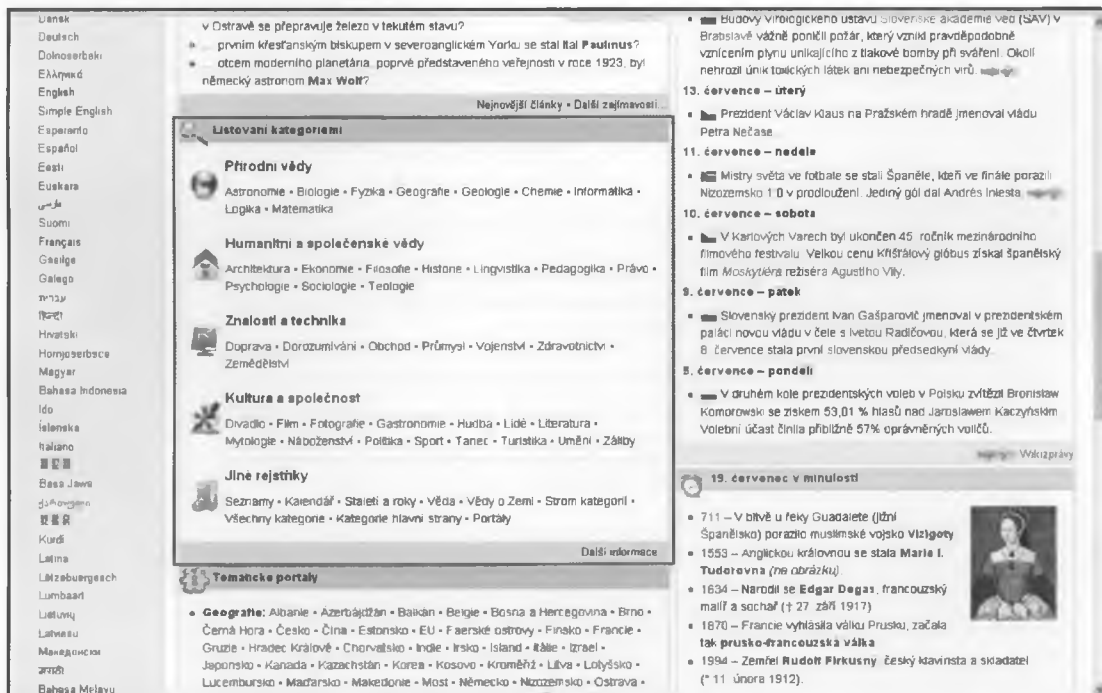
Příloha 14: Ukázka kategorizování kategorie „Informace“ v české verzi (dostupné z WWW: <http://cs.wikipedia.org/wiki/Kategorie:Informace>) [snímek pořízen 2010-07-19]

The screenshot shows the Wikipedia category page for 'Informace'. The page title is 'Kategorie: Informace'. Below the title, there is a banner for 'Rozšiřte českou Wikipedii! Nejlepší autoři získají netbook!'. The main heading is 'Kategorie: Informace'. Below it, there is a box for 'Hlavní článek: Informace'. The 'Podkategorie' section lists 8 subcategories. The main content area displays a list of subcategories grouped by their first letter: D, I, J, O, P, S, Z. Each subcategory is listed with its name and the number of categories and pages it contains. For example, 'D: Důrazování (25 kategorií, 57 stránek)'. The left sidebar contains the Wikipedia logo and navigation links. The bottom of the page shows the 'Historie' section.

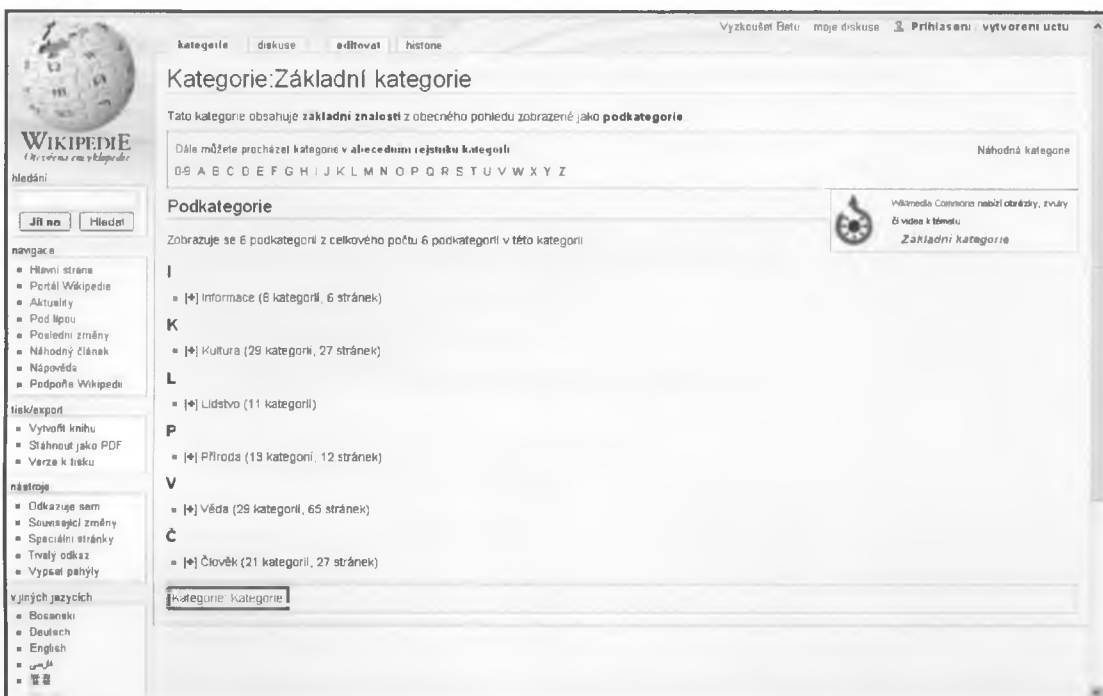
Příloha 15: Ukázka části „Seznamu všech kategorií“ (abecedního rejstříku kategorií) a zároveň jedné ze „Speciálních stránek“ v české verzi – kategorie začínající na „inform“ (dostupné z WWW: <http://cs.wikipedia.org/wiki/Speciální:Kategorie>) [snímek pořízen 2010-07-20]



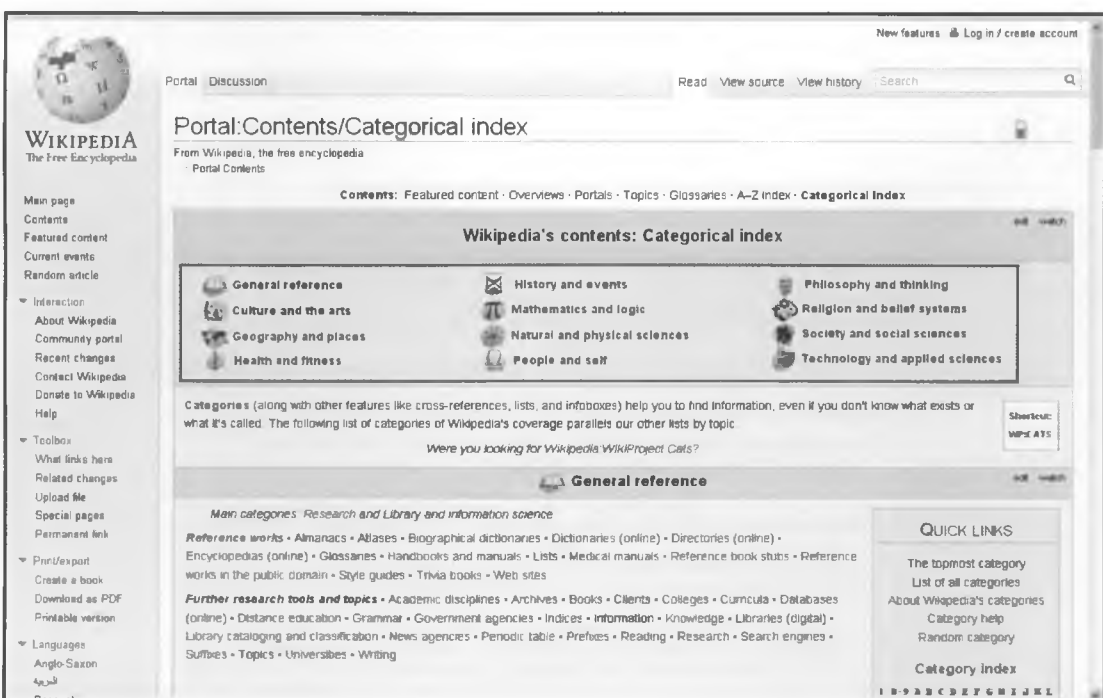
Příloha 16: Ukázka kategorizování kategorie „Hlavní strana“ v české verzi (dostupná z WWW: http://cs.wikipedia.org/wiki/Kategorie:Hlavní_strana) [snímek pořízen 2010-07-19]



Příloha 17: Ukázka kategorizování kategorie „Základní kategorie“ v české verzi
 (dostupná z WWW: http://cs.wikipedia.org/wiki/Kategorie:Základní_kategorie)
 [snímek pořízen 2010-07-19]



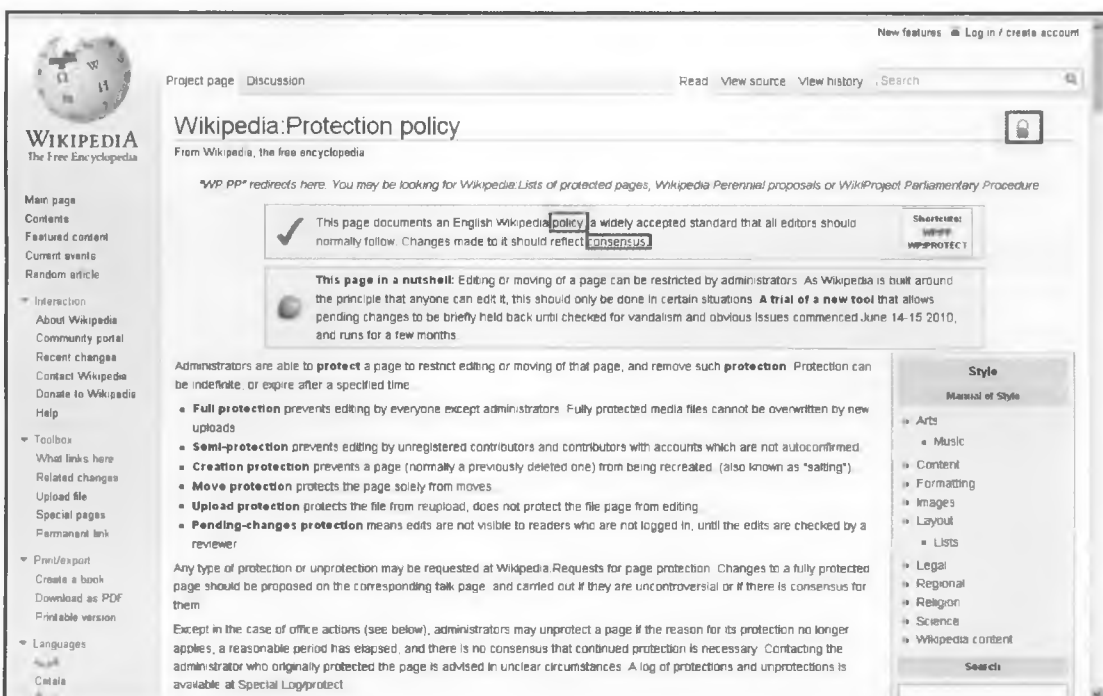
Příloha 18: Ukázka kategorizování kategorie v anglické verzi ekvivalentní
 kategorii „Základní kategorie“ verze české (dostupná z WWW:
http://en.wikipedia.org/wiki/Portal:Contents/Categorical_index) [snímek pořízen
 2010-07-19]



Příloha 19: Ukázka článku typu asymetrického rozcestníku na příkladu sousloví „Černá hora“ v české verzi (dostupný z WWW: [http://cs.wikipedia.org/wiki/Černá_Hora_\(rozcestník\)](http://cs.wikipedia.org/wiki/Černá_Hora_(rozcestník))) [snímek pořízen 2010-07-15]



Příloha 20: Ukázka polo-zamčené stránky (viz ikona zámku v pravém horním rohu) a zároveň pravidla „Ochranná politika“ (Protection policy) v anglické verzi (dostupné z WWW: http://en.wikipedia.org/wiki/Wikipedia:Protection_policy) [snímek pořízen 2010-07-19]



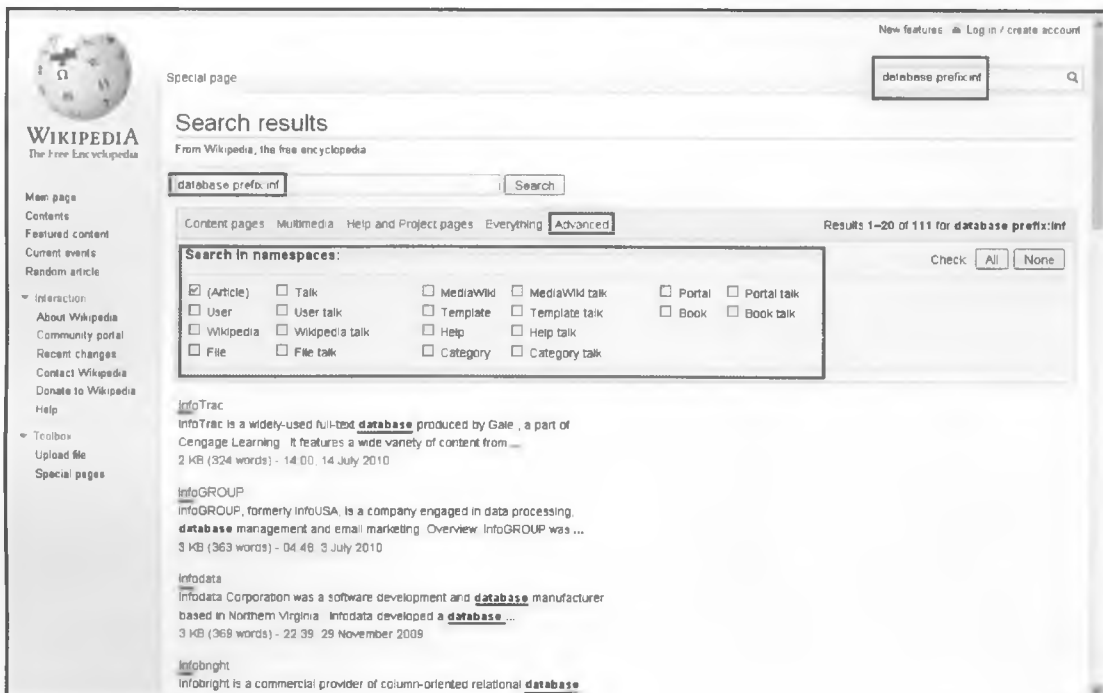
Příloha 21: Hlavní strana WikiProjektu „Kvalita“ v české verzi (dostupný z WWW: http://cs.wikipedia.org/wiki/Wikipedie:WikiProjekt_Kvalita) [snímek pořízen 2010-07-19]

The screenshot shows the main page of the WikiProject Quality on the Czech Wikipedia. At the top, there is a banner that says "Rozšířte českou Wikipedii! Nejlepší autoři získají netbook!". Below this, the page title is "Wikipedie:WikiProjekt Kvalita". The left sidebar contains navigation links such as "Hlavní strana", "Aktuality", and "Podpora Wikipedie". The main content area is divided into several sections: "Vítejte" (Welcome) which explains the project's goal of improving article quality; "Úkoly" (Tasks) which lists various tasks like reviewing articles; and "Účastníci" (Participants) which lists the names of project members. A search bar is located in the top right corner.

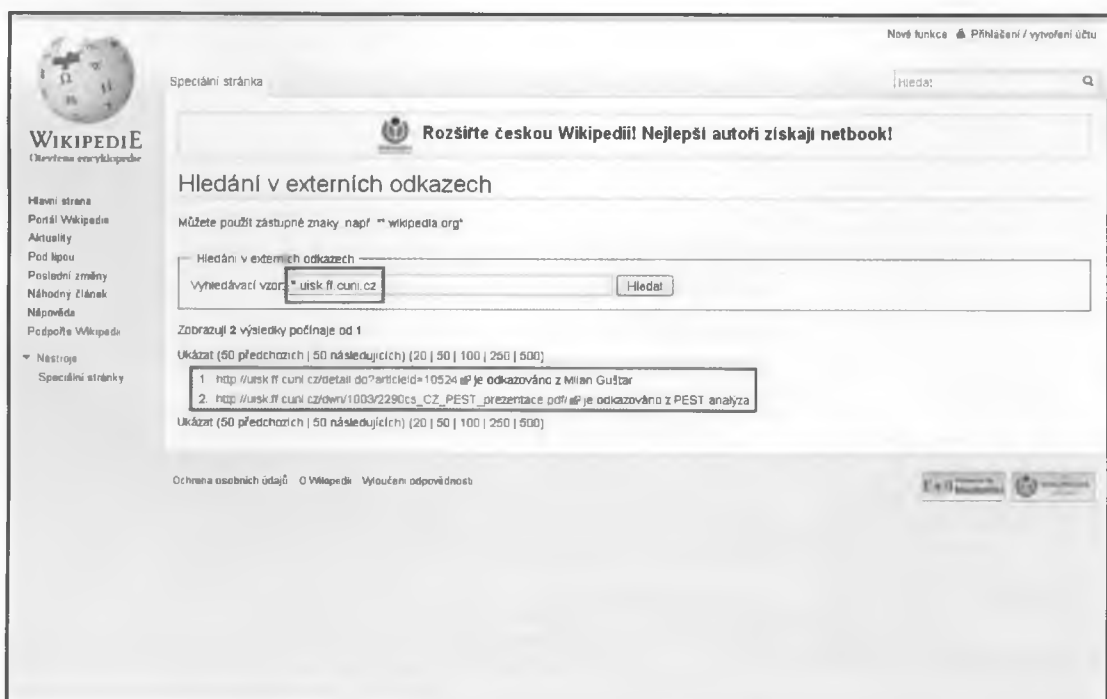
Příloha 22: Ukázka rozhraní pro pokročilé vyhledávání v anglické verzi (dostupné z WWW: http://en.wikipedia.org/wiki/Main_Page po kliknutí na ikonu ve tvaru lupy v rámci rozhraní pro jednoduché vyhledávání) po zadání dotazu databas (tj. záměrně neúplného tvaru pro termín databas) [snímek pořízen 2010-07-19]

The screenshot displays the search results page on the English Wikipedia for the query "databas". The search bar at the top shows the query and a search button. Below the search bar, a suggestion box says "Did you mean: database". The main content area shows a list of search results, including "Swedish heraldry" and "Demographics of Estonia". A "Sister projects" box on the right lists "Word definitions from Wiktionary" and "databas". The page also includes a navigation menu on the left and a search bar at the top right.

Příloha 23: Ukázka rozhraní pro pokročilé vyhledávání v anglické verzi (dostupné z WWW: http://en.wikipedia.org/wiki/Main_Page po kliknutí na ikonu ve tvaru lupy v rámci rozhraní pro jednoduché vyhledávání) po zadání dotazu **database prefix:inf [snímek pořízen 2010-07-19]**



Příloha 24: Ukázka výsledků služby Speciální:Linksearch (Special:Linksearch), tj. hledání v externích odkazech, v české verzi na příkladu domény **uisk.ff.cuni.cz (dostupné z WWW: http://cs.wikipedia.org/wiki/Speciální:Hledání_odkazů) [snímek pořízen 2010-07-19]**



Příloha 25: Hlavní stránka „Referenční služby“ (Reference desk) anglické verze (dostupná z WWW: http://en.wikipedia.org/wiki/Wikipedia:Reference_desk) [snímek pořízen 2010-07-19]



Příloha 26: Ukázka propojení české verze Wikipedie s externími zdroji a službami (katalogem NK ČR, projektem Gutenberg a sesterskými projekty Nadace Wikimedia) na příkladu článku „Karel Čapek“ (dostupný z WWW: http://cs.wikipedia.org/wiki/Karel_Čapek) [snímek pořízen 2010-07-19]

